

NARUČILAC:

Opština BAR

OBRAĐIVAČ:

CAU - Centar za arhitekturu i urbanizam d.o.o.

IZMJENE I DOPUNE DETALJNOG URBANISTIČKOG PLANA

SUTOMORE – CENTAR

OPŠTINA BAR

PLAN

Decembar 2018.g.

IZMJENE I DOPUNE DETALJNOG URBANISTIČKOG PLANA

SUTOMORE CENTAR

NARUČILAC: OPŠTINA BAR
OBRADIVAČ: CAU – Centar za arhitekturu i urbanizam
FAZA: Plan

RADNI TIM:

Odgovorni planer, urbanizam:

Ksenija Vukmanović, dipl.inž.arh. – lic.br. 05-1125/06-2

Saobraćajna infrastruktura:

Simeun Matović, dipl.inž.građ. - lic.br. 05-1256/06

Elektroenergetska infrastruktura:

Milanko Džuver, dipl.inž.el. – lic.br. 1201-5716/1

Hidrotehnička infrastruktura:

Ibrahim Bećović, dipl.inž.građ. - lic.br. 01-527/2

Telekomunikaciona infrastruktura:

Ratko Vujović, dipl.inž.el. – lic.br. 05-3991/06-2

Pejzažna arhitektura:

Danica Davidović Mihaljević, dipl.inž.p.a. – lic.br. 01-791/2

Ekonomsko-tržišna projekcija:

Zorica Babić, d.ecc. – lic.br. 10-6342/1

Saradnik

Tom Đeljošević, dipl.inž.arh

Tehnička obrada, GIS:

Miroslav Vuković, inž.rač.

Koordinacija i komunikacija sa javnošću:

Mladen Vuksanović, specijalista menadžmenta

Decembar 2018.g.

Direktor
PREDRAG BABIĆ

SADRŽAJ

OPŠTA DOKUMENTACIJA

- Licenca za izradu planske dokumentacije.
- Licenca odgovornog planera za izradu planske dokumentacije
- Odluka o izradi Izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana Sutomore - centar
- Programski zadatak za izradu Izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana Sutomore - centar

TEKSTUALNI DIO

1. Opšti dio

- 1.1. Pravni osnov
- 1.2. Povod i cilj izrade Izmjena i dopuna DUP-a
- 1.3. Obuhvat i granice Izmjena i dopuna DUP-a

2. Dokumentaciona osnova

- 2.1. Izvod Izvod iz Generalnog urbanističkog plana Bara 2020 (2007.g.).
- 2.2. Izvod iz PPPPN Morsko dobro (2007g.)
- 2.3. Izvod iz DUP-a Sutomore – centar (Montenegroprojekt, 2012.g.)

3. Analiza postojećeg stanja

- 3.1. Prirodni uslovi
- 3.2. Inženjersko – geološke karakteristike terena
- 3.3. Demografska analiza
- 3.4. Kontaktne zone
- 3.5. Stvoreni uslovi
  - 3.5.1. Izgrađenost i opremljenost prostora
  - 3.5.2. Kulturna baština
  - 3.5.3. Zahtjevi korisnika prostora
  - 3.5.4. Ocjena stanja
- 3.6. Urbanistički pokazatelji postojećeg stanja

4. Plan

- 4.1. Prostorna organizacija
- 4.2. Namjena površina
- 4.3. Pregled ostvarenih kapaciteta
  - 4.3.1. Zona A
  - 4.3.2. Zona B
  - 4.3.3. Zona C
  - 4.3.4. Urbanistički pokazatelji na nivou zahvata Plana
- 4.4. Mjere zaštite
  - 4.4.1. Mjere zaštite od elementarnih i drugih nepogoda
  - 4.4.2. Mjere zaštite od požara
  - 4.4.3. Zaštita kulturnih dobara
  - 4.4.4. Mjere zaštite životne sredine
  - 4.4.5. Uklanjanje komunalnog otpada

5. Uslovi za izgradnju i uređenje prostora

- 5.1. Parcelacija
- 5.2. Regulacija i nivelacija
- 5.3. Nesmetano kretanje invalidnih lica
- 5.4. Opšti uslovi za izgradnju
- 5.5. Intervencije na postojećim objektima
- 5.6. Pravila za izgradnju objekata stanovanja
- 5.7. Pravila za izgradnju objekata turizma
- 5.8. Pravila za izgradnju objekata mješovite namjene
- 5.9. Pravila za izgradnju objekata centralnih djelatnosti

- 5.10. Pravila za izgradnju objekata školstva i socijalne zaštite
- 5.11. Pravila za izgradnju objekata zdravstva
- 5.12. Pravila za izgradnju objekata sporta i rekreacije
- 5.13. Pravila za izgradnju vjerskih objekata
- 5.14. Pravila za izgradnju objekata saobraćaja
- 5.15. Pravila za izgradnju ostalih objekata
- 5.16. Smjernice za racionalnu potrošnju energije
- 5.8. Preporuke za realizaciju

6. Plan infrastrukture

- 6.1. Saobraćaj
  - 6.1.1. Postojeće stanje
  - 6.1.2. Plan
- 6.2. Energetska infrastruktura
  - 6.2.1. Postojeće stanje
  - 6.2.2. Procjena potrebe za električnom energijom
  - 6.2.3. Elektroenergetski objekti naponskog nivoa 10kV
  - 6.2.4. Uslovi za izgradnju elektroenergetskih objekata
  - 6.2.5. Troškovi izgradnje elektroenergetskih objekata
- 6.3. Elektronske komunikacije
  - 6.3.1. Postojeće stanje
  - 6.3.2. Plan
  - 6.3.3. Pristupna mreža
  - 6.3.4. Okvirni troškovnik za izgradnju komunikacione kablovske kanalizacije
- 6.4. Hidrotehnička infrastruktura
  - 6.4.1. Postojeće stanje
  - 6.4.2. Plan
  - 6.4.3. Predmjer i predračun radova na izgradnji hidrotehničkih instalacija
- 6.5. Pejzažna arhitektura
  - 6.5.1. Postojeće stanje
  - 6.5.2. Plan
  - 6.5.3. Smjernice za projektovanje zelenih površina i izdavanje UTU uslova
  - 6.5.4. Aproximativni predmjer i predračun za realizaciju plana ozelenjavanja

7. Ekonomska analiza sa tržišnom projekcijom

PRILOG

Tabele sa urbanističkim parametrima na urbanističkim parcelama

GRAFIČKI PRILOZI

1. Topografsko-katastarska podloga sa granicom zahvata	1:2500
2. Izvod iz GUP-a BAR 2020 – Namjena površina	1:10000
2a. Izvod iz PUP-a Bar – Predlog plana	1:10000
3. Izvod iz DUP-a Sutomore – centar (Montenegroprojekt, 2012.g.)	1:2500
4. Kontaktne zone	1:2500
5. Analiza postojećeg stanja	1:2500
6. Plan namjene površina	1:2000
7a. Plan parcelacije	1:2000
7b. Plan parcelacije – koordinate UP	
8. Plan regulacije i nivelacije	1:2000
8b. Plan regulacije i nivelacije – koordinate GL1	
9. Plan saobraćajne infrastrukture	1:2000
10. Plan elektroenergetske infrastrukture	1:2000
11a. Hidrotehnička infrastruktura – postojeće stanje	1:2000
11b. Plan hidrotehničke infrastrukture	1:2000
12. Plan elektronskih komunikacija	1:2000
13. Plan pejzažne arhitekture	1:2000

OPŠTA DOKUMENTACIJA

LICENCA PRIVREDNOG DRUŠTVA

Broj:01-187/2
Podgorica, 13.02.2014.godine

Inženjerska komora Crne Gore, rješavajući po Zahtjevu privrednog društva "CAU – CENTAR ZA ARHITEKTURU I URBANIZAM" d.o.o. iz Podgorice, za izdavanje licence za izradu planske dokumentacije, na osnovu člana 134 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Sl. list CG", br.51/08, 34/11 i 35/13), člana 196 Zakona o opštem upravnom postupku ("Sl. list RCG", br. 60/03) i člana 1 Uredbe o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma, Inženjerskoj komori crne Gore, br. 08-1423 ("Sl. list CG", br. 32/13), donosi

RJEŠENJE

Izdaje se

L I C E N C A

za izradu planskog dokumenta

Privrednom društvu "CAU – CENTAR ZA ARHITEKTURU I URBANIZAM" d.o.o. iz Podgorice, za izradu PLANSKIH DOKUMENATA.

Licenca se izdaje na period od pet godina.

O B R A Z L O Ž E N J E

Inženjerska komora Crne Gore postupajući po Zahtjevu br. 03-187 od 12.02.2014. godine, koji je podnesen u ime Privrednog društva "CAU – CENTAR ZA ARHITEKTURU I URBANIZAM" d.o.o. iz Podgorice, za utvrđivanje ispunjenosti uslova za sticanje licence za izradu planske dokumentacije, na osnovu člana 35. Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Sl. List CG", br.51/08, 34/11 i 35/13), i Pravilnika o načinu i postupku izdavanja i oduzimanja licence i načinu vođenja registra licenci ("Sl. list CG", br 68/08), utvrdila je da:

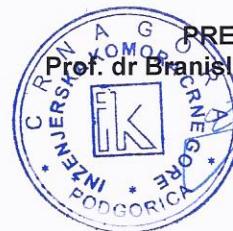
- privredno društvo posjeduje Potvrdu o registraciji kod Registra privrednih subjekata Poreske uprave, reg.br. 5-0446582/007, za obavljanje – arhitektonske djelatnosti;
- ima u radnom odnosu odgovornog planera – Draganu V. Šuković, dipl.arh.;
- ispunjava uslove za sticanje tražene licence.

Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u dispozitivu ovog Rješenja.

Uputstvo o pravnom sredstvu: Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba Ministarstvu održivog razvoja i turizma u roku od 15 dana od dana prijema rješenja, preko Stručne službe Inženjerske komore Crne Gore.

Službeno lice:
Mirjana Bučan, dipl. pravnik

Dostavljeno:
- Podnosiocu zahtjeva;
- U spise predmeta;
- Ministarstvu održivog razvoja i turizma;
- a/a

PREDSJEDNIK KOMORE
Prof. dr Branislav Glavatović, dipl.inž.geol.

*LICENCA ODGOVORNOG
PLANERA*

Republika Crna Gora
VLADA REPUBLIKE CRNE GORE
MINISTARSTVO ZAŠTITE ŽIVOTNE
SREDINE I UREĐENJA PROSTORA
Broj: 05-1125/06-2
Podgorica, 05.04.2006. godine

Ministarstvo zaštite životne sredine i uređenja prostora, na zahtjev Ksenije Vukmanović, dipl.ing.arh.iz Podgorice, za utvrđivanje ispunjenosti uslova za sticanje licence za odgovornog planera za izradu planskih dokumenata (državnih planskih dokumenata i lokalnih planskih dokumenata), na osnovu člana 36,37 i 38 Zakona o planiranju i uređenju prostora („Službeni list RCG“, br. 28/05) i člana 196 stava 1 Zakona o opštem upravnom postupku („Službeni list RCG“, br. 60/03), donosi

RJEŠENJE

Utvrđuje se da Ksenija Vukmanović, dipl.ing.arh. iz Podgorice, ispunjava Zakonom propisane uslove za izdavanje licence za odgovornog planera za izradu planskih dokumenata (državnih planskih dokumenata i lokalnih planskih dokumenata).

Po pravosnažnosti ovog rješenja imenovanoj će se od strane ovog ministarstva izdati licenca.

Obrazloženje

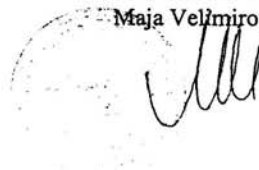
Uvidom u zahtjev broj 05-1125/06-2 od 27.03.2006. godine i priloženu dokumentaciju, podnijetu od strane Ksenije Vukmanović, dipl.ing.arh. iz Podgorice, za utvrđivanje ispunjenosti uslova za sticanje licence za odgovornog planera za izradu planskih dokumenata, na osnovu člana 37 Zakona o planiranju i uređenju prostora, utvrđeno je da imenovana:

- posjeduje visoku stručnu spremu – diplomirani inženjer arhitekture,
- ima više od pet godina radnog iskustva u struci,
- posjeduje odgovarajuće stručne rezultate na rukovođenju izradom više planskih dokumenata.

Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u dispozitivu rješenja.

Protiv ovog rješenja može se izjaviti tužba Upravnom sudu Republike Crne Gore, u roku od 30 dana, od dana prijema rješenja.

POMOĆNIK MINISTRA
Maja Velimirović Petrović

*ODLUKA I PROGRAMSKI
ZADATAK*

Crna Gora
O P Š T I N A B A R

P r e d s j e d n i k

Broj: 01- 2435
Bar, 22.08 2016. godine

Na osnovu člana 31, stav 2, a u vezi člana 53 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata (»Službeni list CG«, broj 51/08, 40/10, 34/11, 40/11, 47/11, 35/13, 39/13 i 33/14) i člana 75 stav 1 tačka 3 Statuta Opštine Bar (»Sl. list CG – opštinski propisi«, broj 06/11), donosim

ODLUKU

o izradi Izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana „Sutomore - centar“

Član 1

Ovom Odlukom pristupa se izradi Izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana „Sutomore - centar“, (»Sl. list CG - opštinski propisi«, br. 40/12), u daljem tekstu: Izmjene i dopune DUP-a.

Član 2

Granice zahvata Izmjene i dopune DUP-a određene su granicama važećeg Detaljnog urbanističkog plana „Sutomore - centar“, (»Sl. list CG - opštinski propisi«, br. 40/12), koje su date u digitalnom obliku i u grafičkom prilogu koji je sastavni dio ove odluke. Granica je utvrđena digitalno i zahvata površinu od cca 195,76 ha.

Izmjenama i dopunama DUP-a preispitaće se cjelokupan prostor važećeg planskog dokumenta radi iznalaženja boljeg urbanističkog rješenja, posebno u dijelu infrastrukture, kao i otklanjanja određenih nepravilnosti koje su konstatovane tokom sprovođenja plana, a koje utiču na funkcionalnu primjenu plana.

Član 3

Finansijska sredstva potrebna za izradu Izmjena i dopuna DUP-a obezbijediće se iz budžeta Opštine Bar. U finansiranju izrade plana mogu učestvovati i zainteresovani korisnici prostora.

Član 4

Izmjene i dopune DUP-a donose se za period važenja do donošenja novog planskog dokumenta, odnosno ponovne izmjene istog.

Član 5

Izrada Izmjena i dopuna DUP-a, ne računajući vrijeme potrebno za pribavljanje propisanih mišljenja i saglasnosti, uradiće se u roku od 150 dana, i to:

- pripremni poslovi na izradi plana - 30 dana;
- izrada Nacrta plana - 60 dana;
- javna rasprava - 30 dana;
- izrada Predloga plana - 30 dana.

Član 6

Osnovne smjernice za izradu Izmjena i dopuna DUP-a iz planskih dokumenata širih teritorijalnih cjelina sadržane su u Programskom zadatku koji je sastavni dio ove Odluke.

Član 7

Nosilac pripremnih poslova na izradi i donošenju Izmjena i dopuna DUP-a je Sekretarijat za uređenje prostora, komunalno stambene poslove i zaštitu životne sredine. U pripremnim poslovima učestvuje i Sekretarijat za imovinu, zastupanje i investicije Opštine Bar.

Član 8

Donošenjem ove odluke prestaje da važi Odluka o izradi izmjena i dopuna detaljnog urbanističkog plana "Sutomore – centar" broj 031-932/1 od 17. 07. 2013. godine (podzona B1 blokovi 1 i 2, podzona B2 blokovi 2 i 3) i Odluka o izradi izmjena i dopuna detaljnog urbanističkog plana "Sutomore – centar" broj 031-448 od 08. 04. 2014. godine (podzona A2 blok 1).

Član 9

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u »Službenom listu CG« - opštinski propisi. Odluka će biti objavljena i u jednom dnevnom štampanom mediju koji se distribuira na teritoriji Crne Gore, kao i na veb sajtu opštine Bar www.bar.me.

Sastavni dio Odluke je Programski zadatak , grafički prilog sa granicom zahvata plana i Odluka o pristupanju izradi strateške procjene uticaja na životnu sredinu.

PREDSJEDNIK
dr Zoran Srzentić

O b r a z l o ž e n j e

Pravni osnov za donošenje Odluke o izradi Izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana "Sutomore - centar", ("Sl. list CG - opštinski propisi", br. 40/12) sadržan je u članu 31 stav 2 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", broj 51/08, 40/10, 34/11, 40/11, 47/11, 35/13, 39/13 i 33/14), kojim je propisano: "Izradi planskog dokumenta pristupa se na osnovu odluke koju donosi izvršni organ lokalne samouprave", odnosno Predsjednik opštine Bar, a ovo ovlaštenje je propisano i članom 75 stav 1 tačka 3 Statuta Opštine Bar. Programom uređenja prostora Opštine Bar za 2016. godinu predviđeno je pristupanje izradi novih ili izmjena i dopuna postojećih planova ukoliko se iskaže potreba ili javni interes.

Članom 53 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata određeno je da se izmjene i dopune planskog dokumenta vrše na način i po postupku koji je ovim zakonom propisan za izradu i donošenje planskog dokumenta.

Odlukom se predviđa izrada Izmjena i dopuna DUP-a, određen je obuhvat koji će biti tretiran, određen je način finansiranja izrade, vrijeme za koje se Izmjene i dopune DUP-a donose, kao i rokovi izrade istih. Sastavni dio ove Odluke je Programski zadatak koji definiše osnovne smjernice za izradu predmetnog planskog dokumenta i Odluka o pristupanju izradi strateške procjene uticaja na životnu sredinu istog.

Cilj izrade Izmjena i dopuna DUP-a je preispitivanje racionalnosti i održivosti određenih, naročito infrastrukturnih rješenja i otklanjanje izvesnih barijera za realizaciju urbanističkih rješenja iz postojećeg planskog dokumenta, koje su konstatovane tokom realizacije plana.

S obzirom da su u ranijem periodu donijete Odluka o izradi izmjena i dopuna detaljnog urbanističkog plana "Sutomore – centar" broj 031-932/1 od 17. 07. 2013. godine (podzona B1 blokovi 1 i 2, podzona B2 blokovi 2 i 3) i Odluka o izradi izmjena i dopuna detaljnog urbanističkog plana "Sutomore – centar" broj 031-448 od 08. 04. 2014. godine (podzona A2 blok 1), koje tretiraju manji dio zahvata plana, a koje do danas nisu realizovane, smatramo da je pristupanje izradi Izmjena i dopuna DUP-a u granicama važećeg plana opravdano jer se na taj način stvara mogućnost svim, a ne samo pojedinim korisnicima prostora, za otklanjanje određenih prepreka za realizaciju plana, koje su konstatovane tokom sprovođenja plana. Takođe, na ovaj način se stvaraju preduslovi za stavljanje u funkciju kompletnog infrastrukturnog sistema u zahvatu plana i stvaranje infrastrukturnih koridora. Stoga su donošenjem ove Odluke stavljene van snage prethodno donijete odluke za parcijalnu izmjenu plana.

Radi sprovođenja postupka izrade i donošenja planskog dokumenta, saglasno odredbama Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata, predlažemo Predsjedniku Opštine da donese Odluku o izradi Izmjena i dopuna DUP-a "Sutomore - centar".

Obrađivač

Sekretarijat za uređenje prostora, komunalno stambene poslove i
zaštitu životne sredine

Izmjene i dopune DUP Sutomore - centar

PROGRAMSKI ZADATAK
za izradu Izmjena i dopuna DUP-a "Sutomore – centar"

PROGRAMSKI ZADATAK

za izradu Izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana "Sutomore - centar"

PROGRAMSKI ZADATAK
za izradu Izmjena i dopuna DUP-a "Sutomore – centar"

I PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za donošenje Programskog zadatka za izradu izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana "Sutomore - centar" sadržan je u članu 31 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Sl. list CG", broj 51/08, 40/10, 34/11, 40/11, 47/11, 35/13, 39/13 i 33/14) i članu 75 stav 1 tačka 3 Statuta opštine Bar ("Sl. list CG - opštinski propisi", broj 06/11).

Programom uređenja prostora Opštine Bar za 2016. godinu predviđeno je pristupanje izradi novih ili izmjena i dopuna postojećih planova ukoliko se iskaže potreba ili javni interes.

Programski zadatak je sastavni dio Odluke o izradi izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana " Sutomore - centar ".

II OBUHVAT I GRANICE PLANSKOG DOKUMENTA

DUP " Sutomore – centar" zahvata područje naselja Staro Sutomore, Mirošica I i II, Spičansko polje (Vinogradi), područje ispod Haj Nehaja, Đuričine Vode i Zgrade.

Granica zahvata definisana je Odlukom o izradi i Programskim zadatkom kao sastavnim dijelom Odluke.

Prikaz granice dat je u grafičkom prilogu Programskog zadatka. Granica je utvrđena digitalno i zahvata površinu od 195 ha 76 a 38 m² (1 957 638,95 m²).

III POSTOJEĆA PLANSKA DOKUMENTACIJA

Područje DUP- a " Sutomore – centar" za koji se izrađuju izmjene i dopune, nalazi se u zoni zahvata Generalnog urbanističkog plana Opštine Bar («Sl. list CG» - opštinski propisi, br. 08/07), tako da sve elemente definisane istim treba poštovati kao osnove budućeg rješenja.

IV CILJ IZRADE IZMJENA I DOPUNA PLANA

Izradi izmjena i dopuna planskog dokumenta pristupa se radi preispitivanja cjelokupnog prostora obuhvaćenog važećim planskim dokumentom i iznalaženja boljeg urbanističkog rješenja, posebno u dijelu infrastrukture, kao i otklanjanja određenih nepravilnosti koje su konstatovane tokom sprovođenja plana, a koje utiču na funkcionalnu primjenu plana. Na ovaj način će se stvoriti uslovi za bolju valorizaciju prostora, njegovih stvarnih potencijala, prirodnih resursa i zatečene namjene, čime će dobiti realni kapaciteti koji ne narušavaju sklad izgrađenog i prirodnog okruženja. Izmjenama i dopunama planskog dokumenta treba riješiti pitanje adekvatnog korišćenja prostora za razvoj turizma, poslovanja i stanovanja, kao i kvalitetno infrastrukturno opremanje prostora i formiranje infrastrukturnih koridora.

Takođe, cilj izrade izmjena i dopuna ovog planskog dokumenta je urbana rekonstrukcija i sanacija prostora, koji je većim dijelom izgrađen. Potrebno je prostor sanirati prevashodno iz ugla infrastrukture, sa posebnim osvrtom na hidrotehničke instalacije.

PROGRAMSKI ZADATAK
za izradu Izmjena i dopuna DUP-a "Sutomore – centar"

V METODOLOGIJA

U postupku izrade izmjena dopuna plana treba obezbijediti sljedeći planerski pristup:

- a) Sagledavanje ulaznih podataka iz GUP-a Bara
- b) Analiza uticaja kontaktnih zona na ovaj prostor i obrnuto
- c) Poštovati odredbe Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Sl.list RCG", br. 51/08, 40/10, 34/11, 40/11, 47/11, 35/13, 39/13 i 33/14)
- d) Analiza zatečenog tj.postojećeg stanja (planski, stvoreni i prirodni uslovi)
- e) Sagledavanje mogućnosti za formiranje infrastrukturnih koridora u trasama saobraćajnica i javnih površina, kako bi se urbanističke parcele u pojedinim zonama mogle privjesti namjeni i kako bi se smanjili troškovi eksproprijacije zemljišta, kao i predlog za funkcionalno uređenje postojećih vodotokova u zahvatu plana
- f) Sagledavanje mogućnosti za optimalno rješenje i privođenje namjeni urbanističkih parcela sa namjenom turizam, odnosno stvaranje uslova za izgradnju hotela u skladu sa važećim propisima za izgradnju ove vrste objekata i optimizacija sadržaja u okviru urbanističke parcele (kapacitet objekta / parkiranje / zelenilo)
- g) Sagledavanje mogućnosti za kvalitetno rješavanje kolskog i pješačkog saobraćaja, sa posebnim osvrtom na rješavanje prostora za parkiranje vozila (parking prostori, etažne garaže) i oslobađanje centralnih turističkih zona od saobraćaja
- h) Sagledavanje mogućnosti formiranja zona turizma 3+*, sa posebnim osvrtom na uređenje prostora u pogledu restrikcije privremenih i pomoćnih objekata u ovim zonama
- i) Sagledavanje mogućnosti realizacije iskazanih zahtjeva i namjera vlasnika i korisnika zemljišta u odnosu na opredjeljenja planskih dokumenata višeg reda i potencijale i ograničenja konkretnog područja i zone.

VI PROSTORNI MODEL

Elementi Programskog zadatka koji su obavezujući pri stvaranju tj. odabiru prostornog modela daju se kroz:

- A. Granice plana i parcelaciju
- B. Sadržaj u prostoru i namjenu
- C. Urbanističko-tehničke uslove za izgradnju objekata i uređenje prostora
- D. Nivelaciona i regulaciona rješenja
- E. Saobraćajno rjesenje
- F. Rješenje infrastrukture
- G. Pejzažnu arhitekturu
- H. Likovni izraz
- I. Mjere zaštite i uticaj na životnu sredinu
- J. Faze realizacije i ocjenu troškova,

PROGRAMSKI ZADATAK
za izradu Izmjena i dopuna DUP-a "Sutomore – centar"

u skladu sa Pravilnikom o bližem sadržaju i formi planskog dokumenta, kriterijumima namjene površina, elementima urbanističke regulacije i jedinstvenim grafičkim simbolima.

A. Granice planskog dokumenta i parcelacija

Grafički prikaz urbanističkih parcela mora biti dat na ažurnom geodetskom planu sa jasno definisanim granicama parcela, odnosom prema susjednim parcelama i jasnim granicama pripadnosti zemljišta saobraćajnicama. Potrebno je precizno definisati granice urbanističkih parcela i cjelina za javne objekte. Grafički prilog parcelacije mora sadržati tjemena planiranih saobraćajnica, podatke o parcelama kao i ostale analitičke podatke neophodne za prenošenje planskog dokumenta na teren i kasniju realizaciju.

Prilikom izrade izmjena i dopuna potrebno je zadržati osnovni koncept plana i postojeće zoniranja plana i oznake parcela (zone, podzone, blokovi i numeraciju urbanističkih parcela) i izvršiti samo neophodne korekcije u dijelu parcelacije po zahtjevima korisnika prostora , za koje je ocijenjeno da su opravdane.

B. Sadržaj u prostoru i namjena

Predmetni prostor je u GUP-u opštine Bar namjenjen za stanovanje malih, srednjih i velikih gustina, turističko stanovanje i turističke komplekse, centralne javne funkcije (obrazovanje, zdravstvo, kultura, mjesna uprava, sport i rekreacija) i urbano zelenilo sa ciljem visokokvalitetne valorizacije građevinskog zemljišta u zahvatu.

Prostor za koji se rade izmjene i dopune karakterišu neravnomjerna izgrađenost, sa gabaritima objekata proširenim na način da se dovode u pitanje postojeća saobraćajna rješenja, bez minimuma neophodnih površina za parkiranje, kao i rekreativnih i zelenih površina, zatim nedostatak javnih sadržaja, kao i nezadovoljavajuća opremljenost saobraćajnom i ukupnom infrastrukturom. Potrebno je dodatno poboljšati uslove stanovanja planiranjem odgovarajućih objekata društvenog standarda i komunalne infrastrukture. Posebno sagledati potrebu formiranja infrastrukturnih koridora i izmještanje hidrotehničke infrastrukture sa urbanističkih parcela, kao i analizu i funkcionalno uređenje postojećih vodotoka u zahvatu plana.

Porodično stanovanje – male gustine

U okviru porodičnog stanovanja malih gustina moguća je izgradnja slobodnostojećih, dvojnih i objekata u prekinutom nizu. Optimalna veličina urbanističkih parcela, odnosno lokacija je 300 – 600 m² površine, a širina uličnog fronta 10 – 20 m. Pretežna spratnost objekata je 4 (četiri) nadzemne etaže. Indeks zauzetosti zemljišta iznosi 30 – 50%, a za objekte u nizu i do 75%. Indeks izgrađenosti iznosi 0,5 – 1,5. Režim sanacije bespravno sagrađenih naselja (zona) utvrđivaće se lokalnim planskim dokumentom, pri čemu će se pravila regulacije i parcelacije prilagođavati zatečenom stanju uz nastojanje da se pravila Generalnog urbanističkog plana u najvećoj mjeri zadovolje. Neprekinuti nizovi se planiraju prema posebnim uslovima (prilagođena širina i veličina parcele projektu zgrada). Ukoliko je parcela, odnosno lokacija veća od maksimalno predviđene za određeni način izgradnje, pokazatelji se iskazuju u odnosu na najveću datu u rasponu.

PROGRAMSKI ZADATAK
za izradu Izmjena i dopuna DUP-a "Sutomore – centar"

Višeporodično stanovanje – srednje gustine

U okviru višeporodičnog stanovanja srednjih gustina moguća je izgradnja slobodnostojećih, objekata u prekinutom i u neprekinutom nizu. Optimalna veličina urbanističkih parcela, odnosno lokacija je najmanje 400 m² površine, a širina uličnog fronta oko 20 m. Maksimalna spratnost objekata je 7 (sedam) nadzemnih etaža. Indeks zauzetosti zemljišta iznosi 40 – 75%. Indeks izgrađenosti iznosi 1 – 2,5.

Višeporodično stanovanje – velike gustine

U okviru višeporodičnog stanovanja velikih gustina moguća je izgradnja slobodnostojećih, objekata u prekinutom i u neprekinutom nizu. Optimalna veličina urbanističkih parcela, odnosno lokacija je najmanje 600 m² površine, a širina uličnog fronta oko 40 m. Maksimalna spratnost objekata je 10 (deset) nadzemnih etaža. Indeks zauzetosti zemljišta iznosi 40 – 75%. Indeks izgrađenosti iznosi 1,5 – 4,2.

Poslovanje

Prostori za poslovne djelatnosti gradiće se i uređivati u gradskim centrima, na pravcima sekundarnih i tercijarnih drumskih saobraćajnica, kao i u radnim zonama i područjima stanovanja. U gradskim centrima poslovanje će se razvijati prema selektivnim kriterijumima za izbor djelatnosti (bez potreba za većim skladištima, ograničenim uslovima transporta i dr.), prema pravilima regulacije koja se utvrđuju u ovoj namjeni. U područjima centralnih funkcija moguće je i stanovanje u funkciji tih djelatnosti. Razvoj različitih djelatnosti u zonama stanovanja moguć je uz poštovanje ekoloških i sanitarnih kriterijuma.

Objekti u centrima

Objekti koji se grade u gradskom centru mogu biti poslovni, poslovno–stambeni ili stambeni. Indeks zauzetosti i indeks izgrađenosti se određuju na nivou urbanističke parcele, odnosno lokacije i na nivou homogenih cjelina u određenim djelovima centra. Po pravilu se kreću do 75%, odnosno 4,2. Pri izgradnji novih objekata u centru mora biti istovremeno obezbjeđen pripadajući parking–prostor (po pravilu na sopstvenoj parceli) prema normativima za odgovarajuće djelatnosti. Oblikovanje objekata je jedan od najvažnijih uslova za izgradnju objekata u centrima. Zelenilo će se razvijati u skladu sa raspoloživim prostornim mogućnostima sa akcentom na uličnim koridorima. Sadržaji centara će se prostorno i oblikovno ukomponovati sa zelenilom koje treba da preuzme ulogu kako funkcionalnog, tako i estetskog elementa u prostoru. Na prostorima novih centara treba potencirati uređenje manjih trgova, pjaceta i slobodnih blokovskih površina.

Turistički kompleksi i turističko stanovanje

Urbanistički parametri turističkih kompleksa i turističkog stanovanja se utvrđuju prema pravilima i pokazateljima za stambenu izgradnju na području male, srednje ili velike gustine stanovanja, a u zavisnosti od kategorije usluga koje treba da se u tim objektima obezbijede.

Turistički kompleks podrazumijeva objekte hotela i turističkog naselja i utvrđeni su po pravilu na neizgrađenom ili djelimično izgrađenom građevinskom zemljištu sa ciljem visokokvalitetne valorizacije građevinskog zemljišta u zahvatu.

Turističko stanovanje podrazumijeva objekte namjenski građene za pružanje turističkih usluga ishrane i smještaja (moteli, pansioni, vile i slično) ili objekte koji se povremeno koriste za ove namjene

PROGRAMSKI ZADATAK
za izradu Izmjena i dopuna DUP-a "Sutomore – centar"

(odmarališta, hosteli, kuće za odmor i slično). Turističko stanovanje po pravilu obuhvata izgrađeno građevinsko zemljište (Staro Sutomore, Mirošica I i II, Zagrade ...).

Javne površine

Saobraćajni i drugi infrastrukturni koridori, uslovi (širine, nagibi i dr.) utvrđuju se, zavisno od značaja saobraćajnice, u skladu sa normativima i planskim rješenjima. Poseban značaj imaju ulice u zaštićenim zonama grada, sve ulice na kojima se razvijaju opštegradski i specijalizovani centri, kao i novi saobraćajni pravci koje treba graditi, ili izgradnjom duž njih oblikovati.

Benzinske pumpe se mogu planirati u koridorima saobraćajnica u kojima se ne mijenja regulacija ili na prostorima preduzeća u cilju obavljanja djelatnosti, uz poštovanje saobraćajnih i propisa koji regulišu bezbjednost njihovog korišćenja i sprječavanje ugrožavanja životne sredine.

Javni parkinzi se obrazuju ili u profilu saobraćajnica ili na posebnim površinama koje iziskuju specifično uređivanje, ozelenjavanje, obradu, kontrolu i dimenzionišu se prvenstveno za korisnike javnih sadržaja, prema normativima za određene vrste objekata. Lokalnim planskim dokumentom se utvrđuje razmještaj javnih garaža, čija je realizacija obavezna zbog funkcionisanja pojedinih djelova grada. Parkiranje i garažiranje putničkih vozila i vozila za obavljanje djelatnosti obezbjeđuje se, po pravilu, na parceli, odnosno lokaciji izvan javnih površina i realizuje istovremeno sa osnovnim sadržajima na parceli, odnosno lokaciji. Broj mjesta za parkiranje koji treba ostvariti na parceli jednak je broju stambenih i poslovnih jedinica.

Potrebe za parkiranjem utvrđene su za centralne gradske aktivnosti, dok su za ostale oblike korišćenja prostora predložene normativne vrednosti:

Namjena	Potreban broj parking mesta
Stanovanje	1-1,2 PM/ 1 stambena jedinica
Poslovanje	10 PM / 1000 m ²
Obrazovanje	0,25 - 0,35 PM/ 1 zaposlenom
Trgovina	20 - 40 PM/ 1000 m ² korisne površine
Uprava, pošta, banka i slično	20 - 30 PM/ 1000 m ² korisne površine
Hoteli	50 PM/ 100 soba
Ugostiteljstvo	25 - 30 PM/ 1000 m ² korisne površine
Sportski objekti	0,30 PM/gledaocu
Bolnica, dom zdravlja	25 PM/ 1000 m ² korisne površine

Infrastrukturni koridori se formiraju ili u profilima ulica ili u samostalnim koridorima, prema standardima propisanim za određeni vid infrastrukture i uz mjere zaštite koje iziskuje svaki od njih. Na prostoru obuhvaćenom zaštitnim infrastrukturnim pojasom nije dozvoljeno graditi objekte ili vršiti radove suprotno svrsi zbog koje je uspostavljen zaštitni pojas.

PROGRAMSKI ZADATAK
za izradu Izmjena i dopuna DUP-a "Sutomore – centar"

Komunalni objekti i površine

Realizacija komunalnih objekata i površina (izvorišta, prerada vode, prečišćavanje otpadnih voda, deponija, veće trafostanice, toplane, mjerno–regulacione stanice i drugo), odvija se na osnovu lokalnih planskih dokumenata sa detaljnom urbanističkom razradom prema programima javnih komunalnih preduzeća uz prethodnu izradu analiza uticaja i poštovanje svih utvrđenih mjera zaštite. Planom je potrebno odrediti lokacije za komunalne objekte i površine (mjesto i uslove za postavljanje posuda za odlaganje komunalnog otpada, izvorišta, prerada vode, prečišćavanje otpadnih voda, deponija, veće trafostanice, toplane, mjerno–regulacione stanice, pijace i drugo), rekreativne i druge površine unutar namjena stanovanja, centara i drugih, kao i smjernice za zone za postavljanje privremenih objekata u toku turističke sezone, koji neće ugrožavati osnovnu namjenu prostora.

C. Uslovi za izgradnju objekata i uređenje prostora

Detaljni urbanistički plan, shodno zakonskim odredbama, između ostalog mora da sadrži: urbanističko-tehničke uslove za izgradnju objekata i uređenje prostora (vrsta objekata, visina objekata, najveći broj spratova, veličina urbanističke parcele); smjernice i tehničke uslove urbanističko-arhitektonskog oblikovanja prostora sa smjernicama za uređenje zelenih i drugih površina. Grafički prilog dokumenta DUP-a mora da sadrži građevinske i regulacione linije sa nivelacionim kotama objekata i odgovarajućim prikazima i analitičkim podacima o planiranoj izgradnji (orijentacioni horizontalni i vertikalni gabarit). Urbanistička parcela treba da bude prikazana sa jasno datim granicama, odnosima prema susjednim parcelama, objektima i saobraćajnicama, i sa smjernicama za formiranje urbanističkih parcela. Mjesto i način priključenja objekata na saobraćajnice, na javni put i komunalne instalacije i kablovske distributivne sisteme moraju biti grafički prikazani u planskom dokumentu.

D. Nivelacija i regulacija

Prilikom rješavanja nivelacije i regulacije treba obezbijediti sve neophodne elemente koji obezbjeđuju najpovoljnije funkcionisanje unutar prostora, kao i veze sa kontaktnim zonama, a takođe, treba voditi računa o konfiguraciji terena i adekvatnom povezivanju nivoa terena.

E. Saobraćajno rješenje

Primarni saobraćaj u svemu ostaje kao u važećem planskom dokumentu. Posebnu pažnju posvetiti rješenju saobraćaja i pristupa novoformiranim parcelama, kao i organizaciji saobraćaja u mirovanju.

F. Rješenje infrastrukture

Planiranje tehničke infrastrukture bazirati na mogućnostima postojećih mreža i njihovog korišćenja za sadržaje planirane planskim dokumentom, vodeći računa o planiranim kapacitetima i uslovima zaštite životne sredine. Posebnu pažnju treba posvetiti funkcionalnom rješenju mreže hidrotehničkih instalacija i stvaranju mogućnosti za izgradnju hidrotehničke infrastrukture u trasama saobraćajnica I javnih površina. Planirati propisno dimenzionisane elektro, hidrotehničke

PROGRAMSKI ZADATAK
za izradu Izmjena i dopuna DUP-a "Sutomore – centar"

i telekomunikacione instalacije, te savremenu funkcionalnu mrežu u objektima i za potrebe ukupnog naselja, u skladu sa propisima. Svu infrastrukturu rješavati u svemu poštujući rješenja planskih dokumenata višeg reda i vodeći računa o planskim rješenjima kontaktnih zona (važeći urbanistički planovi i planski dokumenti čija je izrada u toku), kao i poštujući uslove i podatke nadležnih javnih preduzeća.

G. Pejzažna arhitektura

Oblikovati ukupan prostor u hortikultumom smislu, čime bi se unaprijedila ambijentalna slika naselja. Potrebno je planirati optimalna rješenja zelenih površina uz očuvanje kvalitetnog postojećeg biljnog fonda i njegovo oplemenjivanje. Prilikom planiranja zelenih površina izvršiti podjelu po kategorijama zelenila. Slobodne, zelene površine obogatiti biljnim vrstama karakterističnim za predmetno područje i lokalne klimatske uslove. Planskim dokumentom takođe predvidjeti: uspostavljanje optimalnog odnosa između izgrađenih i slobodnih zelenih površina; usklađivanje ukupne površine zelenila sa brojem korisnika prostora; funkcionalno zoniranje slobodnih površina; maksimalno očuvanje i uklapanje postojećeg vitalnog i funkcionalnog zelenila u nova urbanistička rješenja. Posebnu pažnju posvetiti zelenilu u turističkim zonama i zelenilu u okviru urbanističkih parcela na kojima je planirana izgradnja hotela.

H. Likovni izraz

Smjernicama plana potrebno je dati jasne uslove za likovni izraz cjelokupnog naselja i arhitektonsko oblikovanje objekata u skladu sa tradicionalnom arhitekturom primorja i ovog područja. Arhitektonske volumene objekata potrebno je pažljivo projektovati sa ciljem postizanja homogene slike naselja i grada.

Materijalizacija objekata mora da bude u skladu sa arhitektonskim nasljeđem primorskih gradova uz primjenu prirodnih autohtonih materijala.

I. Mjere zaštite i uticaj na životnu sredinu

Posebnu pažnju posvetiti seizmičkim, geomehaničkim i geološkim uslovima, kao i zaštiti životne sredine. Poseban dio planskog dokumenta je strateška procjena uticaja na životnu sredinu.

J. Faze realizacije i ocjena troškova

Planskim dokumentom je potrebno dati smjernice za realizaciju plana, kao i ekonomsku analizu i ocjenu troškova sprovođenja plana.

PROGRAMSKI ZADATAK
za izradu Izmjena i dopuna DUP-a "Sutomore – centar"

VII SADRŽAJ DOKUMENTACIJE

Sadržaj, obim i nivo obrade Izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana "Sutomore - centar" uraditi tako da se u potpunosti primjene odredbe Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Službeni list CG", br. 51/08, 40/10, 34/11, 40/11, 47/11, 35/13, 39/13 i 33/14), kao i Pravilnika o bližem sadržaju i formi planskog dokumenta , kriterijumima namjene površina, elementima urbanističke regulacije i jedinstvenim grafičkim simbolima ("Sl. List CG", broj 24/10, 33/14) .

Obradivač DUP-a je u obavezi da nadležnom organu lokalne uprave koji je nosilac pripremnih poslova na izradi i donošenju DUP-a dostavi na dalji postupak, u skladu sa Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata sljedeće faze Detaljnog urbanističkog plana: a) Nacrt DUP-a; b) Predlog DUP-a; c) Detaljni urbanistički plan.

Nacrt i Predlog Detaljnog urbanističkog plana moraju se sastojati iz grafičkog i tekstualnog dijela u svemu kako je navedeno i zakonom predviđeno. Predlog Detaljnog urbanističkog plana, obradivač treba da uradi i dostavi nadležnom organu na dalji postupak, nakon sprovedenog postupka otklanjanja primjedbi po završenom postupku javne rasprave. Obradivač je u obavezi da po završetku posla dostavi predmetni planski dokument u analognom obliku i digitalnom obliku kao originalni i zaštićeni CD u skladu sa Ugovorom i prema Pravilniku o načinu uvida, ovjeravanja, potpisivanja, dostavljanja, arhiviranja, umnožavanja i čuvanja planskog dokumenta („Sl. list CG“, br.71/08).

Obradivač

Sekretarijat za uređenje prostora, komunalno stambene poslove
i zaštitu životne sredine

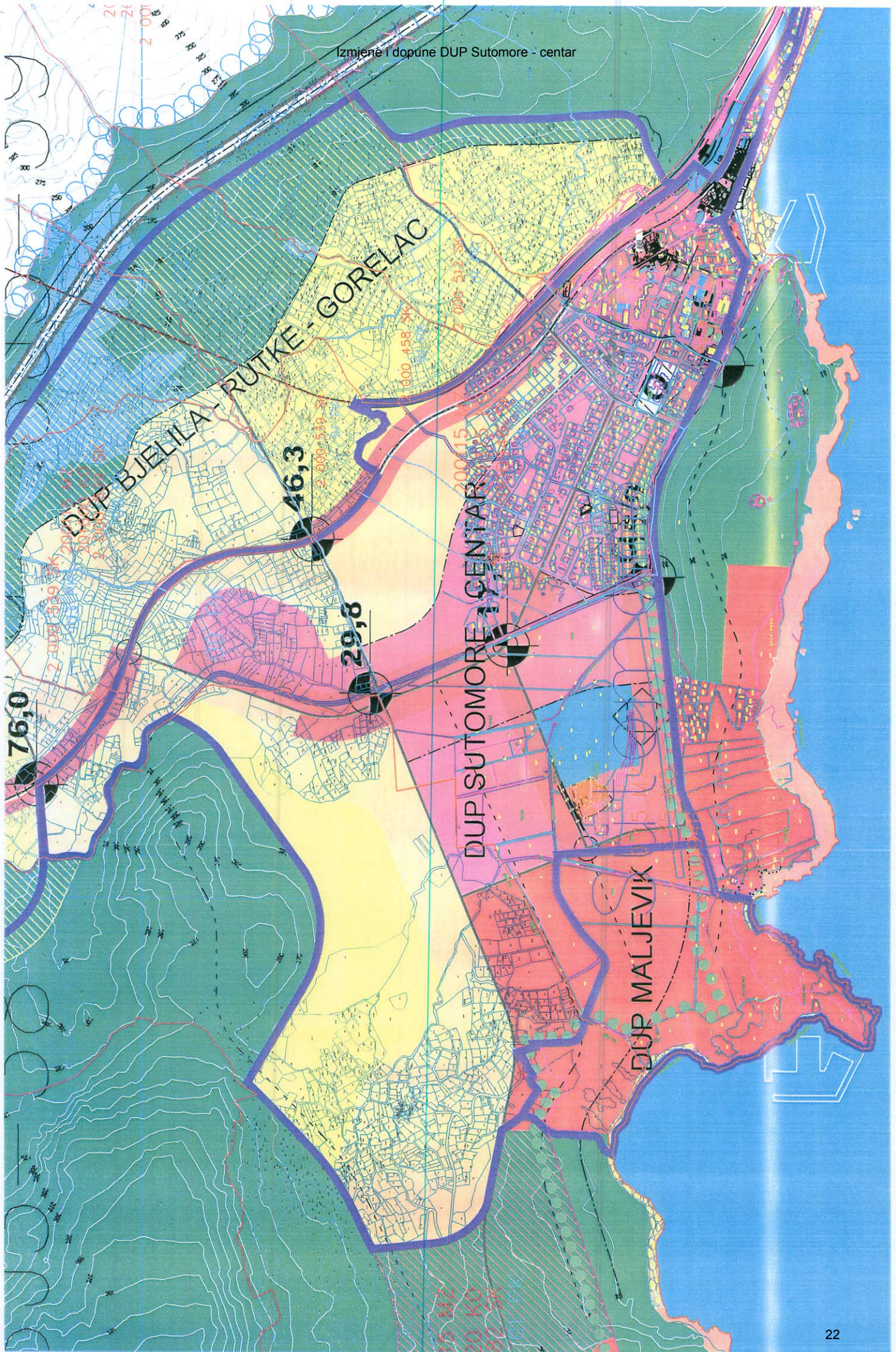
Bar,

2016. godine

Predsjednik
dr Zoran Srzentić

2969.

Na osnovu člana 38 Zakona o lokalnoj samoupravi ("Sl. list CG" br. 2/18), člana 47 stav 3 Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Sluzbeni list CG" br. 51/08, 40/10, 34/11, 40/11, 47/11, 35/13, 39/13 i 33/14), člana 43 Statuta Opštine Bar ("Sl. list CG" - opštinski propisi br. 37/18) a u vezi sa članom 217 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata ("Sluzbeni list CG" br. 64/17, 44/18 i 63/18), Skupština Opštine Bar na sjednici održanoj 31.12.2018. godine donijela je

ODLUKA

o donošenju Izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana "Sutomore - centar" ("Sluzbeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 052/18 od 31.12.2018)

Član 1

Donosi se planski dokument Izmjene i dopune Detaljnog urbanističkog plana "Sutomore- centar" (u daljem tekstu: Plan), sa Izvještajem o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.

Član 2

Plan zahvata površinu od 195.96 ha. Granica zahvata definisana je u grafičkom dijelu plana.

Član 3

Plan se donosi za period važenja do donošenja novog planskog dokumenta odnosno do ponovne izmjene istog.

Član 4

Plan se sastoji od tekstualnog i grafičkog dijela. Grafički dio sadrži sledeće priloge:

- Topografsko-katastarska podloga sa granicom zahvata 1:2500
- Izvod iz GUP-a Bar 2020 - namjena površina 1:10000
- Izvod iz PUP-a Bar - Predlog plana 1:10000
- Izvod iz DUP-a Sutomore centar (Montenegroprojekt 2012. god) 1:2500
- Kontaktne zone - 1:2500
- Analiza postojećeg stanja 1:2500
- Plan namjene površina 1:2000
- Plan parcelacije 1:2000
- Plan parcelacije - koordinate UP
- Plan regulacije i nivelacije 1:2000
- Plan regulacije i nivelacije - koordinate GL1
- Plan saobraćajne infrastrukture 1:2000
- Plan elektroenergetske infrastrukture 1:2000
- Hidrotehnička infrastruktura - postojeće stanje 1:2000
- Plan hidrotehničke infrastrukture 1:2000
- Plan elektronskih komunikacija 1:2000
- Plan pejzažne arhitekture 1:2000

Član 5

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu CG - opštinski propisi".

Broj: 030-806

Bar, 31.12.2018. godine

Skupština Opštine Bar

Predsjednik,

Miće Orlandić s.r.

1. OPŠTI DIO

1.1. Pravni osnov

Dokumentacija Izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana "Sutomore – centar" je rađena na osnovu:

- Odluke o izradi Izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana "Sutomore – centar", Bar;
- Programskog zadatka za izradu Izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana "Sutomore – centar", Bar;
- Ugovora o izradi Izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana "Sutomore – centar", Bar, potpisanog od strane:
- Naručioca – Opštine Bar
i
Obrađivača – CAU - Centar za arhitekturu i urbanizam, Podgorica
a u skladu sa:
- Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata;
- Generalnim urbanističkim planom Bara do 2020. (2007.g.).

S obzirom da je u toku izrade Izmjena i dopuna DUP-a usvojen PPPN za Obalno područje CG, i završena izrada predloga Prostorno urbanističkog plana Bara, prilikom izrade Predloga ID DUP-a u obzir su uzeta i ova dva planska dokumenta.

Donošenjem PPPN za Obalno područje prestao je da važi PPPN za Morsko dobro, zbog čega je iz Predloga ID DUP-a uklonjen izvod iz ovog planskog dokumenta.

1.2. Povod i cilj izrade Izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana

Urbana aglomeracija Sutomore se razvila kao turističko mjesto, i kao sekundarni centar opštine Bar, u kojoj je planirana sanacija, rekonstrukcija i modernizacija postojećih sadržaja, i izgradnja novih. Posebna pažnja je usmjerena na sanaciju i dogradnju saobraćajne i tehničke infrastrukture naselja, uređenje plaža i drugih javnih površina.

Za predmetno područje je 2012.g. donesen Detaljni urbanistički plan, urađen od strane preduzeća Montenegroinženjering iz Podgorice, koji je djelimično realizovan.

Izradi izmjena i dopuna DUP-a je pristupljeno radi preispitivanja cjelokupnog prostora i iznalaženja boljeg urbanističkog rješenja, posebno u dijelu infrastrukture, kao i otklanjanja određenih nepravilnosti koje su konstatovane tokom sprovođenja plana, a koje utiču na funkcionalnu primjenu plana.

Kroz izmjene i dopune DUP-a su stvoreni uslovi za bolju valorizaciju prostora, njegovih stvarnih potencijala, prirodnih resursa i zatečene namjene, čime će se dobiti kapaciteti koji će u što manjoj mjeri narušavati sklad izgrađenog i prirodnog okruženja.

Slika: Sutomore

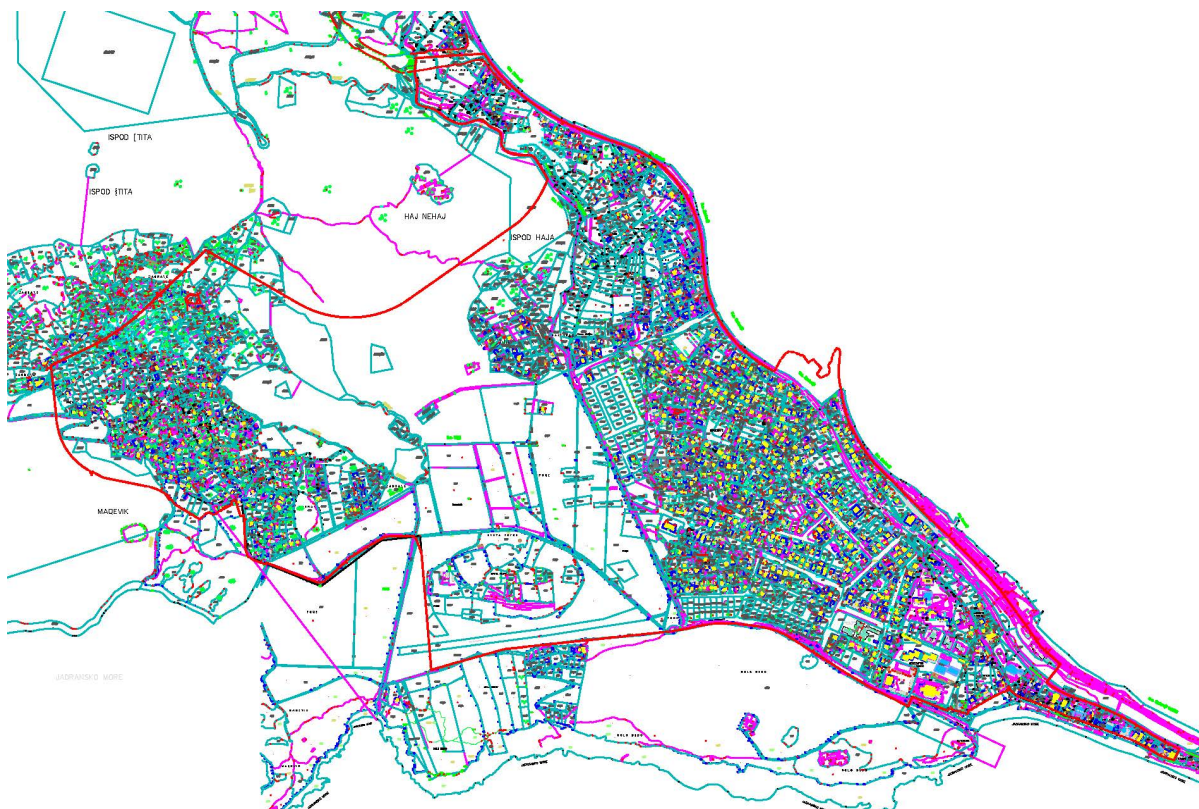
1.3. Obuhvat i granice Izmjena i dopuna Detaljnog urbanističkog plana

Prema planskoj podjeli definisanoj u GUP-u i Predlogu PUP-a Bara, područje Izmjena i dopuna planskog dokumenta pripada manjim dijelom prostornoj zoni Mišići, a većim dijelom prostornoj zoni Sutomore.

Odlukom o izradi Izmjena i dopuna DUP-a definisana je površina zahvata od cca 195.76ha.

Zahvatom je obuhvaćeno područje naselja Staro Sutomore, Mirošica I i II, Spičansko polje (Vinogradi), područje ispod Haj Nehaja, Đuričine Vode i Zagrađe.

Planom je, u skladu sa stanjem na terenu i rješenjem trase obodnih saobraćajnica, predložena korekcija granice zahvata plana. Površina zahvata u izmjenjenim granicama iznosi **195.96 ha**.

Slika: Granica zahvata ID DUP-a

KOORDINATE PRELONNIH TAČKA GRANICE ZAHVATA PLANA

1	6586704.61	4667383.93	25	6586595.66	4667475.39	49	6585759.05	4668083.25
2	6586699.38	4667451.91	26	6586583.34	4667480.05	50	6585782.11	4668074.83
3	6586701.01	4667470.05	27	6586568.37	4667482.49	51	6585802.36	4668062.00
4	6586701.58	4667486.81	28	6586560.53	4667478.33	52	6585821.41	4668032.14
5	6586692.35	4667491.74	29	6586546.70	4667460.56	53	6585845.47	4667997.46
6	6586685.15	4667478.32	30	6586530.74	4667431.67	54	6585865.46	4667993.72
7	6586680.97	4667468.80	31	6586372.73	4667592.94	55	6585888.72	4667991.91
8	6586680.02	4667457.50	32	6586346.54	4667710.02	56	6585912.58	4667980.09
9	6586676.74	4667455.92	33	6586338.76	4667788.84	57	6585942.05	4667929.38
10	6586675.83	4667454.05	34	6586212.38	4667984.09	58	6585866.83	4667818.62
11	6586670.47	4667447.62	35	6586147.30	4668015.39	59	6585564.48	4667606.91
12	6586671.79	4667444.82	36	6586033.85	4668055.92	60	6585294.47	4667606.91
13	6586675.31	4667434.47	37	6585828.72	4668190.19	61	6585053.67	4667745.94
14	6586670.90	4667422.35	38	6585776.77	4668255.20	62	6584894.83	4667593.85
15	6586668.27	4667422.52	39	6585597.85	4668243.83	63	6584745.71	4667491.50
16	6586651.76	4667414.18	40	6585598.73	4668230.89	64	6584651.11	4667447.04
17	6586641.47	4667423.52	41	6585598.33	4668196.62	65	6584665.99	4667301.60
18	6586642.29	4667425.89	42	6585599.73	4668142.50	66	6584751.58	4667173.23
19	6586652.87	4667439.67	43	6585613.97	4668119.85	67	6584756.84	4667161.97
20	6586632.50	4667461.98	44	6585634.54	4668115.11	68	6584758.67	4667171.03
21	6586625.07	4667458.34	45	6585654.99	4668106.10	69	6584786.29	4667156.00
22	6586620.03	4667452.93	46	6585672.23	4668092.27	70	6584906.76	4667131.60
23	6586604.25	4667474.98	47	6585708.52	4668074.43	71	6584957.78	4667107.19
24	6586599.96	4667471.91	48	6585735.39	4668076.23	72	6584960.19	4667103.24

Izmjene i dopune DUP Sutomore - centar

73	6584967.70	4667093.41	139	6587089.14	4666581.38	205	6587424.38	4666488.61
74	6584972.58	4667089.06	140	6587098.51	4666586.56	206	6587426.03	4666487.93
75	6584973.38	4667085.97	141	6587120.25	4666597.15	207	6587427.04	4666487.51
76	6585036.81	4667048.26	142	6587124.96	4666599.29	208	6587440.52	4666482.26
77	6585048.23	4667056.28	143	6587137.75	4666603.27	209	6587442.90	4666481.46
78	6585051.03	4667060.81	144	6587140.02	4666615.17	210	6587444.15	4666481.07
79	6585054.67	4667063.05	145	6587144.91	4666604.30	211	6587446.09	4666480.19
80	6585063.02	4667065.53	146	6587152.28	4666596.86	212	6587453.30	4666477.68
81	6585072.03	4667059.49	147	6587157.30	4666593.47	213	6587454.32	4666477.65
82	6585076.66	4667060.40	148	6587160.03	4666591.63	214	6587460.64	4666475.15
83	6585088.69	4667069.08	149	6587160.99	4666590.95	215	6587462.48	4666474.42
84	6585121.02	4667085.58	150	6587171.36	4666585.37	216	6587468.15	4666472.20
85	6585119.16	4667093.69	151	6587176.31	4666584.14	217	6587475.68	4666467.82
86	6585130.81	4667096.60	152	6587177.17	4666583.91	218	6587483.04	4666463.54
87	6585143.33	4667055.64	153	6587181.37	4666582.78	219	6587484.13	4666463.47
88	6585152.91	4667059.13	154	6587183.19	4666581.75	220	6587484.79	4666463.01
89	6585155.99	4666973.07	155	6587187.88	4666579.94	221	6587491.97	4666458.79
90	6585161.95	4666952.50	156	6587191.93	4666578.42	222	6587491.62	4666458.08
91	6585170.17	4666946.05	157	6587194.51	4666577.34	223	6587493.65	4666456.93
92	6585179.89	4666940.90	158	6587195.79	4666576.51	224	6587494.40	4666456.60
93	6585210.95	4666930.08	159	6587201.00	4666574.94	225	6587496.99	4666455.12
94	6585211.43	4666934.76	160	6587212.61	4666570.72	226	6587502.51	4666452.36
95	6585342.44	4666884.54	161	6587214.36	4666570.26	227	6587504.15	4666451.45
96	6585365.66	4666891.45	162	6587215.17	4666569.78	228	6587506.92	4666450.38
97	6585421.83	4666942.46	163	6587227.71	4666564.91	229	6587508.14	4666449.38
98	6585428.10	4666947.67	164	6587229.79	4666564.03	230	6587516.00	4666445.05
99	6585506.95	4666995.56	165	6587230.34	4666563.89	231	6587529.83	4666437.39
100	6585516.30	4667000.93	166	6587239.28	4666560.31	232	6587532.05	4666436.02
101	6585531.56	4667003.97	167	6587239.91	4666560.11	233	6587541.68	4666431.51
102	6585587.00	4667004.57	168	6587244.95	4666557.94	234	6587544.67	4666430.59
103	6585598.51	4666999.58	169	6587246.37	4666557.46	235	6587549.92	4666428.83
104	6585613.64	4666961.62	170	6587258.31	4666552.19	236	6587551.90	4666428.28
105	6585636.39	4666690.09	171	6587264.11	4666549.78	237	6587562.20	4666425.19
106	6585639.16	4666656.63	172	6587264.85	4666549.44	238	6587569.46	4666423.02
107	6585685.65	4666670.49	173	6587266.23	4666548.79	239	6587580.11	4666444.13
108	6585828.23	4666710.48	174	6587271.27	4666546.50	240	6587583.78	4666452.04
109	6585999.91	4666729.37	175	6587276.03	4666544.40	241	6587550.46	4666467.95
110	6586264.22	4666757.29	176	6587277.21	4666543.93	242	6587512.52	4666488.83
111	6586332.73	4666770.26	177	6587278.83	4666543.04	243	6587483.38	4666507.51
112	6586362.39	4666775.91	178	6587282.62	4666541.33	244	6587460.29	4666521.25
113	6586439.96	4666776.25	179	6587286.91	4666539.36	245	6587346.47	4666573.46
114	6586493.60	4666769.17	180	6587293.30	4666536.52	246	6587310.73	4666585.55
115	6586578.11	4666737.42	181	6587299.38	4666533.85	247	6587237.77	4666625.18
116	6586639.88	4666698.42	182	6587304.15	4666534.32	248	6587274.67	4666671.34
117	6586779.48	4666612.21	183	6587307.54	4666531.49	249	6587222.57	4666717.98
118	6586804.38	4666600.05	184	6587311.63	4666532.53	250	6587191.16	4666763.66
119	6586878.86	4666562.67	185	6587325.02	4666527.48	251	6587160.39	4666805.68
120	6586888.98	4666587.72	186	6587324.86	4666525.71	252	6587117.12	4666865.78
121	6586981.03	4666551.08	187	6587328.84	4666524.20	253	6587088.09	4666898.49
122	6586983.47	4666557.23	188	6587332.74	4666524.82	254	6587042.62	4666945.79
123	6586987.90	4666555.86	189	6587333.57	4666524.51	255	6586987.43	4667000.91
124	6586993.03	4666554.28	190	6587335.44	4666523.66	256	6586945.76	4667038.84
125	6587001.58	4666551.64	191	6587335.03	4666521.68	257	6586891.87	4667091.66
126	6587005.16	4666550.53	192	6587351.91	4666516.07	258	6586855.56	4667128.83
127	6587011.95	4666548.43	193	6587359.06	4666513.48	259	6586840.41	4667144.40
128	6587014.76	4666547.57	194	6587360.48	4666512.61	260	6586820.65	4667163.11
129	6587029.29	4666543.08	195	6587364.21	4666511.38	261	6586793.25	4667190.53
130	6587033.46	4666541.79	196	6587370.71	4666509.41	262	6586773.97	4667213.73
131	6587035.23	4666553.32	197	6587375.51	4666507.82	263	6586760.10	4667235.06
132	6587037.13	4666552.39	198	6587375.38	4666507.29	264	6586752.10	4667247.70
133	6587039.89	4666552.35	199	6587380.74	4666505.23	265	6586745.55	4667258.66
134	6587046.99	4666556.37	200	6587386.60	4666502.85	266	6586738.58	4667271.46
135	6587051.11	4666558.90	201	6587387.18	4666502.60	267	6586726.41	4667294.44
136	6587051.64	4666559.26	202	6587408.76	4666494.45	268	6586719.05	4667314.08
137	6587064.65	4666567.11	203	6587410.15	4666494.40	269	6586710.47	4667347.44
138	6587081.68	4666577.04	204	6587414.70	4666492.41	270	6586707.17	4667361.76

Planske zone i podzone

U cilju lakšeg sagledavanja planskog rješenja i urbanističkih parametara, zona zahvata Plana je podijeljena na sledeće zone i podzone:

- **Zona A površine 84.29 ha**
  - Podzona A1
  - Podzona A2
  - Podzona A3
  - Podzona A4
  - Podzona A5
  - Podzona A6
  - Podzona A7

- **Zona B površine 45.39 ha**
  - Podzona B1
  - Podzona B2
  - Podzona B3
  - Podzona B4

- **Zona C površine 66.28 ha**
  - Podzona C1
  - Podzona C2
  - Podzona C3
  - Podzona C4
  - Podzona C5
  - Podzona C6

Slika: Podjela na zone i podzone

2. DOKUMENTACIONA OSNOVA

2.1. Izvod iz Generalnog urbanističkog plana Bara (2007g.)

Sistem naselja

Područje GUP-a Bar karakteriše linearno prostoranje postojećih naselja duž obale Jadranskog mora, sa različitom dubinom zaledja oivičenog planinskim masivom u kontinuitetu. Najstarija naselja su građena u podnožju ili na padinama planinskog vijenca. Naselja nastala u novijem vremenu su locirana do same obale mora – Čanj, Sutomore, Zelen, Ratac, Novi Bar, Veliki pijesak, Bušat.

Opština Bar ima 4 naselja gradskog karaktera – Stari Bar, Novi Bar, Sutomore i Virpazar.

Bar, kao centar opštine ima funkciju primarnog gradskog centra na području GUP-a, a Stari Bar i Sutomore – sekundarnog.

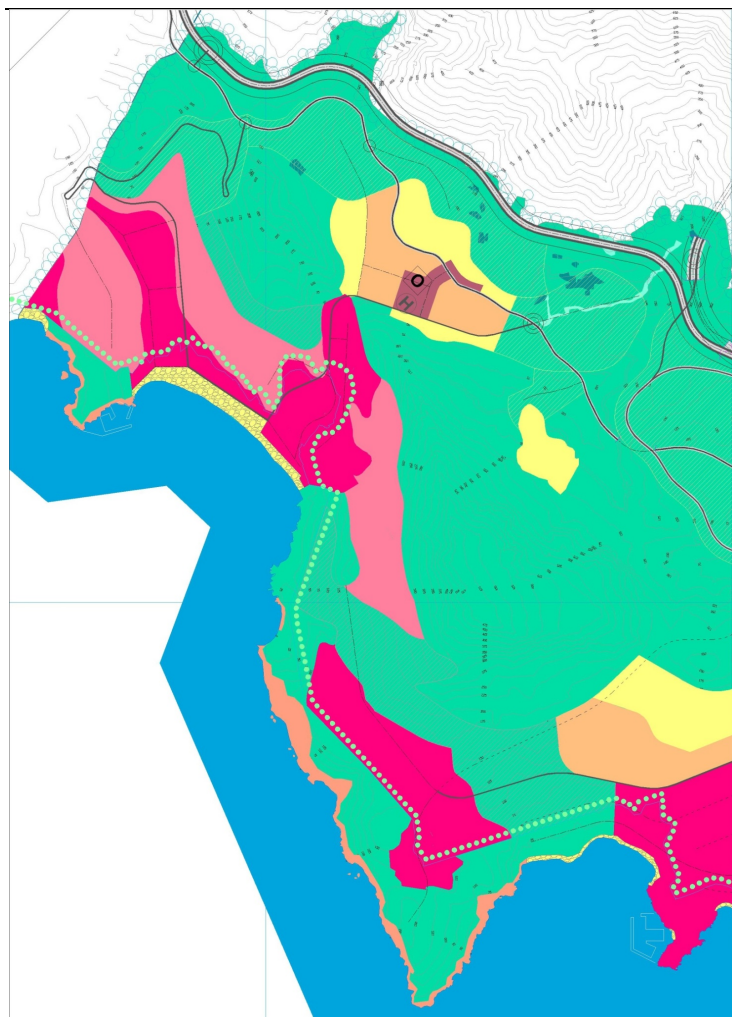
Prostorne cjeline

Osnovu implementacije sistema naselja, odnosno prostorne organizacije područja Generalnog urbanističkog plana čine prostorne cjeline određene u dva nivoa - prostorne i urbanističke zone. Prostorna zona je prostorna cjelina istih ili sličnih prostornih i ekoloških karakteristika područja koje obuhvata.

Urbanistička zona je prostorna cjelina istih ili sličnih funkcionalnih i urbanističkih karakteristika područja koje obuhvata unutar prostorne zone.

Prostorna zona Mišići

Područje ove prostorne zone objedinjava prostor od Čanja na obali Mora do Đurmana u zaleđu tunela za drumski saobraćaj – Sozina. Pretežne namjene u ovoj zoni su stalno stanovanje u naseljima Mišići i Đurmani, i turističko stanovanje u Čanju. U centralnom naselju Mišići treba da se formira lokalni centar.

Slika: Izvod iz GUP-a Bar

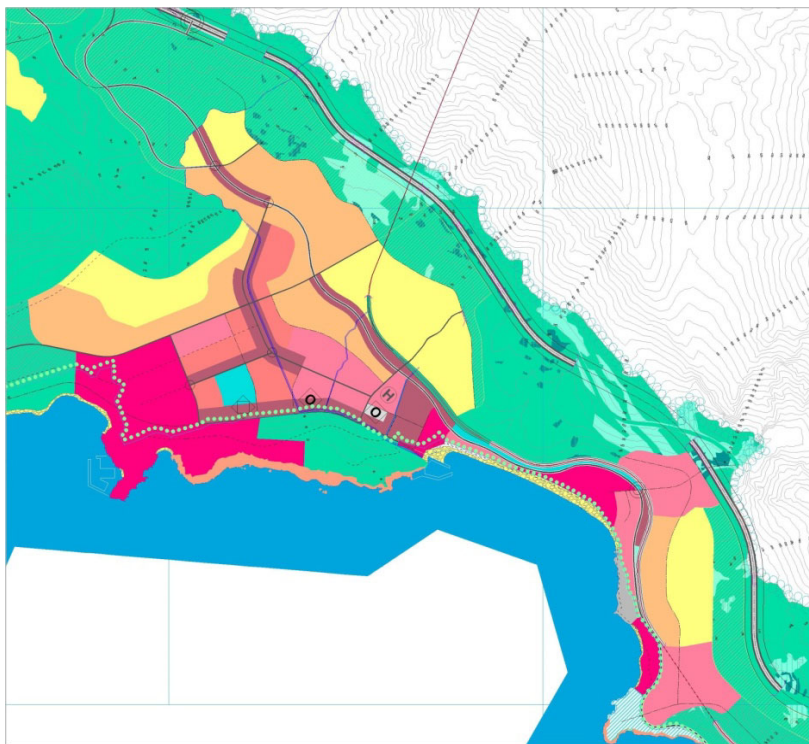
Namjena površina u zahvatu Prostorne zone:

- Stanovanje 33.72 ha;
- Zelenilo i stanovanje 83.65 ha;
- Zelenilo i turističko stanovanje 47.88 ha;
- Centralne funkcije 2.89 ha;
- Turističko stanovanje 109.87 ha;
- Turistički kompleks 96.12 ha;
- Obrazovanje 0.8 ha;
- Zdravstvo 0.73 ha.

Prostorna zona Sutomore

Ovo područje treba da se u planskom periodu izgradi u skladu sa postojećim značajem turističkog centra Opštine. Okosnica razvoja će biti privodjenje namjeni za turističko stanovanje očuvanih područja Maljevika, Spičanskog polja i područja oko Haj Nehaja, kao i kompletiranja područja turističkog stanovanja od Starog Sutomora i kompleksa hotela Korali do rta Ratac. Područje iznad Jadranske magistrale treba urbanistički integrisati za pretežnu namjenu stalnog i povremenog stanovanja na potezu naselja Zgrade do Novog Naselja.

Sutomore u dijelu užeg centra i naselja Mirošica treba da kompletira funkcije lokalnog, i to ne samo turističkog, centra.

Slika: Izvod iz GUP-a Bar

Namjena površina u zahvatu Prostorne zone:

- Stanovanje 170.10 ha;
- Zelenilo i stanovanje 164.17 ha;
- Zelenilo i turističko stanovanje 28.71 ha;
- Centralne funkcije 38.43 ha;
- Turističko stanovanje 76.99 ha;
- Turistički kompleks 69.54 ha;
- Obrazovanje 2.55 ha;
- Zdravstvo 0.70 ha;
- Kultura 4.00 ha;
- Sportski tereni 5.21 ha.

Ciljevi razvoja turizma sa ugostiteljstvom

Razvoj turizma i ugostiteljstva, odnosno organizacija i uređenje turističkih prostora na području Bara i Barske rivijere zasnivaće se na sledećim opredjeljenjima, ciljevima i zadacima:

- Uvođenje principa održivog razvoja u turizmu, uz ekonomsku i ekološku revitalizaciju prostora, racionalizaciju korišćenja prirodnih resursa (posebno neobnovljivih), očuvanje, zaštitu i unapređenje prirode i životne sredine;
- Afirmacija turizma kao glavnog razvojnog agensa svih onih prostora koji sadrže izrazitije motive za domaću i inostranu turističku tražnju, odnosno u kojima su turističke aktivnosti produktivnije ili prilagodljivije od drugih mogućih aktivnosti;
- Kompleksna valorizacija prirodnih i stvorenih turističkih potencijala, regionalno diferenciranih po vrijednosti i sadržaju, u skladu sa trendovima svetske i domaće tražnje, standardima međunarodnog tržišta i socio-ekonomskim interesima Republike, regionalnih i lokalnih sredina;
- Organizovanje sadržajno zaokružene i regionalno integrisane ponude turističkog područja, koje sadrži afirmisane motive i omogućava afirmisanje novih motiva domaće i inostrane turističke tražnje;
- Podsticanje razvoja turističkih aktivnosti sa najpovoljnijim uslovima za maksimalno produženje turističke sezone i povećanje stepena iskorišćenosti kapaciteta turističke ponude;
- Uključivanje prirodnih i kulturno-istorijskih vrijednosti kao motiva u razvoj turizma; organizovanje, uređivanje i korišćenje turističkih prostora po kriterijumima i standardima zaštite i kulturološkog korišćenja životne sredine, prirodne i kulturne baštine; učešće turizma u očuvanju i promociji prirodnih vrijednosti i kulturnog nasleđa (organizaciono, finansijsko i dr.);
- Integrisanje turizma sa regionalnim i lokalnim komplementarnim aktivnostima (poljoprivrede, saobraćaja, male privrede, zdravstva, edukacije, kulture, sporta i dr.);
- Kompletiranje i zaokruživanje postojeće turističke ponude, intenziviranje njenog korišćenja i povećanje socio-ekonomskih i kulturnih efekata turizma, u skladu sa zahtjevima inostranog i domaćeg tržišta;
- Državno stimulisanje socijalnih funkcija turizma, posebno u oblastima zdravstva, sportske rekreacije, sporta i edukacije djece i omladine, kao i zapošljavanja lokalnog stanovništva u turizmu;
- Uslovljenost razvoja turizma državnim i lokalnom regulativom razvoja, državnim ulaganjima u izgradnju krupne infrastrukture i nekomercijalnih sadržaja društvenog standarda, kao i stimulacijom (državnim i lokalnom) komercijalnih investitora u početnim koracima razvoja, kroz fiskalne, kreditne i druge olakšice, kroz odgovarajuće mjere zemljišne politike (posebno u pogledu građevinskog zemljišta) i dr.

Pravila za uređenje i izgradnju prostora

Turističko stanovanje

Turističko stanovanje zastupljeno je po pravilu uz turističke komplekse u zonama gdje objekti komplementarnog turističkog smještaja dominiraju nad ostalim stambenim i pratećim objektima. Turistički objekti u ovim zonama su pretežno apartmani (zasebni objekti ili stanovi u sastavu stambenih zgrada), kuće za iznajmljivanje i sobe za iznajmljivanje, svi namijenjeni samo smještaju, uz pansione (smještaj i ishrana), kao i uz ostale vidove smještaja (vile na ekskluzivnim lokacijama, odmarališta, hosteli i kampovi).

Svi navedeni objekti u zonama turističkog stanovanja biće najmanje u kategoriji 2** (sem vila koje su sa 3*** ili više), s tim da se u planskom periodu postigne najmanje 30% ležaja u kategorijama 3*** i više.

Index neto zauzetosti prostora u građevinskim zonama turističkog stanovanja (van kampova) limitira se na 50%, a index neto izgrađenosti na 1.6.

Dozvoljena spratnost je do P+6.

Svi objekti imaju saobraćajne pristupe sa zajedničkim parkinzima u blizini objekta (sem vila koje će imati sopstvene parkinge ili garaže i kampova koji obuhvataju i parkiranje).

Svi objekti biće opremljeni instalacijama vodovoda i kanalizacije, trofazne struje i savremenih telekomunikacija.

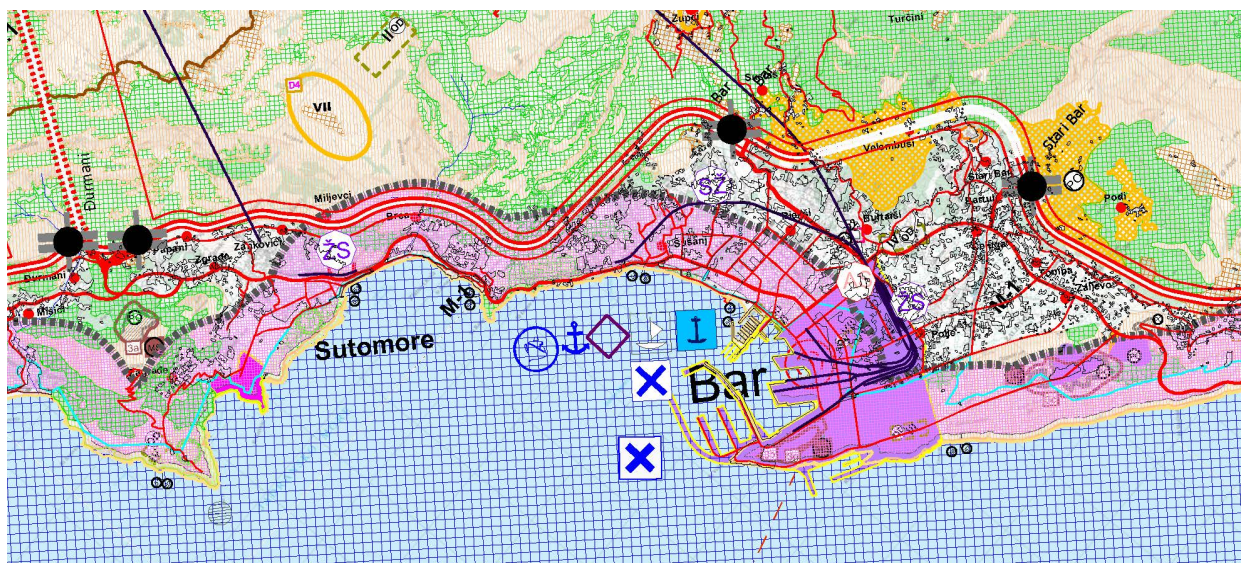
Arhitektura objekata biće primjerena postojećim ambijentima, sa tendencijom njihovog unapredjenja na dobrim uzorima crnogorsko – mediteranske gradnje.

2.2. Izvod iz PPPN za Obalno područje (2018g.)

Planski koncept Obalnog područja Crne Gore se temelji na ključnim potencijalima i specifičnostima prostora svake primorske opštine i regiona u cjelini. Ostvarenjem planskog koncepta Primorski region treba da postane jaka osovina ukupnog razvoja šireg prostora Crne Gore. Treba da obezbijedi povezivanje sa kontinentalnim dijelom države, duž obale sa državama u okruženju i sa mediteranskom regijom i Evropom. U Primorskom regionu su prepoznate sljedeće razvojne zone koje sa geografskog, ambijentalnog i kulturno-istorijskog stanovišta imaju svoje podzone:

1. Razvojna zona Boka Kotorska:
  - Podzona Herceg Novi;
  - Podzona Tivat;
  - Podzona Kotor;
2. Razvojna zona Budvansko - Petrovačko primorje
  - Podzona Budva;
  - Podzona Petrovac;
3. Razvojna zona Barsko - Ulcinjsko primorje
  - Podzona Bar;
  - Podzona Ulcinj.

Zadržava se **mreža urbanih centara** u kojima su skoncentrisane sve funkcije privrednog i društvenog karaktera i koji istovremeno predstavljaju značajne regionalne centre. Osim urbanih centara **podržava se i razvoj značajnih lokalnih i manjih lokalnih centara** sa ciljem postizanja policentričnog razvoja i smanjivanja pritiska na urbana središta. Posebno se ističe podrška ruralnom razvoju u Primorskom regionu.

Slika: Izvod iz PPPN za Obalno područje (Plan namjene površina)

Urbani razvoj Primorskog regiona treba da bude kontrolisan sa nivoa svake lokalne zajednice, uz jasno prepoznavanje specifičnih karakteristika, potencijala i ograničenja u razvoju urbanih središta.

Opšta pravila za građevinska područja

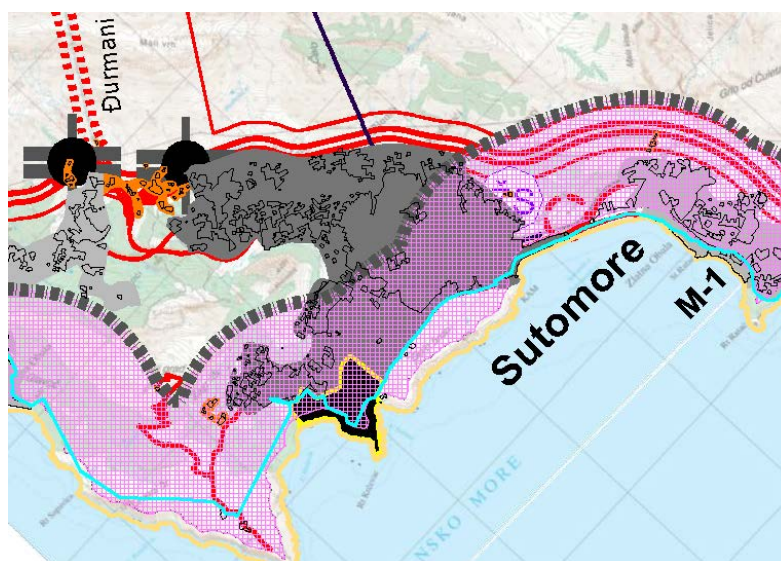
Umjesto kvantitativnog rasta građevinskih područja i kapaciteta u okviru njih, u planskom period obezbijediti povećanje vrijednosti i kvaliteta životnog prostora, uz strogo poštovanje zaštite životne sredine.

- Pri preciznijem definisanju građevinskog područja kroz dalju plansku razradu poštovati režime korišćenja prostora date ovim planom, sa ciljem zaštite prirodnih, ambijentalnih i kulturnih vrijednosti.
- Granice građevinskih područja će se na detaljnijem planskom nivou preciznije odrediti na katastarskim podlogama, ali uz poštovanje definisanih pravila.
- Na detaljnom planskom nivou planska rješenja građevinskih područja uskladiti sa geomorfološkim i hidrološkim preduslovima terena, kao i sa Planom definisanim pravilima za širenje građevinskih područja.
- Kroz dalju plansku razradu opredijeliti gustinu stanovanja prema tipu naselja.
- Turističke kapacitete planirati prema parametrima za odgovarajuće zone date ovim planom.
- Kroz dalju plansku razradu izgradnju usmjeravati u djelimično izgrađene prostore u naselju ili neposredno uz naselje i opremiti ih infrastrukturno, sa ciljem povećanja iskorišćenosti već izgrađenog prostora i spriječavanja širenja izgradnje bez adekvatne infrastrukturne opremljenosti. Pri tome sagledati kapacitete postojeće infrastrukture i mreže objekata javnih funkcija i adekvatno ih unaprijediti u skladu sa budućim potrebama.
- Pri detaljnom planiranju obezbijediti dostupnost obali i omogućiti javni interes u korišćenju tog prostora za rekreaciju, uz očuvanje prirodnih plaža.

Pravila za građevinska područja urbanih naselja

- Ukoliko je na nivou opštine izgrađenost manja od 40% građevinskog područja, kroz PUP - ove je do donošenja Plana generalne regulacije obavezno poštovanje ukupne maksimalne površine utvrđene u ovom Planu;
- U toku planskog perioda moguće je povećati površinu građevinskih područja ukoliko su iscrpljene mogućnosti gradnje unutar postojećih građevinskih područja, a postoje argumentovane razvojne potrebe;
- Moguće je povećanje građevinskih područja ukoliko je izgrađenost na nivou opštine veća od 40% na način da nakon povećanja, izgrađenost ne bude ispod 40% (u skladu sa pravilima za širenje građevinskih područja ovog Plana);
- Moguća je izmjena granica građevinskih područja urbanih naselja u okviru zadate maksimalne površine, uz poštovanje režima korišćenja prostora koji su dati u grafičkom prilogu ovog plana;
- Uređivanje urbanih područja sprovoditi prema konceptu i smjernicama PUP-a za svaku opštinu i Generalnoj urbanističkoj razradi, odnosno detaljnoj razradi na nižem planskom nivou, do donošenja Plana generalne regulacije;
- Građevinska područja urbanih naselja mogu se preoblikovati u okviru zadate maksimalne površine i u skladu sa lokalnim uslovima, (detaljnije sagledavanje kroz katastar, saniranje neformalne gradnje i sl.), vodeći računa o režimima korišćenja prostora datih ovim planom;

Slika: Izvod iz PPPN za Obalno područje (Građevinsko područje Sutomora)

- Rekonstrukciju objekata postojećih dijelova građevinskog područja u naselju treba sprovoditi u skladu sa obavezujućim uslovima iz odgovarajućih planskih dokumenata detaljne razrade;
- Ako nije donešen odgovarajući urbanistički plan, moguće je na osnovu smjernica i pravila ovog plana rekonstruisati pojedinačne objekte na teritoriji cijelog obalnog područja ili graditi pojedinačne objekte u ruralnom području, sve u skladu sa smjernicama i pravilima ovog Plana;
- Postojeće stanice za snabdijevanje gorivom se zadržavaju uz mogućnost rekonstrukcije.
- Kada postojeća stanica za snabdijevanje gorivom ne zadovoljava standarde ili kada se investitor odluči, objekat se može srušiti po prethodnom odobrenju nadležnog organa i na parceli sagraditi novi prema zadatim smjernicama i u slučaju da to nije regulisano postojećom planskom dokumentacijom nižeg reda ili u slučaju da na tom prostoru ne postoji važeća planska dokumentacija nižeg reda.
- Pri planiranju i izgradnji objekata u naseljima obavezno sačuvati javne površine i šetališta uz obalu;
- S obzirom da su plaže ugrožene erozijom koja je u velikoj mjeri uslovljena urbanizacijom, neophodno je spriječiti sve građevinske aktivnosti koje na bilo koji način ugrožavaju urbanu matricu i identitet ambijentalno vrijednih prostora, koji su kao takvi prepoznati Studijom zaštite kulturnog naslijeđa.

2.3. Izvod iz PUP Bar – Predlog plana (2018.g.)

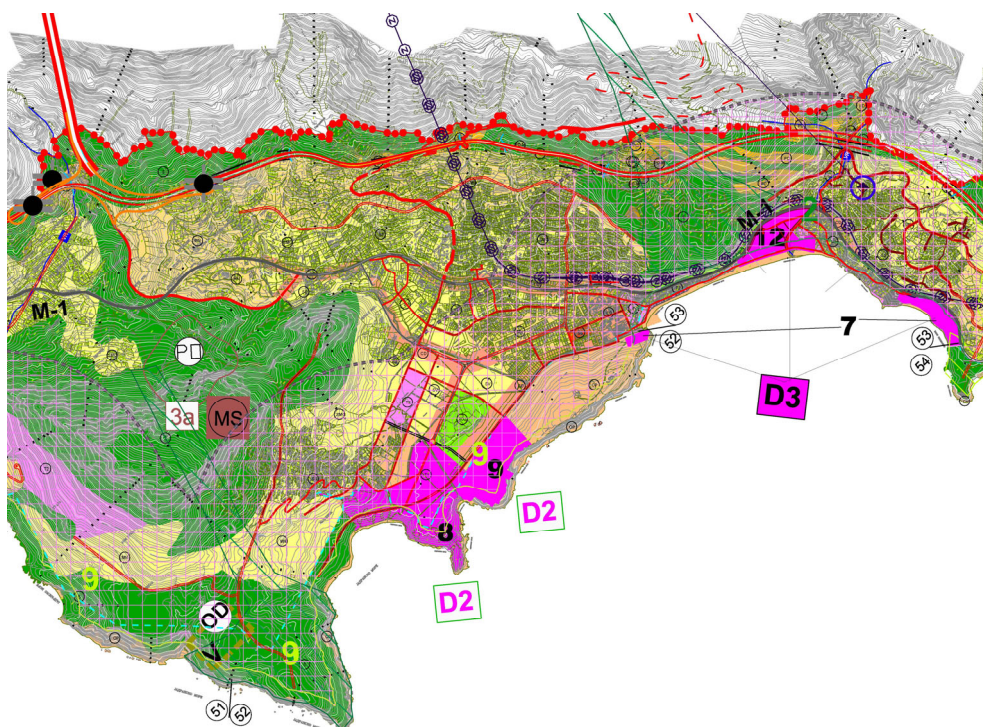
GUR Barske rivijere/ područja GUP-a Bara

Osnovu implementacije sistema naselja, odnosno prostorne organizacije područja Generalnog urbanističkog rješenja čine prostorne cjeline određene u dva nivoa - prostorne i urbanističke zone. Prostorna zona je prostorna cjelina istih ili sličnih prostornih i ekoloških karakteristika područja koje obuhvata. Urbanistička zona je prostorna cjelina istih ili sličnih funkcionalnih i urbanističkih karakteristika područja koje obuhvata unutar prostorne zone.

- Prostorna zona Mišići
- Prostorna zona Sutomore

koju karakteriše pokrivenost sa urbanističkim cjelinama odnosno planiranim pretežnim namjenama stanovanje, mješovita namjena, turističke zone, nautički i kupališni turizam, centri i centralne funkcije i poljoprivreda.

- Prostorna zona Novi Bar
- Prostorna zona Stari Bar
- Prostorna zona Pečurice.

Slika: Izvod iz PUP Bar/GUR Barska rivijera (Plan namjene površina)

Pravila građenja

Za sve namjene odnosno urbanističke cjeline kompatibilne namjene su: površine za pejzažno uređenje javnog korišćenja, površine za pejzažno uređenje ograničenog korišćenja, površine za pejzažno uređenje specijalne namjene, površine saobraćajne infrastrukture, površine objekti i mreže ostale infrastrukture, parkinzi i garaže za smještaj vozila korisnika (stanara i zaposlenih) i posjetilaca, kao i stanice za snabdijevanje gorivom (pumpne stanice), u skladu sa tehničkim propisima.

Za sve namjene odnosno urbanističke cjeline minimalni uslovi za uklapanje i legalizaciju neformalnih objekata, izgrađenih bez građevinske dozvole su da nijesu izgrađeni na postojećim ili planiranim javnim površinama i koridorima infrastrukture.

Za sve namjene odnosno urbanističke cjeline osnovni parametri energetske efikasnosti objekata su da u segmentu obnovljivih izvora energije korišćenje ovih kapaciteta treba da doprinese supstituciji postojeće potrošnje i da prati ukupan dalji razvoj područja grada.

Za sve namjene odnosno urbanističke cjeline kao uslovi za obnovu i rekonstrukciju postojećih objekata primjenjuju se pravila i propisi kao za izgradnju novih objekata.

Za sve namjene odnosno urbanističke cjeline potrebno je za svaku novu izgradnju obezbijediti potreban broj parking ili garažnih mjesta na pripadajućim površinama za parkiranje odnosno na parceli i to po normativima od najmanje 1 parking ili garažno mjesto po jedinici mjere 1 stan ili 100m² stambenog prostora; na 70m² korisnog prostora za komercijalne i trgovinske sadržaje i medicinske ustanove; na 100m² korisnog prostora za privredu, poslovanje; na 150m² korisnog prostora za administraciju, ustanove i pošte; na 40 gledalaca odnosno posetilaca za bioskope, pozorišta, rekreaciju, sportske terene i hale.

Maksimalni indeksi zauzetosti i izgrađenosti i ostali urbanistički parametri važe, u prvom redu za nove objekte ili obnovu i rekonstrukciju postojećih objekata, a legalizacija postojećih objekata koji su premašili urbanističke parametre date u ovom PUPu podliježe navedenom osnovnom minimalnom pravilu da nijesu izgrađeni na postojećim ili planiranim javnim površinama i koridorima infrastrukture.

Izgradnja

Površine za stanovanje su površine za stalno i povremeno stanovanje. Planom su prema urbanističkim zonama predviđene i posebnim pravilima definisane dozvoljene izgradnje za površine za stanovanje manje gustine, površine za stanovanje srednje gustine, površine za stanovanje veće gustine i površine za stanovanje visoke gustine.

Na površinama za stanovanje mogu se planskim dokumentom predvidjeti objekti koji ne ometaju osnovnu namjenu i koje služe svakodnevnim potrebama stanovnika područja, i to: trgovina i ugostiteljski objekti, smještaj turista, poslovni sadržaji koji su smješteni u prizemljima i mezaninima stambenih objekata; objekti za upravu, kulturu, školstvo, zdravstvenu i socijalnu zaštitu, sport i rekreaciju i vjerski objekti koji služe svakodnevnim potrebama stanovnika područja;

Napominje se da su indeksi zauzetosti i indeksi izgrađenosti preporučeni i generalni za nivo GUR-a, a da će se kroz izradu detaljnih urbanističkih rješenja i plana generalne regulacije primenjivati u skladu sa aktuelnim propisima.

Indeksi zauzetosti i izgrađenosti po namjenama su :

- Površine za stanovanje manje gustine

maksimalni indeks zauzetosti 0,4/ maksimalni indeks izgrađenosti 1,0;

- Površine za stanovanje srednje gustine

maksimalni indeks zauzetosti 0,5 / maksimalni indeks izgrađenosti 3,0;

- Površine za stanovanje veće gustine

maksimalni indeks zauzetosti 0,5 / maksimalni indeks izgrađenosti 5,0.

Mješovite namjene su namjenjene za stanovanje i za druge namjene koje ne predstavljaju značajnu smetnju stanovanju od kojih nijedna nije preovlađujuća.

Na površinama mješovite namjene, mogu se graditi: stambeni objekti; objekti koje ne ometaju stanovanje, a koje služe za opsluživanje područja; trgovina, objekti za upravu, kulturu, školstvo, zdravstvenu i socijalnu zaštitu, sport i rekreaciju, vjerski objekti i ostali objekti društvenih djelatnosti koji služe potrebama stanovnika područja obuhvaćenog planom; ugostiteljski objekti i objekti za smještaj turista; privredni objekti – manji proizvodni pogoni, skladišta, stovarišta, koji ne predstavljaju bitnu smetnju pretežnoj namjeni; objekti komunalnih servisa, servisi, benzinske pumpe, komunalne i saobraćajne djelatnosti koji služe potrebama stanovnika područja;

- Indeksi zauzetosti i izgrađenosti za mješovite namjene su:

maksimalni indeks zauzetosti 0,5 / maksimalni indeks izgrađenosti 3,0.

Pod namjenom za školstvo mogu se graditi

osnovne, srednje i specijalne škole; fakulteti i akademije; univerzitetski kampovi; naučni instituti i istraživački centri; objekti za smještaj i ishranu učenika i studenata; objekti i institucije koji, prema posebnom propisu, odgovaraju karakteristikama područja.

Pod namjenom socijalna zaštita mogu se graditi

predškolske ustanove (jaslice, dječji vrtići i dr); domovi starih; ustanove za lica sa posebnim potrebama; sportski objekti i tereni, kao i objekti i institucije koji, u skladu sa posebnim propisom, odgovaraju karakteristikama područja.

Pod namjenom zdravstvena zaštita mogu se graditi

klinički centri; bolnice; domovi zdravlja; ambulante, zdravstvene stanice; instituti, klinike i poliklinike; sanatorijumi; drugi zdravstveni objekti; prateći objekti i sadržaji poslovnih, komercijalnih i uslužnih djelatnosti kao i objekti i institucije koji, u skladu sa posebnim propisom, odgovaraju karakteristikama područja.

Pod namjenom sport i rekreacija mogu se graditi

stadioni – za fudbal, atletiku, rukomet, košarku, odbojku na pijesku i dr; sportske dvorane; sportski tereni za sportove na otvorenom; bazeni i plivališta; uređena i izgrađena kupališta; klizališta i „ledene“ dvorane; homologizovane (odobrene i verifikovane) staze za različita sportska takmičenja; akva parkovi; prirodne i vještačke stijene za sportsko i slobodno penjanje; poligoni za vožnju skejtboarda i rolera; trim staze i „staze zdravlja“; staze za vožnju bicikala (biciklističke staze) prateći objekti koji su u funkciji sporta i rekreacije (svlačionice, toaleti, tuševi, kontrolni punktovi, ostave za sportske rekvizite i sl.).

Centralne i poslovne djelatnosti su površine koje su pretežno namijenjene smještanju centralnih - poslovnih, komercijalnih i uslužnih djelatnosti. Objekti koji se grade mogu biti poslovni ili poslovno-stambenih ili stambeni u funkciji tih djelatnosti. Pri izgradnji novih objekata mora biti istovremeno obezbeđen pripadajući

parking–prostor (po pravilu na sopstvenoj parceli) prema normativima za odgovarajuće delatnosti. Oblikovanje objekata je jedan od najvažnijih uslova za izgradnju. Zelenilo će se razvijati u skladu sa raspoloživim prostornim mogućnostima sa akcentom na ulične koridore. Sadržaji centara će se prostorno i oblikovno ukomponovati sa zelenilom koje treba da preuzme ulogu kako funkcionalnog, tako i estetskog elementa u prostoru. Na prostorima novih centara treba potencirati uređenje manjih trgova, pjaceta i slobodnih blokovskih površina.

Pri rekonstrukciji objekata u centrima moguće je pretvaranje nižih etaža pa i celih objekata iz stambene u poslovnu namenu; poželjno je i potrebno aktivno korišćenje suterenskih etaža i potkrovlja; dvorišne pomoćne objekte treba koristiti za zanate ili druge aktivnosti koje ne smetaju drugim namenama. U okviru njih mogu se graditi i: ugostiteljski objekti; trgovački (tržni) centri, izložbeni centri i sajmišta; poslovne zgrade i objekti uprave, kulture, školstva, zdravstvene i socijalne zaštite, vjerskih objekata, sport i rekreacija i sl; privredni objekti, skladišta, stovarišta, koji ne predstavljaju bitnu smetnju pretežnoj namjeni; komunalno-servisni objekti javnih preduzeća i privrednih društava koji služe potrebama područja i stambeni objekti i poslovni apartmani.

- Indeksi zauzetosti i izgrađenosti za površine centralnih djelatnosti su:

maksimalni indeks zauzetosti 0,5 / maksimalni indeks izgrađenosti 3,0.

U područjima pretežne namjene centralnih funkcija izgradnju treba vršiti na osnovu uslova utvrđenih urbanističkim projektom pribavljenim po pravilu putem konkursa.

- Indeksi zauzetosti i izgrađenosti za površine poslovnih djelatnosti su:

maksimalni indeks zauzetosti 0,5 / maksimalni indeks izgrađenosti 5,0.

Na zemljištu sa namjenom planiranom kao površine za turizam mogu se graditi hoteli svih vrsta, hosteli, planinarski i lovački domovi, kampovi i odmarališta. Kompatibilno mogu se graditi prateći objekti i sadržaji poslovnih, komercijalnih i uslužnih djelatnosti, objekti sporta i rekreacije; luke nautičkog turizma - marine, privezišta, sidrišta, kao i objekti i institucije koji, u skladu sa posebnim propisom, odgovaraju karakteristikama područja.

Površine za vjerske objekte

Površine za vjerske objekte su površine koje su planskim dokumentom namijenjene za objekte i komplekse u kojima se održavaju vjerski obredi i ostale vjerske djelatnosti, hramove i druga zdanja za bogoslužbene potrebe, kao i manastirske konake, samostane, administrativno-upravne zgrade, groblja, škole i internate, proizvodne i druge prateće sadržaje za potrebe vjerskih objekata.

Vjerski objekat se gradi i uređuje u prema odgovarajućim propisima crkve i vjerske zajednice.

Površine saobraćajne infrastrukture

Površine saobraćajne infrastrukture namijenjene su za objekte i koridore infrastrukture drumskog, željezničkog, vazdušnog i vodnog saobraćaja, luke nautičkog turizma – marine, i dr.

Površine ostale infrastrukture

Površine ostale infrastrukture planskim dokumentom su namijenjene i služe izgradnji telekomunikacione, elektroenergetske, hidrotehničke infrastrukture osim saobraćajne infrastrukture, komunalnih i infrastrukturnih servisa cjepnog transporta, bazne stanice i antenski stubovi fiksne i mobilne telefonije, kablovskidistributivni sistemi, solarne i trafostanice svih nivoa transformacije, sistemi PTT veza, sistemi veza policije, vojske i drugih državnih organa i službi; objekti elektroenergetske infrastrukture, dalekovodi i niskonaponska mreža; i podzemni objekti hidrotehničke infrastrukture, potisni cjevovodi, crpne stanice, prekidne komore, retenzije, kanali za navodnjavanje i odvodnjavanje, rezervoari, crpne stanice, vodozahvati, izvorišta, zone neposredne zaštite, zone sanitarne zaštite, atmosferska kanalizacija, fekalna kanalizacija, postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, podmorski ispusti, regulisana i neregulisana korita vodotoka, obaloutvrde, nasipi, lukobrani i druge hidrotehničke građevine, pumpne stanice, rezervoari (nadzemni i podzemni), postrojenja za pretakanje, mjerno-regulacione stanice (GMRS), i mjerno-regulacione stanice (MRS), kao i objekti komunalne infrastrukture: kafilerije, stočna groblja i drugo.

Površine šuma – površine za pejzažno uređenje specijalne namjene (zaštitni pojasevi)

Pod namjenama za šumske površine mogu se realizovati privredne šume, zaštitne šume i šume sa posebnom namjenom, ali one na području GUR-a Barske rivijere imaju ulogu zaštitnih pojaseva. Na ovim površinama dopušteni su objekti koji su u funkciji gazdovanja šumama. Moguće je graditi i planinarske i lovačke domove – kuće.

2.4. Izvod iz DUP-a Sutomore centar (2012g.)

Polazni stavovi i principi

GUP-om Bara, područje ovog planskog dokumenta je namijenjeno za uređenje neizgrađenog građevinskog zemljišta i urbanu rekonstrukciju izgrađenog građevinskog zemljišta male gustine, sa ciljem kvalitetne valorizacije ukupnog građevinskog zemljišta u zahvatu. Analizom zahtjeva i potreba korisnika prostora može se ocijeniti da su stvoreni uslovi za realizaciju sadržaja planiranih GUP-om u prvoj fazi realizacije GUP-a.

Uzimajući u obzir sve naprijed navedene elemente i analize uz sagledavanje kontaktnih zona i uticaja predmetnog prostora definisana je nova prostorna organizacija.

Najvažniji zadaci za dalji turistički razvoj Sutomora su u sanaciji, rekonstrukciji, modernizaciji i komunalnom opremanju postojećih fizičkih sadržaja radi podizanja njihovog standarda i izgradnji novih objekata visokog standarda.

Prilikom definisanja zona, lokacija i urbanističkih parcela, u najvećoj mogućoj mjeri je vođeno računa o vlasništvu i usklađivanju katastarskih i urbanističkih parcela.

S obzirom da u prostoru egzistiraju i parcele veoma male površine te da je izgrađen veliki broj objekata koji gabaritima i oblikovno nisu u skladu sa okruženjem ili nemaju pristup sa javnog puta, primjenjeni su sljedeći principi:

- Udruživanje katastarskih parcela, na kojima su već izgrađeni objekti različito vlasništvo, a izuzetno je mala površina parcela, da bi se omogućio pristup sa javnog puta;
- Udruživanje katastarskih parcela različito vlasništvo (male površine) u cilju formiranja urbanističke parcele za novu gradnju;
- Udruživanje katastarskih parcela u cilju omogućavanja intervencija na postojećim objektima, u skladu sa ostalim uslovima Plana;
- Udruživanje katastarskih parcela u cilju formiranja pristupa za objekte koji sada imaju direktan pristup sa Magistrale (tamo gdje nema mogućnosti za novi pristup nisu formirane urbanističke parcele);
- Formiranje novih pristupa postojećim objektima na račun katastarskih parcela;
- Za izgrađene objekte koji se nalaze u koridorima planiranih saobraćajnica nisu formirane urbanističke parcele (nakon konačnog utvrđivanja trase mogu se katastarske parcele tretirati kao urbanističke parcele, te primjeniti uslovi Plana za namjenu pripadajućeg bloka, odnosno Podzone);
- Formirana je urbanistička parcela za novu autobusku stanicu, sport i rekreaciju i javne garaže;
- Na neizgrađenim površinama formirane su urbanističke parcele za značajnu investicionu izgradnju sa namjenom koja je definisana kroz uslove Plana i na grafičkom prilogu br.6 Namjena površina.

Zone određene Planom

U cilju definisanja urbanističkih kriterijuma i parametara, a u skladu sa namjenom prostora i objekata formirane su tri zone (A,B,C), a u okviru zona definisane su podzone, blokovi i urbanističke parcele. Zone, podzone i blokovi označene su na grafičkom prilogu br .8 Uslovi za sprovođenje Plana.

U okviru zona i podzona definisane su javne površine, proširenja i skverovi, a unutar blokova i urbanističkih parcela velike površine, dati su uslovi za izgradnju blokova objekata sa trgovima, pjacetama, blokovskim zelenilom i ostalim parternim sadržajima.

Novi školski centar Sutomore će biti planiran u okviru Detaljnog urbanističkog plana prostorne zone Sutomore Bjelila – Rutke - Gorelac, te se ovim planskim dokumentom ne planira izgradnja škole.

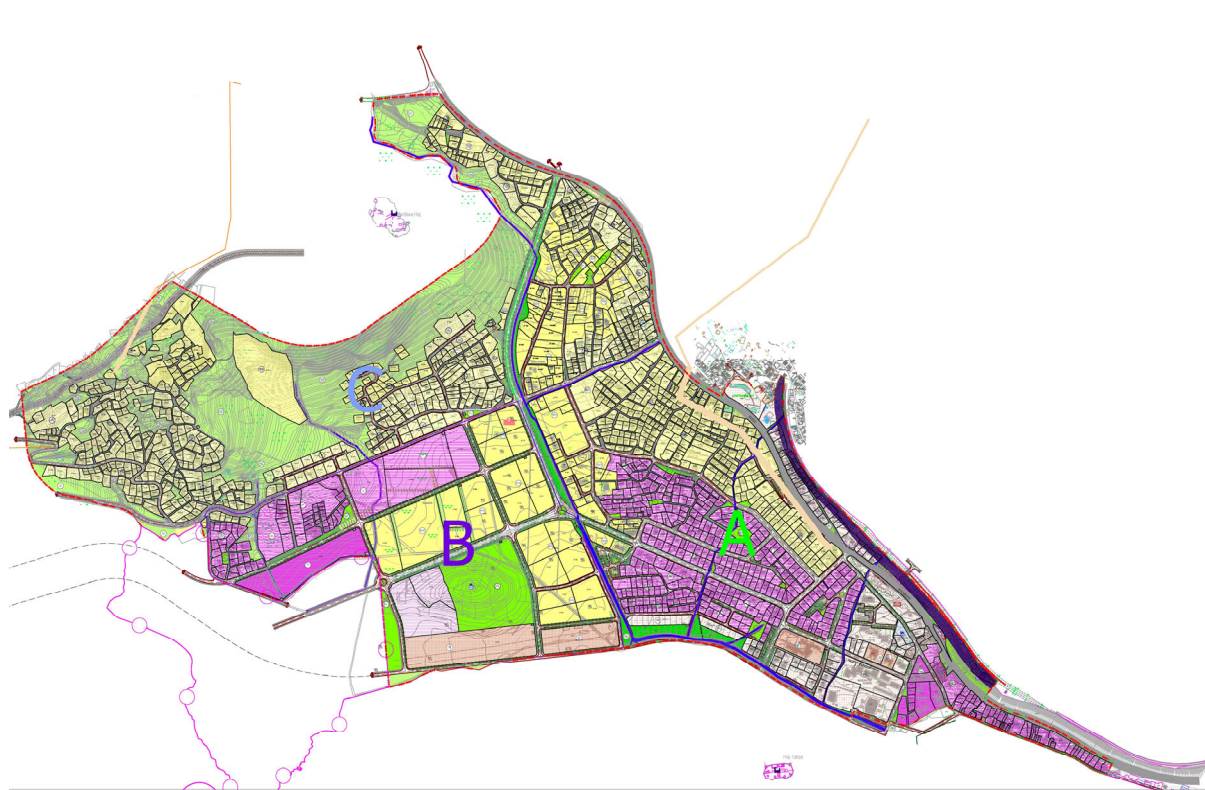
Namjena površina

U zahvatu Plana površine su namijenjene za stanovanje malih, srednjih i velikih gustina, turizam (turističko stanovanje po GUP-Bar), turističke komplekse, centralne javne funkcije (obrazovanje, zdravstvo, kultura, mjesna uprava, sport, rekreacija) i urbano zelenilo.

S obzirom da turističko stanovanje podrazumijeva objekte namjenski građene za pružanje turističkih usluga ishrane i smještaja (po GUP-u Bara) odnosno motele, pansione, vile ili objekte koji se povremeno koriste za ove namjene-odmarališta, hosteli, kuće za odmor i sl., u cilju postizanja kvalitetnijih parametara kao prateća namjena se pojavljuju i turistički kompleksi i turistička naselja na UP većih površina i mogućnost udruživanja manjih UP u cilju izgradnje ovakvih kompleksa i naselja.

Prostor je podijeljen na zone sa namjenama: zona A - stanovanje sa turizmom i centralnim funkcijama, zona B - stanovanje sa turizmom i centralne funkcije, zona C - stanovanje.

Slika: Izvod iz DUP Sutomotr centar (namjena površina)

Postojeći objekti

S obzirom da na terenu egzistira veliki broj objekata za koje nije prethodno pribavljena građevinska dozvola, stvoren je planski osnov, odnosno mogućnost naknadnog pribavljanja građevinske dozvole i intervencija na tim objektima, ukoliko ispunjavaju uslove iz Plana.

Ukoliko objekti ne ispunjavaju uslove iz Plana, imaju zatečeni status i predmet su pravne procedure u skladu sa Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata.

U slučaju kada je postojeći objekat dotrajavao, ili kada Investitor odluči da ga ruši, objekat se može srušiti po prethodno pribavljenom odobrenju nadležnog organa i na parceli izgraditi novi, prema uslovima ovog Plana za izgradnju planiranih objekata.

Planirani objekti

Na formiranim urbanističkim parcelama je planirana izgradnja objekata uz definisanu namjenu za svaku UP, definisanih građevinskih linija koje su grafički i tekstualno određene sa min odstojanjima od susjeda, indeksima zauzetosti i izgrađenosti, uslovima za parcelisanje, preparcelisanje i udruživanje-spajanje UP, uslovima garažiranja i parkiranja, uz smjernice za pejzažno uređenje i ostalo.

Kapaciteti na nivou Plana

Površina Plana iznosi 195ha 76a 38m² (1957638,95m²).

Za obračun je uzeta površina od 200m² po stanu/apartmanu, zajedno sa svim pratećim prostorima, računajući i zajedničke sadržaje, a broj članova po stanu i apartmanu 3,2 (popis iz 2003 god). Broj stanovnika i turista je 21.117 (od toga stalni stanovnici 2783, a turisti 18 334).

ZONA A**Na nivou Podzone A1:**

Površina svih urbanističkih parcela	18 095 m ²
Površina pod objektima	5 428 m ²
Površina GBP	36 190 m ²
Broj stanova-apartmana	246
Neto gustina stanovanja	387st/ha
Bruto gustina	294 st/ha

Na nivou Podzone A3

Površina svih urbanističkih parcela	128 453 m ²
Površina pod objektima	44 486 m ²
Površina GBP	222 406 (245 972) m ²
Broj stanova-apartmana	1 138
Neto gustina stanovanja	249 st/ha
Bruto gustina	49 st/ha

Na nivou Podzone A4:

Površina svih urbanističkih parcela	144 642 m ²
Površina pod objektima	57 764 m ²
Površina GBP	172 886 m ²
Broj stanova-apartmana	1 155
Neto gustina stanovanja	217 st/ha
Bruto gustina	161 st/ha.

Na nivou Podzone A5

Površina svih urbanističkih parcela	120 604 m ²
Površina pod objektima	48 239 m ²
Površina GBP	144 881 m ²
Broj stanova-apartmana	966
Neto gustina stanovanja	224 st/ha
Bruto gustina	165 st/ha

Na nivou Podzone A6

Površina svih urbanističkih parcela	39 938 m ²
Površina pod objektima	12 408 m ²
Površina GBP	40 406 m ²
Broj stanova-apartmana	267
Neto gustina stanovanja	187 st/ha
Bruto gustina	128 st/ha

Na nivou Podzone A7

Površina svih urbanističkih parcela	111 776 m ²
Površina pod objektima	44 711 m ²
Površina GBP	168 0564 m ² (179 095 m ²)
Broj stanova-apartmana	1 124
Neto gustina stanovanja	280 st/ha
Bruto gustina	193 st/ha

ZONA B**Na nivou Podzone B1:**

Površina svih urbanističkih parcela	66 737 m ²
Površina pod objektima	24 310 m ²
Površina GBP	99 172 m ²
Broj stanova-apartmana	660
Neto gustina stanovanja	278 st/ha
Bruto gustina	195 st/ha

Na nivou Podzone B2:

Površina svih urbanističkih parcela	138 431 m ²
Površina pod objektima	64 537 m ²
Površina GBP	437 717 m ²
Broj stanova-apartmana	2 188
Neto gustina stanovanja	507 st/ha
Bruto gustina stanovanja	426 st/ha

Na nivou Podzone B3

Površina svih urbanističkih parcela	48 660 m ²
Površina pod objektima	24 330 m ²
Površina GBP	204 372 m ²
Broj stanova-apartmana	1 362
Neto gustina stanovanja	778 st/ha
Bruto gustina stanovanja	254 st/ha

Na nivou Podzone B4

Površina svih urbanističkih parcela (neizgrađenih) ..	42 976 m ²
Površina pod objektima (sportski tereni i objekti)	
Površina GBP	7 500 m ²

ZONA C**Na nivou Podzone C1**

Površina svih urbanističkih parcela	93 172 m ²
Površina pod objektima	28 205 m ²
Površina GBP	94 440 m ²
Broj stanova-apartmana	623
Neto gustina stanovanja	214 st/ha
Bruto gustina stanovanja	91 st/ha.

Na nivou Podzone C2

Površina svih urbanističkih parcela	46 325 m ²
Površina pod objektima	13 920 m ²
Površina GBP	42737 m ²
Broj stanova-apartmana	239
Neto gustina stanovanja	212 st/ha
Bruto gustina stanovanja	53 st/ha

Na nivou Podzone C4

Površina svih urbanističkih parcela	36 532 m ²
Površina pod objektima	14 649 m ²
Površina GBP	43 946 m ²
Broj stanova-apartmana	264
Neto gustina stanovanja	234 st/ha
Bruto gustina stanovanja	176 st/ha

Na nivou Podzone C5:

Površina svih urbanističkih parcela	33 902 m ²
Površina pod objektima	13 561 m ²
Površina GBP	34 980 m ²
Broj stanova-apartmana	227
Neto gustina stanovanja	213 st/ha
Bruto gustina stanovanja	95 st/ha

Na nivou Podzone C6

Površina svih urbanističkih parcela	34 821 m ²
Površina pod objektima	13 929 m ²
Površina GBP	44 106 m ²
Broj stanova-apartmana	275
Neto gustina stanovanja	251 st/ha
Bruto gustina stanovanja	114 st/ha

NA NIVOU PLANA

Površina neizgrađenih urbanističkih parcela (A+B+C).....	562 647 m ²
Površina pod objektima.....	217 689 m ²
GBP objekata na neizgrađenim urbanističkim parcelama	1 176 032 m ²
Ukupan broj novih stanova i apartmana	5 835
Površina svih urbanističkih parcela	1 033 990 m ²
Površina pod objektima	342 254 m ²
Građevinska bruto površina objekata.....	1 848 762 m ²
Stanovi/apartmani	10 778

Bilans namjena površina	m²
T - turizam	327 931
SVcf stanovanje veće gustine sa centralnim funkcijama	253 743
SS stanovanje srednje gustine	237 904
SS cf stanovanje srednje gustine sa centralnim funkcijama	160 549
SMG - stanovanje male gustine	64 822
CF - centralne funkcije	104877
ŠS - školstvo	8 934
ŠZ - zaštitne šume	299 791
Z - zdravstvo	1 445
VO - vjerski objekti	1 397
PUS - zelene pov.spec.namjene	45 034
PUO - zelene površine javne namjene	1 384
SR - sport i rekreacija	42961
Kolsko pješačke saobraćajnice	61 010
Željez.koridor	26 537
Koridor saobr.	58 218
OP - ostale površine (potoci, kanali, koridori saobr, vode)	261 101
Ukupno zahvat Plana	1 957 638

3. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

3.1. Prirodni uslovi

Položaj i morfološke karakteristike

Šire područje zone zahvta predstavlja pojas uz morsku obalu, koji u pojedinim zonama prateći niže dijelove uz rječne doline zalazi u kopno, sve do podnožja planinskih vijenaca Sozine, Sutormana i Rumije. Duž primorskog dijela, nalazi se više većih i manjih uvala i rtova, što govori o razuđenosti morske obale. Najmarkantnije geomorfološke cjeline predstavljaju Čanjska i Sutomska uvala sa Spičanskim poljem i Barsko polje, brda Velji Grad i Volujica iznad barske Luke. Od sjeverozapada ka jugoistoku smjenjuju se antiklinalna uzvišenja i sinklinalne uvale: uvala Čanj, brdo Velji grad (497 mnv) Spičansko polje i Sutomore, Peranovića glavica i Vučin brdo, Barsko polje, strmo i stjenovito brdo Volujica (sa vrhom Filin tuz 256 mnv) i niz uvala i strmih stjenovitih obala ka jugu – uvale Veliki i Mali Pijesak, uzvišenje Meret, uvale Meret i Pod Meret, uzvišenje Očas, Uvala Masline, uzvišenje Džafran, Uvala Paljuškovo, Rt Karastanov, Uvala ladna, sve do granice Planskog područja i lokaliteta Stari Ulcinj. Ka kontinentu, strme padine planina uzdižu se izvan granice planskog područja, dok su površine naselja uglavnom na manje strmim terenima planskog područja: iznad Čanja, Đurmana i Sutomora uzdiže se Sozina, iznad Bara Sutorman i Rumija. Planinsko zaleđe je uglavnom visina od 700 do 900 mnv, a najviši vrh Rumije je na 1594 mnv. Ovakva konfiguracija terena utiče na miješanje kontinentalnih i maritimnih uticaja, a vremenske prilike su znatno različite na pojedinim terenima iznad Bara, zavisno od nadmorske visine. Ravni i blago nagnuti, ali i strmiji tereni koji su terasirani, koriste se za poljoprivrednu proizvodnju, naročito povrće i proizvodnju južnog voća, a posebno, kao maslinjaci. Posebno treba istaći Barsko polje – prostranu i ravnu površinu, nekad močvarnu i slabo nastanjenu, dana s privredno i urbano najznačajniji prostor u opštini Bar, istovremeno i od velikog značaja za Crnu Goru u cjelini.

Hipsometrija terena

Analiza topografije terena pokazala je da je teren u celini nagnut od kopna ka moru, a razlike nadmorskih visina kreću se u rasponu od 0 do 497 mnv (uzvišenje Velji grad između Čanja i Spičanskog polja kod Sutomora. Najmarkantnije geomorfološke cjeline nalaze se na različitim nadmorskim visinama: Čanjska (od 0 do 10 mnv) i Sutomska uvala sa Spičanskim poljem (od 0 do 40 mnv) i Barsko polje (od 0 do 40 mnv), brda Velji grad (497 mnv) i Volujica (256 mnv) iznad barske Luke.

Za Plansko područje je karakteristično da se na relativno malom prostoru sreću velike visinske razlike. U zonama do 100 mnv živi i najveći dio stanovništva (88% od ukupnog stanovništva na teritoriji planskog područja, a 76% od ukupnog stanovništva opštine Bar), a ovo su i zone gdje je najveća koncentracija izgrađenosti privrednih i infrastrukturnih kapaciteta. Turistički kapaciteti su skoncentrisani u zonama do 50 mnv. Ostatak planskog područja nalazi se u podnožju planinskih padina, uglavnom iznad Magistrale. Najveće rasprostranjenje imaju nizijski ravničarski primorski tereni do 50mnv, nešto manje su rasprostranjeni nizijski tereni od 50 do 200 mnv, a na terene u brdskom pojasu otpada samo ivični de teritorije.

Na osnovu preciznih morfografskih mjerenja uočeno je da se obalska linija Jadranskog mora, pod uticajem epirogenih pokreta, podiže prosečno 1,1 mm godišnje.

Nagib terena

Najpovoljnija morfološka struktura je u ravničarskom području u akumulativnim zonama na području Bara, Sutomora i Čanja, gde je i najveća zastupljenost terena do 5°, odnosno od 5°–10°, najpogodnijih za izgradnju. Flišne zone, od kojih su sastavljene padine iznad uvala i polja, su često erodovane, pa su nagibi umanjeni, do najviše 20°, obično 5°–15°, dok su strmi nagibi padina (preko 20°, a često i preko 30°) karakteristični za krečnjačke stijene i najizrazitiji su duž morske obale (klifovi su često skoro vertikalnog nagiba) i navlačnog kontakta sa fliševima (tamo gdje fliš nije pokriven deluvijalnom drobinom). Na kontaktu padina i ravnije doline drobina se nagomilava, čime se još više smanjuje nagnutost terena. U flišnim zonama nagib je promjenljiv i zbog pokrenutosti terena, pa su ove zone valovite i ispresjecane brojnim jarugama.

U krečnjačkim terenima javljaju se kraški oblici reljefa, kao što su, npr., vrtače na Volujici, koje imaju karakterističan nagib. U zonama Čanja, Sutomora i Bara, teren je karakteristično ravničarski, skoro ujednačenog neznatnog nagiba. Potrebno je napomenuti da se, u kontekstu opštine Bar, Plansko područje javlja kao jedno od morfološki najpovoljnijih za izgradnju naselja, saobraćajnica i infrastrukture, a posebno za turizam. Nepovoljnost čine visoki planinski vijenci koji predstavljaju morfološku preperku za povezivanje primorske zone sa zaleđem, što je u novije vrijeme donekle ublaženo drumskim i željezničkim povezivanjem primorja sa Podgoricom tunelima kroz Sozinu.

Slika: Sutomore

Klimatske odlike područja

Temperatura vazduha

Godišnji hod temperature vazduha na području Bara ima obilježja karakteristična za umjerene geografske širine, sa minimumom u januaru i maksimumom u julu i dosta ravnomjernim hodom između ovih ekstrema. Srednja godišnja temperatura vazduha u priobalnom području je veća od 15°C, a u Baru iznosi 15,6°C. U zaleđu priobalnog područja prosječna temperatura vazduha opada usled slabljenja termičkog uticaja Jadranskog mora i povećanja nadmorske visine.

Najniža srednja januarska temperatura u toku 30-godišnjeg perioda je bila u Baru 5,8°C a najviša 10,4°C. Ovako tople zime su posledica termičkog i liticaja Jadranskog mora.

U priobalnom području ljeto je toplo i dugotrajno, Srednja julska temperatura vazduha u Baru iznosi 23,4°C. Apsolutno godišnje kolebanje temperature uglavnom se povećava od obale prema unutrašnjosti. U Baru to kolebanje iznosi 42,6°C. Apsolutni minimumi u Baru se kreću do -5,8°C.

Padavine

Padavinski režim na širem području Bara odlikuje se maksimalnom količinom padavina u kasnu jesen i početkom zime (novembar ili decembar) i izrazitim minimumom padavina u toku ljeta (jul). Godišnji hod količine padavina za stanice sa ovog područja dat je u narednim tabelama. Velika čestina i količina padavina u toku hladnijeg dijela godine objašnjava se velikom učestalošću ciklona.

Uzrok što se u toku ljeta javljaju česti sušni periodi i što je tada prosječna padaivina minimalna je uticaj polja visokog vazdušnog pritiska sa centrom nad Atlantikom.

Vjetar

Na izučavanom području najizraženiji lokalni vjetrovi su: bura, jugo, etenzija, danik i noćik. Bura je jak, mahovit i hladan vjetar iz sjeveroistočnog kvadranta, koji se javlja tokom cijele godine a naročito u njenom hladnijem dijelu i dovodi do razvedravanja i snižavanja relativne vlažnosti.

Jugo je jak vjetar iz južnog i jugoistočnog kvadranta koji, uglavnom, donosi topao i vlažan vazduh i intenzivne padavine. Etenzija je slabo strujanje sjeverozapadnog smjera, koje se uspostavlja u junu a iščezava u septembru i donosi suvo, toplo i vedro vrijeme. Danik i noćik se pojavljuju, kada su gradijenti vazdušnog pritiska nedovoljno izraziti, pod uticajem lokalnih termičkih uslova.

Relativna vlažnost vazduha

Ova veličina zavisi od temperature, tako da se sa smanjenjem teriperature relativna vlažnost povećava, a sa povećanjem temperature smanjuje. Priobalno područje ima malu relativnu vlažnost vazduha, prosječno 68% u Baru i 67% u Ulcinju.

U narednim prilozima daje se za stanice Bar i Ulcinj, tabelarni prikaz

- prosječnih mjesečnih suma padavina,
- broj dana sa količinom padavina > 0,1 l/m,
- srednje maksimalne temperature vazduha,
- srednje minimalne temperature vazduha,
- srednje temperature vazduha,
- prosječni broj dana sa mrazom,

- prosječno trajanje sunca,
- srednje mjesečne oblačnosti,
- raspodjele prosječne maksimalne i prosječne srednje brzine vjetra i njegove čestine po pravcima.

BAR

Tabela 1. Prosječne mjesečne sume padavina i standardna devijacija period: 1961-1990.godina

	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	oct	nov	dec	GODsum
srv	155.5	151.8	129.2	126.4	85.9	59.0	36.8	53.0	111.2	139.6	184.5	170.0	1402.9
max	317.0	358.0	298.0	271.0	289.0	140.0	127.0	203.0	331.5	342.0	433.0	394.0	433.0
min	2.0	29.0	29.7	11.0	2.0	10.0	0.0	0.0	2.0	0.0	21.0	19.0	0.0
std	90.4	84.6	64.0	67.7	75.3	41.6	33.6	49.5	88.4	86.4	106.3	92.8	73.4

Tabela 2. Broj dana sa količinom padavina > 0.1 lit/m2 period: 1961-1990.godina

	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	oct	nov	dec	GODsum
srv	12	13	12	12	9	7	5	5	7	9	14	14	118
max	21	23	24	19	21	14	12	13	13	22	25	21	25
min	1	4	6	5	1	4	0	0	1	0	4	4	0
std	5.3	5.0	4.3	3.7	4.2	2.2	2.7	2.9	3.7	5.2	5.0	5.0	4.1

Tabela 3. Broj dana sa količinom padavina > 1 lit/m2 period: 1961-1990.godina

	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	oct	nov	dec	GODsum
srv	11	10	10	10	6	5	3	4	5	8	12	12	96
max	19	19	21	18	15	11	9	10	11	20	21	19	21
min	1	3	5	2	1	2	0	0	1	0	3	4	0
std	5.1	4.3	4.1	3.8	3.4	2.2	2.3	2.4	2.7	4.7	4.8	4.8	3.7

Tabela 4. Broj dana sa količinom padavina > 10.0 lit/m2 period: 1961-1990.godina

	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	oct	nov	dec	GODsum
srv	5	5	4	5	3	2	1	2	3	4	5	5	43
max	19	11	9	11	10	6	3	5	8	9	12	10	19
min	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
std	4.1	2.5	2.2	2.8	2.6	1.5	0.9	1.3	2.1	2.6	3.1	3.1	2.4

Tabela 5. Srednja maksimalna temperatura vazduha period: 1961-1990.godina

	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	oct	nov	dec	GOD
srv	12.3	12.9	14.9	17.9	21.9	25.2	27.8	27.8	25.4	21.6	17.2	13.7	19.9
max	14.8	15.3	17.4	20.8	25.2	27.0	30.3	29.7	27.6	23.9	19.4	15.4	30.3
min	9.7	8.4	10.6	15.9	19.6	23.3	26.8	24.3	22.7	18.2	13.2	11.9	8.4
std	1.3	1.5	1.4	1.1	1.3	1.0	0.9	1.2	1.3	1.3	1.4	0.9	1.2

Tabela 11. Srednja mjesečna oblačnost (desetine)

period: 1961-1990.godina

	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	oct	nov	dec	GOD
srj	5.7	5.8	5.6	5.4	4.5	3.6	2.1	2.3	3.2	4.3	5.8	5.9	4.5
max	8.0	8.5	8.1	7.1	6.8	5.1	4.8	4.5	5.3	7.4	8.0	8.2	8.5
min	2.1	2.8	3.3	4.2	3.3	2.1	0.6	0.8	0.9	1.6	3.2	4.1	0.6
std	1.6	1.5	1.1	0.8	0.8	0.7	0.8	0.9	1.1	1.3	1.2	1.2	1.1

Tabela 12. Prosječni broj vedrih dana (srednja dnevna oblačnost < 2/10)

period: 1961-1990.godina

	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	oct	nov	dec	GODsum
srj	7.0	7.0	7.0	6.0	8.0	11.0	19.0	19.0	15.0	11.0	6.0	6.0	123.0
max	20.0	16.0	16.0	11.0	15.0	18.0	28.0	26.0	25.0	21.0	13.0	16.0	28.0
min	1.0	0.0	0.0	1.0	3.0	4.0	7.0	9.0	4.0	3.0	0.0	1.0	0.0
std	4.9	4.9	3.1	2.6	3.4	3.3	4.3	4.7	5.2	4.8	3.3	3.5	4.0

Tabela 13. Prosječni broj tmurnih dana (srednja dnevna oblačnost > 8/10)

period: 1961-1990.godina

	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	oct	nov	dec	GODsum
srj	12.0	12.0	11.0	9.0	6.0	3.0	1.0	1.0	4.0	7.0	12.0	12.0	88.0
max	20.0	19.0	20.0	16.0	12.0	6.0	4.0	7.0	9.0	18.0	19.0	21.0	21.0
min	1.0	5.0	3.0	3.0	1.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4.0	5.0	0.0
std	5.2	3.7	4.2	2.9	2.8	1.7	1.1	1.8	2.2	3.7	4.2	4.4	3.2

Tabela 14. Raspodjela prosječne maksimalne i prosječne srednje brzine vjetra i njegove čestine po pravcima - v_{max} (m/s), v_{sr} (m/s), čestina (%)

smjer	N	NNE	NE	ENE	E	ESE	SE	SSE	S	SSW	SW	WSW	W	WNW	NW	NNW	TIŠ
v_{max}	15,8	13,7	18,0	15,8	10,2	12,7	12,0	11,0	12,5	12,0	13,3	12,5	13,3	11,0	11,7	6,7	
v_{sr}	5,0	2,7	3,2	2,4	1,9	2,5	3,7	3,3	3,9	2,5	2,8	2,9	3,6	3,3	2,5	1,6	
čest.	5,9	8,1	20,0	18,9	3,6	3,5	3,3	2,6	3,1	3,1	3,5	7,2	7,8	2,9	0,7	0,6	5,2

min	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.5	1.6	0.8
std	3.1	2.1	1.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.5	1.6	0.8

Tabela 10. Prosječno trajanje sijanja sunca (sat)

period: 1961-1990.godina

	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	oct	nov	dec	GODsum
srj	118.3	122.9	170.7	199.2	261.5	298.2	344.9	318.6	251.8	198.2	117.1	110.7	2512.1
max	214.3	214.5	238.3	260.4	315.4	335.4	390.8	362.7	318.3	282.9	202.9	165.1	390.8
min	59.7	50.5	97.7	127.4	147.4	231.0	249.6	268.8	203.1	95.5	11.4	59.4	11.4
std	39.4	39.6	37.0	28.8	35.6	24.9	29.2	25.4	27.1	38.0	41.2	31.4	33.1

Meteorološke karakteristike mora

Prema podacima RHMZ - Podgorica, srednja godišnja temperatura vazduha za Bar iznosi 17,7°C, dok srednje mjesečne vrijednosti sa temperaturom višom od 20°C su uglavnom u periodu jun-septembar. Izraženu učestalost kretanja talasa na stanici Bar ima zapadni smjer (69%) i sjeveroistočni (15%).

Hidrološke karakteristike

More je najznačajnija prirodna osobenost, koja presudno utiče na Hidro klimatske, biogeografske, hidrološke i druge prirodne karakteristike ovog kraja. Glavna površinska struja kreće se od jugoistoka prema sjeverozapadu. Na ovom dijelu je formirana stjenovita obala. Šire područje je ispresijecano kraćim povremenim vodotocima generalnog pravca toka od istoka prema zapadu. Takvi su Ujtin potok, Sintan potok, Kominski potok, Kunjski i Bušatski potok.

Pedološke karakteristike

Na teritoriji obuhvaćenoj predmetnim detaljnim urbanističkim planom, zavisno od matičnih - osnovnih stijena razvili su se sledeći tipovi zemljišta: crvenice i smeđa zemljišta na flišu.

Crvenice prekrivaju dio terena u priobalnom pojasu stijenskih masa krečnjaka i dolomitičnih krečnjaka.

Crvenice su blago glinovita zemljišta, koja imaju visok sadržaj higroskopne vlage (preko 6%). U primorskoj zoni crvenice su plitke - male debljine, obrasle šikarom ili pašnjacima, te ih je veoma teško koristiti u poljoprivredne svrhe.

Smeđa zemljišta na flišu su mlađa zemljišta, nastala fipičko-mehaničkim raspadanjem fliša. Na ovom prostoru zastupljena su na dijelu terena izmđu uvale Meret i magistralnog puta Bar - Ulcinj.

Geološka građa terena

Geološki sastav terena

U geološkoj građi terena istraživanog područja učestvuju:

- karbonatni sedimenti gornjokredne i srednjoeocenske starosti ($K_2^3; E_2$);
- flišni sedimenti gornjoeocenske starosti (E_3).

Gornja kreda (K_2^3)

Sedimenti gornjokredne starosti razvijeni su u okviru geotektonske jedinice Parahtona.

Izgrađuju brdo Očas (k. 51m), zaleđe uvale Masline, šire područje Bušata, kao i područje terena zahvaćeno granicama detaljnog urbanističkog plana Petrovića Zabio. To su ustvari krajnji sjeverozapadni dijelovi antiklinalne strukture Možure.

Od litoloških članova na ovom dijelu terena najzastupljeniji su slojeviti i bankoviti detritični i jedri krečnjaci, slojeviti i bankoviti detritični i jedri krečnjaci, slojeviti i bankoviti sivi dolomiti i dolomitični krečnjaci.

Srednji eocen (E_2)

Foraminiferski slojeviti krečnjaci srednjeg eocena, leže transgresivno preko senonskih krečnjaka i dolomita a nekad i preko boksita. Javljaju se u okviru uzanih zona širine najčešće u granicama od 100-200 m.

Gornji eocen (E_3)

Flišni sedimenti gornjoeocenske starosti izgrađuju sinklinalno područje, zaleđa uvala Meret i pod Crnjaku a predstavljeni su konglomeratima, vapnovitim pješčarima, pješčarima, glincima i laporcima.

Vapnoviti pješčari, laporci i glinci su najzastupljeniji članovi serije. Izgrađeni su od kvarca i plagioklasa, a vezivo im je karbonatno. Pored kvarca i feldspata ovi pješčari sadrže u podređenoj količini liskun, serpentin, amfibole i odlomke magmatskih stijena. Sadržaj $CaCO_3$ se kreće od 40-60% a glinovite komponente od 10-15%.

Kvartar

Kvartarni sedimenti šireg područja predstavljeni su deluvijalnim i marinskim sedimentima.

Tektonika

Teren ograničen detaljnim urbanističkim planom Pečurice - turistički kompleks i Petrovića Zabio pripada tektonskoj jedinici Parahton.

Parahton zauzima uzani prostor pored morske obale ili je pod mbrem. Parahton je izgrađen od karbonatnih stijena krede i srednjeg eocena kao i flišnih sedimenata gornjeg eocena.

Ova tektonska jedinica ima dinarski pravac pružanja SZ-JI. Zahvaljujući plastičnosti flišnih sedimenata i snažnim pritiscima koji su djelovali iz pravca sjeveroistoka na širem prostoru stvoren je čitav niz nabornih strukturnih oblika među kojima se ističu antiklinala Možure, sinklinalama pelinkovića i Kunja, kao i antiklinalna struktura Vukića, pečurica i Volujice.

Antiklinalne strukture izgrađene su od karbonatnih stijenskih masa a sinklinalne od flišnih sedimenata, pri čemu je erocenski fliš ubran u stisnute i prevrnutе metarske i dekametarske nabore.

Hidrogeološke odlike terena

Na osnovu hidrogeoloških svojstava i funkcija stijenskih masa, strukturnog tipa poroznosti i prostornog položaja hidrogeoloških pojava na izučavanom području mogu se izdvojiti:

- Dobro vodopropusne stijene predstavljene pukotinsko-kavernozne poroznosti, predstavljene krečnjacima, dolomitičnim krečnjacima i dolomitima gornje kredne starosti;
- Slabo vodopropusne stijene pretežno pukotinske poroznosti predstavljene slojevitim do pločastim krečnjacima srednjoeocenske starosti;
- Kompleks slabo vodopropusnih i nepropusnih stijena intergranularne poroznosti predstavljen deluvijalno-eluvijalnim sedimentima. (Ovi sedimenti imaju veoma malo rasprostranjenje i u konkretnom slučaju nemaju većeg praktičnog značaja);
- Vodonepropusne stijene predstavljene sedimentima fliša gornjoeocenske starosti.

U okviru karbonatnih stijenskih masa izučavanog područja zastupljen je primorski tip karstne izdani, koji se prihranjuje vodama atmosferskih taloga a prazni preko prelivnih izvora, na kontaktu fliša i krečnjaka, kao i preko vrulja u moru.

Niska primorska izdan je pod direktnim uticajem mora, što je posledica tektonske polomljenosti i skaršćenosti stijenskih masa.

3.2. Inženjersko – geološke karakteristike terena

Na osnovu inženjersko-geoloških karakteristika stijenske mase šireg područja mogu se podijeliti u sledeće inženjersko-geološke grupe:

1. Vezane stijene (dobro okamenjene i poluokamenjene stijene);
2. Poluvezane stijene;
3. Nevezane stijene.

Vezane dobro okamenjene stijene

Vezane dobro okamenjene stijene predstavljene su bankovitim krečnjacima dolomitičnim krečnjacima i dolomitima (K, DK) i slojevitim do pločastim foraminiferskim krečnjacima (K^s) koji izgrađuju najveći dio izučavanog terena.

Ove stijenske mase i pored toga što su veoma ispucale, grade dobro nosive i stabilne terene i ujedno se odlikuju visokim vrijednostima čvrstoće na pritisak ($\sigma_r = 50-150$ MPa). Podložne su hemijskom rastvaranju, odnosno iskorišćavanju.

Prema vodopropusnosti krečnjaci pripadaju srednje do dobro vodopropusnim stijenama pukotinsko-kavernozne poroznosti.

Krečnjaci ovog područja su uopšte dobar građevinski materijal primjenljiv za različite namjene (građevinski ili ukrasni kamen) za ugradnju u nasipe, pripremu građevinskih agregata ili kao sirovina za dobijanje kreča.

Prema građevinskim normama GN-200 pripadaju pretežno VI kategoriji iskopa.

Vezane poluokamenjene stijene

Vezane poluokamenjene stijene predstavljene su flišnim sedimentima: glincima, laporcima, pješčarima, vapnovitim pješčarima i laporovitim krečnjacima.

To je kompleks izrazito uslojenih i ubranih stijena, u površinskom dijelu podložan raspadanju, pri čemu se formira eluvijalna glinovita raspadina promjenljive debljine, pretežno od 1-3m.

Ove stijenske mase podložne su degradacionom djelovanju voda i eroziji, posebno što su tektonski veoma razlomljene i ubrane.

Fizičko-mehaničke osobine flišnog kompleksa zavise od stepena mehaničke oštećenosti, stepena raspadnutosti, vlažnosti i položaja u terenu.

Grade dobro nosive i uslovno stabilne terene. Prema građevinskim normama GN-200 pripadaju IV-V kategoriji iskopa.

Poluvezane stijene

U ovu grupu stijena mogu se uvrstiti crvenice sa manjim sadržajem sitne drobine, koje ispunjavaju manje vrtače i druge površinske karstne oblike. Nastaju kao rezidualni produkt rastvaranja krečnjaka, Male su debljine i u konkretnom slučaju nemaju većeg praktičnog značaja.

Nevezane stijene

Marinski Šljunkovito-pjeskoviti sedimenti izgrađuju uzanu zonu i uz morsku obalu odnosno male prirodne plaže. Po sastavu to su srednje do krupnozrni šljunkovi sa većim učešćem valutaka.

Na većoj udaljenosti od obale je sadržaj sitnih (pjeskovito-šljunkovitih) frakcija je nešto veća, stoje posledica djelovanja morskih talasa. U priobalnom pojasu su slabo zbijeni i pod uticajem morskih talasa. Dobro su vodopropusni.

Inženjersko-geološke pojave i procesi

Inženjersko-geološke pojave i procesi su posledica litološkog sastava, klimatskih i hidrogeoloških odlika područja, odnosno prirodnih procesa i antropogenog djelovanja.

Na ovom dijelu terena eroziono dejstvo voda izraženo je u vidu spiranja, jaružanja, abrazionog djelovanja mora i procesa karstifikacije.

Raspadanje stijena vrši se uz djelovanje više prirodnih faktora i posebno je zavisno od fizičko-mehaničkih svojstava stijena. Na izučavanom području izgrađenom pretežno od krečnjaka ova pojava nije posebno izražena, tako da na ovom dijelu izostaju veće naslage deluvijalnih sedimenata.

Površine spiranja, vezane su za terene izgrađene od sedimenata fliša.

Jaružanje je veoma izražen proces, kako na dijelu terena izgrađenom od krečnjaka, tako i od flišnih sedimenata. Zastupljene su uglavnom pliće jaruge nastale linijskom erozijom kraćih površinskih tokova (Kunjski potok, Bušatski potok i dr.)

Abraziono djelovanje mora je veoma izraženo na potezu od rta Meret do rta St. Ulcinj.

Kao rezultat mehaničkog djelovanja talasa su odroni i pećinske potkapine duž obale izgrađene od karbonatnih stijenskih masa.

Nosivost terena

Teren u okviru granica Detaljnog urbanističkog plana izgrađuju pretežno dobro nosive karbonatne stijenske mase i flišni sedimenti.

Nosivost flišne raspadine na padinama je najčešće u granicama $q_a = 100-200$ kN/m, kompaktnog fliša preko 800 kN/m², odnosno krečnjaka preko 5000 kN/m².

Stabilnost terena

U kategoriju stabilnih terena uvršteni su tereni izgrađeni od karbonatnih stijenskih masa, odnosno bankovitih krečnjaka gornjokredne i srednjoeocenske starosti.

Uslovno stabilni tereni obuhvataju one terene, koji su u prirodnim (uslovima stabilni, ali pri primjeni prirodnih činilaca ili kod izvodjenja radova (zasjeka, širokih iskopa temelja) posebno u kišovitom periodu godine postaju nestabilni.

U uslovno stabilne terene može se izdvojiti i uzani priobalni pojas, izgrađen od tektonski polomljenih i ispućatih krečnjaka, gdje pod uticajem abrozije dolazi do povremenog otkidanja većih i manjih blokova, kao i erozije materijala sa plaža.

(Kao posledice nevremena, koje je zahvatilo primorje januara 2004. godine, izuzetno veliki talasi iz zapadnog pravca izazvali su oštećenja na određenom broju objekata u uvali Masline).

Seizmološke odlike područja

Na osnovu karte seizmičke rejonizacije Crne Gore, kao i Seizmogeoloških podloga i seizmičke mikrojeonizacije urbanog područja Bara, može se zaključiti da predmetno područje pripada zoni 9-og stepena seizmičkog intenziteta.

Dati seizmički parametri u narednoj tabeli odnose se uglavnom na osnovnu stijenu s obzirom na zanemarljivo rasprostranjenje i debljinu kvartarnih sedimenata.

Tabela 1 - Projektni seizmički parametri:

Karakteristične seizmogeološke zone	Povratni period T (god)	Prosječno maksimalno ubrzanje tla Q_{max} (g)	Koeficijent seizmičnosti K_s
Zona – B ₃ krečnjaci, dolomitični krečnjaci i dolomiti gornjokredne i srednjoeocenske starosti (K ₂ ³ , E ₂)	50	0.14	0.07
	100	0.20	0.10
	200	0.25	0.13
Zona-C ₁ fliš: glinci, laporci i pješčari (gornji eocen E ₃)	50	0.16	0.08
	100	0.24	0.12
	200	0.30	0.15
N - zona nestabilna pri dinamičkim dejstvima izazvanim zemljotresom			

Ukratko u okviru izučavanog prostora mogu se izdvojiti različite zone seizmičke stabilnosti:

- Zona B₃, koja je označena kao dinamički stabilna. To je dio terena izgrađen od krečnjaka, izuzev priobalnih tektonski polomljenih krečnjačkih grebena koji su u neposrednom kontaktu sa morem;
- Zona C₁, u okviru koje su pojave dinamičke nestabilnosti moguće prije svega na padinama izgrađenim od flišnih sedimenata.
- Zona N, koja je definisana kao područje nestabilno u seizmičkim uslovima, a ista se odnosi na priobalni dio terena izgrađen od tektonski polomljenih krečnjaka gdje su moguće pojave odrona u uslovima događanja zemljotresa.

Preporuke za planiranje i projektovanje

Geotehničke i seizmogeološke podloge su od posebnog značaja za prostorno planiranje, urbanističko, detaljno urbanističko planiranje i projektovanje i arhitektonsko-građevinsko projektovanje i građenje objekata. Preporuke i uputstva imaju za cilj da se projektovanje i građenje objekata u skladu sa geotehničkim i seizmogeološkim karakteristikama terena.

- Seizmička **zona B₃**, koja obuhvata terene etalonskog tla (krečnjaci), sa dubinom do nivoa podzemnih voda preko 10m i nagibom terena do 10° predstavljaju najpovoljniji teren sa geotehničkog aspekta (Tereni pogodni za urbanizaciju - Zona I);
- Seizmička **zona C₁** koja je izgrađena od flišnih sedimenata, sa nagibima od 10-20° može se uvrstiti u terene sa određenim ograničenjima za detaljno urbanističko planiranje. (Tereni sa neznatnim ograničenjima za urbanizaciju - Zona II);
- Seizmička **zona N**, kao i priobalni pojas izgrađen od marinskih sedimenata sa dubinom do N.P.V od 0-1,5 m može se uvrstiti u nepogodne terene za detaljno urbanističko planiranje. (Tereni nepogodni za urbanizaciju - Zona III).

Preporučuje se:

- U uslovno stabilnim terenima izgrađenim od flišnih sedimenata i eluvijalne flišne raspadine neophodno je izbjegavati zasijecanje padina širokim iskopom, posebno u kišovitom periodu godine;
- Blagovremeno pristupiti zaštiti obale od abrazionog djelovanja visokih talasa;
- U okviru terena koji su označeni kao uslovno stabilni sa određenim ograničenjima za urbanizaciju, obavezno prije projektovanja i građenja objekta sprovesti detaljna geotehnička istraživanja u skladu sa zakonskom regulativom.

3.3. Demografska analiza

Područje Izmjena i dopuna planskog dokumenta pripada manjim dijelom prostornoj zoni Mišići, a većim dijelom prostornoj zoni Sutomore. Zahvatom plana je obuhvaćeno područje naselja Staro Sutomore, Mirošica I i II, Spičansko polje (Vinogradi), područje ispod Haj Nehaja, Đuričine Vode i Zagrađe.

Sutomore, kao sekundarni centar Opštine Bar, je ostvarilo pozitivan populacioni rast u svim međupopisnim periodima. U odnosu na popis 2003.godine broj stanovnika se povećao za 9,7%, tako da je popisom 2011.godine u Sutomoru živjelo 2004 stanovnika sa prosječnim brojem članova po domaćinstvu 2,9 (smanjenje u odnosu na prosječan broj članova po popisu 2003 kada je iznosio 3,2). U naselju Zagrađe broj stanovnika između dva popisa se povećao za 89,6% tako da je 2011. ovo naselje imalo 364 stanovnika sa prosječnim brojem članova po domaćinstvu 2,8.

OPSTINA	Broj stanovnika		Broj domaćinstava		Stanovi	
	2003	2011	2003	2011	2003	2011
BAR	40037	42368	12447	14211	24729	33312
Sutomore	1827	2004	649	689	1702	2407
Zagrađe	192	364	76	128	359	690

Kada posmatramo kretanje broja stanova u periodu između dva popisa, uočavamo porast broja stanova od 41,42% u Sutomoru do 92,2% u Zagrađu. To ima za posljedicu promjene u strukturi korišćenja stanova. Naime, u Sutomoru je po popisu 2003. bilo 43% stalno nastanjenih stanova, 10,5% privremeno nastanjenih i 46% stanova koji se sezonski koriste. U 2011.godini svega 25% je stalno nastanjenih stanova, 15,5% privremeno nastanjenih, oko 5% se koristi za obavljanje djelatnosti i 52,7% stanova za sezonsko korišćenje.

Popis	Naselje	Ukupno	Stanovi prema korišćenju tj. namjeni 2011.						
			Za stanovanje				Sezonsko korišćenje	Samo za obavljanje djelatnosti	Bez podataka
			Nastanjeni		Prazni				
			Samo za stanovanje	Za stanovanje i obavljanje djelatnosti	Privremeno nastanjeni	Napušteni			
2003	Sutomore	1702	732	3	179	2	782	4	
2011	Sutomore	2407	600	67	373	36	1268	54	9
2003	Zagrađe	359	128		19		211	1	
2011	Zagrađe	690	122	1	84	10	470	1	2

Starosna struktura u Sutomoru, po popisu 2011. je povoljna, 25,8% stanovništva je uzrasta od 0-19 godina, 59,8% je radno sposobnog stanovništva (20-64 godine) i 14,4% stanovnika starijih od 64 godine. I u naselju Zagrađe je identična starosna struktura: 26% stanovništva od 0-19 godina, 58,8 % stanovništva od 20-64 godine i 15,1% stanovnika 64 godine i više.

Od ukupnog broja stanovnika Sutomora u 2011. stanovništvo starije od 15 god. čini 81,1% (1625) od kojih je 40,5 aktivno (9% nezaposlenih i 31,5 % zaposlenih) i 59,5% neaktivno (23,1% penzionera, 11,7% studenata i 24,6% domaćica).

U Zagrađu stanovništvo starije od 15 god. čini 79,7% (290) od kojih je 46,9 aktivno (14,1% nezaposlenih i 32,8 % zaposlenih) i 53,1% neaktivno (22,1% penzionera, 7,2% studenata i 23,8% domaćica).

3.4. Kontaktne zone

Područje ID DUP-a neposredno kontaktira sa :

- Zonom Morskog dobra – dio Sektora 52 Crni Rt – Maljevik – Golo brdo, i Sektor 53 DSL Sutomore – sa juga;
- Zonom DUP-a Maljevik – sa jugo-zapada;
- Zonom naselja Zagrađe – sa zapada;
- Zonom naselja Zgrade, Đendinovići, Zankovići, Miljevići – sa sjevera i sjevero – istoka;
- Zonom UP-a Českota – sa istoka.

3.5. Stvoreni uslovi

3.5.1. Izgrađenost i opremljenost prostora

Naselje Sutomore je nastalo u XIX vijeku, kada su izgrađene prve kuće na obali Mora, uz plažu dugu oko 1.3km.

Kasnije se ovo ribarsko naselje razvijalo prema Spičanskom polju I Brcima. Izgrađeno je kao vikend naselje grada Bara, a kasnije se formiralo gradsko naselje sa stalnim stanovnicima.

Zahvatom plana je obuhvaćen veći dio Sutomora ispod Magistralnog puta Podgorica – Bar, I to dio starog autentičnog dijela naselja uz Sutomorsku plažu, i noviji dio, izgrađen u Spičanskom polju. Zahvat čine zone stanovanja, poslovanja, turizma, javnih funkcija, i neizgrađene površine.

Dosadašnja izgradnja na ovom prostoru se odvijala dijelom u skladu sa smjernicama važeće planske dokumentacije, a dijelom stihijski, bez gradjevinskih dozvola i valjane projektne dokumentacije.

Samim tim, izgrađen je veliki broj objekata sa neprimjerenim estetskim karakteristikama i gabaritima, neuredjenim dvorištima i nedostatkom mjesta za parkiranje. Evidentiran je dio nelegalno podignutih objekata, čak I na pravicima I koridorima planiranih saobraćajnih i pješačkih površina.

Slika: Novogradnja u Sutomoru

Osim terena koji su izgrađeni unutar parcela Odmarališta i Osnovne škole, u zahvatu Plana nema uredjenih javnih zelenih površina, sportskih igrališta I igrališta za djecu.

Veći dio izgrađenih površina zauzimaju stambeni objekti i objekti mješovite namjene, u vidu individualnih stambenih objekata, objekata višeporodičnog i kolektivnog stanovanja, vila, kuća za izdavanje, vikendica I apartmanskih objekata. Objekti su različite spratnosti, kvaliteta I boniteta.

Ostale izgrađene površine zauzimaju:

- Objekti turizma - hoteli, objekti sa apartmanima za izdavanje i ugostiteljski objekti; Najznačajniji objekat turizma u zoni zahvata je Hotel Sato. Nekoliko hotelskih objekata nije u funkciji, kao ni nekadašnje dječije odmaralište locirano u blizini plaže.
- Objekti centralnih djelatnosti i javnih funkcija – Osnovna škola, Vrtić, Pošta, Dom zdravlja, poslovni prostori, trgovine, servisi;
- Vjerski objekti – crkve;
- Objekti saobraćajne infrastrukture – Željeznička stanica, Autobuska stanica;
- Komunalni objekti – pijaca.

Mreža saobraćajnica je djelimično izgrađena. Okosnicu čini novoizgrađena saobraćajnica, koja, od skretanja sa Magistralnog puta, kroz polje vodi do zone objekata javnih funkcija.

Veliki broj saobraćajnica, saobraćajnih prolaza i prilaza je izgrađen mimo standarda, bez trotoara, a nedostatak parking prostora je posebno izražen u ljetnjim mjesecima.

Područje zahvata Plana karakteriše mali broj privrednih djelatnosti iz oblasti proizvodnje i pomorske aktivnosti.

Zona A zauzima prostor površine 82.42ha, i podijeljena je na 7 podzona. Zona obuhvata dio starog, autentičnog naselja Sutomora koji se proteže uz plažu, i novi dio naselja, izgrađen duž Magistralnog puta u polju. Niz objekata uz plažu je najatraktivniji dio zone zahvata, sa vrijednim primjerima graditeljskog nasljedja, od kojih su mnogu devastirani intervencijama dogradnje ili nadgradnje.

Ukupan broj evidentiranih objekata iznosi 1.048.

Slika: Niz objekata uz plažu

Slika: Hotel Sato

Slika: Apartmanski objekti

Slika: Osnovna škola Kekec

Zona B zauzima prostor površine 45.34ha, i podijeljena je na 4 podzone. Zona obuhvata dio Spičanskog polja, najvećim dijelom neizgrađen prostor. Od vrijednih objekata izdvaja se crkva Sv. Petke, locirana na atraktivnoj lokaciji na brdu. Izgrađeni objekti su dio naselja Zagrađe, mahom nelegalno sagradjeni objekti mješovite namjene.

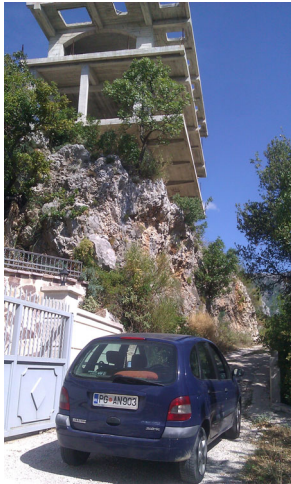
Ukupan broj evidentiranih objekata iznosi 78.

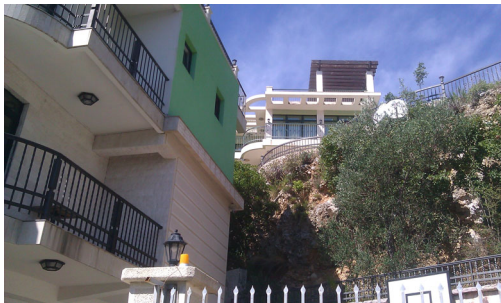
Slika: Crkva Sv.Petke

Zona C zauzima prostor površine 65.35ha, i podijeljena je na 6 podzona. Zona obuhvata dio naselja Zagrađe i prostor do Magistralnog puta. Prostor je izgrađen objektima stanovanja i mješovite namjene, dijelom u skladu sa smjernicama planske dokumentacije, a dijelom nelegalno. Objekti su različite veličine, kvaliteta i boniteta, čiju izgradnju nije pratila izgradnja prateće saobraćajne i tehničke infrastrukture.

Prilazi i prolazi do objekata su uski, strmi, bez parking površina, što odaje utisak neuredjenog prostora. Nelegalne intervencije su devastirale i naružile atraktivan prirodni ambijent sa vizurama prema Moru. Ukupan broj evidentiranih objekata iznosi 492.

Slika: Objekat u izgradnji u zoni C

Slika: Objekti u zoni C

3.5.2. Kulturna baština

URBANA MORFOLOGIJA SUTOMORA

- o **Razvoj naselja - istorijski kontekst**

Prvobitno naselje razvilo se na uskom pojasu uz sjeverni dio obale barskog zaliva u prostoru između rta Ratac, sa ostacima manastira Bogorodice Ratačke iz XI vijeka, na jugu i brda Nehaj na kojem je bila crkva Sv Dimitrija, na sjeveru.

Pod imenom Spizza nalazilo se u sastavu Mletačke Republike u periodu od XV da XVIII vijeka, izuzev kratkotrajnog perioda Otomanske okupacije kada je na Golom brdu, koje se uzdiže nad sjevernim dijelom zaliva, sagrađeno utvrđenje Tabija.

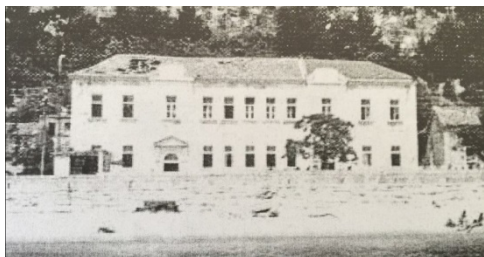
Austrougarski konzul 1910. godine izvještava da u naselju Spizza još postoje porodice koje govore „venecijanskim“ jezikom.

U mletačkom periodu naselje je, vjerovatno, gravitiralo prema brdu Nehaj uz sjeverni obod Spičanskog polja, na bolje branjenoj poziciji. U vezu s tim se dovodi i činjenica da se utvrđenje Nehaj u mletačkim dokumentima javlja pod nazivom „Fortezza de Spizi“. Prostor je predstavljao dio posjeda Bogorodice Ratačke koji su se prostezali sve do Petrovca. Na slabije branjenoj poziciji, uz obalu, u sjevernom dijelu zaliva, vjerovatno su postojala sezonska ribarska staništa. Od objekata koji su činili naselje u mletačkom periodu nije ostalo vidljivih tragova u današnjoj urbanoj strukturi grada.

Danas vidljivi najstariji djelovi naselja su očuvani u priobalnom nizu u kojem je prva kuća- magacin u kojem se čuvala roba preuzeta sa brodova, podignuta 8. juna 1851. godine i pripadala je Petru Obradoviću. U zemljotresu 1905. godine je srušena nakon čega je sagrađena veća, a ubrzo i druge.

„ Bile su to obično spratne kuće. U prizemlju bi bila doganja (magacin), a na spratu stan. Za relativno kratko vrijeme podignuto je prvih 18 kuća.“

Svakako, uz prve kuće, već 1880. godine, otvorena je i prva šestorazredna osnovna škola. Temelji su postavljeni 1908. a škola izgrađena 1910. godine.

Škola u Sutomoru početkom XX vijeka

U XX vijeku i prvim decenijama XXI vijeka Sutomore drastično mijenja urbanu matricu sa nekontrolisanim rastom urbanog područja prema Spičanskom polju i na strmim padinama u zaleđu. Intervencije na objektima u priobalnom redu i novoizgrađeni objekti u ovoj zoni narušavaju sklad i karakter priobalnog naselja mediteranskog tipa.

KULTURNA BAŠTINA U ZAHVATU DUP-a

Kulturnu baštinu koja su od uticaja na planerska rješenja čine nepokretna dobra.

1. Nepokretna kulturna dobra u zahvatu plana

U zahvatu plana nema nepokretnih kulturnih dobara.

2. Potencijalni arheološki lokaliteti

U zahvatu plana nema poznatih potencijalnih lokaliteta.

3. Prostori sa izraženim ambijentalnim vrijednostima

Objekti u priobalnom nizu 2017. godine

U zahvatu planskog dokumenta kao prostor sa očuvanim ambijentalnim karakteristikama prepoznat je priobalni niz kuća mediteranskog tipa formiran početkom XX vijeka. Čine ga spratni kameni objekti pokriveni dvovodnim krovovima. Objekti dužim frontom prate liniju obale. Zidani su poluobrađenim kamenim kvaderima složenim u horizontalne redove sa otvorima tradicionalnih proporcija, opervaženim kamenim okvirima bez arhitektonskih ukrasa. Dvovodni krovovi pokriveni su kanalicom.

Niz je narušen interpolacijom savremenih objekata koji se ne oslanjaju na tradicionalna iskustva i svojim gabaritima i arhitektonskim elementima agresivno narušavaju autentični sklad cjeline. U značajnom obimu unutrašnjim dvorištima objekata izgrađeni su novi objekti velike spratnosti i obima.

Prostor je u značajnoj mjeri okupiran i haotično postavljenim i riješenim privremenim objektima uz saobraćajnicu.

4. Evidentirana dobra sa potencijalnim kulturnim vrijednostima (spisak UZKD)

1. Crkva SV Marije, Sutomore

GPS Koordinate: 42°8'25.10" N 19°2'52.09" E

Istorijat: Sagrađena je kao župna crkva u urbanom centru Sutomora, oko 300m od obale, početkom XIX vijeka, uz veliku pomoć Austrougarske monarhije.

Opis: Jednbrodna građevina sa kvadratnom apsidom na sjeveru i južnom fasadom u čijoj je centralnoj zoni polukružno završeni portal nad kojim je rozeta opervažena naglašenim kamenim vijencem, a u samom vrhu mali prozor u obliku trifore.

Na vrhu južne fasade je dvodjelni zvonik na preslicu. U zoni krovnih vijenaca, na uglovima i oko otvora, malterisane fasade naglašene su klesanim, precizno složenim, kamenim elementima.

Crkva je smještena u lijepo održavanom, ograđenom dvorištu u kojem se nalazi nekoliko vrijednih stabala čempresa i primorskog bora.

Stanje: U dobrom je stanju. Prostor dobra nalazi se u izgrađenom urbanom tkivu koje karakterišu objekti raznorodnih arhitektonskih rješenja visokih i do 9 etaža.

2. Crkva Sv Petke, Sutomorsko /Spičansko/ polje, Sutomore

GPS koordinate: 42°8'29.89" N 19°2'1.61" E

Istorijat: Sagrađena je u XIII vijeku na omanjem uzvišenju koje dominira Spičanskim poljem u okviru ograđene porte u kojoj se nalazi groblje na kojem su se sahranjivali pripadnici obje konfesije.

Opis: To je jednbrodna građevina, zasvedena prelomljenim svodom, sa polukružnom apsidom na istočnoj fasadi i jednodjelnim zvonikom na preslicu na zapadnoj fasadi. Nad ravnom arhitravnim kamenom gredom nad ulaznim portalom, nekadašnji oluklus zamijenjen je novom, mermernom rozetom koja ne korespondira sa karakteristikama građevine.

Pokrivena je kamenim pločama. Pripada grupi crkava sa dva oltara koje su služile za obavljanje vjerskih obreda katoličke i pravoslavne konfesije.

Stanje: Crkva je obnovljena u zadnjoj deceniji pri čemu su narušene neke njene izvorne karakteristike. Nekadašnji oluklus kasnije je zamijenjen novom, mermernom rozetom koja ne korespondira sa karakteristikama građevine, u porti je teren nasut i zaravnjen i nema tragova strajnih grobova iz vremena kada su u njoj sahranjivani vjernici obje konfesije. Potra je ograđena zidanom kamenom ogradom sa poljima od kovanog gvožđa na kojoj je ulazna kapija koja nije izvedena po uzoru na tradicionalne.

○ **Nepokretna kulturna dobra uz granice zahvata plana**

Od uticaja na planska rješenja je i položaj nekoliko kulturnih dobara uz same granice zahvata planskog dokumenta.

Uz sjeverozapadnu granicu nalazi se kulturno dobro crkva Sv. Dimitrija u sklopu srednjovjekovnog utvrđenja Haj Nehaj. Uz jugoistočnu granicu nalazi se hotel „Korali“ za koji je pokrenuta Inicijativa za zaštitu, a uz južnu Tvrđava Tabija na Golom brdu za koju je pokrenuta Inicijativa za zaštitu.

1. Crkva Svetog Dimitrija

GPS Koordinate: 42°9'1.63"N 19°1'53.74"E

Lokacija, mjesto, opština: Nehaj, Sutomore, Bar, KO Mišići, KP 2711

Pravni status: Rješenje broj 1229 od 27.11.1957. godine.

Istorijat i opis: Sagrađena je u XIII-XIV vijeku na vrhu brda Nehaj. Mala jednobrodna građevina bila je zasvedena blago prelomljenim svodom od sige preko kojeg je bio krovni pokrivač od kamenih ploča. Kasnije je uz zapadnu fasadu bio dozidan omanji nareks (priprata). U crkvi postoje katolički i pravoslavni oltar, a vidljivi su i ostaci freskodekoracije.

Stanje: Danas je u ruševnom stanju. Zapadna fasada i priprata su potpuno srušeni, a u značajnoj mjeri i apsidalni prostor. Crkveni brod i svodnu konstrukciju još uvijek drže četiri zatege i tanki armiranobetonski sloj na krovnim ravnima postavljeni nakon zemljotresa 1979. godine kao preventivna zaštita.

Crkva Sv Dimitrija

1. Utvrđenje Haj-Nehaj

GPS Koordinate: 42°9'1.86"N 19°1'52.07"E

Lokacija, mjesto, opština: Sutomore, Bar, KO Mišići, KP 2711

Pravni status: Rješenje broj 1221 od 27. 11. 1957. Godine

Istorijat i opis: Utvrđenje je sagrađeno na 230m nadmorske visine, na vrhu teško pristupačnog kupastog uzvišenja, uz sjeverni obod Spičanskog polja. Sagrađili su ga Mlečani u krajem XV I početkom XVI vijeka na mjesu, gdje je već postojala crkva Sv Dimitrija koja je ostala na uzdignutom platou u južnom dijelu.

U istorijskim izvorima utvrđenje Nehaj se prvi put pominje 1542. godine, pod nazivom „Fortezza de Spizi“, a 1550. pod nazivom „Nechagia“. Istorijski izvori iz XVI vijeka bilježe da su 1555. godine grad čuvala samo dva vojnika i jedan tobđžija, a u drugom izvještaju iz 1558. godine navodi se da grad u slučaju borbe može da primi 900 ljudi. Smatra se da je grad sagrađen za borbu vatrenim oružjem.

Slika: Utvrđenje Haj Nehaj

Otomanska imperija osvojila ga je 1571. godine. U ruke Crnogoraca je dopalo 1877. godine. Godinu kasnije odredbama Berlinskog kongresa pripalo je Austro-ugarskoj koja ga je koristila i unaprijedila u okviru svoje linije fortifikacijskih objekata. Po odlasku Austro-ugara sa ovih prostora, napušteno je i ovo utvrđenje.

Prostor utvrđenja nepravilne osnove opasan je visokim kamenim zidovima sa brojnim puškaricama i više kula strateški raspoređenih na uglovima. U utvrđenju su vidni ostaci objekat značajnih za život i odbranu: cisterna za vodu, barutana, vojni i ekonomski i brojni stambeni objekti.

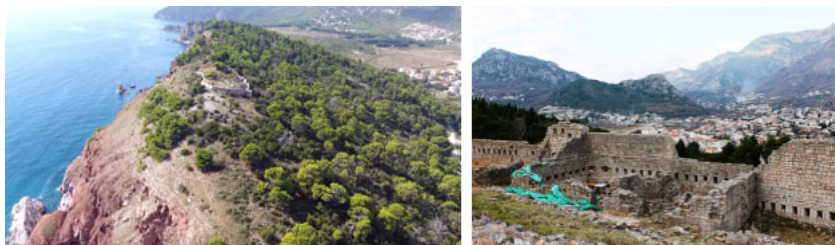
Granice kulturnog dobra i zaštićene okoline: Granica zaštite nalazi se na katastarskoj parceli KP 2711, KO Mišići, opština Bar. List nepokretnosti broj 273. granica zaštite obuhvata katastarsku parcelu KP 2711 u cjelini i iznosi 6324 m². Zaštićena okolina obuhvata katastarske parcele: KP 223, KP 2204, KP 2205 u cjelini i dio katastarske parcele: KP 2719/1 koje se nalaze na teritoriji katastarske opštine KO Mišići, ukupne površine 299081m². Zaštićena okolina prostire se od granice nepokretnog kulturnog dobra, ka sjeveru cca 120m, istoku cca 160m, ka jugu cca 300m i zapadu cca 400m, zahvatajući veći dio brda Haj Nehaj. Cjelokupna granica nepokretnog kulturnog dobra i zaštićene okoline kulturnog dobra iznosi 305 405 m².

Osim nepokretnih dobara neposredno uz granice planskog dokumenta nalaze se i dobra za koja je dobra za koja je prihvaćena Inicijativa za uspostavljanje zaštite:

1. Tvrđava Tabija, Sutomore

GPS Koordinate: 42°8'13.59"N 19°2'36.89"E

Lokacija, mjesto, opština: Golo brdo, Sutomore, Bar, KO Sutomore, KP 1959

Pravni status: Prihvaćena inicijativa za uspostavljanje zaštite Tvrđava Tabija, Sutomore, Bar aktom broj: UP/I-02-515/2015-1 od 04.03.2016. godine.

Istorijat i opis: Tabija je sagrađena 1862. Godine na vrhu Golog brda u Sutomoru do koje vodi strmi, loše očuvani put. Sa južne strane, prema moru brdo je ogoljeno, na višim kotama obraslo u makiju i autohtono rastinje, a sa sjeverne strane gusto je pošumljeno borovom šumom. Tvrđava je fortifikacioni objekat, sa dobro očuvanim spoljašnjim zidovima, polurušenim kružnim kulama na sjeveroistočnoj i sjeverozapadnoj strani i naglašenom ulaznom kapijom u centralnoj zoni sjevernog zida. Unurtašnji prostor čine dva kaskadno smaknuta platoa. U centralnom dijelu gornjeg platoa nalazi se barutana sa urušenim svodom. Četiri manje prostorije raspoređene su simetrično u odnosu na kapiju i prislonjene uz istočni masivni zid. Građena je u grubo tesanim kamenom složenim u relativno pravilne redove sa kamenim okvirima oko otvora.

Stanje: Izvršena je prva faza sondažnih arheoloških istraživanja; dijelovi bedema i ostaci objekata su u lošem stanju; šira okolina dobra je dobro očuvana i predstavlja padine Golog brda na kojoj su očuvane sve prirodne karakteristike, bez građevinskih uzurpacija.

2. Hotel Korali, Sutomore

GPS Koordinate: 42°8'9.92"N 19°3'33.82"E

Lokacija: Sutomorska riva, Sutomore, Bar, KO Sutomore, KP 2117/1, KP 2118/1 i KP 2119/1

Pravni status: Prihvaćena je Inicijativa za uspostavljanje zaštite Hotel Korali, Sutomore, Bar - Djela arhitekture XX vijeka aktom broj: 01-178/1 od 10.02.2012. godine

Istorijat i opis: Hotel „Korali” izgrađen je u drugoj polovini XX vijeka.

Opis: Karakteriše ga skladna distribucija masa u očuvanom prirodnom ambijentu što je postignuto lociranjem tri masivna izdužena kubusa spratnosti P+4 upravno na liniju obale i povlačenjem od tradicionalne regulacione linije naselja. Rješenjem je ostvaren povezivanje zelenog pojasa u pozadini sa novopodignutim zelenilom pored puta uz obalu zelenilom. Monotonija naglašenih horizontala razbijena je smicanjem balkona i zakošavanjem frontova smještajnih jedinica čime je postignuto i obezbjeđivanje vizura prema moru. Građen je u savremenom materijalu-armiranom betonu.

Opšte mjere i režim zaštite nepokretne kulturne baštine

Pri izradi planskog dokumenta kao osnovni input za zaštitu nepokretne kulturne baštine preuzete su smjernice Studije zaštite kulturne baštine za potrebe Prostorno-urbanističkog plana opštine Bar, (januar 2018. godine) koju je radila Uprava za zaštitu kulturnih dobara, a kojom je utvrđen koncept zaštite koji podrazumijeva da je "potrebno poštovati osnovna konzervatorska načela, koji očuvanje kulturnih vrijednosti, temelje na maksimalnom uvažavanju stanja u momentu uspostavljanja zaštite. U tom cilju, potrebno je u planovima nižeg reda zadržati planski kontinuitet, koji je postavljen kroz izradu planskih dokumenta višeg reda. Sve opšte mjere date ovom Studijom, biće definisane u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti kulturnih dobara, kroz procedure donošenja planova nižeg reda.

1. Osim nepokretnim kulturnim dobrima, pažnju je potrebno posvetiti i ostalim segmentima nepokretnog nasljeđa: potencijalnim arheološkim lokalitetima, prostorima sa izraženim ambijentalnim vrijednostima, kulturnim pejzažima, dobrima za koje se osnovano pretpostavlja da posjeduju kulturne vrijednosti, evidentiranim objektima, kao i prostorima za koje se osnovano pretpostavlja da posjeduju vrijednosti kulturnog pejzaža.
2. Posebnim priložima planskog dokumenta, potrebno je evidentirati, grafički i tekstualno obraditi nepokretna kulturna dobra i ostale segmente nepokretnog nasljeđa u obuhvatu Plana;
3. Planerska i arhitektonska rješenja u područjima sa potencijalnim arheološkim lokalitetima, prostorima sa izraženim ambijentalnim vrijednostima, kulturnim pejzažima dobrima za koje se osnovano pretpostavlja da posjeduju kulturne vrijednosti, evidentiranim objektima, te prostorima za koje se osnovano pretpostavlja da posjeduju vrijednosti kulturnog pejzaža, potrebno je planirati tako, da su novi objekti u gabaritima i proporcijama prilagođeni postojećoj arhitekturi i ambijentalnim vrijednostima, a u arhitektonski izraz novih objekata potrebno je ugraditi vrijednosti tradicionalnog, odnosno zatečenog graditeljstva;
4. Uređenje i korišćenje prostora je potrebno koncipirati uz aktivniju ulogu kulturnog nasljeđa, u smislu njegovog uključivanja u turističku ponudu, posebno onog segmenta koji je u tom smislu stekao određenu afirmaciju;
5. Potrebno je težiti ka zadržavanju osnovne fizionomije objekata i cjelina, uz upotrebu tradicionalnih detalja, koje je moguće primjeniti u izvornom obliku, ili ih stilizovati uz očuvanje njegovih osnovnih karakteristika. Za očuvanje vrijednosti tradicionalne arhitekture, optimalan postupak podrazumijeva zadržavanje ili tek nadgradnju osnovne funkcije, kada je u pitanju turistička ponuda;
6. Očuvanje kulturnog nasljeđa treba sprovoditi kroz planirani, kontinuirani proces, uz maksimalno poštovanje načela, da svaki objekat zahtijeva specifične postupke i tretmane;
7. Očekivanu pojačanu urbanizaciju u okviru postojećih ruralnih struktura, kao i prostora sa izraženim ambijentalnim vrijednostima, potrebno je kontrolisano planirati.

3.5.3. Zahtjevi korisnika prostora

Zahtjevi korisnika prostora iskazani su u vidu pismenih i usmenih inicijativa, i odnosili su se na:

- legalizaciju nelegalno podignutih objekata;
- dogradnju i nadgradnju postojećih objekata;
- izgradnju na površinama koje su prethodnim planskim dokumentom bile planirane kao zelene površine;
- formiranje kolskih prilaza parcelama;

Veliki broj zahtjeva korisnika prostora se odnosio na korekciju granica katastrskih parcela i gabarita objekata ucrtanih u dostavljenoj topografsko katastrskoj podlozi.

3.5.4. Ocjena stanja

Ukupna povoljnost prirodnih uslova područja zahvata predmetnih ID DUP-a, koga svojim položajem čini prostor Spičanskog polja, čini ga pogodnim za razvoj i formiranje urbanog naselja i značajnog centra opštine Bar.

Međutim, konceptom organizacije prostora, predloženim u prostornim planovima – GUP Bar-a i DUP Sutomore centar iz 2012.g., bila je predviđena izgradnja velikog obima, sa nedovoljno valorizovanim prirodnim i ambijentalnim karakteristikama prostora.

Prepoznatljiv i ugodan gradski ambijent moguće je formirati kroz:

- Ograničavanje gradnje;
- Izgradnju sadržaja centralnih djelatnosti i javnih funkcija;
- Dogradnju saobraćajne i tehničke infrastrukture;
- Zaštitu površinskih vodotokova;
- Uređenje sportsko – rekreativnih, zelenih i pješačkih površina.

3.6. Urbanistički pokazatelji postojećeg stanja

NAMJENA POVRŠINA

Namjena površina	zona A	zona B	zona C	ukupno
Stanovanje (SMG, SSG)	415099.55	38968.79	255486.58	709554.92
Stanovanje (SVG)	25490.95			25490.95
Turizam (T1)	11298.8			11298.8
Turizam (T3)	8254.01			8254.01
Mješovita namjena	13694.3			13694.3
Centralne djelatnosti	14400.93			14400.93
Školstvo	8920.55			8920.55
Zdravstvo	1479.04			1479.04
Vjerski objekti	2377.02	1167.59		3544.61
Željeznički saobraćaj	4128.96			4128.96
Neuređene zelene površine	143682.77	349497.11	32854.23	526034.11
Ostale neuređene površine	9754.41			9754.41
Šumske površine	26887.7	33260.93	283743.41	343892.04
Trafostanica	945			945
Površine vodotoka	30067.05	3861.92	9651.14	43580.11

• Izgrađene površine - 801.712 m²

- Stanovanje 735.046 m²
- Turizam 19.523 m²
- Mješovita namjena 13.694 m²
- Centralne djelatnosti 14.400 m²
- Školstvo 8.920 m²
- Zdravstvo 1.479 m²
- Vjerski objekti 3.544 m²
- Željeznički saobraćaj 4.128 m²
- Objekti infrastrukture 945 m²

• Neizgrađene površine – 923.260 m²

- Neuređene zelene površine 526.034 m²
- Ostale neuredjene površine 9.754 m²
- Šume 343.892 m²
- Površine vodotoka 43.580 m²

- **Uređene i neuređjene saobratne i pješačke površine – 214.654 m²**

IZGRAĐENI KAPACITETI

zona	površina zone	podzona	površina podzone	P pod obj. (m ²)	BGP (m ²)	broj post. obj.	indeksi
A	842811						0.12/0.31
		A1	22348	8379	26774	42	
		A2	25716	4051	17834	8	
		A3	201128	19413	53296	79	
		A4	215172	34058	93371	286	
		A5	163104	22935	48199	216	
		A6	57147	7867	15185	90	
		A7	158169	5176	10728	46	
Ukupno A				101879	265387	767	
B	453952						0.01/0.02
		B1	94939	5370	12435	60	
		B2	166024	214	402	/	
		B3	117703	33	33	1	
		B4	75254	/	/	/	
Ukupno B				5617	12870	61	
C	662854						0.05/0.09
		C1	223684	15041	30987	64	
		C2	142083	1843	3856	21	
		C3	102146	1808	2481	25	
		C4	52663	3204	7781	43	
		C5	78190	3550	9043	44	
		C6	64021	5286	6098	74	
Ukupno C				30732	60246	271	

- Površina pod objektom - 138.228 m²
- BGP - 338.503 m²
- Ukupan broj postojećih objekata - 1099
- Orijetacioni broj korisnika prostora - 13.540

-
- Indeks zauzetosti/izgrađenosti 0.07/0.17

4. PLAN**4.1. Prostorna organizacija**

Model prostorne organizacije zahvata zasnovan je na smjernicama za razvoj zadatim GUP-om Bara, Predlogom PUP-a Bar, i postavci definisanoj važećim DUP-om Sutomore centar iz 2012 g.

Navedenim planskim dokumentima je predviđeno da se Sutomore u planskom periodu izgradi kao sekundarni i turistički centar Opštine Bar, kome gravitira niz naselja u zaleđu.

Okosnica razvoja će biti turizam, koji će obuhvatiti ponudu kontaktnih područja Maljevika, Spičanskog polja i područja oko Haj Nehaja.

Razvoj turizma podrazumijeva urbanu rekonstrukciju i dogradnju ukupnog prostora, uz intenzivan razvoj pratećih sadržaja i usluga iz oblasti sporta i rekreacije, nautike, manifestacija.

Predloženom prostornom organizacijom predviđen je niz intervencija i rješenja, koji će doprinijeti formiranju matrice daljeg razvoja i izgradnje, uspostavljanju regulacije u prostoru i podizanju urbanističkog nivoa ukupnog područja:

- Ograničavanje dalje gradnje;
- Definisanje maksimalnog broja smještajnih i turističkih jedinica;
- Definisanje minimalnog broja parking mjesta;
- Sanacija i dogradnja mreže kolskih i kolsko – pješačkih saobraćajnica, omogućavanje nesmetanog kretanja unutar zahvata i prilaza obali mora;
- Legalizacija dijela nelegalno izgrađenih objekata;
- Dogradnja mreže kolskih, kolsko-pješačkih i pješačkih saobraćajnica;
- Sanacija i dogradnja mreže elektromrežica, instalacija elektronskih komunikacija i instalacija vodovoda i kanalizacije;
- Urbano opremanje ukupnog prostora.

4.2. Namjena površina

Prostor zahvata plana podijeljen je na zone, podzone i urbanističke parcele na kojima su planirane različite namjene površina.

- SMG – Stanovanje male gustine

Površine stanovanja male gustine imaju bruto gustinu 60 – 120 korisnika /ha. Osnovna i pretežna namjena objekata je stalno i povremeno stanovanje, a na ovim površinama mogu se planirati i druge namjene koje ne ometaju osnovnu namjenu kao što su :

- Poslovni sadržaji u prizemljima stambenih objekata – ugostiteljstvo, trgovine opšte potrošnje, lične usluge, servisi;
- Bazeni;
- Pomoćni objekti u funkciji stanovanja;
- Objekti i mreže infrastrukture.

Na urbanističkoj parceli mora biti obezbijeđen dovoljan broj parkinga i garaže za smještaj vozila stanovnika, korisnika prostora i posjetilaca.

- SSG – Stanovanje srednje gustine

Površine stanovanja srednje gustine imaju bruto gustinu 120 - 250 korisnika /ha. Osnovna i pretežna namjena objekata je stalno i povremeno stanovanje, a na ovim površinama mogu se planirati i druge namjene koje ne ometaju osnovnu namjenu kao što su :

- Poslovni sadržaji u prizemljima stambenih objekata – ugostiteljstvo, trgovine opšte potrošnje, lične usluge, servisi;
- Bazeni;
- Pomoćni objekti u funkciji stanovanja;
- Objekti i mreže infrastrukture.

Na urbanističkoj parceli mora biti obezbijeđen dovoljan broj parkinga i garaže za smještaj vozila stanovnika, korisnika prostora i posjetilaca.

- SVG – Stanovanje veće gustine

Površine stanovanja veće gustine imaju bruto gustinu 250 – 400 korisnika /ha. Osnovna i pretežna namjena objekata je stalno i povremeno stanovanje, a na ovim površinama mogu se planirati i druge namjene koje ne ometaju osnovnu namjenu kao što su:

- Poslovni sadržaji u prizemljima stambenih objekata – ugostiteljstvo, trgovine opšte potrošnje, lične usluge, servisi;
- Komercijalni prostori;
- Bazeni;
- Dječija i sportska igrališta;
- Objekti i mreže infrastrukture.

Na urbanističkoj parceli mora biti obezbijeđen dovoljan broj parkinga i garaže za smještaj vozila stanovnika, korisnika prostora i posjetilaca.

- MN - Mješovita namjena

Na površinama mješovite namjene planirana je izgradnja objekata za stalno i povremeno stanovanje, i za druge namjene koje ne predstavljaju smetnju namjeni stanovanja, od kojih nijedna nije preovlađujuća.

Povremeno stanovanje na prostoru zahvata obuhvata objekte komplementarnog turističkog smještaja – sobe, turistički apartmani, turistički apartmanski blok, kuća za izdavanje, turistička vila.

Objekti su organizovani kao jedan ili više objekata na urbanističkoj parceli.

Druge namjene u okviru objekata mješovite namjene mogu biti:

- Ugostiteljski sadržaji – restoran, bar, picerija, konoba, objekti brze hrane, poslastičarnica, pečenjara, pekara;
- Bazeni i manja sportska igrališta;
- Trgovina opšte i specijalizovane potrošnje;
- Lične usluge i servisi;

- Objekti i mreže infrastrukture.

Na urbanističkoj parceli mora biti obezbijeđen dovoljan broj parkinga i garaže za smještaj vozila stanovnika, korisnika prostora i posjetilaca.

- T - Turizam

Površine za turizam su namijenjene prvenstveno za razvoj turizma i za druge kompatibilne namjene. Turizam obuhvata objekte primarnog turističkog smještaja I objekte za pružanje usluga hrane I pića.

Na površinama za turizam planirani su :

- T1 – Hotel, motel, pansion;
- T2 - Turističko naselje;
- T3 – Odmaralište;
- TU – Restoran, bar, picerija, konoba, objekti brze hrane, poslastičarnica, pečenjara, pekara;

Druge namjene u okviru površina za turizam mogu biti:

- Objekti i sadržaji poslovnih, komercijalnih djelatnosti, lične usluge i servisi;
- Dječija igrališta;
- Objekti sporta i rekreacije;
- Bazeni;
- Wellness i spa sadržaji;
- Objekti i mreže infrastrukture.

Na urbanističkoj parceli mora biti obezbijeđen dovoljan broj parkinga i garaže za smještaj vozila korisnika prostora i posjetilaca.

- CD - Centralne djelatnosti

Površine centralnih djelatnosti su namijenjene za izgradnju poslovnih, komercijalnih, uslužnih i turističkih djelatnosti.

Kapaciteti turizma mogu biti hotelski sadržaji, komplementarni turistički smještaj (turistički apartmani) ili ugostiteljski sadržaji.

Na ovim površinama mogu se planirati i druge namjene:

- Ugostiteljski objekti;
- Objekti uprave;
- Prostori za održavanje manifestacija;
- Komunalno servisni objekti javnih preduzeća i privrednih društava koji služe potrebama područja;
- Benzinska pumpa;
- Objekti i mreže infrastrukture.

Na urbanističkoj parceli mora biti obezbijeđen dovoljan broj parkinga i garaže za smještaj vozila korisnika prostora i posjetilaca.

- ŠS - Školstvo i socijalna zaštita

Površine za školstvo i socijalnu zaštitu su površine namjenjene obrazovanju, nauci i socijalnoj zaštiti. U zahvatu ID DUP-a postoji osnovna škola i vrtić.

Na površini za školstvo mogu se graditi i :

- Sportski tereni I igrališta;
- Objekti i mreže infrastrukture;

Na urbanističkoj parceli mora biti obezbijeđen dovoljan broj parkinga i garaže za smještaj vozila korisnika prostora i posjetilaca.

- Z - Zdravstvo

Površine za zdravstvo su površine namjenjene za objekte zdravstvene zaštite.

U zahvatu ID DUP-a postoji Dom zdravlja.

Na površini za zdravstvo mogu se graditi i :

- Objekti i mreže infrastrukture;

Na urbanističkoj parceli mora biti obezbijeđen dovoljan broj parkinga i garaže za smještaj vozila korisnika prostora i posjetilaca.

- SR - Sport i rekreacija

Površine za sport i rekreaciju su namijenjene za razvoj sportsko rekreativnih sadržaja.

Na ovim površinama je planiran sportsko rekreacioni kompleks, sa objektima za sportove na otvorenom i zatvorenom prostoru, i manji prostor za sportove na otvorenom sa prtaećim objektom u zoni stanovanja veće gustine.

Na površini sportsko rekreativnog kompleksa:

- stadioni – za fudbal, rukomet, košarku, odbojku, tenis;
- tereni za sportove na otvorenom;
- trim staze i “staze zdravlja”;

- bazeni;
- aqua park;
- biciklističke staze;
- prateći objekti u funkciji sporta i rekreacije- administracija, svlačionice, toaleti, ostave za sportske rekvizite;
- ugostiteljski objekti;

Na površini za sport i rekreaciju mogu se graditi i :

- Objekti i sadržaji poslovnih, komercijalnih i uslužnih djelatnosti;
- Objekti i mreže infrastrukture;

Na urbanističkoj parceli mora biti obezbijeđen dovoljan broj parkinga i garaže za smještaj vozila korisnika prostora i posjetilaca.

- VO - Vjerski objekti

Površine za vjerske objekte su namijenjene za objekte u kojima se održavaju vjerski obredi i ostale vjerske djelatnosti.

Ove površine podrazumijevaju crkve, administrativno upravne zgrade, groblja i druge prateće sadržaje za potrebe vjerske djelatnosti.

Na površinama za vjerske objekte mogu se graditi i :

- Objekti i mreže infrastrukture;
- Parkinzi za potrebe korisnika prostora i posjetilaca.

- PUJ - Površine za pejzažno uređenje

Površine za pejzažno uređenje zahvata i elementi sistema urbanog zelenila se klasifikuju: kao zelene i slobodne površine javne, ograničene i specijalne namjene.

Na prostoru zahvata DUP-a planirane su:

- Zelene i slobodne površine javne namjene su (PUJ)
  - zelenilo uz saobraćajnice
  - park
  - skver
- Zelene i slobodne površine ograničene namjene (PUO)
  - zelenilo individualnih stambenih objekata
  - zelenilo stambenih objekata i blokova
  - zelenilo turističkih objekata – hotela
  - zelenilo turističkih naselja
  - zelenilo odmarališta
  - zelenilo poslovnih objekata
  - zelenilo vjerskih objekata
  - sportsko rekreativne površine
  - zelenilo objekata prosvjete
  - zelenilo objekata zdravstva
- Zelene i slobodne površine specijalne namjene (PUS)
  - zaštitni pojasevi.

Vodena površina

Granicom zahvata Plana obuhvaćeno je nekoliko vodotokova, za koje je predviđena zaštita, regulacija i uređenje okolnog prostora.

Površine za saobraćajnu infrastrukturu

U zahvatu predmetnog Plana planirane su površine za izgradnju objekata drumskog saobraćaja - Gradska autobuska stanica, i drugi objekti saobraćajne infrastrukture:

- Kolske saobraćajnice;
- Kolsko-pješačke saobraćajnice;
- Podzemni pješački prolaz;
- Pasarela iznad Magistralnog puta;
- Trotoari;
- Parkinzi;
- Pješačke staze i prolazi.

Površine za željezničku infrastrukturu

U zahvatu predmetnog Plana je fomirana površina za objekat željezničke stanice Sutomore, i određen koridor za ostale objekte željezničke infrastrukture:

- Šine;
- Peroni.

IOE – objekti elektroenergetske infrastrukture

Ove površine namijenjene za izgradnju elektroenergetske infrastrukture.

U zahvatu predmetnog Plana planirane su površine za rekonstrukcije postojećih i izgradnju novih trafostanica.

Planskim rješenjem je predviđeno 26 trafostanica 10/0.4kV, od čega 21 trafostanica na urbanističkim parcelama.

Ostalih 5 trafostanica se nalaze u okviru urbanističkih parcela druge namjene.

Pregled namjena površina

Namjena površina	zona A	zona B	zona C	ukupno	%
Stanovanje - SMG	55.461,35		102.970,59	158.431,95	8.1 %
Stanovanje - SSG	155.648,58		150.055,41	305.703,99	15.8 %
Stanovanje - SVG	9.438,23	53.413,92		62.852,15	3.4 %
Turizam - T1	40.485,83			40.485,83	2 %
Turizam - T2	11.468,45	60.354,57	8.985,81	80.808,83	4.3 %
Turizam - T3	6.515,83			6.515,83	0.3%
Mješovita namjena - MN	242.462,05	55.822,04	11.638,76	309.922,85	15.9 %
Centralne djelatnosti - CD	34.627,46	23.962,68	383,48	58.973,62	3 %
Školstvo - ŠS	9.113,23			9.113,23	0.4 %
Zdravstvo - Z	1.450,41			1.450,41	0.1 %
Sport i rekreacija - SR	1.259,22	57.444,50		58.703,72	3 %
Vjerski objekti - VO	2.353,14	1.167,58		3.520,72	0.2 %
Drumski saobraćaj - DS	6.458,16	2.763,07		9.221,23	0.4 %
Željeznički saobraćaj - ŽS	4.240,85			4.240,85	0.2 %
IOE - TS	1.288,79	275,66	235,85	1.800,30	0.1 %
PUJ	20.437,58	91.209,81	5.149,69	116.797,08	6 %
PUS	55.745,51	41.175,04	303.906,84	400.827,39	20%
Saobraćajne i pješačke površine	17.093,3	66.332,13	79.530,56	316.793	16.8 %

U okviru zelenih površina specijalne namjene (PUS) označene su trase i površine u kojima treba izvesti regulaciju vodotokova. Površina za uređenje vodotokova u planskom rješenju iznosi 19254.32m², dok će se tačna površina utvrditi u fazi izrade tehničke dokumentacije.

4.3. Pregled ostvarenih kapaciteta

Planom se predviđa izgradnja kapaciteta do **1.211.525m²** bruto građevinske površine. Objekti će se graditi na za to definisanim površinama za izgradnju.

Ukupan broj urbanističkih parcela u zahvatu iznosi **1606**.

Urbanističke parcele su organizovane u 3 zone, tj 17 podzona.

Osnovni kriterijumi za buduću izgradnju biće definisana namjena površina, i zadati urbanistički parametri – zauzetost urbanističke parcele, izgrađenost urbanističke parcele i spratnost objekata.

Planirani kapaciteti definisani su za sve urbanističke parcele i prikazani na nivou zona i podzona u tabelama koje čine sastavni dio Plana.

Urbanistički parametri definišu maksimalne kapacitete na urbanističkim parcelama, koji, shodno zahtjevu investitora/korisnika prostora mogu biti i manji.

Svim urbanističkim parcelama obezbijeđen je pristup sa javne kolske ili kolsko-pješačke saobraćajnice.

Ukoliko to uslovi konfiguracije terena zahtijevaju, što će se utvrditi prilikom izrade projektne dokumentacije, Planom se daje mogućnost manjih pomjeranja trasa saobraćajnica u odnosu na plansko rešenje.

Planom je predviđena mogućnost fazne izgradnje, tj. izgradnje kapaciteta na dijelu urbanističke parcele.

4.3.1. Zona A – 829.385 m²

Zona A obuhvata površine i objekte namijenjene za mješovitu namjenu, stanovanje, turizam, centralne djelatnosti i javne funkcije.

Ostvareni indeksi zauzetosti i izgrađenosti na nivou zone A su: 0,28 / 0,82, gustina 205 kor./ha.

zona	P zone (m ²)	podz.	površina podzone	ukupan broj UP	ukupna površina UP (m ²)	broj UP novih objekata	max P priz. (m ²)	max BGP (m ²)	max br. smj.jed.	max broj stan.	max broj turista (S,MN)	max br tur.lež. (T, CD)	uk. br. kor.
A	842811												
		A1	22349	46	18623	3	10492	33935	161	200	440	144	
		A2	25716	15	19872	6	8867	33619				454	
		A3	187610	101	109526	21	42727	120344	477	570	1329	650	
		A4	215172	319	154863	31	62481	194363	1263	1447	3490	253	
		A5	163104	254	123907	33	45982	130176	876	3476		108	
		A6	57264	101	42652	10	15517	40408	276	1089		30	
		A7	158169	143	109274	95	43887	130623	793	2478	695	149	
			829385	979	578718	199	229953	683468	3846	9260	5955	1788	17003

Podzona A1 obuhvata već izgrađeni prostor uz Sutomorsku plažu. Pretežna namjena ovog prostora je mješovita (stanovanje, komplementarni turistički smještaj, ugostiteljstvo), a namjena ostalih objekata je turizam.

Urbanističke parcele su formirane u skladu sa zatečenim stanjem, zbog čega jedan broj urbanističkih parcela ima površinu manju od 300m², na kojima je predviđena rekonstrukcija objekata u postojećim gabaritima.

Nekoliko objekata svojom izgrađenošću premašuje zadate indekse, zbog čega je predviđena njihova rekonstrukcija u smislu usklađivanja sa parametrima datim ovim Planom.

Parkiranje vozila stanovnika i korisnika objekata je predviđeno u javnim garažama u kontaktnoj podzoni A2, kao i dijelom na UP11 – UP16, koje imaju obezbijeđen kolski prilaz sa interne saobraćajnice koja se priključuje na Magistralni put.

Planom je predviđeno da se u okviru UP 11 obezbijedi javni kolski prolaz prema obali mora i objektu na susjednoj UP.

Podzona A2 obuhvata djelimično izgrađeni prostor u nastavku Sutomorske plaže. Namjena objekata u okviru ove podzone je turizam, i to T1 – hotel i T2 - turističko naselje.

Planom je predviđeno uklanjanje svih privremenih i montažnih objekata komercijalne i uslužne namjene, i uspostavljanje regulacije u cilju podizanja urbanističkog nivoa prostora.

Važan doprinos podizanju urbanističkog nivoa će biti sanacija niza nelegalno podignutih objekata turističke namjene sa pješačkom ulicom, organizovani kao UP36. Objekti su organizovani na 9 lokacija u okviru urbanističke parcele, sa pješačkom komunikacijom. Dalje intervencije na predmetnoj parceli je potrebno sagledati na nivou jedinstvenog idejnog rješenja, kojim će se definisati smjernice za oblikovanje i materijalizaciju objekata, a koje će biti sastavni dio UTU za realizaciju na pojedinim lokacijama. Jedinstveno idejno rješenje će se obezbijediti putem javnog arhitektonskog konkursa.

S obzirom na centralnu poziciju i značaj lokacije za uspostavljanje slike priobalnog prostora zone zahvata, idejno rješenje novog hotelskog objekta na UP33 će se obezbijediti putem javnog arhitektonskog konkursa.

Parkiranje vozila korisnika prostora i posjetilaca je predviđeno na parkinzima i garažama u objektima na urbanističkim parcelama, osim za vozila korisnika na UP36, za koje je parkiranje predviđeno u javnim garažama u kontaktnoj zoni.

Podzona A3 obuhvata centralni i izgrađeni prostor postojećeg naselja, u kojoj su planirane različite namjene površina i objekata.

Osim površina koje su planirane za mješovitu namjenu, stanovanje, turizam, centralne djelatnosti i javne funkcije ispod i iznad Magistralnog puta, u ovoj podzoni su formirane površine za vjerski objekat, objekte drumskog i željezničkog saobraćaja.

Najznačajnija intervencija u podzoni je formiranje urbanističkog bloka centralnih sadržaja uz Magistralni put, koji obuhvata UP47 – UP49. U okviru bloka će se realizovati i objekat drumskog saobraćaja – podzemni pješački prolaz ispod Magistralnog puta, sa 3 ulaza/izlaza, podzemnim komercijalnim prostorom i autobuskom stanicom za lokalni javni saobraćaj. Planom je predviđeno da se rješenje bloka utvrdi putem javnog urbanističko – arhitektonskog konkursa, kojim će se definisati smjernice za oblikovanje i materijalizaciju objekata, a koje će biti sastavni dio UTU za realizaciju na pojedinim urbanističkim parcelama. U okviru ovog bloka je planirana javna podzemna garaža u jednom ili dva nivoa, koja može biti projektovana integralno za sve tri urbanističke parcele.

Dodatni parking prostor je planiran u podzemnoj garaži na UP68. Ulaz u garažu je predviđen sa interne saobraćajnice, a za gornji nivo objekta je predviđeno pejzažno uređenje u vidu skvera.

Urbanističke parcele su formirane u skladu sa zatečenim stanjem, zbog čega jedan broj urbanističkih parcela ima površinu manju od 300m², na kojima je predviđena rekonstrukcija objekata u postojećim gabaritima.

Objekti turizma su planirani na 8 urbanističkih parcela. Dio objekata je u izgradnji, a na mjestu nekadašnjeg dječijeg odmarališta planirano je novo turističko naselje.

Podzona A4 obuhvata mahom površine za objekte mješovite namjene, centralnih djelatnosti i turizma.

U okviru objekata mješovite namjene planirani su kapaciteti stanovanja, komplementarnog turističkog smještaja, ugostiteljstva, usluga i servisa.

U okviru objekata centralnih djelatnosti planirani su poslovni i komercijalni sadržaji, i sadržaji turizma.

Objekti turizma su planirani na 7 urbanističkih parcela.

Veoma je važno da dalje intervencije na urbanističkim parcelama prati stroga kontrola poštovanja urbanističkih parametara i izgradnja prateće saobraćajne i tehničke infrastrukture, kao i uređenje pješačkih i zelenih površina.

Parkiranje vozila stanovnika i korisnika ovog prostora je predviđeno na parkinzima ili u garažama na urbanističkim parcelama.

Podzona A5 obuhvata površine za stanovanje srednje gustine, sa pratećim sadržajima, turizma, komercijalnih djelatnosti, usluga i servisa. Ovo je najvećim dijelom izgrađen prostor, koji je potrebno urbano opremiti kroz izgradnju saobraćajnica, parking površina, mreže instalacija.

Na urbanističkim parcelama manjim od 400m², predviđene su intervencije u skladu sa parametrima namjene stanovanje male gustine.

Posebnu pažnju treba posvetiti uređenju pješačkih staza, zelenih površina i zaštiti vodotoka. U grafičkom prilogu Plan namjene površina naznačen je koridor dalekovoda predviđenog za izmještanje, u kome nije moguće graditi do njegovog izmještanja.

Parkiranje vozila stanovnika i korisnika ovog prostora je predviđeno na parkinzima ili u garažama na urbanističkim parcelama.

Podzona A6 se proteže ispod Magistralnog puta, i obuhvata površine namijenjene za stanovanje srednje gustine. Osim 1 hotelskog objekta, u ovoj podzoni nema drugih sadržaja niti djelatnosti.

Na urbanističkim parcelama manjim od 400m², predviđene su intervencije u skladu sa parametrima namjene stanovanje male gustine.

Prostor je potrebno urbano opremiti kroz izgradnju saobraćajnica, parking površina i mreže instalacija.

Parkiranje vozila stanovnika i korisnika ovog prostora je predviđeno na parkinzima ili u garažama na urbanističkim parcelama.

Podzona A7 obuhvata djelimično izgrađen prostor, čiju okosnicu čini novoizgrađena saobraćajnica koja od skretanja sa Magistralnog puta vodi do centralne zone Sutomora. Površine su najvećim dijelom namijenjene stanovanju srednje i veće gustine, centralnim djelatnostima i mješovitoj namjeni, sa kapacitetima stanovanja, komplementarnog turističkog smještaja, ugostiteljstva, usluga i servisa.

Na jednoj urbanističkoj parceli je predviđena namjena sport i rekreacija, na kojoj je planirana izgradnja sportskih igrališta za stanovnike okolnih stambenih zona, sa pratećim objektom.

Posebnu pažnju treba posvetiti dogradnji mreže saobraćajnica i tehničke infrastrukture, uređenju pješačkih staza, zelenih površina i zaštiti vodotoka.

4.3.2. Zona B – 453.921 m²

Zona B obuhvata površine i objekte namijenjene za mješovitu namjenu, stanovanje, turizam, centralne djelatnosti i javne funkcije.

Ostvareni indeksi zauzetosti i izgrađenosti na nivou zone B su: 0,25 / 0,64, gustina 142 kor./ha.

zona	P zone (m ²)	podz.	površina podzone	ukupan broj UP	ukupna površina UP (m ²)	broj UP novih objekata	max P priz. (m ²)	max BGP (m ²)	max br. smj.jed.	max broj stan.	max broj turista (S,MN)	max br tur.lež. (T, CD)	uk. br. kor.
B	453952												
		B1	94939	79	38762	13	15674	44195	259	300	718	137	
		B2	166025	17	111907	14	52601	156834	631	2522		1103	
		B3	117703	5	53045	4	25972	72912	274	329	768	564	
		B4	75254	4	57523	2	17233	17233					
			453921	105	261237	33	111480	291174	1164	3152	1486	1805	6443

Podzona B1 obuhvata djelimično izgrađeni prostor u Spičanskom polju. Građevinsko područje čine površine mješovite namjene (stanovanje, komplementarni turistički smještaj, ugostiteljstvo), i novo turističko naselje, dok je ostali prostor planiran kao zelena površina sa uredjenim vodotocima.

Parkiranje vozila stanovnika i korisnika je predviđeno na parkinzima ili u garažama na urbanističkim parcelama.

Podzona B2 obuhvata površine na kojima je predviđena izgradnja značajnih kapaciteta, koje će činiti centar novog Sutomora. Planirani su objekti centralnih djelatnosti, stanovanja veće gustine, i objekti mješovite namjene sa pratećim sadržajima ugostiteljstva, centralnih djelatnosti, javnih funkcija, usluga i servisa. Na zasebnoj parceli je predviđena izgradnja autobuske stanice sa pratećim sadržajima.

Parkiranje vozila korisnika prostora i posjetilaca je predviđeno na parkinzima ili u garažama u objektima na urbanističkim parcelama.

Od posebnog značaja za prostor ove podzone je uređenje pješačkih i zelenih površina, kao i uređenje slobodnih površina u okviru urbanističkih parcela.

Predlog plana je da se na slobodnim površinama objekata stanovanja veće gustine planiraju i manja sportska igrališta i igrališta za djecu.

Podzona B3 obuhvata djelimično izgrađeni prostor. Centralni objekat ove podzone je crkva Sv.Petke sa okolnom zelenom površinom.

Na ostalom dijelu su planirane 2 urbanističke parcele namjene turističko naselje.

Parkiranje vozila korisnika turističkog naselja je predviđeno na parkinzima ili u garažama u objektima na urbanističkim parcelama.

Podzona B4 obuhvata prostor na kome je planiran sportski centar. Sadržaji su organizovani u okviru 2 urbanističke parcele.

Predlog plana je da se na jednoj urbanističkoj parceli organizuju tereni za nogomet, rukomet, košarku i odbojku, sa tribinama i drugim pratećim sadržajima, a da se na drugoj urbanističkoj parceli organizuju tereni za tenis i boćanje.

Na urbanističkim parcelama je moguće organizovati trim staze, bazene i dječija igrališta, kao i ugostiteljske objekte – kafe.

Parkiranje vozila korisnika ovog prostora je predviđeno na parkinzima na urbanističkim parcelama.

4.3.3. Zona C – 662.857= m²

Zona C obuhvata površine i objekte namijenjene uglavnom za stanovanje male i srednje gustine.

Ostvareni indeksi zauzetosti i izgrađenosti na nivou zone C su: 0,13/ 0,36, gustina 100 kor./ha.

zona	P zone (m ²)	podz.	površina podzone	ukupan broj UP	ukupna površina UP (m ²)	broj UP novih objekata	max P priz. (m ²)	max BGP (m ²)	max br. smj.jed.	max broj stan.	max broj turista (S,MN)	max br tur.lež. (T, CD)	uk. br. kor.
C	662854												
		C1	223882	229	118507	34	38245	108064	720	2880		120	
		C2	142083	36	21708	15	6761	16621	95	376		58	
		C3	102089	39	18826	14	5757	12919	93	369			
		C4	52663	69	36992	25	11004	31656	229	907			
		C5	78191	59	34789	13	11520	34264	246	708	261		
		C6	63949	90	43446	21	13129	33359	240	953			
			662857	522	274269	122	86416	236883	1623	6193	261	178	6633

Podzona C1 obuhvata izgrađeni prostor naselja Zagrađe, a površine su namijenjene za stanovanje srednje gustine, i novo turističko naselje na obodu podzone.

Od značaja za prostor ove podzone je dogradnja saobraćajne i tehničke infrastrukture, posebno kolsko – pješačkih prolaza i prilaza.

Urbanističke parcele su fomirane u skladu sa zatečenim stanjem, zbog čega jedan broj urbanističkih parcela ima površinu manju od 300m², na kojima je predviđena rekonstrukcija objekata u postojećim gabaritima.

Parkiranje vozila stanovnika i korisnika ovog prostora je predviđeno na parkinzima ili u garažama u objektima na urbanističkim parcelama

Podzona C2 je samo dijelom planirana za izgradnju objekata stanovanja male gustine i novog turističkog naselja. Veći dio prostora podzone zauzima zelena površina, dijelom šuma.

Pristup urbanističkim parcelama je obezbijeđen preko kolsko pješačkih prolaza koji se nadovezuju na saobraćajnice u kontaktnoj podzoni B1.

U grafičkom prilogu Plan namjene površina naznačen je koridor dalekovoda u kome nije moguće graditi.

Parkiranje vozila stanovnika i korisnika ovog prostora je predviđeno na parkinzima ili u garažama u objektima na urbanističkim parcelama.

Podzona C3 je dijelom planirana za izgradnju objekata stanovanja male gustine, a dijelom kao zelena površina.

Pristup urbanističkim parcelama je obezbijeđen preko kolsko pješačkih prolaza koji se nadovezuju na saobraćajnice u kontaktnoj podzoni C6.

Parkiranje vozila stanovnika i korisnika ovog prostora je predviđeno na parkinzima ili u garažama u objektima na urbanističkim parcelama.

Podzone C4 i C6 se pružaju iznad saobraćajnice koja vodi prema naselju Zagrađe. Podzone obuhvataju izgrađen prostor, namjene stanovanje male i srednje gustine.

Pristup urbanističkim parcelama je obezbijeđen dijelom preko propisno dimenzionisanih saobraćajnica, a dijelom preko kolsko pješačkih prolaza i prilaza.

Parkiranje vozila stanovnika i korisnika ovog prostora je predviđeno na parkinzima ili u garažama u objektima na urbanističkim parcelama.

Podzona C5 obuhvata dijelom izgrađeni prostora ispod Magistralnog puta. Izgrađene površine su namijenjene za stanovanje srednje gustine i mješovite namjene (stanovanje, komplementarni turistički smještaj, ugostiteljstvo), dok ostali prostor zauzimaju zelene površine i uredjeni vodotoci.

Pristup urbanističkim parcelama je obezbijeđen dijelom preko propisno dimenzionisanih saobraćajnica, a dijelom preko kolsko pješačkih prolaza i prilaza.

Parkiranje vozila stanovnika i korisnika ovog prostora je predviđeno na parkinzima ili u garažama na urbanističkim parcelama.

4.3.4. Urbanistički pokazatelji na nivou zahvata Plana:

➤ P zahvata (predložena granica)	- 1.959.633m²
➤ ukupan broj UP	- 1.606
➤ ukupna površina UP	- 1.114.224 m²
<hr/>	
➤ površina pod objektom	- 427.850 m²
➤ BGP	- 1.211.525 m²
<hr/>	
➤ BGP SMG	- 104.467m²
➤ BGP SSG	- 333.303 m²
➤ BGP SVG	- 100.563 m²
➤ BGP MN	- 387161 m²
• 30% površine MN – stanovanje	
• 70% površine MN – turizam i poslovanje	
➤ BGP CD	- 77.909 m²
• 50% površine CD – poslovne i komercijalne djelatnosti	
• 50% površine CD – turizam	
➤ BGP T1, T2, T3 turizam	- 178.185 m²
➤ BGP Z zdravstvo	- 1.160 m²
➤ BGP ŠS školstvo i socijalna zaštita	- 2.734 m²
➤ BGP SR sport i rekreacija	- 17.611 m²
➤ BGP VO vjerski objekti	- 379 m²
<hr/>	
➤ broj smj. SMG, SSG, SVG	- 3.815
• SMG (4 st./smj.) – 716	
• SSG (4 st./smj.) – 2381	
• SVG (4 st./smj.) – 718	
➤ broj smj. MN (4 kor./smj.)	- 2.818
➤ ukupan broj smještajnih jedinica	- 6.633

➤ broj stanovnika SMG, SSG, SVG	- 15.250
• SMG (35m ² /st.)	- 2.862
• SSG (35m ² /st.)	- 9.525
• SVG (35m ² /st.)	- 2.873
➤ broj stanovnika MN (35m²/kor.)	- 3.355
➤ ukupan broj stanovnika	- 18.605
➤ broj tur. ležaja u kapacitetima MN	- 7.702
➤ broj tur. ležaja T1, T2, T3	- 2.794
➤ broj tur. ležaja u kapacitetima CD (35m²/kor.)	- 977
➤ ukupan broj turističkih ležaja	- 11.473
➤ ukupan broj korisnika	- 30.079

➤ indeks zauzetosti	0.22
➤ indeks izgrađenosti	0.62
➤ gustina naseljenosti u zahvatu DUP-a	95 st./ha (154 kor./ha)

4.4. Mjere zaštite

4.4.1. Mjere zaštite od elementarnih i drugih nepogoda

U cilju zaštite od elementarnih nepogoda postupiti u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju (Sl. List CG br.13-2007) i Pravilnikom o mjerama zaštite od elementarnih nepogoda (Sl.list RCG br. 8-1993).

Pored mjera zaštite koje su postignute samim urbanističkim rješenjem ovim uslovima se nalažu obaveze prilikom izrade tehničke dokumentacije kako bi se ostvarile potrebne preventivne mjere zaštite od katastrofa i razaranja.

Radi zaštite od elementarnih i drugih nepogoda, zbog eventualnih nepovoljnosti inženjersko geoloških i seizmičkih uslova tla, sva rješenja za buduću izgradnju i uređenje prostora moraju se zasnivati na nalazima i preporukama inženjersko-geoloških istraživanja sa mikroseizmičkom rejonizacijom terena.

Neophodno je sprovesti nakanadna geotehnička istraživanja u pogledu hidroloških svojstava tla, kao i konstatovanje drugih relevantnih elemenata za temeljenje objekata, postavljanje saobraćajnica i objekata komunalne infrastrukture.

Zbog visokog stepena seizmičke opasnosti sve proračune seizmičke stabilnosti izgradnje zasnivati na posebno izradjenim podacima mikroseizmičke rejonizacije, a objekte od opšteg interesa sračunati sa većim stepenom opšte seizmičnosti kompleksa.

Komunalana infrastruktura je planirana tako da vodovi budu dostupni i poslije rušenja objekata, o čemu treba voditi računa pri rekonstrukcijama i postavljanju novih u kasnijem periodu.

Pri planiranju saobraćajne mreže i objekta koji zahtijevaju veće intevencije u tlu (dubina veća od 2m) potrebno je predvidjeti odgovarajuće sanacione radove.

Urbanističko rješenje dispozicijom objekata, saobraćajnica i uređenjem slobodnih površina obezbjeđuje ograničenu mogućnost intevencije svih komunalnih vozila, što treba posebno imati u vidu pri izradi tehničke dokumentacije.

U pogledu građevinskih mjera zaštite, objekti i infrastruktura treba da budu projektovani i građeni u skladu sa važećim tehničkim normativima i standardima za odgovarajući sadržaj.

Svi drugi elementi u vezi zaštite materijalnih dobara i stanovnika treba da budu u skladu sa važećim propisima o zaštiti od elementarnih nepogoda i požara, tako da je za svaku gradnju potrebno pribaviti uslove i saglasnost od nadležnog organa u opštini, na tehničku dokumentaciju i izvedeni objekat.

4.4.2. Mjere zaštite od požara

U okviru rješenja saobraćajne infrastrukture obezbijeđen je kolski prilaz većini postojećih i planiranih objekata. Dio prilaza je predviđen sa kolskih saobraćajnica, a dio sa kolsko-pješačkih prilaza i prolaza, od kojih su neki sa velikim nagibima i neadekvatne širine.

Samim tim, na pojedinim lokacijama planskog područja će prilaz vatrogasnim vozilima biti otežan ili nemoguć, usljed čega prilikom izrade projektne dokumentacije treba obezbijediti pozicije za eventualno gašenje požara sa daljine.

Planskim rješenjem je obezbijeđena udaljenost između pojedinih objekata, kao i uslovi za evakuaciju u slučaju požara.

U okviru rješenja hidrotehničkog sistema, svi cjevovodi su dimenzionisani tako da je obezbijeđena voda za gašenje požara.

U cilju obezbjeđenja mjera zaštite od požara, prilikom izrade investiciono-tehničke dokumentacije za turističke objekte, potrebno je predvidjeti uređaje za automatsku dojavu požara, uređaje za gašenje požara i sprečavanje njegovog širenja. Za ove objekte je obavezno izraditi projekte ili elaborate zaštite od požara (i eksplozija ako se radi o objektima u kojima se definišu zone opasnosti od požara i eksplozija), planove zaštite i spašavanja prema izradjenoj procjeni ugroženosti za svaki hazard posebno, te na navedeno pribaviti odgovarajuća mišljenja i saglasnosti u skladu sa važećom regulativom.

Za objekte u kojima se skladište, pretaču, koriste ili u kojima se vrši promet opasnih materija, obavezno je pribaviti mišljenje na lokaciju od nadležnog organa, kako ovi objekti i instalacije svojim zonama ne bi ugrozili susjedne objekte.

Prilikom projektovanja objekata, a primjenom svih Pravilnika koji važe za ovu oblast, obezbjeđuju se sve ostale mjere zaštite od požara

Projektnu dokumentaciju raditi shodno:

- Zakonu o zaštiti i spašavanju („Sl. List CG“, br. 13/07, 05/08, 86/09 i 32/11).
- Pravilniku o tehničkim normativima za hidrantsku mrežu za gašenje požara (»Službeni list SFRJ«, br. 30/91).
- Pravilniku o tehničkim normativima za pristupne puteve, okretnice i uređene platoe za vatrogasna vozila u blizini objekata povećanog rizika od požara (»Službeni list SFRJ«, br. 8/95).
- Pravilniku o tehničkim normativima za zaštitu visokih objekata od požara (»Službeni list SFRJ«, br. 7/84),
- Pravilniku o tehničkim normativima za zaštitu skladišta od požara i eksplozija (Službeni list SFRJ«, br. 24/87),
- Pravilniku o tehničkim zahtjevima za zaštitu garaža za putničke automobile od požara i eksplozija (»Službeni list CG«, br. 9/12),
- Pravilniku o izgradnji postrojenja za zapaljive tečnosti i o uskladištenju i pretakanju zapaljivih tečnosti (Službeni list SFRJ, br.20/71 i 23/71),
- Pravilniku o izgradnji stanica za snabdijevanje gorivom motornih vozila i o uskladištenju i pretakanju goriva (Službeni list SFRJ, br. 27/71),
- Pravilniku o izgradnji postrojenja za tečni naftni gas i o uskladištavanju i pretakanju tečnog naftnog gasa (Službeni list SFRJ, br. 24/71 i 26/71).

4.4.3. Zaštita kulturnih dobara

Sprovođenje opštih mjera i režima zaštite kulturnog naslijeđa u planskom dokumentu

Kroz izradu plana DUP "Sutomore Centar" sprovode se sve opšte mjere date Studijom zaštite kulturnih dobara, skladu sa odredbama Zakona o zaštiti kulturnih dobara:

1. U zahvatu planskog dokumenta DUP "Sutomore Centar" nema nepokretnih kulturnih dobara ni potencijalnih arheoloških lokaliteta (Mjera 1 iz SKD) ;
2. Prostor zahvata potencijalnih kulturnih dobara i njihovih preliminarno datih zaštićenih okolina štiti se na način što se u njihovom okruženju planira gradnja koja ne narušava kulturne vrijednosti dobra i prostora koji mu gravitira. U tom smislu predložene su preliminarne granice zaštićene okoline.
3. Sprovođenje intervencija na potencijalnim kulturnim dobrima i u njihovim preliminarnim zaštićenim okolinama mogu se vršiti u skladu sa postupcima definisanim Zakonom o zaštiti kulturnih dobara kojima se obavezuje pribavljanje konzervatorskih uslova.
4. Kao prostor sa izraženim ambijentalnim vrijednostima prepoznat je **priobalni niz** u kojem je očuvan duh tradicionalnog mediteranskog naselja uz morsku obalu za koji se definišu smjernice implementirane u urbanističko tehničke uslove (Mjera 1 iz SKD):
5. U grafičke priloge unijeta su potencijalna kulturna dobra sa predloženim zaštićenim okolinama, koja se nalaze u zahvatu planskog dokumenta kao i kulturna i potencijalna dobra uz granice zahvata na koja bi planirani kapaciteti mogla da vrše vizuelni i druge negativne uticaje.
6. Uređenje i korišćenje prostora se koncipira uz aktivniju ulogu kulturnog naslijeđa, kroz njegovo uključivanja u turističku ponudu;
7. Zadržavanju se osnovne fizionomije objekata koji su očuvali tradicionalne karakteristike sa definisanjem uslova za upotrebu tradicionalnih detalja u izvornom obliku, ili stilizaciju kojim se obezbjeđuje očuvanje osnovnih karakteristika. Za očuvanje vrijednosti tradicionalne arhitekture, optimalan postupak podrazumijeva zadržavanje ili tek nadgradnju osnovne funkcije, kada je u pitanju turistička ponuda;

8. U okolini kulturnih i potencijalnih dobara planira se gradnja na način da ne narušava dobra i prostore koji im gravitiraju; U zaštićenoj okolini kulturnih dobara nije planirata izgradnja objekata većih visina ili visoke gustine izgrađenosti, kao ni infrastrukturne objekte većih dimenzija;
9. *Posebna pažnja posvećena je očuvanju vizura kako na dobra u planskom zahvatu, tako na kulturna dobra i potencijalna dobra locirana uz granicu planskog zahvata.*

Posebno je ukazano na obavezu poštovanja procedure koja za cilj ima zaštitu nalaza od arheološkog značaja u čitavoj zoni zahvata, a koja je propisana članom 87 Zakona o zaštiti kulturnih dobara, kako bi se na osnovu rezultata istraživanja mogli propisati konzervatorski uslovi; Obaveza investitora ugrađuje se u urbanističko-tehničke uslove

Obaveze pronalazača

- 1) (1) Ako se prilikom izvođenja građevinskih, poljoprivrednih ili bilo kojih drugih radova i aktivnosti na kopnu ili u vodi naiđe na nalaze od arheološkog značaja, izvođač radova (u daljem tekstu: slučajni pronalazač) dužan je da:
  - 2) 1) prekine radove i da obezbijedi nalazište, odnosno nalaze od eventualnog oštećenja, uništenja i od neovlašćenog pristupa drugih lica;
  - 3) 2) odmah prijavi nalazište, odnosno nalaz Upravi, najbližoj javnoj ustanovi za zaštitu kulturnih dobara, organu uprave nadležnom za poslove policije ili organu uprave nadležnom za poslove sigurnosti na moru;
  - 4) 3) sačuva otkrivene predmete na mjestu nalaženja u stanju u kojem su nađeni do dolaska ovlašćenih lica
  - 5) subjekata iz tačke 2 ovog stava;
  - 6) 4) saopšti sve relevantne podatke u vezi sa mjestom i položajem nalaza u vrijeme otkrivanja i o okolnostima pod kojim su otkriveni.
- 9) (2) Izuzetno od stava 1 tačka 3 ovog člana, pronalazač može nalaze, radi njihove zaštite, odmah predati nekom od subjekata iz stava 1 tačka 2 ovog člana.

Obaveza investitora ugrađuje se u urbanističko-tehničke uslove

10. U uslovima nove gradnje u granicama potencijalnih arheoloških lokaliteta i prostora sa izraženim ambijentalnim vrijednostima, te u vizuelnim i fizičkim kontaktnim zonama kulturnih dobara, gradnju je potrebno planirati na način poštovanja naslijeđenih kulturnih vrijednosti.
11. Potencijalni arheološki lokaliteti se zbog kulturnih, istorijskih i ambijentalnih vrijednosti, smatraju vrijednim prostorima i nakon izvršenih istraživačkih radova i pohranjivanja nalaza na drugom mjestu. Zbog toga, u procesu planiranja, ove prostore je potrebno tretirati sa posebnom pažnjom;
12. Nadzemni infrastrukturni objekti (dalekovodi, stubovi mobilne telefonije, električni stubovi, telekomunikacijske antene...), ne smiju se postavljati na način kojim bi bile ugrožene istorijske, arhitektonske, umjetničke, estetske... vrijednosti kulturnih dobara, potencijalnih arheoloških lokaliteta i prostora sa izraženim ambijentalnim vrijednostima. Izradu projektne dokumentacije, neophodno je sprovesti kroz proceduru aktivne saradnje sa Upravom za zaštitu kulturnih dobara u svim fazama;
13. Obavezati vlasnike/držaoce/korisnike na brigu o kulturnim dobrima / tekuće održavanje, uz investiciono ulaganje, a shodno odredbama Zakona o zaštiti kulturnih dobara (Sl. list Crne Gore br. 49/10);
14. Sve intervencije na kulturnim dobrima i u zahvatu zaštićene okoline pojedinačnih nepokretnih kulturnih dobara, biće definisane konzervatorskim uslovima koje donosi Uprava za zaštitu kulturnih dobara;
15. U skladu sa Zakonom o zaštiti kulturnih dobara (Sl. list Crne Gore, br. 49/10), Planski dokument mora biti usklađen sa Studijom zaštite kulturnih dobara (tekstualni i grafički dio), o čemu će se kroz izdavanje Mišljenja, izjasniti Uprava za zaštitu kulturnih dobara.

o Posebne mjere za zaštitu nepokretnih kulturnih i potencijalnih dobara

- Površine posebnog režima korišćenja su katastarske parcele na kojima se nalaze zaštićena kulturna dobra i njihova zaštićena okolina, kao i parcele na kojima je evidentirano arhitektonsko naslijeđe kulturne vrijednosti od nacionalnog i lokalnog značaja-potrcijalna kulturna dobra.
- Mjere zaštite i očuvanja kulturnih dobara nad kojima je uspostavljena zaštita prema Zakonu o zaštiti kulturnih dobara („Službeni list CG“; br. 49/10), kao i kulturnih dobara za koja je Studijom zaštite kulturnih dobara utvrđeno da dobra posjeduju vrijednosti kulturno-istorijske i ambijentalne vrijednosti - potencijalno kulturno dobro, utvrđuje nadležna institucija Ministarstva kulture (Uprava za zaštitu kulturnih dobara).

- Tačan popis mjera zaštite utvrđuje se posebnim uslovima u postupku izdavanja urbanističko-tehničkih uslova (kojima prethode konzervatorski uslovi), a odobrava prethodnim odobrenjem u postupku izdavanja građevinske dozvole (Rješenjem o usaglašenosti Glavnog projekta sa izdatim konzervatorskim uslovima).
- Prethodno odobrenje potrebno je izdati za sve radove koji se izvode na kulturnim dobrima uključujući i radove za koje se ne izdaje građevinska dozvola prema važećem Zakonu, te za radove za koje se ne izdaju urbanističko-tehnički uslovi, prema Zakonu o uređenju prostora i izgradnji objekata („Sl. list CG“; br. 51/08, 40/10, 34/11, 47/11).
- U slučaju izmjene zakona na snazi, mjere zaštite utvrdiće nadležna institucija (Uprava za zaštitu kulturnih dobara) na zahtjev stranke adekvatnim aktom (uslovi zaštite kulturnog ili potencijalnog dobra), a prije izdavanja prethodnog odobrenja (građevinske dozvole).

U zoni narušene autentičnosti – priobalni niz, provoditi urbanu revitalizaciju koja podrazumijeva režim obnove, revitalizacije i očuvanja tradicionalne arhitekture kao i sanacione mjere kojima ravni a se obezbjeđuje ambijentalno ublažavanje savremene neusklađene izgradnje uz mogućnost izgradnje prema utvrđenim uslovima. Prilikom eventualnih zahvata u ovoj zoni definišu se metode konzervacije, rekonstrukcije, interpolacije, rekompozicije i integracije u cilju povezivanja nasljeđenih s novim strukturama i sadržajima koji proizlaze iz savremenih potreba.

- Objekti koji su sačuvali karakteristike istorijske, tradicionalne gradnje potrebno je kvalitetno održavati i sanirati prema konzervatorskim uslovima.
- U priobalnom nizu, na očuvanim objektima tradicionalne gradnje očuvati gabarite, tradicionalnu visinu krovnih vijenaca, nagibe krovnnih ravni uz tradicionalnu obradu fasada i arhitektonskih elemenata;
- Savremena izgradnja treba da zadrži gabarite i oblikovanje koje neće narušavati cjelovitost i prostorna obilježja ambijenta zone, odnosno neposredne okoline. Posebno treba kontrolisati upotrebu savremenih materijala i tehnika i aritektonskih elemenata u procesu uređenja fasada, vanjske stolarije ili krovnog pokrivača.
- Pri interpolaciji savremenih objekata građevinske mase savremenih objekata rješavati u postizanju tradicionalnih visina objekata u nizu (P+2-tri etaže), sa mogućnošću uvođenja četvrte etaže smaknute u odnosu na uličnu fasadu za min. 180 cm.
- Interpolaciju savremenih objekata u dvorišnim prostorima, prema magistralnom putu vršiti uspostavljanjem ujednačenog niza građevina sa tradicionalnim nagibima krovnih ravni paralelnih sa izohipsama.
- Rekompoziciju izgrađenih struktura vršiti preoblikovanjem otvora na uličnoj fasadi, zamjenom neadekvatnih arhitektonskih elemenata (balustrade na ogradama terasa i balkona), naglašavanje tradicionalnih visina oblaganjem kamenom u slogu i obradi po uzoru na tradicionalni...

4.4.4. Mjere zaštite životne sredine

Mjere zaštite imaju za cilj da uticaje na životnu sredinu u okviru planskog područja svedu u okvire granica prihvatljivosti, a sa ciljem sprečavanja ugrožavanja životne sredine i zdravlja ljudi.

Mjere zaštite omogućavaju razvoj i sprječavaju konflikte na datom prostoru što je u funkciji realizacije ciljeva održivog razvoja.

Sprovođenje mera zaštite životne sredine utićaće na smanjenje rizika od zagađivanja i degradacije životne sredine, kao i na podizanje kvaliteta životne sredine, što će se odraziti i na podizanje sveukupnog kvaliteta života na području plana.

U cilju zaštite životne sredine između ostalih predviđena su i slijedeća rješenja:

- ograničavanje kretanja motornih vozila unutar pojedinih podzona zahvata samo na korisnike prostora;
- dogradnja sistema za prikupljanje atmosferskih voda, uz obaveznu ugradnju separatora ulja i lakih naftnih derivata;
- propisna regulacija vodotoka, kojom će se obezbijediti uslovi za prihvati i odvođenje voda sa predmetnog područja, i područja u zaleđu;

- izrada Procjene uticaja na životnu sredinu svih objekata koji su za to predviđeni Uredbom o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu;

4.5. Uklanjanje komunalnog otpada

Prilikom upravljanja komunalnim otpadom, kao i drugim vrstama otpada, treba se rukovoditi principima Strategije upravljanja otpadom Crne Gore do 2030. godine, Državnim planom upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015.-2020. godina i Zakonom o upravljanju otpadom (Sl.list RCG 64/11, 39/16). Novim Državnim planom upravljanja otpadom za period 2014-2020. godine, definisan je tačan broj centara za obradu otpada, kao i ostalih infrastrukturnih objekata u Crnoj Gori (centri za prijem otpada, transfer stanice, postrojenja za povrat materijala, centri za obradu otpada, postrojenja za kompostiranje, skladišta građevinskog otpada i dr.).

Shodno Zakonu o upravljanju otpadom, upravljanje otpadom zasniva se na principu održivog razvoja, kojim se obezbjeđuje efikasnije korišćenje resursa, smanjenje količine otpada i postupanje sa otpadom na način kojim se doprinosi ostvarivanju ciljeva održivog razvoja.

U okviru planskog rješenja zahvata svim objektima je obezbijeđen pristup sa kolskih i kolsko pješačkih saobraćajnica, uz koje će se, shodno smjernicama Lokalnog plana upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom opštine Bar, odrediti mjesta za odlaganje otpada.

Korisnici prostora zone zahvata dužni su da primijene tehnološki postupak, koriste sirovine i druge materijale i organizuju uslužne djelatnosti na način kojim se proizvodi najmanja količina ili sprečava nastanak komunalnog otpada.

Korisnici prostora dužni su da sakupljaju otpad na selektivan način.

Sudovi za otpad mogu biti smješteni u okviru urbanističke parcele ili na zelenoj površini uz saobraćajnicu, u boksu ili niši, adekvatno ograđenoj kamenom, živom ogradom, ili sl.

5. Uslovi za izgradnju i uređenje prostora

5.1. Parcelacija

Osnov za izradu Plana parcelacije je topografsko katastarska podloga, dostavljena od strane nadležnog organa.

Planskim rješenjem su definisane granice urbanističkih parcela, čije su prelomne tačke geodetski definisane u grafičkom prilogu Plan parcelacije.

Većina urbanističkih parcela imaju obezbijeđen direktan kolski prilaz sa javne saobraćajne površine, dok nekoliko parcela ima obezbijeđen samo pješački prilaz, i za njih je parkiranje predviđeno na javnim parkinzima i garažama u kontaktnim zonama.

Ukoliko prilikom implementacije Plana na postojećim granicama parcela dođe do neslaganja između zvaničnog katastra i planskog rješenja, mjerodavan je zvanični katastar. U slučajevima kada granica UP-a neznatno odstupa od granice katastrske parcele, organ lokalne uprave nadležan za poslove uređenja prostora prilikom izdavanja UTU-a može izvršiti usklađivanje UP sa zvaničnim katastarskim operatom.

5.2. Regulacija i nivelacija

Instrumenti za definisanje ovog sistema su:

Regulaciona linija je linija koja dijeli javnu površinu od površina namjenjenih za druge namjene, i poklapa se sa granicom urbanističkih parcela.

Građevinska linija je linija na, iznad i ispod površine zemlje i vode, definisana grafički i numerički, koja predstavlja granicu do koje je moguće graditi objekat.

Planskim dokumentom građevinska linija se definiše u odnosu na granicu urbanističke parcele, kao linija na kojoj se mora ili do koje se može graditi.

Građevinska linija koja je orijentisana prema javnoj površini mora biti prikazana grafički sa numeričkim podacima i opisno, dok građevinske linije prema susjednim parcelama mogu biti definisane opisno (kao odstojanja u odnosu na susjedne objekte ili granicu pripadajuće parcele) ili grafički.

Građevinska linija je definisana koordinatama tačaka u grafičkom prilogu Plan parcelacije, regulacije i nivelacije.

U slučaju kada građevinska linija nije grafički definisana, minimalno rastojanje od granica urbanističke parcele je 2m. Moguće je graditi objekat na ivici parcele, ili na rastojanju manjem od 2m, jedino uz pismenu saglasnost graničnih susjeda.

Prednje navedeni uslov ne odnosi se na objekte energetske infrastrukture koji uz ispunjenje tehničkih uslova mogu se graditi na ivici parcele.

Erkeri, terase, balkoni i drugi istureni djelovi objekata ne mogu prelaziti građevinsku liniju, kao ni minimalna definisana odstojanja od bočnih i zadnjih ivica urbanističke parcele.

Visinska regulacija definisana je maksimalnom spratnošću odnosno maksimalno dozvoljenom visinom objekta na svim urbanističkim parcelama.

Etaže mogu biti podzemne i nadzemne.

Podzemna etaža je podrum, a nadzemne etaže su suteran, prizemlje, sprat i potkrovlje.

Podrum je podzemna etaža čiji vertikalni gabarit ne može nadvisiti relevantnu kotu terena 0.00m, čiji horizontalni gabarit ne može prelaziti 70% površine urbanističke parcele.

Ako se radi o denivelisanom terenu, relevantnom kotom terena smatra se kota konačno uredjenog i nivelisanog terena oko objekta.

Suteran je nadzemna etaža kod koje se dio vertikalnog gabarita nalazi iznad kote konačno nivelisanog terena oko objekta i čiji su horizontalni gabariti definisani građevinskom linijom.

Suteran može biti na ravnom ili denivelisanom terenu.

Kod suterana na ravnom terenu vertikalni gabarit ne može nadvisiti kotu terena više od 1m konačno nivelisanog i uredjenog terena oko objekta.

Suteran na denivelisanom terenu je sa tri strane ugradjen u teren, s tim što se kota poda suterana na jednoj strani objekta poklapa sa kotom terena ili odstupa od kote terena maksimalno 1.0m.

Prizemlje je prva etaža sa visinom poda jednakom ili višom od okolnog uredjenog terena, tj. prva etaža iznad suterana. Za stambene objekte kota poda prizemlja je maksimalno 1.00m, a za poslovne objekte maksimalno 0.20m iznad kote konačno uredjenog i nivelisnog terena oko objekta.

Sprat je svaka etaža između prizemlja i potkrovlja/ krova.

Ukoliko krovna konstrukcija i visina sljemena omogućavaju organizovanje prostora tavana u svrhu stanovanja, taj prostor ulazi u obračun bruto razvijene građevinske površine sa 100% i kao takav mora biti prepoznat u planiranim indeksima izgrađenosti za tretiranu parcelu (tavan ne ulazi u obračun spratnosti objekta).

Potkrovlje ili završna etaža se nalazi iznad posljednjeg sprata. Najniža svijetla visina potkrovlja ne smije biti veća od 1.2m na mjestu gdje se građevinska linija potkrovlja i spratova poklapaju.

Tavan je dio objekta bez nadzidka, isključivo ispod kosog ili lučnog krova, a iznad međuspratne konstrukcije posljednje etaže i može imati minimalne otvore za svjetlo i ventilaciju. Tavan nije etaža.

Ukoliko krovna konstrukcija i visina sljemena omogućavaju organizovanje prostora tavana u svrhu stanovanja, taj prostor ulazi u obračun BGP sa 100% i kao takav mora biti prepoznat u planiranim indeksima izgrađenosti za tretiranu parcelu.

Maksimalno dozvoljena visina objekta mjeri se od najniže kote okolnog konačno uredjenog i nivelisanog terena ili trotoara uz objekat do kote sljemena ili vijenca ravnog krova.

Najveća visina etaže za obračun visine građevine, mjerena između gornjih kota međуетažnih konstrukcija iznosi:

- za garaže i tehničke prostorije do 3m

- za stambene etaže do 3.5m

- za poslovne etaže do 4.5m

- izuzetno za osiguranje prolaza za pristup interventnih i dostavnih vozila, visina prizemne etaže na mjestu prolaza iznosi 4.5m.

Nivelacija se bazira na postojećoj nivelaciji terena.

5.3. Nesmetano kretanje invalidnih lica

Prilikom projektovanja i izvođenja objekata potrebno je svim objektima obezbijediti pristup koji mogu koristiti lica s ograničenom mogućnošću kretanja.

U tu svrhu, uz stepenišne prostore projektovati i odgovarajuće rampe s maksimalnim nagibom 8%, ili, ukoliko to tehnički uslovi ne dozvoljavaju planirati pristup na drugi način.

Nivelacije svih pešačkih staza i prolaza raditi takođe u skladu s važećim propisima o kretanju invalidnih lica.

5.4. Opšti uslovi za izgradnju

1. Gabarite objekata projektovati u skladu sa zadatim veličinama zauzetosti terena, spratnosti i bruto građevinske površine;
2. **Objekti na urbanističkim parcelama za koje su prema važećem DUP-u iz 2012g. izdate građevinske dozvole ili Urbanističko tehnički uslovi će se graditi prema definisanim parametrima. Ukoliko objekti ne budu izgrađeni prema izdatim građevinskim dozvolama ili UTU, nove urbanističko tehničke uslove definisati prema smjernicama ovog Plana.**
3. U okviru maksimalne bruto građevinske površine planiranih objekata (BGP) uračunati ukupnu površinu otvorenog i zatvorenog korisnog prostora, koji je planiran u svim etažama objekta (podrum - suteran-prizemlje-sprat), izuzimajući površine garažnog prostora i tehničkih prostorija u podzemnim etažama, koje se ne uračunavaju se u ukupni BGP na urbanističkoj parceli;
4. Izgradnji objekata mora da prethodi detaljno geomehaničko ispitivanje terena;
5. Tehničku dokumentaciju raditi isključivo na osnovu ažurnih geodetskih snimaka terena, geoloških i hidrogeoloških podataka, kao i rezultata o geomehaničkim ispitivanjima terena;
6. Izbor fundiranja objekata prilagoditi zahtjevima sigurnosti, ekonomičnosti i funkcionalnosti objekata;
7. Prilikom izgradnje objekata u cilju obezbjeđenja stabilnosti terena, potrebno je izvršiti odgovarajuće saniranje terena, ako se za to pojavi potreba;
8. Da bi se omogućila izgradnja objekata i uređenje terena, prije realizacije definisane ovim Planom, potrebno je izvršiti razčišćavanje i nivelaciju terena, regulisanje odvodnih kanala i komunalno opremanje zemljišta;
9. Kote koje su date u Planu regulacije i nivelacije nijesu uslovne. Kroz zradu tehničke dokumentacije saobraćajnica su moguće manje korekcije kota iz Plana, uz uslov da se obezbijedi odvođenje atmosferskih voda sa lokacije principom samoodvodnjavanja.
10. Urbanističke parcele mogu se ograđivati uz sljedeće uslove:
  - parcele se mogu ograđivati ogradom čiji je zidani dio maksimalne visine do 0,6m (računajući od kote trotoara ili konačno nivelisanog i uređenog terena), ostali dio do visine max 1.6m raditi od metalnih elemenata
  - kod zidanja ograde koristiti vrstu kamena, njegov oblik, stepen obrade i zidarski slog kao u tradicionalnoj primorskoj izgradnji,
  - ograda se postavlja duž granice urbanističke parcele,
  - vrata i kapije na ogradi se mogu se otvarati jedino prema unutrašnjosti urbanističke parcele koja se ograđuje,
  - preporuka plana je da se u što većem obimu primjenjuju zelene ograde; efekat ograđivanja postići kombinacijom prirodnog i uređenog zelenila radi formiranja zaštićenih ambijenata.
11. Broj objekata na parceli:
Na urbanističkim parcelama je moguće graditi jedan ili više objekata.
12. Rušenje postojećih objekata
Rušenje je predviđeno za objekte koji su locirani na trasama saobraćajnica i trasama infrastrukturnih vodova, kao i za one koji su izgrađeni na zaštićenim zelenim površinama i koridorima, i zonama koje su planom višeg reda predviđene za drugu namjenu.
Rušenje objekta ili dijela objekta je predviđeno i za objekte koji ne zadovoljavaju parametre statičke stabilnosti, kao i za one na mjestu kojih će se graditi novi objekti prema uslovima ovog Plana.
Rušenje objekata izvoditi u skladu sa Elaboratom o rušenju postojećih objekata, koji se radi za djelove objekata ili objekte u cjelini, a na osnovu koga nadležni opštinski organ izdaje dozvolu za rušenje.
13. Konstrukcija novih objekata
Konstrukciju novih objekata oblikovati na savremen način bez miješanja sistema nošenja po spratovima, sa jednostavnim osnovama i jasnom seizmičkom koncepcijom.
Izbor fundiranja novih objekata prilagoditi zahtjevima sigurnosti, ekonomičnosti i funkcionalnosti objekta.

14. Arhitektonsko oblikovanje objekta

Arhitektonsko oblikovanje objekata mora se prilagoditi postojećem ambijentu. Objekti se moraju oblikovati u skladu sa lokalnim tradicionalnim oblicima, bojama i materijalima. Oblikovanje objekata treba uskladiti sa pejzažom i sa tradicionalnom slikom naselja.

Kod rekonstrukcije objekata u postojećim gabaritima, potrebno je koristiti prirodne materijale podižući kvalitet pejzaža. Prozore i vrata dimenzionirati prema klimatskim uslovima (uz osiguranje otvora za atraktivne vizure dimenzionirati otvore s ciljem štednje toplote/hladnoće i koristiti tradicionalnu stolariju).

Arhitektonske volumene objekata potrebno je pažljivo projektovati sa ciljem dobijanja homogene slike naselja i grada.

Enterijeri poslovnih prostora moraju biti u odgovarajućem odnosu sa objektom u kome se nalaze. Izlozi treba da su u skladu sa susjednim izlozima i arhitekturom konkretnog objekta.

Visine objekata su date na grafičkim priložima kao spratnost objekata uz predpostavljen disciplinovan odnos korisnika, naročito kod novoplanirane gradnje, vodeći računa o susjednim objektima i opštoj slici naselja i grada.

Krovovi mogu biti kosi, sa nagibima krovnih ravni maksimalno do 25 (preporuka je 22°), a moguće je raditi i ravan krov, po mogućnosti sa ozelenjenim krovnim ravnima i krovnim baštama.

15. Uređenje parcele

Na urbanističkoj parceli slobodne površine oko objekata pejzažno urediti u duhu mediteranske vrtne arhitekture. Prostor treba oplemeniti autohtonim rastinjem, uvažavajući prirodno nasljeđe. Teren oko objekata, terase i druge površine treba izvesti na način da se ne narušava izgled naselja, te da se ne promijeni prirodno oticanje vode na štetu susjednog zemljišta, odnosno susjednih građevina.

Objekti parternog uređenja, kao i bilo koji drugi arhitektonski elementi uređenja terena (pergole, nadkrivene pasarele, terase na terenu, prolazi i stepenista) oko objekta ili pristupi saobraćajnoj infrastrukturi mogu izlaziti iz zone za gradnju koja je definisana građevinskim linijama, ali ne smeju izlaziti izvan regulacione linije;

16. Parkiranje

Obaveza je da se potreban broj parking mjesta (parkiranje za potrebe stanovnika, gostiju i zaposlenih) obezbijedi u okviru predmetne urbanističke parcele, u vidu parkinga na otvorenom ili u garažama unutar objekta. Izuzetak čini dio urbanističkih parcela u podzoni A1 i A2, za koje parking prostor planiran na javnom parkingu i garažama u kontaktnoj podzoni A3.

17. Fazna realizacija

Dozvoljena je fazna realizacija kapaciteta na urbanističkoj parceli.

5.5. Intervencije na postojećim objektima

U zonama izgrađenih objekata Planom se predviđa rekonstrukcija, dogradnja i nadgradnja određenog broja postojećih stambenih objekata. Većina do sada izgrađenih objekata se zadržavaju. Objekti koji su djelimično izgrađeni, do nivoa temeljne konstrukcije ili više, takođe se dijelom prihvataju kao postojeći. Planom je predviđena sanacija i rekonstrukcija postojećih objekata, njihova revalorizacija u smislu estetskog usaglašavanja sa ambijentom, kao i infrastrukturno i urbano opremanje šireg prostora.

Dograditi i nadograditi se shodno planskim parametrima mogu:

- Postojeći objekti koji zadovoljavaju uslov propisan Planom, a odnosi se na minimalnu veličinu urbanističke parcele;
- Postojeći objekti koji imaju niže indekse zauzetosti, izgrađenosti i spratnost od onih koji su propisani Planom, za koje su ispunjeni uslovi parkiranja, koji nisu prešli definisanu građevinsku liniju prema susjednim parcelama, niti regulacionu liniju prema javnoj površini;
- Postojeći objekti koji imaju niže indekse zauzetosti, izgrađenosti i spratnost od onih koji su propisani Planom, za koje su ispunjeni uslovi parkiranja, a koji su uz saglasnost susjeda prešli definisanu građevinsku liniju prema susjednim parcelama, i nisu prešli regulacionu liniju prema javnoj površini;

Planirane intervencije na postojećim objektima usloviće provjera konstruktivnog sistema pojedinih objekata, kao i planiranje adekvatnog ojačanja radi prihvatanja dodatnih opterećenja.

Planirane intervencije radiće se saglasno parametrima definisanim u Planu.

Prilikom planiranja intervencija na postojećim objektima, obezbijediti udaljenost dogradjenog dijela od granice urbanističke parcele min 2.0m, tj. od objekta na susjednoj parceli min 4m.

Dograđeni dio objekta će se postavljati u okviru građevinske linije definisane planom ali se može postaviti i na samoj granici parcele uz pismenu saglasnost susjeda;

Krovove objekata na kojima je predviđena nadgradnja sprata oblikovati u skladu sa karakterom i volumenom objekta.

Prilikom planiranja nadgradnje i dogradnje objekata voditi računa o orijentaciji otvora, nije dozvoljeno planirati otvore na strani sa koje bi se mogla ugroziti privatnost susjednog objekta.

Rekonstruisati u postojećim gabaritima se mogu:

- a. Postojeći objekti koji su premašili indekse propisane planom (indeks zauzetosti, indeks izgrađenosti i maksimalnu spratnost), a ispunjavaju uslov koji se odnosi na minimalnu veličinu urbanističke parcele;
- b. Postojeći objekti koji nijesu premašili indekse propisane planom (indeks zauzetosti, indeks izgrađenost i maksimalnu spratnost) i ne ispunjavaju uslov koji se odnosi na minimalnu veličinu urbanističke parcele;

Pretvaranje stambenog u poslovni prostor

Planom se predviđa mogućnost pretvaranja stambenog prostora u poslovni, prema propisanoj proceduri.

Poslovni prostor se definise na sledeći način:

- poslovni prostor predvidjeti u prizemlju objekta, minimalne površine 30m², sa zasebnim ulazom;
- poslovni prostor u pogledu veličine, potrebnih instalacija i tehničkih zahtjeva mora zadovoljavati važeće tehničke normative i propise;
- obavezno je obezbijediti parking za posjetioce, min 2 parking mjesta.

5.6. Pravila za izgradnju objekata stanovanja

Pravila za SMG – površine stanovanja male gustine

- Namjena SMG je predviđena na urbanističkim parcelama na kojima je predviđena legalizacija postojećih ili već započetih objekata, i na urbanističkim parcelama na kojima je planirana izgradnja novih objekata;
- Namjena SMG je planirana u zonama C1, C2, C3, C6;
- Površina urbanističkih parcela iznosi 300–600m². Jedan broj urbanističkih parcela ima površinu manju od 300m², u slučajevima kada nije bilo prostornih uslova za proširenje granica zatečene parcele;
- Na urbanističkim parcelama je moguće graditi jedan ili više objekata.
- Bruto razvijena površina po ležaju na površinama SMG iznosi 35m²;
- Max indeks zauzetosti urbanističke parcele iznosi 0.3;
- Max indeks izgrađenosti urbanističke parcele iznosi 0.7;
- Zauzetost, spratnost i izgrađenost urbanističke parcele planirati prema parametrima iskazanim u tabelarnom prikazu za predmetnu urbanističku parcelu;
- Prosječan broj stanovnika u stambenoj jedinici iznosi 4;
- Prosječna veličina stambene jedinice iznosi 130m²;
- Predviđena maksimalna spratnost objekata je 3 nadzemne etaže;
- Kota prizemlja ne može biti niža od kote konačno uređenog i nivelisnog terena oko objekta, a najviše 1.0m iznad nulte kote;
- U skladu sa opštim uslovima za izgradnju, ostavlja se mogućnost planiranja podruma;
- Objekti mogu imeti jednu ili više podrumskih etaža;
- U okviru maksimalne bruto građevinske površine planiranih objekata (BGP) uračunati ukupnu površinu otvorenog i zatvorenog korisnog prostora, koji je planiran u svim etažama objekta (podrum - suteran-prizemlje-sprat). Površine garažnog prostora i tehničkih prostorija u podzemnim etažama ne uračunavaju se u ukupni BGP na urbanističkoj parceli;
- Parkiranje vozila predvidjeti na parceli (% potrebnih parking mjesta može se ostvariti na otvorenom parking prostoru u skladu sa tehničkim normativima) a ostalo u podzemnoj ili nadzemnoj garaži u objektu ili na parceli;
- Ukoliko to konfiguracija terena zahtijeva, garažni prostor i parking površine se mogu planirati integralno za više urbanističkih parcela;
- Zelene površine u okviru parcela pejzažno urediti uz prethodnu analizu postojećeg-zatečenog zelenog fonda kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri očuvao i revitalizovao prirodni biodiverzitet.

Pravila za SSG – površine stanovanja srednje gustine

- Namjena SSG je predviđena na urbanističkim parcelama na kojima je predviđena legalizacija postojećih ili već započetih objekata, i na urbanističkim parcelama na kojima je planirana izgradnja novih objekata;
- Površina urbanističkih parcela iznosi 400 – 1200m². Jedan broj urbanističkih parcela ima površinu manju od 400m², u slučajevima kada nije bilo prostornih uslova za proširenje granica zatečene parcele;
- Na urbanističkim parcelama je moguće graditi jedan ili više objekata.

- Bruto razvijena površina po ležaju na površinama SSG iznosi 35m²;
- Max indeks zauzatosti urbanističke parcele iznosi 0.3 - 0.4;
- Max indeks izgrađenosti urbanističke parcele iznosi 0.9 – 1.2;
- Indexi zauzetosti i izgrađenosti 0.3/0.9 su planirani na urbanističkim parcelama koje se nalaze na nagnutom terenu, sa pristupom preko kolsko pješačkih prolaza i prilaza;
- **Zauzetost, spratnost i izgrađenost urbanističke parcele planirati prema parametrima iskazanim u tabelarnom prikazu za predmetnu urbanističku parcelu;**
- Prosječan broj stanovnika u stambenoj jedinici iznosi 4;
- Prosječna veličina stambene jedinice iznosi 130m²;
- Predviđena maksimalna spratnost objekata je 3 - 4 nadzemne etaže;
- Kota prizemlja ne može biti niža od kote konačno uređenog i nivelisnog terena oko objekta, a najviše 1.0m iznad nulte kote;
- U skladu sa opštim uslovima za izgradnju, ostavlja se mogućnost planiranja podruma. Površina podruma ne može prelaziti 70% površine urbanističke parcele;
- Objekti mogu imeti jednu ili više podrumskih etaža;
- U okviru maksimalne bruto građevinske površine planiranih objekata (BGP) uračunati ukupnu površinu otvorenog i zatvorenog korisnog prostora, koji je planiran u svim etažama objekta (podrum - suteran-prizemlje-sprat). Površine garažnog prostora i tehničkih prostorija u podzemnim etažama ne uračunavaju se u ukupni BGP na urbanističkoj parceli;
- Parkiranje vozila predvidjeti na parceli (% potrebnih parking mjesta može se ostvariti na otvorenom parking prostoru u skladu sa tehničkim normativima) a ostalo u podzemnoj ili nadzemnoj garaži u objektu ili na parceli;
- Ukoliko to konfiguracija terena zahtijeva, garažni prostor i parking površine se mogu planirati integralno za više urbanističkih parcela;
- Zelene površine u okviru parcela pejzažno urediti uz prethodnu analizu postojećeg-zatečenog zelenog fonda kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri očuvao i revitalizovao prirodni biodiverzitet.

Pravila za SVG – površine stanovanja veće gustine

- Namjena SVG je predviđena na urbanističkim parcelama na kojima je planirana izgradnja novih objekata velikog kapaciteta;
- Površina urbanističkih parcela iznosi 6000 – 12000 m²;
- Na urbanističkim parcelama je moguće graditi jedan ili više objekata.
- Bruto razvijena površina po ležaju na površinama SSG iznosi 35 m²;
- Max indeks zauzatosti urbanističke parcele iznosi 0.5;
- Max indeks izgrađenosti urbanističke parcele iznosi 1.6;
- Zauzetost, spratnost i izgrađenost urbanističke parcele planirati prema parametrima iskazanim u tabelarnom prikazu za predmetnu urbanističku parcelu;
- Prosječan broj stanovnika u stambenoj jedinici iznosi 4;
- Prosječna veličina stambene jedinice iznosi 130m²;
- Predviđena maksimalna spratnost objekata je 7 nadzemnih etaža;
- Kota prizemlja ne može biti niža od kote konačno uređenog i nivelisnog terena oko objekta, a najviše 1.0m iznad nulte kote;
- Preporuka plana je da se u prizemlju objekata obezbijede površine za poslovne prostora centralnih djelatnosti. Površine za centralne djelatnosti planirati u obimu cca 30% površine prizemne etaže;
- Ukoliko je u prizemlju objekta planiran poslovni prostor kota prizemlja ne može biti niža od kote konačno uređenog i nivelisnog terena oko objekta, a najviše 0,2 m za djelatnosti;
- U skladu sa opštim uslovima za izgradnju, ostavlja se mogućnost planiranja podruma. Površina podruma ne može prelaziti 70% površine urbanističke parcele;
- Objekti mogu imeti jednu ili više podrumskih etaža;
- U okviru maksimalne bruto građevinske površine planiranih objekata (BGP) uračunati ukupnu površinu otvorenog i zatvorenog korisnog prostora, koji je planiran u svim etažama objekta (podrum - suteran-prizemlje-sprat). Površine garažnog prostora i tehničkih prostorija u podzemnim etažama ne uračunavaju se u ukupni BGP na urbanističkoj parceli;
- Parkiranje vozila predvidjeti na parceli (% potrebnih parking mjesta može se ostvariti na otvorenom parking prostoru u skladu sa tehničkim normativima) a ostalo u podzemnoj ili nadzemnoj garaži u objektu ili na parceli;
- Zelene površine u okviru parcela pejzažno urediti uz prethodnu analizu postojećeg-zatečenog zelenog fonda kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri očuvao i revitalizovao prirodni biodiverzitet.

5.7. Pravila za izgradnju objekata turizma

Pravila uređenja površina i građenja objekta na parceli sa namjenom hotel (T1)

Hotel je primarni ugostiteljski objekat za pružanje usluge smještaja i usluge pripremanja i usluživanja hrane i pića.

- Hotel može biti – hotel, mali hotel, boutique hotel, garni hotel, hostel ili pansion;
- Kategorija hotela - 4* - 5*;
- Bruto razvijena površina po turističkom ležaju za hotel kategorije 4* iznosi 80m², a za hotel 5* iznosi 100m²;
- Max indeks zauzatosti urbanističke parcele iznosi 0.5;
- Max indeks izgrađenosti urbanističke parcele iznosi 1.6;
- Zauzetost, spratnost i izgrađenost urbanističke parcele planirati prema parametrima iskazanim u tabelarnom prikazu za predmetnu urbanističku parcelu;
- U hotelima (T1) udio smještajnih kapaciteta mora biti najmanje 70% u osnovnom objektu hotela, a najviše 30% u "vilama" ili depadansima. Ukupna planirana površina prostora za osnovne objekte hotela je najmanje 70%, a ukupna planirana površina za depadanse ili "vile" je najviše 30%.
- Objekat može biti projektovan kao jedan, dominantan gabarit, ili kao kompozicija više volumena;
- U hotelu projektovati min 7 smještajnih jedinica;
- Usluge smještaja će se pružati u smještajnim jedinicama koje mogu biti sobe i hotelski apartmani. Hotel može imati depadans kao samostalnu građevinsku cjelinu.
- Spratnost objekta je iskazana kao maksimalni broj nadzemnih etaža;
- Predviđena spratnost objekata na urbanističkoj parceli je do 7 nadzemnih etaža za osnovne objekte, i 3 nadzemne etaže za vile i depadanse;
- Kota prizemlja ne može biti niža od kote konačno uređenog i nivelisnog terena oko objekta, a najviše 0,2m iznad nulte kote;
- Ostavlja se mogućnost planiranja podruma. Površina podruma ne može prelaziti 70% površine urbanističke parcele;
- U okviru maksimalne bruto građevinske površine planiranih objekata (BGP) uračunati ukupnu površinu otvorenog i zatvorenog korisnog prostora, koji je planiran u svim etažama objekta (podrum - suteran-prizemlje-sprat). Površine garažnog prostora i tehničkih prostorija u podzemnim etažama ne uračunavaju se u ukupni BGP na urbanističkoj parceli;
- Parkiranje vozila predvidjeti na urbanističkoj parceli, na parking, ili u garaži u objektu;
- Ukoliko to uslovi konfiguracije terena zahtijevaju, pri obračunu urbanističkih parametara, dozvoljeno je horizontalno smicanje etaža pri čemu se primjenjuju zadati urbanistički parametri;
- Visinu potpornih zidova planirati do 2m. U slučaju da je potrebno izgraditi potporni zid veće visine, isti je potrebno izvesti u terasama, s horizontalnom udaljenošću zidova od 1,0m, a teren svake terase ozeleniti. Izuzetno, kada to uslovi terena zahtijevaju, moguće je projektovati i veću visinu potpornih zidova.;
- Oblikovanje objekta uskladiti sa pejzažom i slikom naselja;
- Projektnu dokumentaciju raditi u skladu sa Pravilnikom o vrstama, minimalno tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata („Službeni list CG“, br. 63/11 i 47/12), pri tom poštujući obavezne i kvalitativne standarde za kategoriju 4* ili 5*;
- Objekti parternog uređenja oko objekta ili pristupi saobraćajnoj infrastrukturi mogu izlaziti iz zone za gradnju koja je definisana građevinskim linijama, ali ne smeju izlaziti izvan regulacione linije;
- Zelene površine u okviru parcela pejzažno urediti uz prethodnu analizu postojećeg - zatečenog zelenog fonda kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri očuvao i revitalizovao prirodni biodiverzitet;
- Na urbanističkoj parceli se mogu planirati sportski tereni i drugi sadržaji radi sportskih i drugih vrsta rekreacije, u skladu sa specifičnim uslovima lokacije na kojoj se hotel nalazi;
- U skladu sa opštim uslovima za izgradnju objekata, na urbanističkoj parceli je moguća fazna realizacija planiranih kapaciteta

Pravila uređenja površina i građenja objekta na parceli sa namjenom turističko naselje (T2)

Turističko naselje je specifična vrsta ugostiteljskog objekta za pružanje usluga smještaja, pripremanja i usluživanje hrane i pića, koji u svom sastavu obuhvata više odvojenih funkcionalnih građevinskih jedinica, restoranom, barom, prodavnicom i raznim drugim, turističkim sadržajima.

- Kategorija turističkog naselja - 4* - 5*;
- Bruto razvijena površina po turističkom ležaju za T2 kategorije 4* iznosi 60m², a za T2 kategorije 5* iznosi 80m²;
- Max indeks zauzatosti urbanističke parcele iznosi 0.4;
- Max indeks izgrađenosti urbanističke parcele iznosi 1.2;
- Zauzetost, spratnost i izgrađenost urbanističke parcele planirati prema parametrima iskazanim u tabelarnom prikazu za predmetnu urbanističku parcelu;

- U turističkom naselju (T2) udio smještajnih kapaciteta mora biti najmanje 30% u osnovnom objektu hotela, a najviše 70% u "vilama" ili depadansima. Ukupna planirana površina prostora za osnovne objekte hotela je najmanje 50%, a ukupna planirana površina za depadanse ili "vile" je najviše 50%.
- Spratnost objekta je iskazana kao maksimalni broj nadzemnih etaža;
- Predviđena spratnost objekata na urbanističkoj parceli je do 3-4 nadzemne etaže;
- Kota prizemlja ne može biti niža od kote konačno uređenog i nivelisnog terena oko objekta, a najviše 0,2 m iznad nulte kote;
- Ostavlja se mogućnost planiranja podruma. Površina podruma ne može prelaziti 70% površine urbanističke parcele;
- U okviru maksimalne bruto građevinske površine planiranih objekata (BGP) uračunati ukupnu površinu otvorenog i zatvorenog korisnog prostora, koji je planiran u svim etažama objekta (podrum - suteran-prizemlje-sprat). Površine garažnog prostora i tehničkih prostorija u podzemnim etažama ne uračunavaju se u ukupni BGP na urbanističkoj parceli;
- Parkiranje vozila predvidjeti na urbanističkoj parceli, na parking, ili u garaži u objektu;
- Ukoliko to uslovi konfiguracije terena zahtijevaju, pri obračunu urbanističkih parametara, dozvoljeno je horizontalno smicanje etaža pri čemu se primjenjuju zadati urbanistički parametri;
- Visinu potpornih zidova planirati do 2m. U slučaju da je potrebno izgraditi potporni zid veće visine, isti je potrebno izvesti u terasama, s horizontalnom udaljenošću zidova od 1,0m, a teren svake terase ozeleniti. Izuzetno, kada to uslovi terena zahtijevaju, moguće je projektovati i veću visinu potpornih zidova.;
- Oblikovanje objekta uskladiti sa pejzažom i slikom naselja;
- Projektnu dokumentaciju raditi u skladu sa Pravilnikom o vrstama, minimalno tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata („Službeni list CG“, br. 63/11 i 47/12), pri tom poštujući obavezne i kvalitativne standarde za kategoriju 4* ili 5*;
- Objekti parternog uređenja oko objekta ili pristupi saobraćajnoj infrastrukturi mogu izlaziti iz zone za gradnju koja je definisana građevinskim linijama, ali ne smeju izlaziti izvan regulacione linije;
- Zelene površine u okviru parcela pejzažno urediti uz prethodnu analizu postojećeg - zatečenog zelenog fonda kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri očuvao i revitalizovao prirodni biodiverzitet;
- Na urbanističkoj parceli se moraju planirati sportski tereni i drugi sadržaji radi sportskih i drugih vrsta rekreacije, u skladu sa specifičnim uslovima lokacije na kojoj se hotel nalazi;
- U skladu sa opštim uslovima za izgradnju objekata, na urbanističkoj parceli je moguća fazna realizacija planiranih kapaciteta

Pravila uređenja površina i građenja objekta na parceli sa namjenom odmaralište (T3)

Namjena T3 predviđena je na UP 53, zona A3, na kojoj je predviđena rekonstrukcija i dogradnja postojećeg odmarališta.

- Bruto razvijena površina po turističkom ležaju za odmaralište T3 iznosi 40m²;
- Max indeks zauzetosti urbanističke parcele iznosi 0.5;
- Max indeks izgrađenosti urbanističke parcele iznosi 1.2;
- Zauzetost, spratnost i izgrađenost urbanističke parcele planirati prema parametrima iskazanim u tabelarnom prikazu za predmetnu urbanističku parcelu;
- U odmaralištu planirati max 196 turističkih ležaja;
- Spratnost objekta je iskazana kao maksimalni broj nadzemnih etaža;
- Predviđena spratnost objekata na urbanističkoj parceli je do 3 nadzemne etaže;
- Kota prizemlja ne može biti niža od kote konačno uređenog i nivelisnog terena oko objekta, a najviše 0,2 m iznad nulte kote;
- Ostavlja se mogućnost planiranja podruma. Površina podruma ne može prelaziti 70% površine urbanističke parcele;
- U okviru maksimalne bruto građevinske površine planiranih objekata (BGP) uračunati ukupnu površinu otvorenog i zatvorenog korisnog prostora, koji je planiran u svim etažama objekta (podrum - suteran-prizemlje-sprat). Površine garažnog prostora i tehničkih prostorija u podzemnim etažama ne uračunavaju se u ukupni BGP na urbanističkoj parceli;
- Parkiranje vozila predvidjeti na urbanističkoj parceli, na parking, ili u garaži u objektu;
- Oblikovanje objekta uskladiti sa slikom naselja;
- Projektnu dokumentaciju raditi u skladu sa Pravilnikom o vrstama, minimalno tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata („Službeni list CG“, br. 63/11 i 47/12);
- Objekti parternog uređenja oko objekta ili pristupi saobraćajnoj infrastrukturi mogu izlaziti iz zone za gradnju koja je definisana građevinskom linijom, ali ne smeju izlaziti izvan regulacione linije;
- Zelene površine u okviru parcele pejzažno urediti;
- Na urbanističkoj parceli planirati sportske terene i druge sadržaje radi sportskih i drugih vrsta rekreacije;

- U skladu sa opštim uslovima za izgradnju objekata, na urbanističkoj parceli je moguća fazna realizacija planiranih kapaciteta

5.8. Pravila za izgradnju objekata mješovite namjene (MN)

Parcele sa namjenom MN su djelimično izgrađene. Planom se predviđa rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih objekata prema parametrima datim u Planu.

Procjena maksimalnog broja korisnika objekata mješovite namjene je dobijena na osnovu izabrane prosječne površine smještajne jedinice od 100-140m², za prosječno 4 korisnika u smještajnoj jedinici.

- Bruto razvijena površina po ležaju u objektima MN iznosi 35m²;
- Indexi zauzetosti i izgrađenosti urbanističke parcele zadati su za svaku urbanističku parcelu pojedinačno;
- Indexi zauzetosti i izgrađenosti urbanističkih parcela u zoni A1 su:
  - max lz /0,5/
  - max li /1.6 /
- Indexi zauzetosti i izgrađenosti urbanističkih parcela u zonama A2, A3, A4, A7, B1 su:
  - max lz /0,4/
  - max li /1.2/
- Indexi zauzetosti i izgrađenosti urbanističkih parcela u zoni B2, B3 su:
  - max lz /0,5/
  - max li /1.6/
- Zauzetost, spratnost i izgrađenost urbanističke parcele planirati prema parametrima iskazanim u tabelarnom prikazu za predmetnu urbanističku parcelu;
- Poslovne prostore treba planirati u prizemlju objekata ili kao dio objekata;
- Preporuka je da veličina poslovnog prostora iznosi 3-30% građevinske površine na urbanističkoj parceli;
- Tačna namjena i veličina poslovnog prostora će se odrediti prema zahtjevu vlasnika objekta;
- Na urbanističkim parcelama ili lokacijama unutar urbanističkih parcela, moguće je organizovati objekte čisto poslovne namjene;
- Ostali dio objekta planirati u vidu stambenih i turističkih apartmana;
- Predviđena spratnost objekata se kreće 3-7 nadzemne etaže;
- Kota prizemlja ne može biti niža od kote konačno uređenog i nivelisnog terena oko objekta, a najviše 1,0 m iznad nulte kote za stambenu namjenu, i najviše 0,2m za djelatnosti;
- Ostavlja se mogućnost planiranja podruma. Površina podruma ne može prelaziti 70% površine urbanističke parcele;
- U okviru maksimalne bruto građevinske površine planiranih objekata (BGP) uračunati ukupnu površinu otvorenog i zatvorenog korisnog prostora, koji je planiran u svim etažama objekta (podrum - suteran-prizemlje-sprat). Površine garažnog prostora i tehničkih prostorija u podzemnim etažama ne uračunavaju se u ukupni BGP na urbanističkoj parceli;
- Ukoliko to uslovi konfiguracije terena zahtijevaju, pri obračunu urbanističkih parametara, dozvoljeno je horizontalno smicanje etaža pri čemu se primjenjuju zadati urbanistički parametri;
- Visinu potpornih zidova planirati do 2m. U slučaju da je potrebno izgraditi potporni zid veće visine, isti je potrebno izvesti u terasama, s horizontalnom udaljenošću zidova od 1,0m, a teren svake terase ozeleniti. Izuzetno, kada to uslovi terena zahtijevaju, moguće je projektovati i veću visinu potpornih zidova.;
- Objekti parternog uređenja oko objekta ili pristupi saobraćajnoj infrastrukturi mogu izlaziti iz zone za gradnju koja je definisana građevinskim linijama, ali ne smeju izlaziti izvan regulacione linije;
- Parkiranje vozila predvidjeti na urbanističkoj parceli, na parking, ili u garaži u objektu;
- Ukoliko to konfiguracija terena zahtijeva, garažni prostor i parking površine se mogu planirati integralno za više urbanističkih parcela;
- Projektnu dokumentaciju za izgradnju raditi u skladu sa važećim propisima za projektovanje ovakve vrste objekata;
- Zelene površine u okviru parcela pejzažno urediti uz prethodnu analizu postojećeg - zatečenog zelenog fonda kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri očuvao i revitalizovao prirodni biodiverzitet.

5.9. Pravila za izgradnju objekata centralnih djelatnosti (CD)

- Na površinama za centralne djelatnosti je predviđena rekonstrukcija postojećih objekata i izgradnja novih.

- Na UP 62 je predviđena rekonstrukcija uz neznatnu dogradnju postojećeg objekta pošte. Indexi zauzetosti i izgrađenosti urbanističke parcele 62 su:
  - max Iz /0,3/
  - max li /0,3/
 Spratnost objekta je postojeća - 1 nadzemna etaža.
- U okviru urbanističkog bloka bloka koji obuhvata UP47 – UP49 će se realizovati sadržaji centralnih djelatnosti (trgovina, pijaca, servisi, usluge, javna garaža), i objekat drumskog saobraćaja – podzemni pješački prolaz ispod Magistalnog puta, sa 3 ulaza/izlaza, podzemnim komercijalnim prostorom i autobuskom stanicom za lokalni javni saobraćaj. Arhitektonsko rješenje bloka će se utvrditi putem javnog konkursa, kojim će se definisati smjernice za oblikovanje i materijalizaciju objekata; Indexi zauzetosti i izgrađenosti za UP47–UP49 su:
  - max Iz /0,15 – 0,5/
  - max li /0,3 – 1,2/
 Spratnost objekata je 1-4 nadzemnih etaža. Kota prizemlja ne može biti niža od kote konačno uređenog i nivelisnog terena oko objekta, a najviše 0,2 m iznad nulte kote;
- Na UP 42a predviđena je adaptacija postojeće benzinske pumpe, a Planom se daje mogućnost izgradnje nove pumpe na UP 1343 ili UP 1344. Na ostalim urbanističkim parcelama namjene CD nije dozvoljena izgradnja benzinskih pumpi;
- Na ostalim površinama centralnih djelatnosti planirani su poslovni, komercijalni i turistički sadržaji;
- Sadržaji su planirani u odnosu poslovanje 50%, turizam 50%;
- Kapaciteti turizma mogu se planirati u vidu hotelskih objekata (T1) ili sadržaja komplementarnog turističkog smještaja (turistički apartmani);
- Projektanu dokumentaciju za objete turizma raditi u skladu sa Pravilnikom o vrstama, minimalno tehničkim uslovima i kategorizaciji ugostiteljskih objekata („Službeni list CG“, br. 63/11 i 47/12);
- Kategorija hotelskih objekata i turističkih apartmana 4* - 5*;
- Indexi zauzetosti i izgrađenosti urbanističkih parcela u zoni A su:
  - max Iz /0,4-0,5/
  - max li /1,2 /
- Indexi zauzetosti i izgrađenosti urbanističkih parcela u zoni B su:
  - max Iz /0,5/
  - max li /1,6 /
- Spratnost objekata je 4 – 7 nadzemnih etaža.
- Kota prizemlja ne može biti niža od kote konačno uređenog i nivelisnog terena oko objekta, a najviše 0,2 m iznad nulte kote;
- U skladu sa opštim uslovima za izgradnju, ostavlja se mogućnost planiranja podruma;
- Objekti mogu imati jednu ili više podrumskih etaža;
- U okviru maksimalne bruto građevinske površine planiranih objekata (BGP) uračunati ukupnu površinu otvorenog i zatvorenog korisnog prostora, koji je planiran u svim etažama objekta (podrum - suteran-prizemlje-sprat). Površine garažnog prostora i tehničkih prostorija u podzemnim etažama ne uračunavaju se u ukupni BGP na urbanističkoj parceli;
- Parkiranje vozila predvidjeti na parceli (% potrebnih parking mjesta može se ostvariti na otvorenom parking prostoru u skladu sa tehničkim normativima) a ostalo u podzemnoj ili nadzemnoj garaži u objektu ili na parceli;
- Garažni prostor i parking površine se mogu planirati integralno za urbanistički blok;
- Zelene površine i vodotok u okviru parcela pejzažno urediti uz prethodnu analizu postojećeg-zatečenog zelenog fonda kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri očuvao

5.10. Pravila za izgradnju objekata školstva i socijalne zaštite ŠS

- Na površinama za školstvo je predviđena rekonstrukcija i dogradnja postojećih objekata;
- Indexi zauzetosti i izgrađenosti urbanističke parcele su:
  - max Iz /0,3/
  - max li /0,3 /
- Predviđena maksimalna spratnost objekata je 1 nadzemna etaže;
- Projektanu dokumentaciju za rekonstrukciju objekata raditi u skladu sa važećim propisima za projektovanje školskih objekata;
- Parkiranje vozila predvidjeti na urbanističkoj parceli;
- Zelene površine u okviru parcela pejzažno urediti uz prethodnu analizu postojećeg-zatečenog zelenog fonda kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri očuvao i revitalizovao prirodni biodiverzitet.

5.11. Pravila za izgradnju objekata zdravstva

- Na površini za zdravstvo je predviđena rekonstrukcija i dogradnja postojećeg objekta;
- Indexi zauzetosti i izgrađenosti urbanističke parcele su:
  - max lz /0,3/
  - max li /0.3 /
- Predviđena maksimalna spratnost objekata je 2 nadzemne etaže;
- Projektnu dokumentaciju za rekonstrukciju objekata raditi u skladu sa važećim propisima za projektovanje zdravstvenih objekata;
- Parkiranje vozila predvidjeti na urbanističkoj parceli;
- Zelene površine u okviru parcele pejzažno urediti uz prethodnu analizu postojećeg-zatečenog zelenog fonda kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri očuvao i revitalizovao prirodni biodiverzitet.

5.12. Pravila za izgradnju objekata sporta i rekreacije

- Površine za sport i rekreaciju su planirane na 2 urbanističke parcele, na kojima je predviđena izgradnja novog gradskog sportskog centra, i 1 urbanističkoj parceli, na kojoj su planirana sportska igrališta za potrebe stanovnika okolnih stambenih zona;
- Na ovim površinama su planirani zatvoreni i otvoreni sportski i prateći objekti;
- Indexi zauzetosti i izgrađenosti zatvorenih objekata na urbanističkoj parceli su:
  - max lz /0,3/
  - max li /0.3 /
- Predviđena maksimalna spratnost objekata je 1 nadzemna etaža;
- Ukupna zauzetost urbanističke parcele, uključujući zatvorene i otvorene sportske objekte iznosi 0.7;
- Namjena i veličina sportskih objekata će se odrediti prema programu lokalne samopurave;
- Kota prizemlja ne može biti niža od kote konačno uređenog i nivelisnog terena oko objekta, a najviše 0,2m iznad nulte kote;
- U skladu sa opštim uslovima za izgradnju, ostavlja se mogućnost planiranja podruma;
- Parkiranje vozila predvidjeti na parceli (% potrebnih parking mjesta može se ostvariti na otvorenom parking prostoru u skladu sa tehničkim normativima) a ostalo u podzemnoj ili nadzemnoj garaži u objektu ili na parceli;
- U okviru maksimalne bruto građevinske površine planiranih objekata (BGP) uračunati ukupnu površinu otvorenog i zatvorenog korisnog prostora, koji je planiran u svim etažama objekta (podrum - prizemlje). Površine garažnog prostora i tehničkih prostorija u podzemnim etažama ne uračunavaju se u ukupni BGP na urbanističkoj parceli;
- Zelene površine u okviru parcela pejzažno urediti uz prethodnu analizu postojećeg-zatečenog zelenog fonda kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri očuvao i revitalizovao prirodni biodiverzitet.

5.13. Pravila za izgradnju vjerskih objekata

- Na površinama za vjerske objekte su izgrađeni objekti kulturne baštine;
- Predviđena je sanacija objekata i pripadajućeg okolnog prostora, i održavanje u postojećim gabaritima;
- Dalje intervencije na objektima raditi u skladu sa uslovima i pravilima za objekte ove vrste;
- Zelene površine u okviru parcela pejzažno urediti uz prethodnu analizu postojećeg-zatečenog zelenog fonda kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri očuvao i revitalizovao prirodni biodiverzitet.

5.14. Pravila za izgradnju objekata saobraćaja

- Na površinama za izgradnju objekata saobraćaja planirani su objekti drumskog i željezničkog saobraćaja;
- Intrevencijama je predviđena rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih objekata;
- U dijelu objekata drumskog saobraćaja predviđeno je:
  - Izgradnja podzemnog prolaza sa pratećim komercijalnm prostorom – UP48, zona A3. UP48 je definisana kao dio urbanističkog bloka UP47–UP49 koji će se razraditi putem javnog arhitektonsko urbanističkog konkursa;
  - Izgradnja podzemne javne garaže u okviru UP47 i UP49 namjene centralne djelatnosti;
  - Izgradnja podzemne javne graraže, sa uređenim skverom na koti 0.00 – UP68, zona A3;
  - Izmještanje postojeće autobuske stanice na novu lokaciju, izgradnja novog objekta sa pratećim sadržajima – UP 376a, zona B2;
  - Nadzemni javni parking - UP 534, zona A3;

- Formiranje saobraćajnih koridora u kojima je zabranjena izgradnja objekata – koridor uz Magistralni put Podgorica – Bar, koridori uz saobraćajnice koje vode prema naselju Mišići; Koridori su naznačeni u grafičkim prilogima Plana;
- U dijelu objekata željezničkog saobraćaja:
  - Sanacija i rekonstrukcija željezničke stanice Sutomore – UP42, zona A3;
  - Formiranje koridora željezničke pruge u kome je zabranjena izgradnja objekata i druge intervencije koje nisu dio željezničkog saobraćaja; Koridor je naznačen u grafičkim prilogima Plana;
- Indexi zauzetosti i izgrađenosti dati su za sve urbanističke parcele pojedinačno u tabeli sa planiranim kapacitetima;
- Projektnu dokumentaciju za izgradnju raditi u skladu sa važećim propisima za projektovanje ove vrste objekata;

5.15. Pravila za izgradnju ostalih objekata

Objekti komunalne infrastrukture

Objekti komunalne infrastrukture obuhvataju objekte elektroenergetske objekte – trafostanice. Planom je predviđena rekonstrukcija dijela postojećih i izgradnja novih trafostanica. Dio trafostanica će se graditi na novofomiranim urbanističkim parcelama označenim sa UP TS, a dio u objektima u okviru urbanističkih parcela druge namjene.

U grafičkim prilogima Plana su naznačeni koridori postojećih elektroenergetskih vodova u kojima je do uklanjanja zabranjena izgradnja objekata.

Uređenje zelenih površina

Uređenje zelenih površina javne i specijalne namjene će se sprovesti u skladu sa smjericama iskazanim u poglavlju pejzažna arhitektura.

Regulacija vodotoka

Sve vodotoke na površini zahvata Plana je potrebno regulisati i usaglasiti sa sistemom atmosferske kanalizacije naselja.

Dio vodotoka je predviđen za regulaciju zatvorenim kolektorima u okviru ili ispod saobraćajnica, a drugi dio za uređenje u vidu otvorenih kanala u okviru zelenih površina.

Svi kanali moraju biti dimenzionisani tako da private maksimalnu vodu, koja se može javiti na području zahvata Plana.

5.16. Smjernice za racionalnu potrošnju energije

Poboljšanje energetske efikasnosti posebno se odnosi na ugradnju ili primjenu: niskoenergetskih zgrada, unaprjeđenje uređaja za klimatizaciju i pripremu tople vode, unaprjeđenje rasvjete, koncepta inteligentnih zgrada (upravljanje potrošnjom energije glavnih potrošača s jednog centralnog mjesta).

Sve nabrojane mogućnosti se u određenoj mjeri mogu koristiti pri izgradnji objekata na području plana pri čemu se preporučuje da 20% potreba za električnom energijom (na nivou parcele) bude obezbijeđeno iz obnovljivih izvora.

Kada su u pitanju obnovljivi izvori energije posebno treba naglasiti potencijalnu primjenu energije direktnog sunčevog zračenja.

Sunčeva energija se kao neiscrpan izvor energije u zgradama koristi na tri načina:

1. pasivno - za grijanje i osvjjetljenje prostora;
2. aktivno - sistem kolektora za pripremu tople vode;
3. fotonaponske sunčane ćelije za proizvodnju električne energije.

Na ovom području postoje mogućnosti za sva tri načina korišćenja sunčeve energije – za grijanje i osvjjetljavanje prostora, grijanje vode (klasični solarni kolektori) i za proizvodnju električne energije (fotonaponske ćelije).

Za proizvodnju električne energije pomoću fotonaponskih elemenata potrebno je uraditi prethodnu sveobuhvatnu analizu tehničkih, ekonomskih i ekoloških parametara.

5.17. Preporuke za realizaciju

U okviru faznosti realizacije planiranih kapaciteta, kao prvu fazu realizacije planirati rekonstrukciju i dogradnju mreže kolskih i kolsko pješačkih saobraćajnica, prilaza i prolaza, sa glavnim vodovima tehničke infrastrukture.

U daljoj fazi realizacije planirati:

- Izgradnju javnih parkirnih i garažnih površina;
- Uređenje zelenih površina javne i specijalne namjene;
- Regulaciju vodotoka i uređenje otvorenih kanala u okviru zelenih površina;
- Rekonstrukciju i dogradnju mreže pješačkih komunikacija;
- Uklanjanje privremenih i montažnih objekata u zoni A1, A2 i A3, koji narušavaju opštu sliku naselja i regulaciju prostora.

Planom se preporučuje što skorije započinjanje sledećih projekata koji će znatno doprinijeti atraktivnosti i podizanju urbanističkog nivoa ukupnog prostora:

- Sprovedenje javnog konkursa i uređenje urbanističkog bloka UP47 – UP49, zona A3;
- Uređenje urbanističkog bloka 36 (UP36/1 – UP36/9), zona A2;
- Izgradnja turističkog naselja UP 33, zona A2;
- Izgradnja sportskog centra UP365, UP366, zona B4;

Izgradnja smještajnih kapaciteta na pojedinim urbanističkim parcelama i lokacijama može se raditi, u cjelost ili fazno, shodno zahtjevu Investitora, tek nakon obezbeđenja uslova priključenja na saobraćajnu i tehničku infrastrukturnu mrežu.

6. PLAN INFRASTRUKTURE

6.1. Saobraćaj

6.1.1. Postojeće stanje

Područje zahvata plana, površine 19.24ha, najvećim dijelom predstavlja izgrađenu gradsku zonu. Samim tim i saobraćajna mreža je dosta izgrađena. Ipak dosta se razikuje kvalitet izvedenih saobraćajnica. Postoje moderno urađene saobraćajnice, sa svom pratećom infrastrukturom a znatan je broj saobraćajnica sa lošim tehničkim elementima (bez atmosferske kanalizacije, često bez rasvjete), kojih je najviše u zonama daljim od mora, gdje je veliki broj, neplanski izgrađenih, objekata.

Najvažnija saobraćajnica, koja prolazi kroz zonu, je magistralni put M-1 Debeli Brijeg (granica sa Hrvatskom) - Kotor - Budva – Petrovac - Sutomore - Bar - Ulcinj - Sukobin (granica sa Albanijom).

Uz samu sjevernu granicu zone zahvata od magistralnog puta M-1 odvaja se magistralni put M-1.1 Sutomore (raskrsnica sa M-1) - Tunel Sozina – Virpazar (raskrsnica sa M-2).

Ogromni problem za zonu zahvata je parkiranje. Nedostaje veliki broj parking mjesta, posebno u ljetnjem periodu. Dio objekata, u kojima su uglavnom ugostiteljski objekti, između magistrale i plaže praktično je bez parking mjesta.

Neuređena površina, uz početni dio plaže (na zapadnoj strani), koja je dijelom u zoni zahvata a dijelom nije, predstavlja glavni parking na kome često nije moguće se parkirati.

Veliki je broj vozila koristi saobraćajnicu za prilaz plaži, a na dijelu poslije pijace praktično nema trotoara (mali dio koji je izgrađen više se koristi za trgovinu-izlaganje proizvoda) i u ljetnim mjesecima je saobraćaji haos.

Nije bolje stanje ni na dijelu magistralnog puta (u zoni autobuskih stajališta i željezničke stanice) jer veliki broj pješaka, u nivou, prelazi preko magistrale, prodavnice uz magistralni put imaju neznan broj parking mjesta pa se stvaraju velike gužve i često je vozilima koja u tranzitu prolaze magistralnim putem potrebno dosta vremena da prođu taj par kilometara.

Javni gradski i prigradski saobraćaj odvija se magistralnim putem M-1 ali je problem postojeća autobuska stanica. Nema adekvatan kapacitet, što je posebno izraženo u ljetnjem periodu u toku turističke sezone.

U zoni nema izgrađenih biciklističkih staza.

Najveći broj pješačkih kretanja području Sutomora se obavlja na šetalištu "Iva Novakovića", koje se proteže čitavom sutomorskom plažom.

Izuzetno, pješački opterećen, je i pravac od zone autobuske stanice do plaže, za koji je već navedeno, da nema na cijelom potezu, adekvatne, uslove za kretanje pješaka. Na ovom potezu je veliki broj pješaka u turističkoj sezoni jer povezuje autobusku stanicu i plažu ali i dio Sutomora sa druge strane pruge, koji, kroz prolaze ispod pruge, dolaze u zonu autobuske stanice a dio putnika sa željezničke stanice ide ovim pravcem.

Izgradnjom trotoara uz magistralni put, omogućeno je bezbjednije kretanje pješaka, a zajedno sa ulicama koje imaju trotoare kao i kolsko-pješačke ulice omogućavaju prilaz prema šetalištu i plaži.

Prema vrhovima Golog brda i brda Haj-Nehaj pješačke staze nijesu uređene.

U zahvatu DUP-a uz magistralni put, sa lijeve strane poslije skretanja za željezničku stanicu (gledano prema Baru), nalazi se stanica za snadbijevanjem gorivom.

Zonom zahvata prolazi i željeznička pruga Beograd-Bar, što je izuzetno značajno za dobru povezanost ovog dijela primorja. U zoni je i željeznička stanica Sutomore.

U ljetnjem periodu, do plaže dolaze mali brodovi-čamci koji prevoze turiste u razgledanje obale.

6.1.2. Plan

Kao osnova za izradu planiranog rešenja poslužio je Generalni urbanistički plan Opštine Bar i definisana namjena površina i koncepcija uređenja prostora.

Prilikom izrade plana, većim dijelom su preuzeta rešenja do sada važećeg plana za ovo područje. I u Programskom zadatku je navedeno da se preuzme rešenje iz postojećeg plana za primarnu saobraćajnu mrežu a da se više pažnje posveti parking površinama.

Najvažnije saobraćajnice u zoni, koju su prepoznate i u prostornom planu Crne Gore su:

- Magistralni put M-1 Debeli Brijeg (granica sa Hrvatskom) - Kotor - Budva – Petrovac - Sutomore - Bar - Ulcinj - Sukobin (granica sa Albanijom);
- Magistralni put M-1, koji se uz samu sjevernu granicu zone zahvata odvaja od magistralnog puta M-1.1. To je pravac Sutomore (raskrsnica sa M-1) - Tunel Sozina – Virpazar (raskrsnica sa M-2).

Osim ove dvije navedene saobraćajnice, primarnu mrežu obrazuju još i saobraćajnice koje su definisane Generalnim urbanističkim planom. Imaju rang tercijarnih saobraćajnica i to su:

- A70-A71-A72-A73-A74-A75-A76-A78;
- A73-A87-A48-A44-A45-A39-A36-At81-A32-A24-A26;
- A04-A07-A08-At29-A126;
- A126-At191-A09-A95-At141-At139-A70-At137-A78;
- A08-A11-A45;
- A33-At125-At89-A34-A35-A36A-13-A19-A04-A05-At28-At25-At24-A01-At23-At22-At189-At190.

Posljednja navedena saobraćajnica, prema GUP-u, bi trebala, da poslije ukrštanja sa magistralom, podzemnim prolazom prođe ispod željezničke pruge. Ovo rešenje iz GUP-a je malo korigovano jer je novi prolaz već napravljen, stotinak metara dalje, prema Baru. Taj prolaz je od značaja za dio Sutomora koji se nalazi sa druge strane željezničke pruge. Stari, obližnji prolaz se koristi kao prolaz za pješake.

U Planu je, ostavljen koridor širine 20.0m za rekonstrukciju Jadranske magistrale.

Zaštitni koridori su planirani i za ulicu koja se odvaja od raskrsnice na Crnom rtu i proteže se do vrha brda Haj-Nehaj, kao i za saobraćajnicu koja prolazi uz samu sjeverno-zapadnu granicu zahvata. Širina navedena dva koridora je po 18m.

Koridori su dati kako bi se nakon detaljnog snimanja terena i izrade projekta provjerile trase tih ulica datih u Planu i našla najoptimalnija trasa na čitavoj dionici planiranog puta.

Ostale saobraćajnice, koje nijesu definisane GUP-om, služe samo za prilaz pojedinim lokacijama.

Veliki problem zone je nedostatak parking mjesta. Normalno, mnogo više tokom turističke sezone i dijelu zone bližem plaži. Jedan od razloga izrade novoga plana je bio nedostatak parking mjesta. Ovim planom su kao rešenje za ublažavanje toga problema planirane garaže na urbanističkim parcelama UP47, UP48, UP49 i UP68.

UP68 je, trenutno neizgrađena, parcela pored crkve. Blizu je plaže i planirana je podzemna garaža. U jednoj etaži može da se obezbijedi pedesetak parking mjesta. Može se dozvoliti i gradnja više podzemnih etaža.

Urbanističke parcele UP47, UP48 i UP49 su predmet javnog konkursa. U sklopu njih su pijaca, tržni centar i središnji dio (UP48) kao prolaz za korisnike planiranog podzemnog prolaza ispod magistrale. Na tim parcelama treba predvidjeti parking garaže posebno ispod pijace (UP47), gdje može biti i više etaža.

Ako bi se parcele UP47, UP48 i UP49 objedinile, dobila bi se velika podzemna garaža. Normalno treba obezbijediti prolaz za pješake koji koriste planirani podzemni prolaz ispod magistrale. U slučaju objedinjavanja može se pomjeriti odnosno promijeniti i položaj planirane saobraćajnice A98-At168-A97.

Uslov za izgradnju objekta je obezbjeđivanje potrebnog broja parking mjesta. Tačan broj potrebnih parking mjesta za svaki objekat biće određen nakon dostavljanja projektne dokumentacije, a uz poštovanje normativa koji su dati u Programskom zadatku. Normativi su sledeći:

<u>Namjena</u>	<u>Potreban broj parking mesta</u>
Stanovanje	1-1,2 PM/ 1 stambena jedinica
Poslovanje	10 PM /1000 m ²
Obrazovanje	0,25-0,35 PM/1 zaposlenom
Trgovina	20-40 PM/ 1000 m ² korisne površine
Uprava, pošta, banka i slično	20-30 PM/ 1000 m ² korisne površine
Hoteli	50 PM/ 100 soba
Ugostiteljstvo	25-30 PM/ 1000 m ² korisne površine
Sportski objekti	0,30 PM/gledaocu
Bolnica, dom zdravlja	25 PM /1000 m ² korisne površine

Od ukupnog broja parking mjesta, najmanje 5% mora biti za osobe sa posebnim potrebama.

Planirane garaže mogu biti klasične ili mehaničke a poželjno je da prilaz ne bude sa primarne saobraćajne mreže.

Gabarit podzemne garaže može da bude do granice urbanističke parcele odnosno da je veći od gabarita objekta, ukoliko ne postoje neka druga tehnička ograničenja kojima bi se ugrozila bezbjednost susednih objekata. Prilikom izrade Tehničke dokumentacije za izgradnju podzemnih garaža neophodno je predvidjeti mjere obezbeđenja postojećih objekata, ukoliko postoje, koji se nalaze u blizini planiranih podzemnih garaža. U objektu, ili u posebnom aneksu se mogu predvidjeti prostori potrebni za održavanje vozila (radionica za manje popravke, za vulkanizera, za pranje vozila, prodavnicu rezervnih dijelova), a što će zavisiti od mogućnosti lokacije te od izvršenih analiza i potreba takvih sadržaja kao i njihove ekonomske opravdanosti.. U grafičkom prilogu dat je mogući položaj ulaza/izlaza iz garaže a precizan će biti definisan prilikom izrade projektne dokumentacije.

Prilikom projektovanja i izgradnje garaže pridržavati se pravilnika o tehničkim zahtjevima za zaštitu garaža za putničke automobile od požara i eksplozija, kao i drugih pravilnika i standarda koji definišu ovu oblast (širina jednosmjerne i/ili dvosmjerne prave odnosno kružne rampe, nagib rampe, broj rampi u zavisnosti od veličine garaže, slobodna visina garaže, širina parkirne saobraćajnice, veličina parking mjesta u odnosu na položaj konstruktivnih elemenata itd).

Planom dato rešenje saobraćaja unutar lokacija nije obavezujuće i predstavlja samo moguće rešenje. Čak se i saobraćajni ulazi u lokacije mogu pomjeriti ali samo ukoliko je nova raskrsnica saobraćajno bezbjedna.

Zastor svih ulica je od asfalt betona ili betona a planiranih parking mjesta od raster elemenata beton – trava, behaton elemenata, betona ili od asfalta. Pješačke staze uz kolovoz treba da su od kamena, betona ili od prefabrikovanih betonskih elemenata.

Unutar granice zahvata površina kolovoza, kolsko-pješačkih površina, parking mjesta i pješačkih staza uz kolovoz iznosi oko 284 300 m² ili 14,78% zone zahvata. Od toga površina kolovoza je 154 220 m² (8.02% zone zahvata), kolsko-pješačkih površina 47 070 m² (2.45%), pješačkih staza uz kolovoz 59 640 m² (3.10%), zelenih traka uz kolovoz 16 800 m² (0.87%), a parking mjesta 6 570 m² (0.34%).

Saobraćajne površine su različitog stepena kvaliteta a neke tek treba da se izgrade. Procijenjena vrijednost izgradnje (bez troškova eksproprijacije i instalacija) iznosi:

- kolovoz	154 220 x 50 =	7.711.000 eura
- kolsko-pješačke površine	47 070 x 45 =	2.118.150 eura
- trotoari	59 640 x 40 =	2.385.600 eura
- zelene trake uz kolovoz	16 800 x 15 =	252.000 eura
- parking	6 570 x 45 =	295.650 eura
- Ukupno:		12.762.400 eura

Planirane saobraćajnice definisane su koordinatama tjemena i centara raskrsnica a dati su i njihovi poprečni presjeci. Širine kolovoza i trotoara, date u poprečnim presjecima, mogu se povećati ukoliko se ukaže potreba za tim prilikom dalje razrade tehničke dokumentacije.

Prilikom izrade glavnih projekata moguća su manja odstupanja od trase u smislu usklađivanja trase sa postojećim stanjem i pristupima objektima, odnosno pojedinim parcelama.

Date su i karakteristične kote ali su, posebno na dijelu gdje je strmi teren, orjentacione a konačne će biti definisane projektnom dokumentacijom.

Nije dozvoljeno podizanje ograda, zidova i zasada koji smanjuju vidno polje vozača i time ugrožavaju sigurnost u saobraćaju (posebno u zoni raskrsnica).

Prilikom izrade Glavnog projekta saobraćajnica, kao i prilikom njihove izgradnje, dozvoljeno je zahvatiti pojas od po 3m sa obje strane saobraćajnice zbog izgradnje zidova, usjeka, nasipa,... Ukoliko postoje izgrađeni objekti na parcelama onda, na tim parcela, smanjiti širinu od 3m da se ne ugroze postojeći objekti i njihova funkcija. Prilikom izgradnje objekata na urbanističkoj parceli, Investitor je dužan da obezbijedi stabilnost i po potrebi izvrši rekonstrukciju potpornih zidova saobraćajnice.

Sve saobraćajnice treba da su opremljene odgovarajućom rasvjetom i odgovarajućom saobraćajnom signalizacijom a na raskrsnicama treba predvidjeti prelaze za hendikepirana lica saglasno važećem pravilniku.

Kada su u pitanju biciklističke staze, GUP-om je jedino planirana biciklistička staza koja prati morskou obalu od Bara do kraja sutomske plaže. U GUP-u je navedeno i da, radi uštede prostora, potrebno je objediniti biciklističke i pješačke koridore, ali sa jasnom fizičkom odvojenošću kako se ne bi dovela u pitanje bezbjednost učesnika.

Biciklistički saobraćaj se može dozvoliti na saobraćajnicama sekundarne mreže, trotoarima i stazama u skladu sa pravilima ZOBS-a.

Uz sve objekte koji su predmet interesovanja biciklista (ugostiteljski sadržaji, turistički sadržaji, plaža i dr.) mogu se obezbijediti odgovarajući otvoreni prostor za ostavljanje i čuvanje bicikla.

Velike saobraćajne gužve, koje se u toku turističke sezone, javljaju na magistrali, kod postojeće autobuske stanice, velikim dijelom su prouzrokovane zbog velikog broja pješaka koji tu prelazi. Da bi se to izbjeglo planirana je izgradnja podzemnog prolaza na toj lokaciji. Izgradnjom prolaza, značajno će se smanjiti gužve na kolovozu i povećati bezbjednost pješaka.

Unutar zone, za bezbjedno kretanje pješaka planirana je izgradnja sistema pješačkih komunikacija koja se sastoje od trotoara i pješačkih staza. Trotoari su planirani uz većinu ulica, odnosno svuda gdje su dozvoljavale prostorne mogućnosti.

Postojeća autobuska stanica, uz magistralni put M-1 nema adekvatne kapacitete, i jedan je od uzroka čestih saobraćajnih zagušenja na magistralnom putu u ljetnjem periodu. zbog toga je planirana izgradnja nove autobuske stanice unutar zone (UP376a). Postojeće izgrađene BUS niše uz kolovoz magistrale služile bi kao BUS stajališta.

Realizacijom planiranih sadržaja i saobraćajnica vidjeće se da li ima potrebe za uvođenje novih linija javnog prevoza kroz zonu zahvata. Ukoliko bude potrebno treba odrediti nova stajališta, čije će lokacije definisati nadležni opštinski sekretarijat. Stajališta javnog prevoza treba postavljati, po mogućnosti u zasebnoj niši min. širine 3,0m, a blizu jakih zona interesovanja korisnika javnog prevoza, poštujući određeni ritam ponavljanja stajališta. Na staničnim frontovima postaviti prateću opremu u vidu uniformnih oznaka stajališta i nadsteršnice.

Lokacija za taksistanicu na području DUP-a nijesu planirane. Ukoliko se ukaže potreba lokaciju može da odredi Opštinski sekretarijat za saobraćaj u skladu sa zahtjevima zainteresovanih učesnika u saobraćaju. Taksistanice treba da budu obilježene po normativima i poželjno je da budu zasnovane po principu prvi ušao - prvi izašao.

Za dobro saobraćajno povezivanje Sutomora mnogo znači postojeća željeznička pruga Beograd-Bar. Preko stanice Sutomore omogućeno je povezivanje Sutomora sa širim područjem, što sigurno dovodi do većeg broja posjetilaca.

Saobraćajnim rešenjem iz važećeg GUP-a predviđen je novi koridor za prugu duž rijeke Željeznice a zatim tunelom ispod Rumije prema Podgorici.

Planirani koridor je predložen tek za postplanski period a do tada se koristi postojeća infrastruktura.

6.2. Elektroenergetska infrastruktura

6.2.1. Postojeće stanje

Primorje Crne Gore napaja se električnom energijom sa tri DV 110 kV iz TS 400/110 kV: Podgorica 2 (Podgorica 2 – Bar, Podgorica 2 – Budva i Podgorica 2 – Cetinje – Budva), a ispomoć se dobija iz TS 110/x kV Trebinje preko Herceg Novog i Tivta.

Za konzumno područje Bara napojna tačka je trafostanica TS 110/35 kV „Bar“, koja je izgrađena 1967. godine. Transformatori od po 40 MVA ugrađeni su 2005. godine, umjesto 20 MVA, zbog porasta opterećenja, kojeg jedan transformator od 20 MVA, prilikom ispada drugog iz pogona, nije mogao pokriti.

Kako je vijek trajanja transformatora 40-50 godina, uz nominalno opterećenje, isti mogu biti u neprekidnom pogonu do blizu 2060. godine. Preko nadzemne 35kV-ne mreže, iz trafostanice TS 110/35 kV „Bar“ se napajaju trafostanice TS 35/10kV: „Čanj“, „Djurmani“ „Sutomore“, „Stari Bar“ i „Veliki pijesak“, a preko kablovske mreže gradske trafostanice TS 35/10kV: „Rade Končar“, „Topolica“, „Popovici“ i „Luka Bar“

Na prostoru zahvata Izmjena i dopuna DUP-a „Sutomore-centar“ trenutno postoje elektroenergetski objekti tri naponska nivoa: 35 kV, 10kV i 1kV.

Trafostanica 35/10 kV

Napojna tačka objekata u zahvatu ovog DUP-a je TS 35/10kV „Sutomore“ koja je u pogonu od 1988. godine i projektovana za snagu 2x8MVA. Snage postojećih transformatora su 8 i 4 MVA. Vršno opterećenje ove trafostanice je 8 MVA.

Vodovi 35kV

Trafostanica 35/10kV „Sutomore“ priključena je duplim nadzemnim vodom 35kV, izveden ALFe 3x95/15mm² provodnicima na čelično rešetkastim stubovima, koji kroz zahvat predmetnog DUP-a prolazi u dužini od oko 690m.

Trafostanice 10/0.4kV

Trafostanice 10/0,4kV u zahvatu plana su date u narednoj tabeli:

	Naziv TS 10/0,4kV	Instalisana snaga (kVA)	Godina izgradnje
1	ZTS „Priboj“	630	1980
2	MBTS „Mirošica 1“	630	2000
3	MBTS „Mirošica 2“	630	1981
4	ZTSO „Hotel Nikšić“	400	1969
5	ZTSO „Zlatni nar“	1000	
6	ZTSO „Zgrade Ziba“	630	1993
7	ZTS „Crveni krst“	630	1981
8	ZTS „Kekec“	630	1970
9	MBTS „Vinogradi“	2X630	1994
10	ZTS „Zagrađe“	630	1980
11	MBTS „Zagrađe 2“	630	2005
12	MBTS „Partizanski put“	2x630	1980
13	MBTS "Prepumpna stanica"	400	1985
13	MBTS "Sutomore"	630	

Tabela 1.

Nadzemni vodovi 10kV

Kroz zahvat DUP-a prolazi dio dalekovoda 10 kV „Bjelila - Zagrađe“ .

Kablovski vodovi 10kV

Kablovski vodovi 10kV koji su dijelom ili u potpunosti u zahvatu DUP-a „Sutomore-centar“ dati su sledećom tabelom:

Naziv voda	Godina izgradnje.	Ukupna dužina(m)	kabl
KV 10 kV "SUTOMORE - POBRĐE"	1978	600	PP 41 3x95
KV 10 kV "SUTOMORE - VINOGRADI VOD 1,2"	1993	893	2xXHP 81-A 3x150, UKUPNO 893 m
KV 10 kV "NIKŠIĆ - ZLATNI NAR"	1980	400	PP 41 3x95
KV 10 kV "KEKEC - CRVENI KRST"	1980	340	XHP 81-A 3x150
KV 10 kV "CRVENI KRST - ZGRADE ZIBA"	1988	220	XHP 81-A 3x150
KV 10 kV "ZGRADE ZIBA - HOTEL NIKŠIĆ"	1988	230	XHP 81-A 3x150
KV 10 kV "SUTOMORE - HOTEL NIKŠIĆ"	1968	592	PP 41 3x95
KV 10 kV "ZLATNI NAR - KORALI"	1979	803	PHP 81 3x95
KV 10 kV "HOTEL NIKŠIĆ - KORALI"	1976	1087	PP 41 3x70
KV 10 kV "PRIBOJ - BJELILA"	1979	476	PP 41 3x95
KV 10 kV "PRIBOJ - PARTIZANSKI PUT" (dio)	1979	601	PP 41 3x35
KV 10 kV "SUTOMORE - PARTIZANSKI PUT"	1982	476	PP 41 3x35
KV 10 kV "SUTOMORE - MIROŠICA 1"	1969	115	
KV 10 kV "SUTOMORE - PREPUMPNA STANICA"	1989	420	XHP 81-A 3x150
KV 10 kV "SUTOMORE - MIROŠICA 2"	1980	500	
KV 10 kV "VINOGRADI - ZAGRAĐE 2"	2005	1300	XHP 81-A 3x150

Tabela 2.

Niskonaponska mreža

Niskonaponska mreža na području zahvata izvedena je uglavnom kablovski u funkciji postojećih stambenih i drugih objekata.

Javna rasvjeta

Javna rasvjeta postoji u najvećem dijelu zahvata.

6.2.2. Plan**Procjena potrebe za električnom snagom**

Polaznu osnovu za dugoročno planiranje distributivne mreže u okviru planskog kompleksa predstavlja predviđanje godišnje potrošnje električne energije i godišnjih vršnih opterećenja. Razvoj potrošnje električne energije treba da prati i izgradnja distributivne mreže i transformacije napona. Kako će se povećati potrebe, a time i kapacitet opreme, zavisi od analize postojećeg stanja i sagledavanja budućeg razvoja potrošnje električne energije.

Na zahvatu plana su planirane površine za sledeće namjene: stanovanje male gustine (SMG), stanovanje srednje gustine (SSG), stanovanje velike gustine (SVG), mješovite namjene (MN), centralne djelatnosti (CD), turizam - hotel (T1), turizam - turističko naselje (T2), turizam - odmaralište/motel (T3), površine za školstvo (ŠS), površine za zdravstvo (Z), površine za sport i rekreaciju (SR), površine za vjerske objekte (VO), pejzažno uređenje javne namjene (PUJ) i za saobraćajnu i ostalu infrastrukturu.

Za procjenu vršne snage planiranih objekata korišćene su vrijednosti specifičnog opterećenja zasnovane na iskustvu i podacima iz literature, koji se kreću u granicama **30-120 W/m²**, zavisno od namjene prostora.

Za površine planirane za stanovanje vršna snaga je računata korišćenjem formula iz:

- *Tehničke preporuke 13 Poslovne zajednice EDB Srbije "Priklučci na niskonaponsku mrežu i električne instalacije u zgradama".*

- *Tehničke preporuke 14b Poslovne zajednice EDB Srbije "Osnovni tehnički uslovi za planiranje, projektovanje i gradnju niskonaponskih mreža i pripadajućih transformatorskih stanica 10 (20)/0,4 kV stambenih naselja".*

Ove formule određuju vršnu snagu mjerodavnu za planiranje objekata na osnovu teorijskih razmatranja, iskustva i snimanja (mjerjenja) postojećeg stanja. Razmatrana naselja su klasifikovana u sedam kategorija, zavisno od toga da li su gradska ili prigradska, od gustine stanovanja, načina grijanja.

Formule glase:

$$P_{vs} = P_{ieg} * n * \left(k_{eg} + \frac{1 - k_{eg}}{\sqrt{n}}\right) + 8,5 * n * \left(0,25 + \frac{0,75}{\sqrt{n}}\right) \quad , n < 20$$

$$P_{vs} = P_{ieg} * n * \left(k_{eg} + \frac{1 - k_{eg}}{\sqrt{n}}\right) + 2,86 * n^{0,88} * \left(1 + \frac{p}{100}\right)^{(t-1990)} \quad , 20 \leq n \leq 500$$

$$P_{vs} = P_{ieg} * n * \left(k_{eg} + \frac{1 - k_{eg}}{\sqrt{n}}\right) + 7,2 * n * \left(0,15 + \frac{0,85}{\sqrt{n}}\right)^{(t-1990)} \quad , 500 \leq n \leq 1000$$

gdje je:

P_{ieg} - prosječna instalisana snaga sa kojom učestvuje grupa od "n" domaćinstava u maksimalnom jednovremenom opterećenju - dio koji potiče od potrošnje uređaja za zagrijavanje u stanu (kW/dom),

k_{eg} - koeficijent jednovremenosti maksimalnog godišnjeg opterećenja zaveoma veliki broj domaćinstava – dio koji se odnosi na instalisanu snagu potrošača koja se koriste za zagrijavanje stanova.

Javna rasvjeta je procijenjena na 0,5% snage objekata, uzevši u obzir da će biti korišćeni efikasni izvori svjetlosti (LED). Prilikom odredjivanja parametara pretpostavljeno je da se svaka stambena ili smještajna jedinica rashlađuje rashladnim split sistemom čija je potrošnja u režimu hlađenja 1,2 kW.

Tip naselja	P_{ieg}	k_{eg}	p	godina
	(kW)		%	proračuna
Tip 1 i Tip 2 (Uže gradsko područje/šire gradsko područje)	1,2	0,65	1,5	2028

Potrebe za snagom na nivou zahvata Izmjena i dopuna DUP-a prikazane u tabeli 3.

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga
	Stanovanje	8091	2	2028	22704,42	0,7	15893,09
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potrošnja kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga
	Poslovanje	140255,00	0,05		7012,75	0,8	5610,20
	Centralne djelatnosti	5176,00	0,06		310,56	0,8	248,45
	Turizam T1 Hotel	28474,93	0,05		1423,75	0,8	1139,00
	Turizam T2 Turist. naselje	93364,92	0,05		4668,25	0,8	3734,60
	Turizam T3 Odmaralište, motel	7818,99	0,04		312,76	0,8	250,21
	Zdravstvo	1160,00	0,04		46,40	0,8	37,12
	Školstvo	2953,00	0,04		118,12	0,8	94,50
	Sport i rekreacija	18943,00	0,04		757,72	0,8	606,18
	Vjerski objekti	380,00	0,06		22,80	0,7	15,96
	Saobraćajna infrastruktura	3982,00	0,03		119,46	0,8	95,57
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učesće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga
	Javna rasvjeta	36739,26	0,5%		183,70	1	183,70
VRŠNA SNAGA NA NIVOUZAHVATA PLANA (kVA)			Suma jednovremenih snaga objekata (kW)		27908,56		
			Faktor snage (cos φ)		0,95		
			Ukupna vršna snaga (kVA)		29377,43		

Tabela 3

Uz faktor snage $\cos \varphi = 0.95$, ukupna prividna električna snaga na nivou zahvata iznosi:

S=29377,43kVA

Ova električna snaga može da se realizuje izgradnjom novih distributivnih trafostanica TS 10/0,4 kV 2x630 kVA, 1x1000 kVA i 2x1000 kVA. Predviđena je i rekonstrukcija jednog broja postojećih trafostanica. Rekonstrukcije obuhvataju: zamjenu postojećih transformatora 400 kVA ili 630 kVA novim (1000 kVA), dodavanje još jednog transformatora (630 kVA, 1000 kVA), kao i zamjena potrebne opreme. Do stvaranja uslova za izgradnju Planom predviđene saobraćajne infrastrukture predvidjeti rekonstrukciju postojeće TS 10/0,4kV »Vinograd« u smislu povećanja snage sa 2x630kVA na 2x1000kVA uz zamjenu postojeće opreme adekvatnom novom.

U slučaju kolizije postojeće TS 10/0,4kV »Vinograd« sa izgradnjom planirane saobraćajne infrastrukture predvidjeti uklanjanje postojeće TS 10/0,4kV »Vinograd« i izgradnju nove TS 10/0,4kV »Vinograd« (2x1000kVA), a sve u skladu sa članom 220 Zakona o energetici (sl.list CG 5/2016) i ovim Planom.

Izračunata jednovremena opterećenja odnose se na krajnji mogući kapacitet, uvažavajući maksimalnu građevinsku zauzetost urbanističkih parcela. Intenzitet izgradnje planiranih objekata, uzimajući u obzir činjenicu da se planirani objekti grade fazno, uslovljava postepeno dostizanje jednovremenog opterećenja.

Prema smjernicama datim GUP-om »Bar«, mrežu 35 kV treba izvesti kao podzemnu, kablovima određenog presjeka i trasama prikazanim u grafičkom prilogu. Napajanje nove trafostanice TS 35/10kV »Maljevik« takođe izvesti 35 kV kablovima i trasom predviđenom GUP-om »Bar«. GUP-om je planirano da se ova trafostanica priključi na rasklopno postrojenje koje će se nalaziti u okviru trafostanice TS 110/35 kV »Sutomore«, koja je takođe planirana GUP-om, pa je neophodno uskladiti dinamiku njihove izgradnje.

Takođe treba imati u vidu izgradnju planirane trafostanice TS 35/10kV »Ratac« kako bi se trafostanica TS 35/10kV »Sutomore« rasteretila.

Elektroenergetski objekti naponskog nivoa 10kV

Polazeći od izvršenog proračuna potreba u snazi i rasporeda novih potrošača ovim planom su predviđeni sledeći elektroenergetski objekti:

Trafostanice 10/0,4 kV

Na osnovu procijenjene snage zahvata plana, urbanističkog rješenja, postojećeg stanja i planirane gradnje objekata, a obzirom da cijelo područje ne može biti obuhvaćeno jednim trafo reonom, vodeći računa o sigurnosti i fleksibilnosti rada elektroenergetskog sistema, za potrebe snadbijevanja električnom energijom planiranih objekata je predviđena izgradnja novih trafostanica 10/0.4 kV.

Napominje se da su snage planiranih TS10/0,4kV date na osnovu procijenjenih vršnih snaga, a definitivne snage će se odrediti nakon izrade glavnih projekta. Imena novim trafostanicama su data kao radna, samo za potrebe ovog plana.

Imajući u vidu namjenu urbanističkih parcela, veličinu i raspored opterećenja nameće se potreba, uz zadržavanje i rekonstrukciju postojećih, za izgradnjom četrnaest (14) novih distributivnih trafostanica 10/0,4 kV, na posebnim urbanističkim parcelama, kako je i prikazano u grafičkom prilogu.

Ovim planom je predviđeno povećanje snage postojećih trafostanica 10/0,4kV, kao i izgradnja novih trafostanica 10/0,4 kV u zonama ma A, B i C.

Trafostanice 10/0,4kV na zahvatu DUP-a po trafo-reonima:

BLOK A:

Trafo reon 1 ZTS 10/0.4kV 1x1000 kVA »Zlatni nar« (zadržava se)
 Trafo reon 2 ZTSO 10/0.4kV 1x 400 kVA »Hotel Nikšić« (rekonstruiše se na 1x1000 kVA)
 Trafo reon 3 ZTS 10/0.4kV 1x 630 kVA »Crveni krst« (rekonstruiše se na 1x1000 kVA)
 Trafo reon 4 ZTSO 10/0.4kV 1x 630 kVA »Zgrade ZIB-a« (rekonstruiše se na 1x1000 kVA)
 Trafo reon 5 ZTSO 10/0.4kV 1x 630 kVA »Kekec« (rekonstruiše se na 2x1000 kVA)
 Trafo reon 6 MBTS 10/0.4kV 1x 630 kVA »Mirošica1« (rekonstruiše se na 2x630 kVA)
 Trafo reon 7 NDTs10/0.4kV 2x1000 kVA ("Nova A1")
 Trafo reon 8 MBTS 10/0.4kV 2x 630 kVA »Vinogradik« (Rekonstruiše se na 2x1000kVA. Nakon stvaranja uslova za uzgradnju saobraćajnice u skladu sa Zakonom o energetici i ovim Planom postojeca se uklanja i gradi nova snage 2x1000kVA)
 Trafo reon 9 DTS 10/0.4kV 2x1000 kVA ("Nova A2")
 Trafo reon 10 MBTS 10/0.4kV 1x 630 kVA »Sutomore« (rekonstruiše se na 1x1000 kVA)
 Trafo reon 11 MBTS 10/0.4kV 1x 630 kVA »Mirošica2« (rekonstruiše se na 2x1000 kVA)
 Trafo reon 12 DTS 10/0.4kV 1x1000 kVA ("Nova A3")
 Trafo reon 13 NDTs 10/0.4kV 2x1000 kVA ("Nova A4")
 Trafo reon 14 ZTS 10/0.4kV 1x 630 kVA »Priboj« (rekonstruiše se na 2x1000 kVA)

BLOK B:

Trafo reon 16 NDTs 10/0.4kV 2x1000 kVA ("Nova B7")
 Trafo reon 17 DTS 10/0.4kV 2x1000 kVA ("Nova B6")
 Trafo reon 18 NDTs 10/0.4kV 2x1000 kVA ("Nova B3")
 Trafo reon 19 DTS 10/0.4kV 2x1000 kVA ("Nova B2")
 Trafo reon 20 DTS 10/0.4kV 2x 630 kVA ("Nova B4")
 Trafo reon 21 DTS 10/0.4kV 2x 630 kVA ("Nova B5")
 Trafo reon 22 DTS 10/0.4kV 2x 630 kVA ("Nova B1")

BLOK C:

Trafo reon 15 DTS 10/0.4kV 2x1000 kVA ("Nova C1")
 Trafo reon 23 NDTs 10/0.4kV 1x1000 kVA ("Nova C2")
 Trafo reon 24 DTS 10/0.4kV 1x1000 kVA ("Nova C3")

Trafo reon 25 MBTS 10/0.4kV 1x 630 kVA »Zagrađe 2« (rekonstruiše se na 1x1000 kVA)

Trafo reon 26 ZTS 10/0.4kV 1x 630 kVA »Zagrađe« (rekonstruiše se na 2x1000 kVA)

Kod definisanja potrebnih instalisanih snaga trafostanica računato je sa gubicima u snazi od 5%. Napominje se da su snage planiranih TS 10/0,4kV date na osnovu procijenjenih vršnih snaga i maksimalnih planiranih kapaciteta a definitivne snage će se odrediti nakon izrade glavnih projekata objekata. Ovim planom je predviđeno povećanje snage postojećih trafostanica 10/0,4kV, kao i izgradnja novih, snage 2x630 kVA, 1x1000 kVA i 2x1000kVA, uz mogućnost fazne ugradnje (u prvoj fazi ugradnja jednog transformatora snage 630 kVA). U postojećim trafostanicama predviđeno je povećanje snage planirane vrijednosti kao i zamjena po potrebi kompletne postojeće opreme novom u skladu sa uslovima Operatora distributivnog sistema.

Potrebe za snagom u pojedinim trafo-reonima, područja koja pokrivaju, nominalna snaga i angažovanost trafostanica date su u tabelama 4-29.

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	136	2	2028	490,81	0,8	392,65	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Poslovanje	5861	0,05		293,07	0,8	234,46	
	Turizam (T1)	6210	0,05		310,48	0,8	248,38	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učešće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	1094,36	1,0%		10,94	1	10,94	
TRAFO REON 1 (UP1-23)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				886,43	
			Gubici 5 % (kW)				44,32	
		Ukupna snaga sa gubicima (kW)				930,75		
		Faktor snage (cos φ)				0,95		
		1000	Ukupna vršna snaga (kVA)				979,74	
			Zauzetost transformatora (kVA)				97,97%	

Tabela 4

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	63	2	2028	245,45	0,8	196,36	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Poslovanje	1907	0,05		95,36	0,8	76,29	
	Turizam (T1)	11520	0,05		575,98	0,8	460,79	
	Saobraćajna infrastruktura	2120,00	0,03		63,60	0,8	50,88	
	Centralne djelatnosti	72,00	0,06		4,32	0,8	3,46	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učešće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	984,71	1,0%		9,85	1	9,85	
TRAFO REON 2 (UP24-32, 36, 37, 42, 43)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				797,61	
			Gubici 5 % (kW)				39,88	
		Ukupna snaga sa gubicima (kW)				837,50		
		Faktor snage (cos φ)				0,95		
		1000	Ukupna vršna snaga (kVA)				881,57	
			Zauzetost transformatora (kVA)				88,16%	

Tabela 5

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	28	2	2028	118,59	0,8	94,87	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Poslovanje	1145	0,05		57,25	0,8	45,80	
	Turizam (T1)	3181	0,05		159,05	0,8	127,24	
	Turizam (T2)	6127	0,05		306,35	0,8	245,08	
	Turizam (T3)	7818	0,04		312,72	0,8	250,18	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učešće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	953,96	1,0%		9,54	1	9,54	
TRAFO REON 3 (UP33-35,38-41,53)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				772,71	
			Gubici 5 % (kW)				38,64	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				811,35	
			Faktor snage (cos φ)				0,95	
		1000	Ukupna vršna snaga (kVA)				854,05	
			Zauzetost transformatora (kVA)				85,40%	

Tabela 6

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	116	2	2028	425,22	0,8	340,18	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Poslovanje	4992	0,05		249,60	0,8	199,68	
	Turizam (T2)	7632	0,05		381,60	0,8	305,28	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učešće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	1056,42	1,0%		10,56	1	10,56	
TRAFO REON 4 (UP54-55)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				855,70	
			Gubici 5 % (kW)				42,79	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				898,49	
			Faktor snage (cos φ)				0,95	
		1000	Ukupna vršna snaga (kVA)				945,77	
			Zauzetost transformatora (kVA)				94,58%	

Tabela 7

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	446	2	2028	1436,92	0,8	1149,53	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Poslovanje	11159	0,05		557,95	0,8	446,36	
	Školstvo	2080,00	0,04		83,20	0,8	66,56	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učešće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	2078,07	1,0%		20,78	1	20,78	
TRAFO REON 5 (UP56-61, 69-119)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				1683,23	
			Gubici 5 % (kW)				84,16	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				1767,39	
			Faktor snage (cos φ)				0,95	
		2000	Ukupna vršna snaga (kVA)				1860,42	
			Zauzetost transformatora (kVA)				93,02%	

Tabela 8

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	107	2	2028	395,37	0,8	316,29	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Poslovanje	4916	0,05		245,80	0,8	196,64	
	Školstvo	873,00	0,04		34,92	0,8	27,94	
	Zdravstvo	1160,00	0,04		46,40	0,8	37,12	
	Turizam (T1)	3640	0,05		182,00	0,8	145,60	
	Centralne djelatnosti	5105,00	0,06		306,30	0,8	245,04	
	Vjerski objekti	345,00	0,06		20,70	0,7	14,49	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učešće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	1231,49	1,0%		12,31	1	12,31	
TRAFO REON 6 (UP45-49,62-68)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				995,43	
			Gubici 5 % (kW)				49,77	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				1045,21	
			Faktor snage (cos φ)				0,95	
		1260	Ukupna vršna snaga (kVA)				1100,22	
			Zauzetost transformatora (kVA)				87,32%	

Tabela 9

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	415	2	2028	1346,07	0,8	1076,86	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Poslovanje	17589	0,05		879,46	0,8	703,57	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učešće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	2225,53	1,0%		22,26	1	22,26	
TRAFO REON 7 (UP124-220,357,358)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				1802,68	
			Gubici 5 % (kW)				90,13	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				1892,82	
			Faktor snage (cos φ)				0,95	
		2000	Ukupna vršna snaga (kVA)				1992,44	
			Zauzetost transformatora (kVA)				91,99,62%	

Tabela 10

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	382	2	2028	1248,69	0,8	998,95	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Poslovanje	13624	0,05		681,20	0,8	544,96	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učešće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	1929,89	1,0%		19,30	1	19,30	
TRAFO REON 8 (UP362, 363, 421-493, 659-673,221)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				1563,21	
			Gubici 5 % (kW)				78,16	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				1641,37	
			Faktor snage (cos φ)				0,95	
		2000	Ukupna vršna snaga (kVA)				1727,76	
			Zauzetost transformatora (kVA)				86,39%	

Tabela 11

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	282	2	2028	948,61	0,8	758,89	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Poslovanje	12110	0,05		605,50	0,8	484,40	
	Turizam (T1)	1296	0,05		64,80	0,8	51,84	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učešće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	1554,11	1,0%		15,54	1	15,54	
TRAFO REON 9 (UP222-280)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				1310,67	
			Gubici 5 % (kW)				65,53	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				1376,20	
			Faktor snage (cos φ)				0,95	
		2000	Ukupna vršna snaga (kVA)				1448,63	
			Zauzetost transformatora (kVA)				72,43%	

Tabela 12

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	225	2	2028	773,36	0,8	618,69	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Poslovanje	4096	0,05		204,80	0,8	163,84	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učešće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	978,16	1,0%		9,78	1	9,78	
TRAFO REON 10 (UP281-298, 120-140, 284-297)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				792,31	
			Gubici 5 % (kW)				39,62	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				831,92	
			Faktor snage (cos φ)				0,95	
		1000	Ukupna vršna snaga (kVA)				875,71	
			Zauzetost transformatora (kVA)				87,57%	

Tabela 13

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	492	2	2028	1570,70	0,8	1256,56	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Poslovanje	9104	0,05		455,20	0,8	364,16	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učešće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	2025,90	1,0%		20,26	1	20,26	
TRAFO REON 11 (UP301-354, 383-420, 1218-1233)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				1640,98	
			Gubici 5 % (kW)				82,05	
		Ukupna snaga sa gubicima (kW)				1723,02		
		Faktor snage (cos φ)				0,95		
		2000	Ukupna vršna snaga (kVA)				1813,71	
			Zauzetost transformatora (kVA)				90,69%	

Tabela 14

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	272	2	2028	918,12	0,8	734,49	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Poslovanje	9104	0,05		455,20	0,8	364,16	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učešće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	918,12	1,0%		9,18	1	9,18	
TRAFO REON 12 (UP495-628)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				743,68	
			Gubici 5 % (kW)				37,18	
		Ukupna snaga sa gubicima (kW)				780,86		
		Faktor snage (cos φ)				0,95		
		1000	Ukupna vršna snaga (kVA)				821,96	
			Zauzetost transformatora (kVA)				82,20%	

Tabela 15

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	564	2	2028	1778,35	0,8	1422,68	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Poslovanje	5381	0,05		269,05	0,8	215,24	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učešće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	2047,40	1,0%		20,47	1	20,47	
TRAFO REON 13 (UP629-667, 1196-1215)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				1658,39	
			Gubici 5 % (kW)				82,92	
		Ukupna snaga sa gubicima (kW)				1741,31		
		Faktor snage (cos φ)				0,95		
		2000	Ukupna vršna snaga (kVA)				1832,96	
			Zauzetost transformatora (kVA)				91,65%	

Tabela 16

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	564	2	2028	1778,35	0,8	1422,68	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Turizam (T1)	3277	0,05		163,85	0,8	131,08	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učesće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	1942,20	1,0%		19,42	1	19,42	
TRAFO REON 14 (UP1101-1195)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				1573,18	
			Gubici 5 % (kW)				78,66	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				1651,84	
			Faktor snage (cos φ)				0,95	
		2000	Ukupna vršna snaga (kVA)				1738,78	
			Zauzetost transformatora (kVA)				86,94%	

Tabela 17

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	460	2	2028	1477,76	0,8	1182,20	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Poslovanje	4990	0,05		249,50	0,8	199,60	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učesće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	1727,26	1,0%		17,27	1	17,27	
TRAFO REON 15 (UP1008-1110)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				1399,08	
			Gubici 5 % (kW)				69,95	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				1469,03	
			Faktor snage (cos φ)				0,95	
		2000	Ukupna vršna snaga (kVA)				1546,35	
			Zauzetost transformatora (kVA)				77,32%	

Tabela 18

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	312	2	2028	1039,51	0,8	831,61	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Poslovanje	13377	0,05		668,85	0,8	535,08	
	Sport i rekreacija	10748,00	0,04		429,92	0,8	343,94	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učesće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	2138,28	1,0%		21,38	1	21,38	
TRAFO REON 16 (UP365,367)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				1732,01	
			Gubici 5 % (kW)				86,60	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				1818,61	
			Faktor snage (cos φ)				0,95	
		2000	Ukupna vršna snaga (kVA)				1914,33	
			Zauzetost transformatora (kVA)				95,72%	

Tabela 19

1	Namjena prostora	BGP	Spec. Potr.		Vršna snaga	Koef. jedn.	Jednovremna	
	Turizam (T2)	31979	0,05		1598,95	0,8	1279,16	
	Vjerski objekti	33,00	0,06		1,98	0,7	1,39	
	Sport i rekreacija	8194,00	0,04		327,76	0,8	262,21	
2	Namjena prostora	Suma vršnih	Učešće j.		Snaga J.R.	Koef. jedn.	Jednovremna	
	Javna rasvjeta	1928,69	1,0%		19,29	1	19,29	
TRAFO REON 17 (UP366,368,369)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				1562,04	
			Gubici 5 % (kW)				78,10	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				1640,14	
			Faktor snage (cos φ)				0,95	
		2000	Ukupna vršna snaga (kVA)				1726,47	
			Zauzetost transformatora (kVA)				86,32%	

Tabela 20

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
		Stanovanje	525	2	2028	1664,41	0,8	1331,53
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
		Poslovanje	10943	0,05		547,15	0,8	437,72
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učešće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	2211,56	1,0%		22,12	1	22,12	
TRAFO REON 18 (UP372-376)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				1791,36	
			Gubici 5 % (kW)				89,57	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				1880,93	
			Faktor snage (cos φ)				0,95	
		2000	Ukupna vršna snaga (kVA)				1979,93	
			Zauzetost transformatora (kVA)				99,00%	

Tabela 21

1	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
		Turizam (T2)	36842	0,05		1842,10	0,8	1473,68
2	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učešće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	1842,10	1,0%		18,42	1	18,42	
TRAFO REON 19 (UP685)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				1492,10	
			Gubici 5 % (kW)				74,61	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				1566,71	
			Faktor snage (cos φ)				0,95	
		2000	Ukupna vršna snaga (kVA)				1649,16	
			Zauzetost transformatora (kVA)				82,46%	

Tabela 22

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	316	2	2028	1051,57	0,8	841,26	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Poslovanje	1810	0,05		90,50	0,8	72,40	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učesće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	1142,07	1,0%		11,42	1	11,42	
TRAFO REON 20 (UP680, 681, 688)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				925,08	
			Gubici 5 % (kW)				46,25	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				971,33	
		1260	Faktor snage (cos φ)				0,95	
			Ukupna vršna snaga (kVA)				1022,46	
			Zauzetost transformatora (kVA)				81,15%	

Tabela 23

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	357	2	2028	1174,42	0,8	939,53	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Poslovanje	3249	0,05		162,45	0,8	129,96	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učesće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	1336,87	1,0%		13,37	1	13,37	
TRAFO REON 21 (UP683,684)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				1082,86	
			Gubici 5 % (kW)				54,14	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				1137,01	
		1260	Faktor snage (cos φ)				0,95	
			Ukupna vršna snaga (kVA)				1196,85	
			Zauzetost transformatora (kVA)				94,99%	

Tabela 24

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	225	2	2028	773,36	0,8	618,69	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Poslovanje	9635	0,05		481,75	0,8	385,40	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učesće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	1255,11	1,0%		12,55	1	12,55	
TRAFO REON 22 (UP691-738,931,1265-1267)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				1016,64	
			Gubici 5 % (kW)				50,83	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				1067,47	
		1260	Faktor snage (cos φ)				0,95	
			Ukupna vršna snaga (kVA)				1123,65	
			Zauzetost transformatora (kVA)				89,18%	

Tabela 25

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	276	2	2028	930,33	0,8	744,26	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učesće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	930,33	1,0%		9,30	1	9,30	
TRAFO REON 23 (UP957-1006, 1321-1357)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				753,56	
			Gubici 5 % (kW)				37,68	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				791,24	
			Faktor snage (cos φ)				0,95	
		1000	Ukupna vršna snaga (kVA)				832,89	
			Zauzetost transformatora (kVA)				83,29%	

Tabela 26

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	265	2	2028	896,71	0,8	717,37	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učesće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	896,71	1,0%		8,97	1	8,97	
TRAFO REON 24 (UP934-958, 1244-1320)		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				726,34	
			Gubici 5 % (kW)				36,32	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				762,65	
			Faktor snage (cos φ)				0,95	
		1000	Ukupna vršna snaga (kVA)				802,79	
			Zauzetost transformatora (kVA)				80,28%	

Tabela 27

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	330	2	2028	1093,67	0,8	874,94	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učesće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	1093,67	1,0%		10,94	1	10,94	
TRAFO REON 25		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				885,88	
			Gubici 5 % (kW)				44,29	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				930,17	
			Faktor snage (cos φ)				0,95	
		1000	Ukupna vršna snaga (kVA)				979,13	
			Zauzetost transformatora (kVA)				97,91%	

Tabela 28

1	Namjena prostora	Broj stanova	Tip naselja	Godina	Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Stanovanje	575	2	2028	1810,43	0,8	1448,34	
2	Namjena prostora	BGP (m ²)	Spec. Potr. kW/m ²		Vršna snaga (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
3	Namjena prostora	Suma vršnih snaga objekata (kW)	Učešće j. rasvjete (%)		Snaga J.R. (kW)	Koef. jedn.	Jednovremna vršna snaga	
	Javna rasvjeta	1810,43	1,0%		18,10	1	18,10	
TRAFO REON 26		Snaga transformatora (kVA)	Suma jednovremenih snaga objekata (kW)				1466,45	
			Gubici 5 % (kW)				73,32	
			Ukupna snaga sa gubicima (kW)				1539,77	
			Faktor snage (cos φ)				0,95	
		2000	Ukupna vršna snaga (kVA)				1620,81	
			Zauzetost transformatora (kVA)				81,04%	

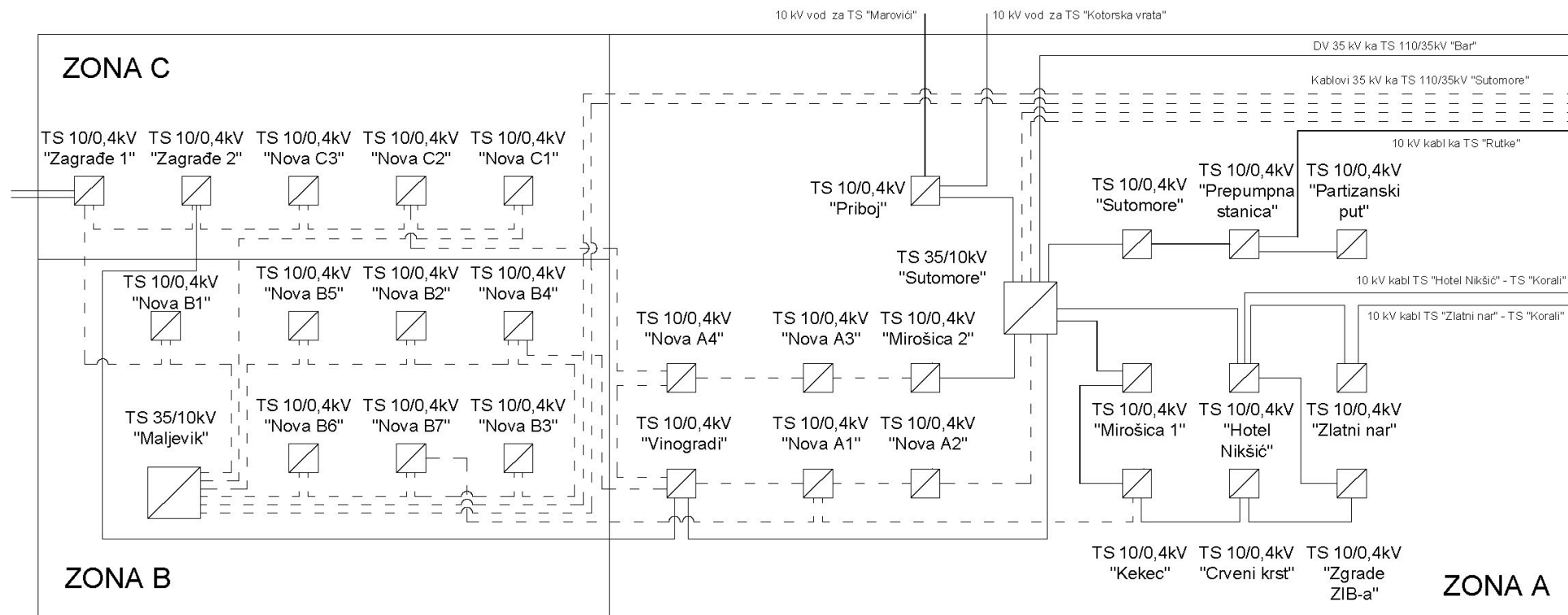
Tabela 29

Sve planirane trafostanice treba da budu u skladu sa važećom tehničkim uslovima Operatora distributivnog sistema. Trafostanica je montažno-betonska ili kompaktna sa srednjenaponskim postrojenjem u SF6 tehnologiji sa stepenom izolacije 24 kV. Treba da bude bar dva put prolazna na strani srednjeg napona. Srednjenaponska oprema TS treba da bude sa stepenom izolacije 24 kV. Sve planirane trafostanice su slobodnostojeće i za njih su predviđene posebne urbanističke parcele.

Izvor snadbijevanja električnom energijom

Svi potrošači u zahvatu DUP-a napajaju se iz trafostanica TS 35/10 kV "Sutomore" i TS 35/10 kV "Maljevik". Napajanje nove trafostanice TS 35/10kV "Maljevik" takođe izvesti 35 kV kablovima i trasom predviđenom GUP-om "Bar". GUP-om je planirano da se ova trafostanica priključi na rasklopno postrojenje koje će se nalaziti u okviru trafostanice TS 110/35 kV "Sutomore", koja je takođe planirana GUP-om, pa je neophodno uskladiti dinamiku njihove izgradnje. Jednopolna šema napajanja distributivnih trafostanica na zahvatu DUP-a prikazana je na slici 1.

Izmjene i dopune DUP Sutomore - centar

Slika 1

Mreža 35 kV

Trafostanica 35/10kV „Sutomore“ priključena je na TS 110/35 kV »Bar« duplim nadzemnim vodom 35kV, izvedenim ALFe 3x95/15mm² provodnicima na čelično rešetkastim stubovima, koji kroz zahvat predmetnog DUP-a prolazi u dužini od oko 690m. Generalnim urbanističkim planom opštine Bar predviđeno je da se trafostanica 35/10kV „Sutomore“ priključi podzemnim kablovskim vodom na rasklopno postrojenje koje će se nalaziti u okviru trafostanice TS 110/35 kV "Sutomore", koja je takođe planirana GUP-om. Time bi se stekli uslovi za ukidanje postojećeg dalekovoda DV 35 kV. Ovim planom (DUP Sutomore Centar Izmjene i dopune) predviđeno je rješenje usklađeno sa GUP-om Bar. Prema informacijama dobijenim od CEDIS-a, ovaj Distributivni operater nema u aktuelnim planovima izmještanje ili demontažu postojećih 35 kV vodova. Gradnja u blizini dalekovoda DV 35 kV je dozvoljena u skladu sa *Pravilnikom o tehničkim normativima za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 1kV do 400kV*. U slučaju potrebe, izmještanja postojećih elektroenergetskih objekata pridržavati se odredbi člana 220 Zakona o energetici. Pod izmještanjem se podrazumijeva uklanjanje postojećeg i izgradnja novog ee objekta u skladu sa Planom.

Mreža 10 kV

Planirane trafostanice se povezuju međusobno kao i sa postojećim trafostanicama 10/0,4 kV obrazujući složenu prstenastu 10kV-nu mrežu sa izvodima iz trafostanica TS 35/10kV »Sutomore« i planirane TS 35/10kV »Maljevik«. Realizaciju plana 10kV-ne mreže uskladiti sa dinamikom izgradnje trafostanice »Maljevik« kao i sa povećanjem snage u TS 35/10 kV "Sutomore" na projektovanu vrijednost.

Kompletnu planiranu novu 10 kV-nu mrežu na područja DUP-a izvesti kablovima XHE- 49/A 3x(1x240mm², 12/20 kV). Eventualni izbor drugog tipa kabla treba usaglasiti sa CEDIS-om. Postojeće trafostanice takođe uklopiti u novu mrežu prema grafičkom prilogu.

Zbog starosti i ograničene prenosne moći bilo bi poželjno zamijeniti sledeće postojeće kablove novim kablovima tipa XHE-49/A 3x(1x240)mm², 12/20 kV ili sličnim uz saglasnost CEDIS-a:

- Hotel Nikšić – Zlatni nar« PP41 3x95mm² iz 1980. god
- TS Sutomore – Hotel Nikšić« PP41 3x95mm² iz 1968. god.,
- Hotel Nikšić – Korali« PP41 3x70mm² iz 1976. god.,
- TS Sutomore – Partizanski put« PP41 3x35mm² iz 1982. god.,
- TS Priboj – TS Partizanski put« PP41 3x35mm² iz 1979. god.

Prema informacijama dobijenim od CEDIS-a, ovaj Distributivni operater nema u planu izmještanje ili demontažu postojećih 10 kV vodova. Gradnja u blizini dalekovoda DV 10 kV »Bjelila – Zagrađe«, na dijelu koji prolazi kroz zahvat ovog DUP-a, je dozvoljena u skladu sa *Pravilnikom o tehničkim normativima za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 1kV do 400kV*. U slučaju potrebe, izmještanja postojećih elektroenergetskih objekata pridržavati se odredbi člana 220 Zakona o energetici. Pod izmještanjem se podrazumijeva uklanjanje postojećeg i izgradnja novog ee objekta u skladu sa Planom.

Moguće je mijenjati trase 35 kV i 10 kV kablovskih vodova kao i lokacije trafostanica, uz saglasnost Distributivnog operatora i rješavanje imovinsko pravnih pitanja.

Niskonaponska mreža

Kompletna niskonaponska mreža mora biti kablovska (podzemna), radijalnog tipa, bez rezervi, do lokacija priključnih ormarića ili direktno u objekat do glavnih razvodnih tabli.

Mrežu izvesti niskonaponskim kablovima tipa PP00-A, XP00-A i PP00 ili XP00 0,6/1kV, presjeka prema naznačenim snagama pojedinih objekata. NN kablove po mogućnosti polagati u zajedničkom rovu na propisanom odstojanju i uz ispunjenje uslova dozvoljenog strujnog opterećenja po pojedinim izvodima.

Broj niskonaponskih izvoda će se definisati glavnim projektima objekata i trafostanica.

Javno osvjtljenje

Pošto je javno osvjtljenje sastavni dio urbanističkih parcela, treba ga tako izgraditi da se zadovolje i urbanistički i saobraćajno-tehnički zahtjevi, istovremeno težeći da instalacija osvjtljenja postane integralni element urbane sredine. Mora se voditi računa da osvjtljenje saobraćajnica i ostalih površina osigurava minimalne zahtjeve koji će obezbijediti kretanje uz što veću sigurnost i komfor svih učesnika u noćnom saobraćaju, kao i o tome da instalacija osvjtljenja ima i svoju dekorativnu funkciju. Zato se pri rješavanju uličnog osvjtljenja mora voditi računa o sva četiri osnovna mjerila kvaliteta osvjtljenja:

- nivo sjajnosti kolovoza,

- podužna i opšta ravnomjernost sjajnosti,
- ograničenje zaslepljivanja (smanjenje psihološkog blještanja),
- vizuelno vođenje saobraćaja.

Saobraćajnice su, prema evropskoj normi EN 13201 svrstane u šest svjetlotehničkih klasa, od M1 do M6, a u zavisnosti od kategorije puta i gustine i složenosti saobraćaja, kao i od postojanja sredstava za kontrolu saobraćaja (semafora, saobraćajnih znakova) i sredstava za odvajanje pojedinih učesnika u saobraćaju.

Svim saobraćajnicama na području plana treba odrediti odgovarajuću svjetlotehničku klasu. Na raskrsnicama svih ovih saobraćajnica postići svjetlotehničku klasu za jedan stepen veću od samih ulica koje se ukrštaju.

Posebnu pažnju treba posvetiti osvjetljenju unutar blokovskih saobraćajnica i parkinga, prilaza objektima i slično. To osvjetljenje treba rješavati posmatranjem zone kao cjeline, a ne samo kao uređenje terena oko jednog objekta. Rješenjima instalacija osvjetljenja unutar zone omogućiti komforan prilaz pješaka do ulaza svakog objekta i iz svih pravaca..

◦ Zaštitne mjere

Zastita niskog napona

Mrežu niskog napona treba štiti od struje kratkog spoja sa NN visokoučinskim osiguračima, ugrađenim u NN polju pripadajuće TS 10/0,4 kV. U priključnim kablovskim ormarićima zaštititi ogranke za objekte odgovarajućim osiguračima.

Zaštita TS 10/0,4 kV

U TS 10/0,4 kV za zaštitu transformatora snage 630 kVA i 1000kVA predviđen je Buholcov relej. Za zaštitu od kvarova između 10 kV i 0,4 kV služe primarni prekostrujni releji, kao i NN prekidači sa termičkom i prekostrujnom zaštitom.

Zastita od visokog napona dodira

Uzemljenje instalacija svih objekata povezaće se na radno uzemljenje trafostanica i javne rasvjete, tako da se dobije sistem zajedničkog uzemljivača i da se pri tom postigne jedan od sistema zaštite (TN - C-S, TN – S ili TT), a uz saglasnost Distributivnog operatera.

Radi postizanja uslova iz tehničkih propisa i izjednačenja potencijala sva uzemljenja ovih TS 10 / 0,4 kV, objekata i javne rasvjete međusobno povezati.

Zaštita mreže visokog napona

Pitanje zaštite mreže VN treba riješiti u sklopu čitave mreže 10 kV na području TS 35/10 kV "Sutomore " i buduće TS 35/10 kV »Maljevik«.

6.2.3. Uslovi za izgradnju elektroenergetskih objekata

Izgradnja 10 kV kablovske mreže

Kablove polagati slobodno u kablovskom rovu, dimenzija 0,4x0,8m. Na mjestima prolaza kabla ispod kolovoza saobraćajnica, kao i na svim onim mjestima gdje se može očekivati povećano mehaničko opterećenje kabla (ili kabl treba izolovati od sredine kroz koju prolazi), kablove postaviti kroz kablovsku kanalizaciju, smještenu u rovu dubine 1,0 m.

Ukoliko to zahtijevaju tehnički uslovi stručne službe Distributivnog operatera, zajedno sa kablom (na oko 40cm dubine) u rov položiti i traku za uzemljenje, Fe-Zn 25x4 mm.

Duž trasa kablova ugraditi standardne oznake koje označavaju kabl u rovu, promjenu pravca trase, mjesta kablovskih spojnica, početak i kraj kablovske kanalizacije, ukrštanja, približavanja ili paralelna vođenja kabla sa drugim kablovima i ostalim podzemnim instalacijama.

Pri izvođenju radova preduzeti sve potrebne mjere zaštite radnika, građana i vozila, a zaštitnim mjerama omogućiti odvijanje pješačkog i motornog saobraćaja.

Trafostanice 10/0.4kV na području DUP-a

Novo trafostanice, koje moraju biti u skladu sa tehničkim uslovima Operatora distributivnog sistema, predviđene kao slobodnostojeći, tipski objekti.

Zahvaljujući savremenom kompaktnom dizajnu, spoljni izgled objekta može biti u potpunosti prilagođen zahtjevima Urbanističko tehničkih uslova (UTU), tako da zadovoljava urbanističke i estetske uslove, odnosno da se potpuno uklapa u okolni prostor.

Projektantskim rješenjima eksterijera trafostanica izvrši njihovo adekvatno uklapanje u okolni prostor. Pri tome je preporuka poštovati maksimalne vanjske dimenzije osnove trafostanica prema tehničkim uslovima Operatora distributivnog sistema

Svim trafostanicama, projektima uređenja okolnog terena, obezbjediti kamionski pristup, širine najmanje 3 m.

Izgradnja niskonaponske mreže

Nove niskonaponske mreže i vodove izvesti kao kablovske (podzemne), uz korišćenje kablova tipa PP00 (ili XP00, zavisno od mjesta i načina polaganja), ukoliko stručna služba Distributivnog operatera ne uslovi drugi tipa kabla. Mreže predvidjeti kao trofazne, radijalnog tipa.

Što se tiče izvođenja niskonaponskih mreža i vodova, primjenjuju se uslovi već navedeni pri izgradnji kablovske 10 kV mreže.

Tehnički uslovi i mjere koje treba da se primijene pri projektovanju i izgradnji priključka objekata na niskonaponski mrežu definisani su *Tehničkom preporukom TP-2 Elektroprivrede Crne Gore*.

Pri polaganju kablova voditi računa da sva eventualna ukrštanja, približavanja ili paralelna vođenja kablova sa drugim podzemnim instalacijama budu izvedena u skladu sa važećim propisima i preporukama:

- Međusobni razmak energetskih kablova niskog napona ne smije biti manji od 7cm, pri paralelnom vođenju, odnosno 20cm pri međusobnom ukrštanju.
- Kod paralelnog polaganja 10 kV kablova sa niskonaponskim kablovima, isti moraju biti odvojeni opekama, a minimalni međusobni razmak mora iznositi 10cm.
- Pri ukrštanju energetskih kablova istog ili različitog naponskog nivoa razmak između energetskih kablova treba da iznosi najmanje 20cm.
- Nije dozvoljeno paralelno vođenje kabla ispod ili iznad vodovodne ili kanalizacione cijevi (osim pri ukrštanju). Horizontalni razmak između kabla i vodovodne ili kanalizacione cijevi treba da iznosi najmanje 0,40m.
- Pri ukrštanju kablovi mogu biti položeni ispod ili iznad vodovodne ili kanalizacione cijevi, uz rastojanje od 0,30m.
- Ukoliko ovi razmaci ne mogu biti postignuti, tada energetski kabl treba položiti kroz zaštitnu cijev.
- Pri paralelnom vođenju kablovskog sa telekomunikacionim kablom najmanji dozvoljeni horizontalni razmak iznosi 0,50m.
- Ukrštanje energetskog i telekomunikacionog kabla izvesti uz međusobni razmak od 0,50m, s tim što se energetski kabl polaže ispod telekomunikacionog kabla. Ugao ukrštanja treba da bude bliži 90°, ali ne manje od 45°.
- Energetske kablove pored zidova i temelja zgrada treba polagati na rastojanju od najmanje 30cm. Ako pored zgrade postoji trotoar onda kabl mora da bude van trotoara.

Elektroinstalacije objekata

Elektroinstalacija svih novih objekata mora biti izvedena u skladu sa važećim tehničkim propisima i standardima, a kod stambenih objekata i sa normativima iz plana višeg reda.

Instalacije moraju zadovoljavati sada važeće tehničke propise i standarde iz oblasti elektroinstalacija niskog napona. Za zaštitu od indirektnog dodira u objektima primijeniti sistem TN-S.

Izgradnja spoljašnjeg osvjetljenja

Izgradnjom novog javnog osvjetljenja otvorenog prostora i saobraćajnica oko kompleksa obezbjediti fotometrijske parametre date evropskom normom EN 13201.

Kao nosače svjetiljki koristiti metalne stubove, predviđene za montažu na pripremljenim betonskim temeljima, tako da se po potrebi mogu demontirati, a napajanje javnog osvjetljenja izvoditi kablovski (podzemno), uz primjenu standardnih kablova (PP00 4x25mm²; 0,6/1 kV za ulično osvjetljenje i PP 00 3(4)x16mm²; 0,6/1 kV za osvjetljenje u sklopu uređenja terena). Pri projektovanju instalacija osvjetljenja u sklopu uređenja terena oko planiranih objekata poseban značaj dati i estetskom izgledu instalacije osvjetljenja.

Sistem osvjjetljenja, iz razloga energetske efikasnosti, treba da bude automatizovan uz upotrebu energetski efikasnih izvora svjetlosti LED tehnologiji, savremenih eksterijerskih, električnih i svjetlotehničkih karakteristika. Pri izboru svjetiljki voditi računa o tipizaciji u cilju jednostavnijeg održavanja.

Maksimalno dozvoljeni pad napona u instalaciji osvjjetljenja, pri radnom režimu, može biti 5%. Kod izvedene instalacije moraju biti u potpunosti primjenjene mjere zaštite od električnog udara (zaštita od direktnog i indirektnog napona). U tom cilju, mora se izvesti polaganje zajedničkog uzemljivača svih stubova instalacije osvjjetljenja, polaganjem trake Fe-Zn 25x4 mm i njenim povezivanjem sa stubovima i uzemljenjem napojnih trafostanica. Obezbjediti selektivnu zaštitu kompletnog napojnog voda i pojedinih svjetiljki.

Obezbjediti mjerenje utrošene električne energije. Komandovanje uključanjem i isključenjem javnog osvjjetljenja obezbjediti preko uklopnog sata ili fotoćelije.

Za polaganje napojnih vodova važe isti uslovi kao i kod polaganja ostalih niskonaponskih vodova.

Faznost realizacije

Redosled izgradnje po fazama zavisi od planova lokalne samouprave i izgrađenosti elektroenergetske infrastrukture u kontaktnim zonama.

Mjere energetske efikasnosti

Poboljšanje energetske efikasnosti posebno se odnosi na: ugradnju ili primjenu: niskoenergetskih zgrada, unapređenje uređaja za klimatizaciju i pripremu tople vode korišćenjem solarnih panela za zagrijavanje, unaprijeđenje rasvjete upotrebom izvora svjetla sa malom instalisanom snagom (LED), korišćenje fotonaponskih panela, koncepte inteligentnih zgrada (upravljanje potrošnjom energije glavnih potrošača s jednog centralnog mjesta). Sve nabrojane mogućnosti se u određenoj mjeri mogu koristiti pri izgradnji objekata na području DUP-a.

6.2.4. Troškovi izgradnje elektroenergetskih objekata

Gruba procjena troškova za elektroenergetske objekte

R.br.	Objekat	j.mj.	Kol.	Cijena (€)	Iznos (€)
I	Trafostanice 35/10 kV i 10/0,4kV				
1	TS 10/0,4 kV, 2x630 kVA	kom	3	65.000.00	195.000.00
2	TS 10/0,4 kV, 2x1000 kVA	kom	8	80.000.00	640.000.00
3	TS 10/0,4 kV, 1x1000 kVA	kom	3	80.000.00	240.000.00
4	Rekonstrukcija trafostanice 10/0,4kV (rekonstrukcija, zamjena postojećeg transformatora novim snage 1000 kVA)	kom	5	15.000.00	75.000.00
5	Rekonstrukcija trafostanice 10/0,4kV (rekonstrukcija, zamjena postojećeg transformatora sa dva nova snage 1000 kVA)	kom	4	25.000.00	100.000.00
6	Rekonstrukcija trafostanice 10/0,4kV (rekonstrukcija, dodavanje postojećem transformatoru još jednog snage 630 kVA)	kom	1	10.000.00	10.000.00
7	Rekonstrukcija trafostanice 10/0,4kV (rekonstrukcija, zamjena postojeća dva transformatora sa dva nova snage 1000 kVA)	kom	1	30.000.00	30.000.00
8	Trafostanica 35/10kV "Sutomore" rekonstrukcija sa (8+4)MVA na (2x8) MVA	kom	1	110.000.00	110.000.00
9	Trafostanica 35/10kV (2x8) MVA "Maljevik"	kom	1	1.300.000.00	1.300.000.00
	Ukupno trafostanice				2.700.000.00

R.br.	Objekat	j.mj.	Kol.	Cijena (€)	Iznos (€)
II	Mreža 10 kV u zoni DUP-a				
1	Izgradnja podzemne 10 kV mreže kablom 3 x (XHE 49-A 1x240 mm ² , 12/20 kV.)	m	15100	80	1.208.000.00
	Ukupno mreža 10 kV				1.208.000.00
III	Javna rasvjeta				
1	Obračun po metru dužnom saobraćajnice	m	21000	35	735.000.00
IV	Učešće u izgradnji objekata višeg naponskog nivoa				
	Prema radnom materijalu EPCG Metodologija pravedne participacije u priključku potrošača, zbog angažovane snage na naponu 10 kV biće potrebno uložiti u povećanje kapaciteta objekata na višem naponskom nivou, 100 €/1kW	kW	29377	100	2.937.700.00
	REKAPITULACIJA				
I	Trafostanice				2.700.000.00
II	Mreža 10 kV u zoni DUP-a				1.208.000.00
III	Javna rasvjeta				735.000.00
IV	Učešće u izgradnji objekata višeg naponskog nivoa				2.937.700.00
	UKUPNO				7.580.700.00

6.3. Elektronske komunikacije

6.3.1. Postojeće stanje

Uvidom u dostavljeni katastar telekomunikacionih instalacija Crnogorskog Telekom zaključuje se da na području obuhvaćenom Nacrtom Izmjena i dopuna urbanističkog plana „Sutomore – centar“, postoji odnosno izgrađena je elektronska komunikaciona infrastruktura. Elektronsku komunikacionu infrastrukturu čine kablovska kanalizacija i prenosno pristupna mreža. Najveći dio postojeće prenosno pristupne mreže smješten je u kablovskoj kanalizaciji dok je jedan dio telekomunikacionih kablova položen direktno u zemlju. Postojeća telekomunikaciona kablovska kanalizacija je izgrađena sa različitim brojem PVC cijevi presjeka 110mm i to sa 6, 4, 3 i 2 pvc cijevi. Postojeća telekomunikaciona kablovska okna, izgrađena od betonskih blokova ili punog betona su različitih dimenzija, a njihove dimenzije i međusobna rastojanja prilagođeni su namjeni što podrazumijeva broj i kapacitet telekomunikacionih kablova. Na postojećim kablovskim oknima koja se nalaze u kolovozu gornja betonska ploča je ojačana i na njoj su postavljeni kablovski ramovi sa teškim poklopcem.

Obodom ovog područja, tačnije duž magistralnog puta Podgorica-Bar izgrađena je kablovska kanalizacija u kojoj je pored pojedinih kablova prenosno pristupne mreže za potrebe Grada Sutomore, položen i magistralni optički kabal koji povezuje telekomunikacione priključne kapacitete Bara, Sutomora i Ulcinja na magistralne kapacitete Podgorice odnosno Crne Gore. Jedan dio kablova prenosno pristupne mreže položen je direktno u zemlju, a jedan dio kroz neprekidne PE cijevi presjeka 40mm.

Fiksni telekomunikacioni saobraćaj na području Sutomora, obavlja dominantni operater fiksne telefonije, kompanija Crnogorski Telekom, tj. Telekomunikacioni Centar Bar, kao njena organizaciona jedinica. Pretplatnici fiksne telefonije u zoni obuhvaćenom Izmjenama i dopunama urbanističkog plana „Sutomore – centar“ trenutno koriste telekomunikacione priključke sa dva telekomunikaciona čvora, RSS Sutomore i RSS Zagrađe. Telekomunikacioni čvorovi RSS Zagrađe i RSS Sutomore se nalaze na obodu zone obuhvaćenom Izmjenama i dopunama urbanističkog plana „Sutomore – centar“ i napaja takođe stanovnike ovog naselja telekomunikacionim priključcima.

Telekomunikacioni čvorovi RSS Sutomore i RSS Zagrađe imaju dovoljne kapacitete za zadovoljenje svih sadašnjih potreba stanovnika Sutomora i smješteni su u posebnim objektima tako da nije potrebno nikakvo dodatno ulaganje u slučaju eventualnog proširenja njihovih telekomunikacionih kapaciteta. Navedeni telekomunikacioni čvorovi omogućavaju postojećim korisnicima servisa kvalitetno obavljanje telekomunikacionog saobraćaja i pružanje savremenih telekomunikacionih usluga fiksne telefonije i širokopojasnog prenosa podataka (ISDN, ADSL, IPTV i dr.). Oba navedena telekomunikaciona čvora povezana su optičkim kablovima sa glavnim telekomunikacionim čvorom LC Bar.

Prema podacima i preporukama za izradu Izmjena i dopuna DUP-a "Sutomore Centar", dostavljenim od strane Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (31.12.2017.g), **usluge fiksne telefonije** na području Opštine Bar u čijem je sastavu i Sutomore, pruža 5 operatora i to;

a) Crnogorski Telekom na teritoriji opštine Bar ima u funkciji 11240 aktivnih fiksnih telefonskih priključaka (9853 za fizička i 1387 za pravna lica);

b) M:tel na teritoriji opštine Bar ima u funkciji 1485 aktivnih fiksnih telefonskih priključaka (1421 za fizička i 64 za pravna lica);

c) Telemach na teritoriji opštine Bar ima u funkciji 560 aktivnih fiksnih telefonskih priključaka (546 za fizička i 14 za pravna lica);

d) Telenor na teritoriji opštine Bar ima u funkciji 56 aktivnih fiksnih telefonskih priključaka (pravna lica);

e) Pošta Crne Gore- na teritoriji Opštine Bar u svojim poslovnicaama pruža usluge javnih telefonskih govornica i to na ukupno 11 lokacija od čega su 5 na teritoriji Sutomora.

Usluge fiksnog širokopojasnog pristupa Internetu (putem kabla) na teritoriji Opštine Bar pružaju tri operatera.

a) Crnogorski Telekom na teritoriji Opštine Bar ima u funkciji sledeće aktivne priključke:

xDSL(digital Subscriber Liner)	fizička lica-4904,	pravna lica – 643 ,	ukupno 5547
FTTH (Fiber To The Home)	fizička lica- 776,	pravna lica – 83 ,	ukupno 859,
što ukupno iznosi	fizička lica-5680,	pravna lica – 726 ,	ukupno 6406

b) M:tel na teritoriji Opštine Bar ima u funkciji sledeće aktivne priključke:

KDS (Kabl. Distrib. Sistem) i

HBC (HybridFiber/Coaxial)	fizička lica-741	pravna lica – 51 ,	ukupno 792
---------------------------	------------------	--------------------	------------

FTTH (Fiber To The Home) i

FTTB (Fiber To The Building)	fizička lica-2060	pravna lica – 58 ,	ukupno 2118
------------------------------	-------------------	--------------------	-------------

što ukupno iznosi	fizička lica-28010,	pravna lica – 109 ,	ukupno 2910
-------------------	---------------------	---------------------	-------------

b) Telemach na teritoriji Opštine Bar ima u funkciji sledeće aktivne priključke:

KDS (Kabl. Distrib. Sistem)	fizička lica-1579	pravna lica – 22 ,	ukupno 1601
-----------------------------	-------------------	--------------------	-------------

FTTH (Fiber To The Home)	0	0	0
--------------------------	---	---	---

što ukupno iznosi	fizička lica-1579	pravna lica – 22 ,	ukupno 1601
-------------------	-------------------	--------------------	-------------

Usluge fiksnog-bežičnog širokopojasnog pristupa Internetu na teritoriji opštine Bar pruža 6 operatora, i to:

a) WiMAX Montenegro na teritoriji Opštine Bar ima u funkciji sledeće aktivne telefonske priključke.

WiMAX	fizička lica-123	pravna lica – 0 ,	ukupno 123
-------	------------------	-------------------	------------

WiFi (Wireless-Fidelity)	fizička lica-282	pravna lica – 1 ,	ukupno 283
--------------------------	------------------	-------------------	------------

što ukupno iznosi	fizička lica-405	pravna lica – 1 ,	ukupno 406
-------------------	------------------	-------------------	------------

b) S&E Tehnica na teritoriji opštine Bar ima u funkciji 399 aktivnih priključaka (394 za fizička i 5 za pravna lica) putem WiFi (Wireless-Fidelity) tehnologije;

c) M:tel - na teritoriji opštine Bar ima u funkciji 88 aktivnih priključaka: (77· za fizička i 11 za pravna lica) putem WiMAX tehnologije;

d) TeleEye Montenegro na teritoriji opštine Bar ima u funkciji 33 aktivna priključka (23 za fizička i 10 za pravna lica) putem WiFi (Wireless-Fidelity) tehnologije;

e) Orion Telekom na teritoriji opštine Bar ima u funkciji 9 aktivnih priključaka (fizička lica) putem WiFi (Wireless-Fidelity) tehnologije;

e) SBS Net Montenegro na teritoriji opštine Bar ima u funkciji 4 aktivna priključka (pravna lica) putem postojeće satelitske opreme.

Usluge mobilnih elektronskih komunikacija na terit. Opštine Bar pružaju tri operatera, i to:

a) Telenor koji ima 27 405 aktivnih SIM kartica.

b) M-tel koji ima 18 942 aktivnih SIM kartica.

c) Crnogorski Telekom koji ima 17 693 aktivnih SIM kartica.

Usluge distribucije AVM sadržaja na teritoriji Opštine Bar pružaju pet operatora, i to:

- a) Telemach koji ovu uslugu pruža za 7255 korisnika, i to 2612 korisnika posredstvom KDS tehnologije i za 4643 korisnika posredstvom DTH(Direct To Home) tehnologije,
- b) Crnogorski telekom koji ovu uslugu pruža za 4333 korisnika putem IPTV(internet Protocol Television) tehnologije,
- c) M-tel ovu uslugu pruža za 2673 korisnika posredstvom HFC (Hybrid Fiber/Coaxial) tehnologije;
- d) Radio difuzni centar ovu uslugu pruža za 442 korisnika posredstvom DVB-T2(Digital Video Broadcasting-Second Generation Terrestrial) tehnologije

Obrađivač ovog dijela Nacrta Izmjena i dopuna urbanističkog plana "Sutomore – centar", je priložio grafički prikaz postojećeg stanja na posmatranom području, sa detaljima koji prikazuju trenutno stanje telekomunikacione infrastrukture. Prilikom izrade ovog grafičkog priloga telekomunikacione infrastrukture, u potpunosti je ispoštovan dostavljeni katastar podzemnih telekomunikacionih instalacija, koji je izdao Crnogorski Telekom.

6.3.2. Plan

Programskim zadatkom Sekretarijata za uređenje prostora, komunalno stambene poslove i zaštitu životne sredine, Opštine Bar, definisani su osnovni ciljevi izrade Izmjena i dopuna urbanističkog plana "Sutomore – centar". Izradi izmjena i dopuna planskog dokumenta pristupa se radi preispitivanja cjelokupnog prostora i iznalaženja boljeg urbanističkog rješenja, **posebno u dijelu infrastrukture**, kao i otklanjanje određenih nepravilnosti koje su uočene u toku sprovođenja plana, a koje značajno utiču na funkcionalnu primjenu plana.

U opisu postojećeg stanja je navedeno da se na području obuhvata predmetnog planskog dokumenta nalaze odnosno u funkciji su dva telekomunikaciona čvora, RSS Sutomore i RSS Zagrađe u vlasništvu dominantnog operatora na polju fiksne telefonije i polju usluga širokopojsnog pristupa internetu kablovskim putem. Sa ova dva telekomunikaciona čvora se rešavaju potrebe za komunikacionim priključcima stanovnika sa područja obuhvata plana. U slučaju potrebe, sobzirom na savremene tehnologije i dogradivost sistema, postojeći RSS-ovi se vrlo lako i jednostavno mogu nadograditi odnosno proširiti.

Imajući u vidu ciljeve iz programskog zadatka a vodeći računa o Generalnom planu razvoja elektronskih komunikacionih kapaciteta na teritoriji Opštine Bar, kao i planiranju razvojnih usluga u skladu sa trendovima u razvijenim društvima, obrađivač je projektovao novu elektronsku komunikacionu infrastrukturu kao logičan nastavak postojeće što je prikazano na situacionom planu br.13 (Situacioni plan elektronske komunikacione infrastrukture).

Postojeću i planiranu kablovsko-kanalizacionu infrastrukturu putem zakupa koriste i ostali prisutni operatori obrađivanog područja sa navedenim i ostalim tehnologijama u elektronskim komunikacijama.

Planom nove prenosno pristupne infrastrukture predviđeno je da se svi kablovi i kablovski pravci koji su položeni direktno u zemlju ili su provučeni kroz fleksibilne neprekidne PE cijevi izmjestu u planiranu kablovsku kanalizaciju sa 2,4 i 6 PVC cijevi. Takođe plan nove kablovske infrastrukture je tako koncipiran da je ona, preko priključnog kablovskog okna, dostupna korisnicima sadržaja sa svake postojeće i planirane urbanističke parcele sa područja razmatranog plana. Na taj način planirana kablovska infrastruktura sa područja razmatranog plana, zajedno sa postojećom, čine funkcionalnu mrežu, kablovskom kanalizacijom, povezanih kablovskih okana.

Planska rješenja nove kablovske kanalizacije omogućuju provlačenje pored postojećih i novih prenosnih-tranzitnih optičkih kablova za potrebe korisnika širokopojsnih servisa sa područja Opštine Bar i Opštine Ulcinj.

Planirana kablovska komunikaciona kanalizacija je predviđena sa 6(šest), 4(četiri) i 2(dvije) PVC cijevi presjeka 110mm. Trase kablovske kanalizacije sa 6(šest) i 4(četiri) PVC cijevi su označene na situacionom planu. Neoznačene trase su kapaciteta 2(dvije) PVC cijevi i zbog preglednosti nijesu označene ali se podrazumijeva da su sa dvije PVC cijevi. Ukupna dužina planirane trase kablovske kanalizacije sa 6(šest) PVC cijevi je 1660m, sa 4(četiri) PVC cijevi 3017m i sa 2(dvije) PVC cijevi 25 575m.

Imajući u vidu broj postojećih i planiranih objekata, i prosječnu dužinu distributivne PE kablovske kanalizacije dobijamo planiranu trasu PE kanalizacije u ukupnoj okvirnoj dužini od 40 000m. Distributivna kablovska kanalizacija u gornjem smislu, predstavlja kablovsku kanalizaciju sa dvije PE cijevi presjeka do 50 mm i odnosi se na dio kablovske kanalizacije od kablovskih okana do unutrašnjih kablovskih izvoda i od spoljnih kablovskih izvoda do objekta korisnika.

Predloženo rješenje obezbjeđuje planiranje i građenje elektronske komunikacione infrastrukture koja može odgovoriti na zahtjeve više operatora elektronskih komunikacija, koji će korisnicima prostora ponuditi kvalitetne savremene elektronske komunikacione usluge po ekonomski povoljnim uslovima. Planirana elektronska komunikaciona kanalizacija predviđena je i za potrebe unutrašnjeg povezivanja sistema instalacija slabe struje planiranih objekata. Takođe, u projektovanoj infrastrukturi ostavljena je mogućnost izgradnje optičke mreže za potrebe lokalne samouprave u cilju povezivanja organa lokalne samouprave, za video nadzor, za telemetrijske tačke, za povezivanje informativnih turističkih punktova, lokalnih kablovskih mreža i slično.

Projektovani kapacitet kablovske kanalizacije obezbjeđuje jednostavnu izgradnju i održavanje savremenih pristupnih elektronskih komunikacionih mreža kablovskih operatera (KDS), pri čemu se vodilo računa o liberalizaciji telekomunikacionog tržišta i strogim zakonskim propisima iz Zakona o elektronskim komunikacijama. Osim toga, predloženi kapacitet kablovske kanalizacije omogućava i proširenja građevinskih površina i eventualna povećanja stambenih kapaciteta i zadovoljavaju potrebe za elektronskim komunikacionim servisima za duži vremenski period.

Trasu planirane kablovske kanalizacije potrebno je, gdje god je to moguće, uklopiti u trase trotoara ili zelenih površina, jer bi se u slučaju da se kablovska okna rade u trasi saobraćajnice ili parking prostora, morali ugraditi teški poklopci sa ramom i u skladu sa tim i ojačana okna, što bi iziskivalo dodatne troškove što svakako treba izbjeći.

Projektovano rješenje za kablovsku kanalizaciju u okviru predmetne zone, urađeno je u svemu u skladu sa važećim evropskim propisima i preporukama iz ove oblasti, važećim zakonskim propisima u RCG i planovima viseg reda.

Elektronsku komunikacionu instalaciju u objektima, u svim prostorijama izvoditi kablovima tipa FTP cat6a ili drugim kablovima sličnih karakteristika za telefoniju i prenos podataka i provlačiti kroz PVC cijevi, a za CATV koaksijalne kablove RG6 sa ugradnjom odgovarajućeg broja razvodnih kutija, s tim da u svakoj poslovnoj jedinici treba predvidjeti minimalno po 4 instalacije, a u stambenom prostoru odnosno apartmanu minimum po 2 ili više instalacija.

U slučaju da se trasa kablovske kanalizacije poklapa sa trasom vodovodne kanalizacije i trasom elektro instalacija, treba poštovati propisana rastojanja, a dinamiku izgradnje vremenski uskladiti.

Takođe, Društvo za telekomunikacije „MTEL“ kao pružalac elektronskih komunikacionih usluga na teritoriji opštine Herceg Novi, je dopisom br. 18309/1 od 9.12.2010. godine obavijestilo Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine, da na području obuhvaćenom ovim urbanističkim projektom nema instaliranu opremu kao i da nema u planu da gradi infrastrukturu i postavlja svoju opremu

6.3.3. Pristupna mreža

Savremene elektronske komunikacije koje obuhvataju distribuciju sva tri servisa, telefonije-fiksne i mobilne, prenos podataka i TV signala, omogućavaju više načina povezivanja sa telekomunikacionim operaterima.

Imajući u vidu turistički i rekreativni značaj objekata na području obrađivanog plana opredjeljenje je da se protežira savremeno komunikaciono rješenje sa optičkim mrežama u tehnologiji FTTH (*Fiber To The Home*), sa dva optička vlakna do svakog objekta, odnosno korisnika. Ovo rješenje je u skladu sa namjerama Crnogorskog Telekom, kao dominantnog telekomunikacionog operatera, i dugoročnim rješenjima sa optičkim pristupnim mrežama.

Planske su preporuke da se pristupna optička telekomunikaciona mreža do svih objekata (Tehničkih prostorija TP) gradi isključivo podzemnim optičkim kablovima koji su uvučeni u kablovsku kanalizaciju sa PVC i PE cijevima. Komunikacioni operateri koji u svojoj ponudi objedinjavaju sva tri elektronska signala (*voice, data, IPTV*), obezbjeđuju distribuciju signala do Tehničkih prostorija (TP). Dalja distribucija do krajnjih korisnika vrši se isključivo kroz optičku mrežu, odnosno sa optičkim vlaknom do krajnjeg korisnika. Na taj način se obezbjeđuje maksimalno pouzdan i skalabilan sistem sa praktično neograničenim propusnim opsegom.

Prilikom izgradnje elektronske komunikacione infrastrukture potrebno je pridržavati se sledećih naznaka i preporuka:

- Da se kod gradnje novih infrastrukturnih objekata posebna pažnja obrati zaštiti postojeće elektronske komunikacione infrastrukture
- Da se uvijek obezbijede koridori za telekomunikacione kablove duž svih postojećih i novih saobraćajnica
- Da se gradnja, rekonstrukcija i zamjena elektronskih komunikacionih sistema mora izvoditi po najvišim tehnološkim, ekonomskim i ekološkim kriterijumima.

- Elektronsku komunikacionu mrežu, elektronsku komunikacionu infrastrukturu i povezanu opremu graditi na način koji omogućava jednostavan prilaz, zamjenu, unaprjeđenje i korišćenje koje nije uslovljeno načinom upotrebe pojedinih korisnika iii operatora
- Planirane kapacitete (objekti, kanalizacija i antenski stubovi) predvidjeti za mogućnost korišćenja od strane više operatora.
- U gradnji elektronske komunikacione infrastrukture pridržavati se odredbi Pravilnika o širini zaštitnih zona i vrsti radio koridora u kojima nije dopušteno planiranje i gradnja drugih objekata („Sluzbeni list Crne Gore; broj 33/14).
- Shodno Strategiji razvoja informacionog društva do 2020. godine, u narednom periodu prioritet treba dati razvoju širokopojsnih pristupnih mreža (žicnih i bežicnih).

6.3.4. Okvirni troškovnik za izgradnju planirane komunikacione kablovske kanalizacije

I) Materijal

PVC cijev pr. 110mm sa pratećom opremom, nabavka i isporuka	kom	12 200 x 15 =	183 000
PE cijev presjeka 50mm sa pratećom opremom, nabavka i isporuka	m	80 000 x 1.5 =	120 000
Laki poklopac sa ramom, nabavka i isporuka	kom	375 x 120 =	45 000
Teški poklopac sa ramom, nabavka i isporuka	kom	150 x 160 =	24 000

Ukupno I: 372 000 €

II) Radovi

Izgradnja plan. tk okna sa lakim poklopcem un. dim. (140x120x100)	kom	375 x 350 =	131 250
Izgradnja plan. tk okna sa teškim poklopcem un. dim. (140x120x100)	kom	150 x 450 =	67 500
Izgradnja plan. tk kanalizacije sa dvije pvc cijevi presjeka 110mm sa pratećim mat. Bez pvc cijevi	m	25 575 x 8 =	204 600
Izgradnja plan. tk kanalizacije sa Četiri pvc cijevi presjeka 110mm sa pratećim mat. Bez pvc cijevi	m	2012 x 12 =	24 144
Izgradnja plan. tk kanalizacije sa Šest pvc cijevi presjeka 110mm sa pratećim mat. Bez pvc cijevi	m	1660 x 14 =	23 240
Izgradnja plan. tk kanalizacije sa 2PEHD cijevi presjeka 40mm sa pratećim mat. bez cijevi	m	5000 x 5 =	25 000
Izgradnja plan. tk kanalizacije sa dvije PE cijevi presjeka 40mm sa pratećim mat. bez pe cijevi	m	40 000 x 5 =	200 000

Ukupno II: 675 734 €
SVEUKUPNO (I+II): 1 047 734 €
SVEUKUPNO (I+II) sa pdv od 21%: 1 267 758 €

U cijenu nijesu uračunati troškovi izgradnje prenosno pristupne mreže na razmatranom području. Ovi troškovi pripadaju operatorima fiksne i mobilne telefonije čija komunikaciona infrastruktura gravitira ovom području i koji su zainteresovani za povećanje broja korisnika elektronskih komunikacionih servisa. Takođe ovim troškovnikom nijesu obuhvaćeni eventualni troškovi na proširenju ili inovaciji kapaciteta mobilne telefonije dostupnih operatora. I ovi troškovi izlaze iz okvira gore navedenih troškova i padaju na teret operatora.

6.4. Hidrotehnička infrastruktura

Za prostor naselja Sutomore - centar – Opština Bar, pristupilo se izradi Detaljnog urbanističkog plana u granicama zahvata i ukupnom površinom od 192ha 34a 86m²(1923486,00m²).

Ovako značajna površina podijeljena je u nekoliko zona različite namjene i kapaciteta.

6.4.1. Postojeće stanje

• Vodovod

Planski zahvat Sutomore-centar, u smislu vodosnabdijevanja, pripada vodovodnom podsistemu Sutomora, odnosno vodovodnom sistemu Bara. Svojom topografijom prostor pokriva četiri visinske zone snabdijevanja sa vodom (00,00-200,00mnm). Vodosnabdijevanje Sutomora, karakterišu zimski i ljetnji period.

U zimskom periodu vodovodni podsistem Sutomora se napaja sa izvorišta Brca. Izvorište se nalazi u naselje Brca, sa visinskom kotom cca 31,00mnm. Izvorište je kaptirano sedamdesetih godina sa horizontalnom i vertikalnom štolnom. Tokom zimskog perioda izdašnost izvorišta je veća od Q= 100 L/S. Za potrebe vodosnabdijevanja sistema Sutomora u zimskom periodu, je potrebno do Q=60L/S. Predmetni prostor se snabdijeva sa izvorišta Brca preko glavnog potisnog cjevovoda AC200mm i novoizvedenog cjevovoda DCI250MM Brca-R.Golo Brdo.

U ljetnjem periodu planski prostor se snabdijeva sa izvorišta Brca i dodatnih količina voda iz zaleđa (Orahovo polje i Velje oko). Potrebne količine u ljetnjem periodu za podsistem Sutomora se kreću do Q=120l/s.

Za planski period do 2030.godine, predviđene su dodatne količine voda iz Regionalnog vodovoda sa priključenjem na P.K.Đurmani, preko planiranih rezervoara druge i treće visinske zone.

Na planskom prostoru je u zadnje dvije godine izvršena rekonstrukcija i nadogradnja postojeće vodovodne mreže u značajnom obimu.

Izvedeni su novi cjevovodi od duktila i polietilena profila 100mm, 150mm, 200mm i 250mm.

Vodovodni podsistem planskog zahvata čini.

- distribuciona mreža ,profila 50mm do 250mm,
- rezervoar „Golo Brdo”, V=1000M³, Kd=81,00mnm, Kp=85,00mnm
- rezervoar „Zagrađe1” sa prepumpnom stanicom, Kd=60,00mnm, Kp=65,00mnm.

Predmetni prostor karakteriše i postojeće trase glavnih tranzitnih cjevovoda Zaleđe-R.Golo Brdo-distribuciona mreža Bara.

• Fekalna kanalizacija

Kanalizacioni sistem Sutomora je separatan, što znači da je izgrađen sistem za odvođenje upotrebljenih voda i sistem za odvođenje atmosferskih-površinskih voda.

U posljednje dvije godine izvedena je rekonstrukcija i dogradnja fekalne kanalizacione mreže sa novom prepumpnom stanicom Botun i podmoskim ispustom Golo Brdo.

Kanalizacioni sistem odvođenja upotrebljenih voda čini:

- kanalska mreža sa glavnim i sekundarnim kolektorima, DN200mm-DN600mm.
- fekalna crpna stanica Botun sa potisnim cjevovodom,
- podmorski ispust, dužine L=1000,0 m, DN800mm.

S obzirom na topografiju postojećeg terena planskog prostora, kanalizaciona mreža sa navrednim objektima prima ukupnu količinu upotrebljenih voda cjelokupnog područja Sutomora I sa transportovanjem preko izvedenog podmorskog ispusta u morski akvatorijum-recipient.

U sklopu postojeće kanalizacije, izvedena je kanalska mreža sa glavnim obalnim kolektorom Ratac-Golo Brdo, FCS Botun sa potisnim i gravitacionim cjevovodm Golo Brdo i podmorski ispust.

Navedeni objekti su tokom prošlog ljetnjeg perioda imali značajnog uticaja na kvalitet odvođenja upotrebljenih voda i očuvanja postojeće plaže od zagađenja.

- **Atmosferska kanalizacija**

Planski prostor je djelimično pokriven sa atmosferskom kanalizacionom mrežom. U zadnje dvije godine izvedena je rekonstrukcija i dogradnja kanalizacione mreže, profila od 300mm do 600mm.

Recipijenti glavnih atmosferskih kolektora su postojeći regulisani i neregulisani vodotoci sa glavnim recipijentom-morski akvatorijum.

S obzirom da planski prostor predstavlja prvu visinsku zonu sa najnižim kotama terena, površinske vode cjelokupnog područja Sutomora se transportuju preko primarne atmosferske mreže koja pripada predmetnom DUP-u.

- **Vodotoci**

U planskom zahvatu gravitiraju otvoreni neregulisani vodotoci i to:

- Potok Đurića,
- Suvi potok,
- Potok Mirošica 1

Postojeći vodotoci su neregulisani, osim Đurića potok na određenoj dionici prostora Mirošica 2. Zajednički recipijent navedenih vodotoka je morski akvatorij, jednim dijelom kroz tnel Golo Brdo i drugim dijelom na Sutomorsku pješčanu plažu.

Postojeći vodotoci predstavljaju nizvodni dio slivnog područja cjelokupnog slivnog područja Sutomora.

6.4.2. Plan

- **Vodovod**

Shodno usvojenom Generalnom riješenju vodosnabdijevanja Bara, planski prostor u smislu zoniranja distribucione mreže, podijeljen je u tri visinske zone vodosnabdijevanja. Najveći dio predmetnog prostora čini prva visinska zona sa kotama 0d 00,00mnm do 50,00mnm.

Prostor prve visinske zone je predviđen da se snabdijeva u zimskom periodu sa lokalnog izvorišta Brca preko rezervoara prve visinske zone Golo Brdo (V=1000m³, 85mnm/81mnm).

U ljetnjem periodu se dopunjava sa količinama voda iz zaleđa (Orahovo polje, Velje oko), preko postojećeg rezervoara Golo Brdo.

Druga i treća visinska zona (50,00mnm-100,00mnm-150,00mnm), se u zimskom periodu snabdijevaju vodom sa lokalnog izvorišta Brca, preko rezervoara druge visinske zone koji se planiraju izvesti. To su **rezervoari** „Sutomore 2”, „Tunel 2”(V=1200m³ ; kd=114mnm, Kp=118mnm) i „Zagrađe 2” sa PS Zagrađe 2 (V=500m³ ; Kd=112mnm, KP=116mnm).

U ljetnjem periodu druga i treća visinska zona se planiraju snabdijevati vodom sa lokalnih izvorišta iz zaleđa (Orahovo polje i Velje oko), preko postojećeg rezervoara Sutomore 1” i rezervoara druge visinske zone.

Za funkcionisanje planiranih objekata, neophodno je predvidjeti glavne distribucione cjevovode, profila DN150mm, DN200mm, DN250mm i DN 300mm.

Za planirani period do 2030.godine predviđene su dodatne količine voda iz Regionalnog vodovod sa priključkom iz postojeće prekidne komore Đurmani, Regionalnog vodovoda.

Pri izradi plana , treba primijeniti :

- zoniranje planskog prostora
- optimalni tip vodovodne mreže (prstenasta, granata),
- potreban broj nadzemnih protivpožarnih hidranata,
- savremene materijale, ovisno od profila cijevi.

Potrebe za vodom

- Maksimalni broj stanovnika   18 260
- Broj turist. Ležaja   11 407

.....
 Ukupan broj korisnika   30027

$Q_{max} = 18260 \times 200 + 11407 \times 300 = 87,66l/s$

$Q_{sp} = 87,66lit/sec$

Dnevna maksimalna potrošnja se dobija kada se specifična potrošnja pomnoži sa koeficijentom dnevne neravnomjernosti, koji je usvojen da bude 1,3.

$$Q_{\max, \text{dn}} = Q_{\text{sp}} \times 1,3$$

$$Q_{\max, \text{dn}} = 87,66 \times 1,3$$

$$Q_{\max, \text{dn}} = 113,96 \text{ lit/sec}$$

Obzirom da distributivna mreža treba da obezbijedi tzv. maksimalnu časovnu potrošnju naselja, koja je uglavnom zavisna od broja priključenih objekata, odnosno potrošača, prihvatili smo sljedeću veličinu časovnog koeficijenta neravnomjernosti :

- do 200 stanovnika ..... Kč = 4,0

- od 200 – 500 st. .... Kč = 3,0

- od 500 – 1000 st. .... Kč = 2,5

- od 1000 - 5000 st. .... Kč = 2,0

- preko 5000 st. .... Kč = 1,6

$$Q_{\max, \text{čas}} = Q_{\text{sp}} \times 1,6$$

$$Q_{\max, \text{čas}} = 113,96 \times 1,6$$

Q max,čas = 182.34 lit/sec

Dodatne količine voda za planski prostor za period do 2030.godine će se obezbijediti iz Regonalnog vodovoda sa planiranim hidrotehničkim objektima u skladu sa Generalnim riješenjem vodosnabdijevanja Bara.

Protivpožarna mreža

Poštujući uslove protivpožarne zaštite, planirani cjevovodi dimenzionisani su tako, da odgovaraju i zahtijevima za hidrantsku mrežu. Svi novi cjevovodi, koji su položeni uz ivicu saobraćajnica, su od cijevi PEHD 110mm, što odgovara zahtijevu pravilnika za protivpožarnu zaštitu, da minimalni profili cijevi ne smiju biti manji od 110mm. Na svim postojećim cjevovodima profila 110mm i na svim novim cjevovodima predviđena je ugradnja nadzemnih hidranata PH Ø80mm, na razmaku 80-100m.

Na mjestima gdje smetaju prometu ili slično, mogu se ugraditi i podzemni hidranti. Protivpožarna mreža je planirana odvojeno za I i II zonu, u obliku prstena, tako da se omogući obezbjeđenje za hidrante iz dva smjera i da se poboljša ukupna distribucija pritiska u mreži.

• Fekalna kanalizacija

Kanalizacioni sistem Sutomora predstavlja zaseban sistem koji odvodi isključivo upotrebljene vode cjelokupnog područja Sutomora sa recipijentom u more.

S obzirom da je u zadnje dvije godine izvedena značajna rekonstrukcija i dogradnja kanalizacione mreže, kod planiranog tehničkog rješenja je predviđena nova kanalizaciona mreža preostalog prostora planskog zahvata (Mirošica 2, Zagrađe).

Planirana kanalizaciona mreža u cjelokupnom kanalizacionom sistemu Sutomora predstavlja primarnu mrežu sa primarnim hidrotehničkim objektima (FCS Botun, podmorski ispust), sa odvođenjem upotrebljenih voda u morski akavatorijum.

Kod planiranja kanalizacionog sistema imali smo u vidu i neophodnost planiranja lokacije za PPOV.

Precizna lokacija PPOV će se odrediti kroz izradu Studije lokacije PPOV, čija je izrada u toku.

Kod planiranja treba primijeniti:

- separatan sistem odvođenja otpadnih voda,
- planirane saobraćajnice i pješačke staze koristiti za trase odvodnih kanala.
- dimenzionisanje profila u skladu sa tehničkim propisima.
- adekvatne uređaje za prečišćavanje površinskih voda (masnoće, ulja)

Hidraulički elementi:

- minimalna brzina vode je $V_{\min} = 0,8 \text{ m/s}$
- maksimalna brzina vode je $V_{\max} = 3,0 \text{ m/s}$,
- minimalni profil je $DN = 250 \text{ mm}$,
- minimalni i maksimalni nagib je u funkciji brzine tečenja i samoispiranja u kanalu,
- izbor cijevnog materijala, prema uslovima J.P.Vodovod.

Proračun rashoda upotrebljenih voda

Prema Master planu razvoja kanalizacionog sistema Crnogorskog primorja, date su norme oticaja otpadnih voda po kategorijama korisnika.

Specifična proizvodnja otpadnih voda

- Maksimalni broj stanovnika	18 260
- Broj turist. Ležaja	11 407

- Hoteli 1*-3*	240
- Stanovnici	168
- Turisti	168

$$Q_{max} = 31\,984 \times 168 + 5\,398 \times 100 + 2\,126 \times 168$$

$$18\,260 \times 168 + 2\,794 \times 240 + 8\,613 \times 168$$

$$Q_{max} = 72,57 \text{ l/s}$$

Uz pridržavanje stavova o potrošnji vode, što je iznijeto kod određivanja potreba u vodi, za jedinične rashode otpadne vode možemo usvojiti sljedeće količine i parametre:

*vršni faktor za dnevni maksimalni protok za mreže preko 8000 stanovnika:

*infiltrirana voda: 30% protoka po suvom vremenu u ljetnjem periodu,
100% protoka po suvom vremenu u zimskom periodu

* Maksimalni dnevni oticaj $Q_{max, dn} \times 3,00 = 72,57 \times 2,70 = 195,90 \text{ l/s}$
Infiltracija 100 % 391,80 l/s

Proračun maksimalnih časovnih protoka, mjerodavnih za dimenzioniranje kanalizacionih objekata takodje zavisi od tzv. koeficijenta časovne neravnomjernosti za koji smo prihvatili sljedeće vrijednosti :

- do 1000 stanovnika ..... Kč = 5,0
- do 2000 « ..... Kč = 4,0
- do 3000 « ..... Kč = 3,5
- do 5000 « ..... Kč = 3,0
- preko 8000 « ..... Kč = 2,7

Na osnovu ovih vrijednosti maksimalna časovna protoka za cijelo područje obuhvaćeno DUP-om iznosi

$$Q_{max, čas} = 72,57 \times 2,70 = 195,90 \text{ l/s}$$

- **Atmosferska kanalizacija**

Planski prostor je djelimično pokriven sa kanalizacionom mrežom atmosferskih voda. Najviše je zastupljena na području Mirošice 1, prostor Mirošice 2 i Zagrađa nije pokriven kanalizacionom mrežom.

Planirana je kanalizaciona mreža sa minimalnim profilom DN 300mm.

Atmosferske vode sa planiranih saobraćajnica će se prihvatiti sistemom uličnih slivnika i mreže i odvesti u postojeće bujične kanale preko kojih se disponira u more kao konačni recipjent. Bujični kanali će osim oborinske vode sa urbane zone prihvatati, značajne, količine vode sa visočijih gravitirajućih zona. U tom smislu isti se trebaju tretirati kao osnovni recipijenti za prihvat oborinskih voda te u sklopu uređenja zona izvršiti i njihovo uređenje odnosno regulaciju.

Atmosferski kanali planirani su u profilima postojećih i planiranih saobraćajnica i pješačkih staza sa tipskim revizionim kanalizacionim otknima. Površinske vode se u odvodne kanale sakupljaju, sistemom uličnih četvrtastih i linijskih slivnika.

Neposredno prije ispuštanja površinskih voda u prirodne vodotoke, neophodno je na završetcima kolektora planirati adekvatne uređaje za otklanjanje ulja i raznih masnoća.

Sve površinske vode planskog prostora se preko kanalizacione mreže i regulisanih vodotoka odvede u more kao recipijenta.

Za sve proračune mreže atmosferske kanalizacije u Baru, koriste se I-T-P krive za HS Bar, prema podacima HMZ Crne Gore. Na osnovu odabranih podataka, trajanja ($t = 10-15 \text{ min}$), povratnog perioda ($T=5 \text{ god.}$), inteziteta ($q = 293,33 \text{ l/s/ha}$), dimenzionišu se odvodni kanali atmosferskih voda.

Ukupna količina površinskih voda sa planskog prostora je :

$$Q = F \times i \times \varphi$$

gdje je :

Q - specifično oticanje sa lokacije

F - površina oticanja -

i - intezitet kiše –

φ - koeficijent oticanja -

Naveden je postupak proračuna , detaljne analize i dimenzioniranje odvodnih kanala provest će se u narednoj fazi projektovanja.

• Regulacija vodotoka

Postojeći neregulisani vodotoci odvođe površinske vode sa cjelokupnog prostora Sutomora najvećim dijelom kroz tunel Golo Brdo, kao i manjim udjelom na Sutomorsku plažu-more kao recipijenta.

Kod urbanizacije jednog naselja i zbog koncepcije rješenja za atmosfersku kanalizaciju od velikog je značaja regulacija bujičnih tokova. Na predmetnom planu markirano je više bujičnih vodotoka a dominantan je potok centralnim dijelom zone „A”, tzv. potok Đurića sa pritokom Suvi potok. Potok je dijelom usmjeren kroz postojeći tunel Golo Brdo u more kao recipijenta, a dijelom i dalje postojećim koritom do pješčane plaže Sutomora. Osim navedenog potoka na području plana egzistira više otvorenih kanala, čiju je regulaciju potrebo uraditi, prvenstveno zbog kanalisanja atmosferskih voda sa cjelokupne površine predmetne lokacije.

Svi kanali moraju biti tako dimenzionisani, da prihvate maksimalnu vodu, koja se može javiti na ovom području..

Regulacija potoka po pravilu treba da se izvrši na otvoreni način. Samo ispod saobraćajnih i drugih betonskih površina, dozvoljena je regulacija sa zatvorenim kolektorima uz obavezno uvođenje površinskih voda u kolektore pod sredstvom potrebnog broja slivnika.

6.4.3. Predmjer i predračun radova na izgradnji hidrotehničkih instalacija

I. VODOVOD

- 1.1. Ručni i mašinski iskop kanalskog rova , u materijalu IV , V i VI kategorije , odvoz viška materijala , zasipanje pijeska oko cijevi u pripremljen kanalski rov , i zatrpavanje kanala sa materijalom iz iskopa i novim materijalom do potrebne zbijenosti.

Obračun po m izvedenog kanalskog rova.

m 23 000,0 x 30,00 = 687.000,00

- 1.2.Nabavka , transport i montaža vodovodnih cijevi , od Duktila ili PEVG (uslovi J.P.Vodovoda) , sa svim potrebnim armaturama i fazonskim komadima za radne pritiske PN 10 bara, ispiranje , dezinfekcija i ispitivanje na probni pritisak.Obračun po m izvedenog i ispitnog cjevovoda.

DN 50 mm; m	6 300,0 x 3,00	=	18,900,00
DN 100 mm; m	7 600,0 x 7,00	=	53,200,00
DN 150 mm; m	4.700,0 x 12,00	=	56.400,00
DN 200 mm; m	980,0 x 20,00	=	19.600,00
DN 250 mm; m	1.700,0 x 25,00	=	42.500,00
DN 300 mm; m	1 600,0 x 30,00	=	48.000,00

- 1.3.Izrada crpnog postrojenja , potrebnog kapaciteta sa svim potrebnim građevinskim , montažnim i za natskim radovima.

kom 2,0 x 40.000,00 = 80 000,00

- 1.4. Izrada rezervoara Zagrađe, sa svim potrebnim Građevinskim, masinskim i elektro radovima sa Automatikom.
Obračun po m3.

M3 500,0 x 400,00 = 200 000,00

UKUPNO: 518.800,00

II.FEKALNA KANALIZACIJA

- 1.1. Ručni i mašinski iskop kanalskog rova, sa odvozom na deponiju, planiranje dna kanalskog rova, zasipanje pijeskom (0-4) ispod i iznad cijevi, zatrpavanje sa materijalom iz iskopa i novim materijalom do potrebne zbijenosti. U cijenu je uračunata izrada tipskih revizionih AB okana prema grafičkom detalju.
Obračun po m izvedene kanalske trase.

m 17.700,0 x 35,00 = 619.500,00

- 1.2. Nabavka, transport i montaža kanalizacionih cijevi od PVC, PE ili poliester materijala (uslovi J.P. Vodovod) u pripremljen kanalski rov, sa probnim ispitivanjem.
Obračun po m izvedenog i ispitanog cjevovoda.

DN 250 mm ; m 13.000,0 x 12,00 = 156.000,00
DN 300 mm ; m 2.200,0 x 17,00 = 37.400,00
DN 350 mm ; m 1 500,0 x 20,00 = 30.000,00
DN 400 mm ; m 800,0 x 30,00 = 24.000,00
DN 500 mm ; m 230,0 x 35,00 = 8.500,00

UKUPNO: 875.400,00

III.ATMOSFERSKA KANALIZACIJA

- 3.1. Ručni i mašinski iskop kanalskog rova u materijalu IV, V i VI kategorije, sa planiranjem, odvozom viška materijala na deponiju, zasipanjem ispod i iznad cijevi sa pijeskom (0-4) i zatrpavanjem kanala sa materijalom iz iskopa i novim materijalom do potrebne zbijenosti. U cijenu je uračunata izrada tipskih revizionih okana od AB betona.
Obračun po m izvedene kanalske trase.

m 19 750,0 x 35,00 = 691,250,00

- 3.2. Nabavka, transport i montaža kanalizacionih cijevi od PE materijala (uslovi J.P. Vodovod), sa pripadajućim fazonskim komadima. U cijenu su uračunati i pripadajući slivnici sa taložnikom.
Obračun po m izvedenog i ispitanog cjevovoda.

DN 300 mm ; m 14 000,0 x 17,00 = 238.000,00
DN 350 mm ; m 5 700,0 x 20,00 = 114.000,00
DN 400 mm ; m 400,0 x 30,00 = 12.000,00
DN 500 mm ; m 250,0 x 35,00 = 8.750,00

UKUPNO: 1,064,000,00

REKAPITULACIJA

I. VODOVOD -----	518.800,00 Eur
II .FEKALNA KANALIZACIJA -----	875.400,00 Eur
III.ATMOSFERSKA KANALIZACIJA -----	1,064,000,00 Eur
<hr/>	
UKUPNO:	2,458,200.00 Eur

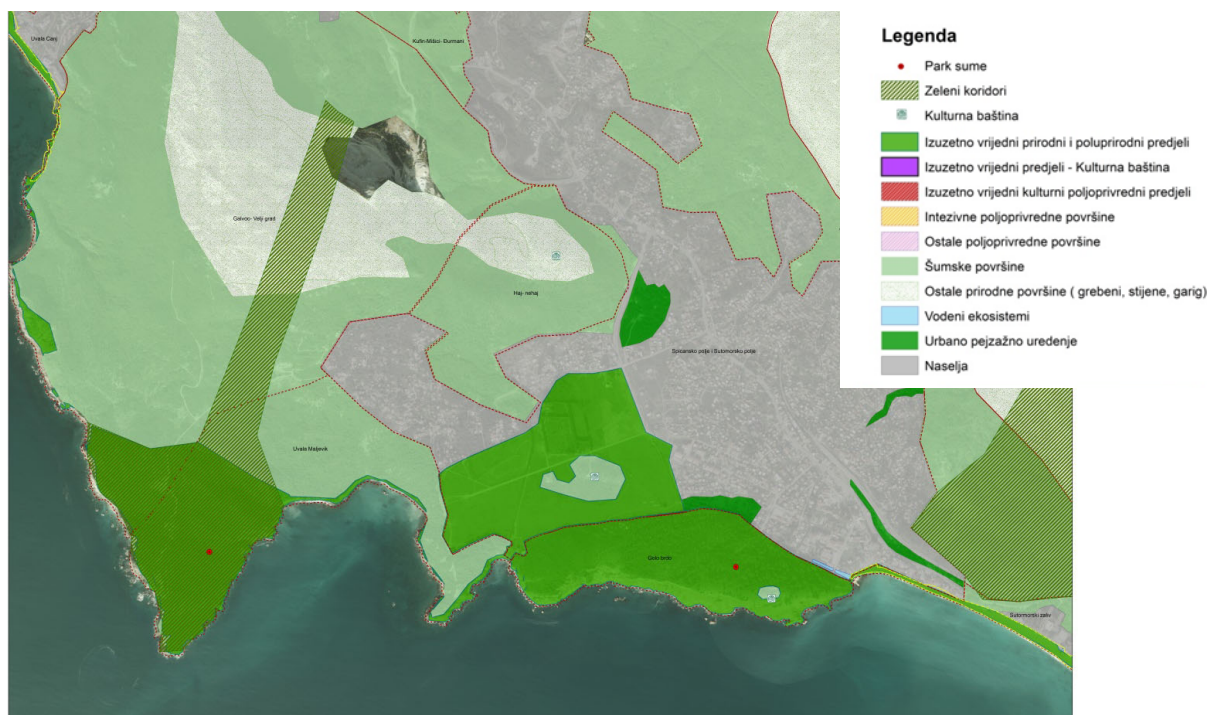

6.5. Pejzažna arhitektura

6.5.1. Postojeće stanje

Zahvat Plana u veliko mjeri je opterećen građevinskim i infrastrukturnim objektima. Veći dio naselja nastao je na strmim terenima, krčenjem postojeće vegetacije i degradacijom terena. Centalne površine zahvata DUP-a, Polje i Zagrađe nalaze oko brežuljka na čijem je vrhu crkva Sv. Petka i u najvećoj mjeri su građevinski neopterećene. Površina je na ravnom livadskom terenu, koja je jednim dijelom uokvirena vetrozaštitnim pojasem gdje je smješten Rasadnik maslina. Potok Đurića je granica sa urbanizovanim dijelom Sutomora. Potok je najvećim dijelom regulisan. Autohtonu vegetaciju čine u najvećoj mjeri niske šume i makija, koje još uvijek egzistiraju na strmim padinama Haj Nehaja, Štita, Golog Brda i oko jaruga i vododelnica postojećih potoka. Spičansko polje je obraslo vegetacijom oštrica i nekim predstavnicima halofitne vegetacije. Destrukcija biljnog i pedološkog pokrivača ima za posljedicu ne samo stvaranje biljnih zajednica siromašnih drvnom masom (makija, šikara, izdanačke šume), već inteziviranje bujičnih tokova i erozivnih procesa. S obzirom da je potencijalna vegetacija ovog prostora šuma *Quercetum ilicis*, one su se zadržale samo na manjim površinama, a primat su preuzele pašnjačke površine, urbanizovane površine i erodirane zemljišta. Međutim, pošumljavanjem terena u vidu enklava razvile su borove sastojine (*Pinus halepensis*), na potesu prema Maljeviku i Golom brdu, čija je prirodna regeneracija prisutna. Ove šume su u velikoj mjeri degradirane i čestim požarima u ljetnjim mjesecima, a činjenica je da na ogoljenim, strmim, skeletnim terenima dolazi do sporog formiranja biljnog pokrivača.

Vegetacija planski zahvaćenog područja se svodi uglavnom na okućnice sa velikim mogućnostima za unaprijeđenje i očuvanje postojećih vrijednosti, što treba sprovesti kroz rekonstrukciju postojećeg zelenila i formiranje novih zelenih površina.

Slika: Plan predjela- Izvod iz Studije predjela za PPPN Obalno područje

U neposrednoj kontaktnoj zoni prepoznati su izuzetno vrijedni prirodni predjeli Maljevika i Golog brda sa potencijalima za razvoj izletišta i park šuma sa vidikovcima i šetnim stazama koji bi ujedno predstavljali značajnu nadopunu turističke ponude šireg područja Sutomora. Formiranjem urbanih i suburban parkovskih površina kao repera prostornog razvoja, kroz valorizaciju postojećih prirodnih i kulturnih resursa, ostvarila bi se značajnija prediona i ambijentalna prepoznatljivost.

6.5.2. Plan

Planski koncept je baziran na zaštiti i unapređenju postojećih prirodnih resursa i povećanju standarda i kvaliteta urbanog stanovanja. Na prostoru zahvata dominantna namjena prostora je stanovanje manjih i većih gustina sa svim komplementranim sadržajima, turistički hotelski kompleksi i turistička naselja. Udio javnih zelenih površina zadovoljava standarde i normative koje jedno urbano područje treba da dostigne. Unutar zahvata plana segmentno je rasuto više neuređenih, slobodnih zelenih površina koje su ovim planom prepoznati kao vrijedni predioni elementi i u najvećoj mjeri očuvani u svojim granicama i predviđeni za dalji planski razvoj i revitalizaciju.

Pored javnih objekata pejzažne arhitekture, zaštitnih zelenih pojaseva i pojaseva uz saobraćajnice i drvorede na prostoru zahvata planira se se i više različitih pejzažnih objekata ograničene namjene kao što su uređene okućnice, zelenilo uz objekte poslovanja, uz objekte namjenjene turizmu, objekte školstva, zdravstva, površine za sport i rekreaciju.

Dispozicija budućih objekata unutar urbanističkih parcela treba u maksimalnoj mjeri da uvaži osobenosti zatečene vegetacije.

Smjernice za uređenje zelenih površina

Koncept ozelenjavanja mora biti usklađen sa planiranim urbanističko arhitektonskim rješenjima i utvrđenim normativima zelenih površina (stepen i nivo ozelenjenosti).

Koncepcija ozelenjavanja planskog područja usmjerena je na povećanje kvaliteta postojećih zelenih površina, rekonstrukciju postojećih i povezivanje svih zelenih površina u sistem, preko linijskog zelenila i na drugi način.

U sklopu oblikovanja ulica predviđa se značajan porast drvoreda. Nužno je da dogradnju primarnog uličnog sistema prati i uporedo podizanje drvoreda, kao vizuelna i zaštitna barijera između različitih sadržaja namjene prostora.

Za zelene i slobodne površine u okviru novoplaniranih turističkih kompleksa treba postovati normative koji su uslovljeni kategorijom i rangom planiranog kompleksa.

Sve postojeće zelene površine zadržavaju se kao sastavni i neodvojivi djelovi ambijenta.

Planska opredjeljenja koja se odnose na dio faze pejzažne arhitekture su sledeća:

- Maksimalno očuvanje i uklapanje postojećeg vitalnog i funkcionalnog zelenila u nova urbanistička rješenja, metodom pejzažne taksacije
- uspostavljanje optimalnog odnosa između izgrađenih i slobodnih zelenih površina;
- povezivanje planiranih zelenih površina u jedinstven sistem
- usklađivanje kompozicionog rješenja zelenila sa namjenom (kategorijom) zelenih površina
- potrebu korištenja biljnih vrsta otpornih na postojeće uslove sredine i usklađene sa kompozicionim i funkcionalnim zahtjevima.

Predviđene su sledeće kategorije zelenila:

I Zelene površine javne namjene

Zelenilo uz saobraćajnice i drvoredi

Park

Skver

II Zelene površine ograničene namjene

Zelenilo individualnih stambenih objekata

Zelenilo stambenih objekata i blokova (mješovita namjena)

Zelenilo poslovnih objekata

Zelenilo objekata prosvete

Zelenilo objekata zdravstva

Sportsko rekerativne površine

Zelenilo za turizam (hoteli)

Zelenilo turističkih naselja

Zelenilo odmarališta

Zelenilo vjerskih objekata

II Zelene površine specijalne namjene

Zaštitni pojasevi

Zelenilo infrastrukture

Namjena površina	Površine po namjenama (m ²)	Minimalan procenat ozelenjenosti	Zelene površine (m ²)
Objekti pejzažne arhitekture javne namjene			
Zelenilo uz saobraćajnice	15221,02	100%	15221,02
Park	90664,40	70%	63465,08
Skver	9726,12	65%	6321,978
Objekti pejzažne arhitekture ograničene namjene			
Zelenilo individualnih stambenih objekata	58823,76	40%	23529,5
Zelenilo stambenih objekata i blokova	849208,53	30%	254762,6
Zelenilo poslovnih objekata	10170,96	30%	3051,288
Zelenilo objekata prosvete	9845,33	40%	3938,132
Zelenilo objekata zdravstva	1448,34	40%	579,336
Sportsko rekreativne površine	63125,65	35%	22093,98
Zelenilo za turizam	18007,77	40%	7203,108
Zelenilo turističkih naselja	77793,85	40%	31117,54
Zelenilo odmarališta	6511,11	40%	2604,444
Zelenilo vjerskih objekata	3529,59	30%	1058,877
Objekti pejzažne arhitekture specijalne namjene			
Zaštitni pojasevi	421911,80	100%	421911,8
Zelenilo infrastrukture	956,79	40%	382,72
UKUPNO ZELENIH POVRŠINA			857241,32

Predhodna tabela daje minimalne površine koje unutar parcela treba da budu ozelenjene u zavisnosti od kategorije. Navedene površine se odnose isključivo na površine pod zelenilom i ne uključuju slobodne površine tipa staza, platoa, manipulativnih površina i slično. Kod izgrađenih objekata koji se zadržavaju u postojećim gabaritima, kada nije moguće zadovoljiti planom zadate parametre i normative ozelenjenosti, neophodno je predvidjeti neke alternativne oblike ozelenjavanja kao što su krovno i vertikalno ozelenjavanje.

Ukupna površina planiranih zelenih površina unutar urbanističkih parcela iznosi **857241,32m²≈ 85.7ha**

Obezbijeđen nivo ozelenjenosti na nivou zahvata Plana je **44,56%** sa stepenom ozelenjenosti od **21m²/korisniku**.

I ZELENE POVRŠINE JAVNE NAMJENE

Zelenilo uz saobraćajnice i linearno zelenilo (ZUS)

Ozelenjavanje saobraćajnica, pješačkih tokova i parking prostora sprovodi se tzv. linearnom sadnjom. U kompozicijskom smislu ovo zelenilo rješava se tako da predstavlja "kičmeni stub" vangradskog zelenila sa zelenilom gradskog područja. Ujedno to je čvrsta veza koja bitno utiče na poboljšanje sanitarno-higijenskih uslova, mikroklimatskih i estetskih karakteristika i vrijednosti. Treba naglasiti da "linearno zelenilo" ne podrazumijeva klasičan niz drvoreda, već niz manjih i raznovrsnijih grupacija zelenila čime se obezbjeđuje ritmika u prostoru, likovno bogatstvo prostora i njegovih boja kao i naizmjenična zasjena mjesta duž pravca kretanja. Prostore uz saobraćajnice koji se nalaze na kosinama potrebno je projektovati na takav način da se spriječi erozija zemljišta, a pri tome voditi računa o kompoziciji, koloritu i izboru vrsta tako da se u urbanom zelenilu stvori prirodan ambijent i ostvari njegova funkcionalnost. Posebnu pažnju posvetiti preglednosti i bezbjednosti u saobraćaju i voditi računa da zelenilo ne bude smetnja već da bude u službi bezbjednosti saobraćaja.

Na **razdjelnim ostrvima i kruznim tokovima** ne planirati sadnju drvenastih formi biljaka, izbor vrsta ograničiti na niže žbiunaste forme i perene u kombinaciji sa travnatim površinama i strogo voditi računa o preglednosti i saobraćajnoj bezbjednosti.

Smjernice za formiranje drvoreda

- Sadnice koje se koriste moraju da imaju pravilno formiran habitus. Treba voditi računa o visini okolnih objekata, kod niskih objekata koristiti vrste sa rijetkom krunom.
- rastojanje između sadnica u drvoredu je 5-10m
- minimalna visina sadnog materijala kada je u pitanju drveće je 2.5-3m i obim stabla na visini 1m min. 10-15m.
- Drvoredna stabla moraju imati čisto, po cijeloj dužini uspravno deblo, bez grančica s dobro definisanom krošnjom
- Visina čistog debla mora biti najmanje 200cm.
- Drvoredna stabla „za sadnju uz saobraćajnice“ (drveće za gradsku upotrebu) moraju imati posebno visoku krošnju.
- Budući da su različite mogućnosti uzgoja u pogledu vrsti/kultivara, treba birati vrste koje dobro podnose orezivanje donjih grana drveta kako bi se povećala visina čistog debla, bez narušavanja konačnog oblika i izgleda drveta, bilo tokom uzgoja ili kasnije kad je konačno posađeno.
- Krune susjednih stabala u drvoredima mogu da se dodiruju (što nije baš najpovoljnije), ali ne smiju da se preklapaju.
- Dovoljno velikim razmakom među stablima obezbjeđuje se, sem dobrih vizuelnih osobina, i dobro provjetranje ulice u vertikalnom smislu.
- Najbolji način sadnje drvoreda je u okviru uzanih zelenih pojaseva duž saobraćajnica koji su širine 1.5m i više.
- U dijelu gdje zeleni pojas nije planiran sadnja se može obaviti i u rupama duž trotoara, naravno obratiti pažnju na podzemne instalacije.
- Sadnja linearnog zelenila moguće je predvidjeti i obodom urbanističkih parcela.
- U užim ulicama se formira drvored samo na sunčanoj strani, ili obostrano ali sa niskim drvorednim sadnicama.
- Prilikom formiranja drvoreda na parkinzima trebalo bi osigurati na dva parking mjesta po jedno drvo a kod podužnog parkiranja na jedno parking mjesto po jedno drvo, naime, ovo rastojanje zavisi i od vrste drveća, odnosno optimalne širine krošnje;
- Ukoliko se drveće sadi u okviru trotoara treba isključiti vrste drveća sa razvijenim površinskim korijenom, kako bi se izbjeglo deformisanje trotoara. Razvoju korijena u dubinu doprinosi i redovno okopavanje zemlje oko stabla. Takođe značajna mjera kontrole rasta korijena u ovakvim uslovima i zaštita infrastrukture postiže se postavljanjem zaštitnih barijera u zoni rasta korijena.
- U zavisnosti od položaja građevinske linije u odnosu na regulacionu birati vrste drveća koje formiraju veću ili manju širinu krošnje i vrste koje dobro podnose orezivanje.
- Pri izboru vrsta za ulično zelenilo treba voditi računa da budu prilagođene uslovima rasta u uličnim profilima (otpornost na zbijenost tla, vodni kapacitet zemljišta, insolaciju, salinitet...).
- Na svim kosinama odnosno nasipima pored puteva potrebno je izvršiti humusiranje i sadnu travnatih i žbunastih vrsta predviđenih za stabilizaciju terena na kosinama. Pored fizičkog učvršćenja datih kosina, takođe se dobija atraktivna zelena površina u prostoru.

Sadnja drvorednih sadnica duž gradskih saobraćajnica zahtijeva specifične uslove obzirom da se koridori trotoara koriste za sprovođenje različitih sistema instalacija (vodovodne cijevi, elektrovodovi, TK instalacije i slično). Da bi se spriječila oštećenja navedenih instalacija i pored toga što se ove instalacije smještaju u PVC cijevi različitih profila dodatna zaštita se sprovodi u slučajevima kada ne postoji mogućnost većeg udaljenja stabla od instalacija.

Drvoredi su na grafičkom prilogu predstavljani simbolično i njihova pozicija nije obavezujuća prilikom izrade projektne dokumentacije.

Park (P)

Na prostoru zahvata planirano je više lokacija za parkovsko uređenje. U skladu sa ostalim planiranim namjenama i raspoloživim prostorom ove površine je potrebno urediti na način da postanu estetski, humani i oblikovni prateći elementi stanovanja, poslovanja, turističke ponude, kao i drugih namjena u okviru kojih se nalaze. Generalno pravilo uređenja parkova je da se unutar njih formiraju dvije cjeline, mirni/pejzažni dio parka i sportsko rekreativni dio sa prostorom za igru djece. U ovom slučaju zbog veličine sportsko rekreativni dio ograničiti samo na prostor za igru djece.

Autentičnost parka postiže se malim arhitekturnim rješenjima (fontane, klupe, osvjetljenje, informaciono-reklamne table, korpe za otpatke), uz svu neophodnu opremu za potrebe rekreacije kao i igru djece. Vegetacijsku osnovu u prvom redu čine mediteranske i egzotične vrste biljaka, posebno kvalitetno visoko drveće koje obezbjeđuje veći stepen sanitarno-higijenskog učinka zelenila, kao i poboljšanje mikroklima šireg područja. Najmanje 70% površine namijenjene parku treba da bude pod zelenilom.

Smjernice za projektovanje zelenih površina i izdavanje UTU uslova

- Prije početka izrade projekta neophodna je pejzažna taksacija -valorizacija postojećeg biljnog fonda i uklapanje kvalitetnih i vrijednih sadnica u budući projekat uređenja terena.
- Na odraslim vitalnim stablima koja se zadržavaju izvršiti orezivanje sasušenih i oštećenih grana koje ometaju pravilan razvoj i izgled krošnje.
- Neophodno je planirati i određene sadržaje unutar parkovskih površina osim staza koje mogu biti za šetnju, trčanje ili vožnju bicikla veoma važni su prostori za igru djece, aktivnu i pasivnu rekreaciju, mirnije kutke za starije osobe, ljetne pozornice i slično
- Staze se mogu planirati od čvrstog materijala, popločavanjem betonskim ili kamenim elementima ili od mekseg materijala – šljunka različite velicine separacija.
- Naglasiti glavne pravce i ulaze u parkovsku površinu
- Izbor sadnog materijala prije svega zavisi od uslova staništa, samim tim treba saditi vrste koje su dokazale visoku otpornost a istovremeno su dekorativne. Osjetljivije vrste treba smjestiti u unutrašnjost parka.
- Kod ove kategorije zelenila optimalna visina i obim za projektovanje sadnog materijala je minimalna visina sadnica 2.5-3 m, a obim stabla na visini od 1m minimalno 10-15cm,.
- U pogledu vrtno-arhitektonske obrade prostora forsirati prirodni, pejzažni stil, umjesto pravilnog – geometrijskog. Sadnja je u sklopovima.
- predvidjeti hidrantsku mrežu radi zalivanja novoplaniranih zelenih površina
- Uređenje ovog kompleksa kako u smislu ozelenjavanja, tako i u smislu planiranja ostalih sadržaja (staze, platoi, osvjetljenje, mobilijar), uključuje obaveznost izrade projekta uređenja terena i pejzažne arhitekture.

Skver (S)

Skverovi daju poseban pečat urbanom pejzažu grada i imaju poseban značaj u oblikovanju grada.

Skverovi su manje uređene i ozelenjene javne površine namijenjene kratkotrajnom odmoru stanovnika ili dekorativnom oformljenju gradskih prostora. Skverovi nadoknađuju manjak velikih parkova i gradskih prostora namjenjenih za okupljanje i odmor stanovnika, posebno u većim gradskim centrima. Oni obezbjeđuju otvoren javni prostor za okolne poslovne, stambene i komercijalne objekte, podstičući okupljanje ljudi koji žive i rade u blizini i time stvaranje lokalnih zajednica.

Balans teritorije svakog skvera zavisi od njegove osnovne namjene, položaja, veličine i specifičnosti kompleksa. Treba naći pravilan odnos osnovnih elemenata, koji čine površinu skvera (platoi, staze i različite kategorije zasada).

Površina pod stazama i platoima iznosi 35% teritorije skvera.

Površina pod zelenilom je 60-65%.

U intenzivnim gradskim centrima skverovi pružaju potreban osjećaj vizuelnog i fizičkog predaha od čvrstih i gusto iskorišćenih gradskih površina. Njihova mala veličina uglavnom ograničava njihovu upotrebu na pasivnu rekreaciju, a u njihov sastav mogu ući mesta za sjedenje, prostori za igru djece, fontane sa pijaćom vodom ili mali izdignuti scenski prostori.

U pejzažnom uređenju dominantno je učešće cvjetnica u gustom sklopu, uz njegovane travnjake kao podlogom, a mogu se koristiti razne vrste žbunja i eventualno nižeg drveća u onoj mjeri u kojoj je ne ometaju normalno odvijanje saobraćaja. Isti princip se koristi i prilikom ozelenjavanja ostrva na kružnom toku. Treba povesti računa da kompozicija zelenila, ni u jednom momentu, ne zaklanja vizure na saobraćajnici i ometa vozače u smislu nepreglednosti na ostale učesnike u saobraćaju.

Kod ozelenjavanja na krovu podzemnih javnih garaža (UP68) neophodno je obezbijediti formiranje intezivnih zelenih krovova, što podrazumijeva stvaranje uslova za rast drveća i žbunja. Ove zelene krovove formirati u nivou kote terena, izbjegavati sadnju u žardinjerama. Za sadnju drveća neophodno je obezbijediti odgovarajuću dubinu plodnog supstrata (min. 1m-1,2m).

Za ovu kategoriju zelenila najbitnije je izabrati vrste koje se najbolje odupiru uticajima gradske sredine. Ove površine mogu pozitivno da utiču na arhitektonsko i estetsko ujednačavanje prostora.

II ZELENE POVRŠINE OGRANIČENE NAMJENE

Zelenilo individualnih stambenih objekata (ZO)

Zelenilo individualnih stambenih objekata zahvata veliku površinu zahvata, i predstavlja najznačajnije površine u zahvatu plana na kojima se formiraju zeleni zasadi.

Bilo da se radi o stambenog prostora kuće sa ili bez poslovnih prostora ili turističkim apartmanima koji se sezonski iznajmljuju, neminovno dolazi do odstupanja u interesima različitih korisnika vrta, pa je stoga poželjno unaprijed predvidjeti i razdvojiti navedene dijelove koliko god je to moguće. Tako je poželjno, fizički razdvojiti ulaze u pojedine dijelove. Ukoliko prostor dozvoljava, valjalo bi unutar vrta razdvojiti i cjelinu ulaza i prilaznih puteva, od terase i prostora za boravak u vrtu.

Podrazumjeva uređenje slobodnih površina oko objekta u zavisnosti od orijentacije kuće i njenog položaja na parceli. Ako objekat ima prednje i zadnje dvorište, onda prednji dio orijentisan ka ulici treba da prate elementi popločanja, nadkrivena pergola i cvijetne površine. U zadnjem dvorištu se mogu formirati voćnaci, povrtnjaci i sl.

Smjernice za ozelenjavanje:

- kompoziciju vrta stilski uskladiti sa arhitekturom objekta;
- pri odabiru vrsta voditi računa o uslovima sredine, dimenzijama, boji, oblicima;
- predvrt urediti reprezentativno u okviru kojeg razmotriti rješenje formiranja parkinga;
- razdvajanje parcela i izolaciju od saobraćajne buke riješiti podizanjem žive ograde;
- za zasjenu koristiti pergolu sa dekorativnim puzavicama.

U zonama sa kućama za individualno stanovanje, prostor između regulacione i građevinske linije treba da bude slobodan i ozelenjen. Za ograđivanje se preporučuje živa ograda, naročito u ulicama koje zbog širine nemaju drvored

U slučaju kada su objekti postavljeni na regulacionu liniju, na zelenim površinama ispred objekta, na prostoru prema ulici, mogu se saditi vrste iz kategorije niskog ili srednjevisokog drveća. Na lokacijam gdje su objekti uglavnom proizvoljno povučeni od ulične linije, dobro organizovanim zelenim površinama sa živim ogradama, ulicama se može dati nov, karakterističan izgled. Ulice mogu da bude prepoznatljive i po određenoj vrsti drveća, šiblja, puzavica ili cvetnica.

Svojim postojanjem doprinose stvaranju povoljnih mikroklimatskih uslova sredine. Granica parcela može biti naglašena živom ogradom ili odgovarajućom ogradom. Ova vrsta zelenih površina, koja se nalazi neposredno uz i oko kuća za stanovanje u kompozicionom smislu predstavlja jednu cjelinu. Svojim postojanjem doprinose u prvom redu stvaranju povoljnijih mikroklimatskih uslova sredine. Zeleni zasadi predviđeni su od voćaka i dekorativnih vrsta koje će kompoziciono proizaći iz arhitekture i želje samih vlasnika. Granica parcela može se naglasiti živom ogradom *Pittosporum tobira*, *Photinia farserii*, *Laurus nobilis*, *Prunus laurocerasus*, *Lavandula sp.*, ili odgovarajućom ogradom.

Smjernice za projektovanje zelenih površina i izdavanje UTU uslova:

- Zelene površine u okviru ove namjene treba da zauzimaju minimum 40% od ukupne površine parcele.
- građevinski materijal koji se koristi u okviru uređenja vrta treba da bude prirodan: drvo, kamen, lomljeni kamen, šljunak i sl.
- naročito je važan izgled zelene površine oko ulaza u objekat i prilaznih površina. Na tim površinama predvidjeti visoko dekorativne reprezentativne vrste.
- obodom, granicom parcele naročito prema saobraćajnicama preporučuje se tampon zelenilo i drvoredi
- tamo gdje nema mjesta za sadnju drveća i žbunja planirati **vertikalno i krovno zelenilo**, kao i sadnju u žardinjerama radi povećanja nivoa ozelenjenosti i što potpunijeg estetskog doživljaja prostora. Vertikalno ozelenjavanje sprovesti ozelenjavanjem fasada kuća, terasa, potpornih zidova, u vidu zelenih portala na ulazima u objekat i primjenom pergola.
- na objektima sa ravnim krovom poželjno je planirati krovno ozelenjavanje uz neophodnu pripremu izolacione podloge specifične za ovaj vid ozelenjavanja.

Slika: Primjeri uređenja dvorišta individualnih stambenih objekata

Zelenilo stambenih objekata i blokova (ZSO)
(mješovita namjena, stanovanje velikih i srednjih gustina)

Ova kategorija ima estetsko-dekorativno-higijenski karakter, a glavna uloga je stvaranje prijatnih mikroklimatskih uslova za stalne korisnike i posjetioce ovih parcela.

Na parcelama namijenjenim stanovanju velikih gustina, u kojima je poželjno urbanističko rješenje blokovskog tipa stanovanja, u unutrašnjosti bloka podižu se grupe zelenila sa posebnom namjenom npr. prostori za igru najmlađih, prostor za igru i sport kao i površine za pasivan odmor stanovnika bloka sa klupama za odmor, česmama i sl.

Staze unutar bloka mogu biti krivolinijske, izvedene u pejzažnom slobodnom stilu, ili u nešto strožijim geometrijskim formama. Neophodno je takođe voditi računa da se obezbijedi dovoljan priliv svjetlosti u unutrašnjost bloka. Mikroklimatske razlike između osunčane strane i strane u sjenci ponekad su velike zbog čega individue pojedinih vrsta teško uspijevaju, tako da pri odabiru biljaka treba u velikoj mjeri poštovati uslove svjetlosti, sjenke i relativne vlage u vazduhu.

Slika: Primjeri uređenja dvorista viseporodičnih stambenih objekata

Smjernice za projektovanje zelenih površina i izdavanje UTU uslova

- U okviru ove namjene predviđeni nivo ozelenjenosti **za novoplanirane objekte** je minimum **30 %** na nivou urbanističke parcele, a ostale slobodne površine planirati za plateoe, staze i saobraćajne manipulativne površine.
- Prilikom projektovanja površina u dijelu gdje se nalazi poslovanje voditi računa o preglednosti terena iz objekta i predvidjeti sadnju nižeg drveća i zbusnja u kombinaciji sa cvjetnicama..
- Naročito je važan izgled zelene površine oko ulaza u objekat i prilaznih površina. Na tim površinama predvidjeti visoko dekorativne reprezentativne vrste. Ozelenjavanje se sprovodi primjenom autohtonih i odgovarajućih alohtonih vrsta, sa posebnom pažnjom na uređenje prilaza, isticanje reklamnih i informacionih tabli, uz ostale elemente kao što su klupe, korpe za otpatke i adekvatno osvetljenje.
- Potrebno je napraviti adekvatan izbor vrsta i voditi računa o svim kompozicionim elementima. Predložene vrste moraju biti dekorativne kako zbog boje i oblika cvjetova i plodova tako i zbog oblika krošnje drveća. Kombinacijom lišćarskih, zimzelenih i četinarskih vrsta drveća dobija se pozitivan efekat zelenila u svim godišnjim dobima.

- Kod ove kategorije zelenila optimalna visina i obim za projektovanje sadnog materijala je minimalna visina sadnica 2.5-3 m, a obim stabla na visini od 1m minimalno 10-15cm.
- Obodom, granicom parcele naročito prema saobraćajnicama preporučuje se tampon zelenilo i drvoredi
- Kod ozelenjavanja na krovu podzemnih garaža neophodno je obezbijediti formiranje intezivnih zelenih krovova, što podrazumijeva stvaranje uslova za rast drveća i žbunja. Ove zelene krovove formirati u nivou kote terena, izbjegavati sadnju u žardinjerama. Za sadnju drveća neophodno je obezbijediti odgovarajuću dubinu plodnog supstrata (min. 1m-1,2m)
- Posebno na parcelama sa velikim stepenom izgrađenosti gdje nema uslova za ispunjavanje traženog normativa ozelenjenosti, ozelenjavanje je moguće postići planiranjem **vertikalnog zelenila**. Na taj način se postiže veći nivo ozelenjenosti i unapređuje estetski doživljaj prostora. Vertikalno ozelenjavanje sprovodi se ozelenjavanjem fasada objekata, terasa, u vidu zelenih portala na ulazima u objekat, primjenom pergola i sl. Prednost vertikalnog zelenila je u tome što razni oblici i vrste puzavica stvaraju razgranatu vegetacionu površinu koja djeluje svojim mikroklimatskim i sanitarno higijenskim pokazateljima.

Slika: Primjeri vertikalnog ozelenjavanja

- na objektima sa ravnim krovom poželjno je planirati **krovno ozelenjavanje** uz neophodnu pripremu izolacione podloge specifične za ovaj vid ozelenjavanja.
- Uređenje ovih površina u smislu ozelenjavanja uključuje obaveznu pejzažnu takasaciju i izradu projekta uređenja terena.

Slika: Primjeri uređenja krovnih vrtova stambenih objekata

Zelenilo objekata turizma – hotel (ZTH)

Tu spadaju zelene površine hotelskih objekata čiji oblik i kvalitet bitno utiče na stvaranje što primamljivijeg ambijenta za boravak turista. Ove zelene površine treba da budu organizovane tako da gostima omoguće pasivan odmor, šetnju i mogućnost lake rekreacije.

Za dobijanje kategorija turistički objekti, moraju da se ispune uslovi koji podrazumjevaju površinu i kvalitet zelenih površina.

Ova kategorija ozelenjavanja ima veliki značaj za ukupan izgled prostora jer pokriva znatnu površinu plana.

Kvalitet ovog prostora posebno ističe neposredna blizina obale, uticaj morskog vazduha, najatraktivnija smjena pejzaža, što sve mora doći do izražaja u pejzažnom uređenju ovog prostora.

Za planiranje turističkih kompleksa, pored smještajnih kapaciteta uzimaju se u obzir i prateći rekreativni sadržaji, zelenilo i interne komunikacije.

Smjernice za projektovanje zelenih površina i izdavanje UTU uslova:

- slobodne, rekreativne i zelene površine urediti adekvatno namjeni objekata.
- ove zelene površine treba da budu oragnizovane tako da gostima omoguće pasivan odmor, šetnju i mogućnost lake rekreacije.
- obzirom na pretežno estetsku funkciju ove kategorije zelenih površina, koriste se biljke sa izuzetno dekorativnim svojstvima, sa interesantnom bojom i oblikom lišća, karakterom i izgledom cvjetova. To znači da se osim autohtonih biljaka koriste i strane vrste kojima odgovara karakter područja, ukoliko imaju interesantan i lijep oblik. Upotrebljavaju se i hortikulture forme koje opstaju uz intezivnu njegu.
- sadnice treba da budu minimalne visine od 3-4 m, a obim stabla na visini od 1m minimalno 15-20cm. Biljni materijal mora biti zdrav i rasadnički njegovan,
- obodom, granicom parcele naročito prema saobraćajnicama preporučuje se tampon zelenilo i drvoredi
- površine oko objekta hotela mogu biti uređene i strožijim, geometrijskim stilom
- ulaze u objekte riješiti partenom sadnjom korišćenjem cvijetnica, perena, sukulenti, palmi i td.
- voditi računa o vizurama,
- planiranje vodenih površina takođe je poželjno za ovu kategoriju zelenila.
- oko infrastrukturnih objekata (trafostanice, crpne stanice itd.), formirati biološki zid koji će prije svega imati dekorativnu ali i zaštitnu ulogu.
- posebnu pažnju je potrebno posvetiti osmišljavanju ljetnih terasa i pješačkih komunikacija, vodenih elemenata (fontane, česme, i sl.), urbanog mobilijara (klupe, oglasni panoi, kante za otpatke, osvjetljenje).
- osvetljenju je potrebno dati multifunkcionalan karakter i ostvariti igru svjetlosti sa krošnjama drveća kao i osvjetljenje terasa koje će se uklopiti u prirodan karakter ovog prostora.
- na pojedinim objektima ako je planirano **krovno ozelenjavanje** posebnu pažnju treba posvetiti pripremi same podloge koja će se ozelenjavati (debljini i rasporedu slojeva), a zatim i vrstama koje će u takvim uslovima moći biti korišćene.
- Kod **ozelenjavanja na krovu podzemnih garaža** neophodno je obezbijediti formiranje intezivnih zelenih krovova, što podrazumijeva stvaranje uslova za rast drveća i žbunja. Ove zelene krovove formirati u nivou kote terena, izbjegavati sadnju u žardinjerama. Za sadnju drveća neophodno je obezbijediti odgovarajuću dubinu plodnog supstrata (min. 1m-1,2m)
- planirati **vertikalno zelenilo** radi povećanja nivoa ozelenjenosti i što potpunijeg estetskog doživljaja prostora. Prednost vertikalnog zelenila je u tome što razni oblici i vrste puzavih biljaka stvaraju razgranatu vegetacionu površinu koja djeluje svojim mikroklimatskim i sanitarno higijenskim pokazateljima.
- predvidjeti hidrantsku mrežu radi zalivanja novoplaniranih zelenih površina
- ove zelene površine tretirati kao zelenilo najviše kategorije održavanja i njege tj. zelenilo sa najvećim stepenom održavanja,
- Otvorene zelene površine i sportsko rekreativne trebale bi biti prilagođene okruženju i potrebama hotela visoke kategorije.

Uređenje ovih površina kako u smislu ozelenjavanja, tako i u smislu planiranja ostalih sadržaja (staze, platoi, osvjetljenje, mobilijar), uključuje obaveznost izrade projekta uređenja terena.

Naročito je značajno kroz razradu projektne dokumentacije valorizovati zelene površine i očuvati svako zdravo i dekorativno stablo na području DUP-a metodom pejzažne taksacije.

Zelene površine turističkog naselja (ZTN)

Zelenilo u okviru ove namjene je važan element turističke ponude, koja ukazuje na reprezentativnost i kvalitet usluga i ponude, pored ekoloških funkcija i obezbjeđivanja prijatnog prirodnog okruženja za turiste.

Istovremeno je veoma važno sa aspekta formiranja cjelokupne slike pejzaža na nivou zahvata Plana ali i šire posmatrano. Osnovni cilj je svakako povećanje atraktivnosti ovih prostora i privlačenja budućih gostiju tj. korisnika.

U dijelu u kom su planirane vile, ova kategorija djelimično preuzima smjernice koje se odnose na zelenilo individualnih objekta, u smislu ostvarivanja što veće intimnosti budućih korisnika i njihovog doživljaja prostora i ambijenta. Ostalo uređenje zelenih površina u okviru kompleksa odnosi se na osmišljavanje lineranog zelenila koje prati pravce komunikacija, parking prostore, kao i uređenje vidikovaca.

Za zelene i slobodne površine u okviru turističkih kompleksa treba poštovati normative koji su uslovljeni kategorijom i rangom planiranog kompleksa. Sve postojeće zelene površine zadržavaju se kao sastavni i neodvojivi djelovi ambijenta i na taj način se ostvaruje veza sa prirodnim okruženjem.

Slika: Primjeri i izbor vrsta za ozelenjavanje turističkih naselja

Smjernice za projektovanje zelenih površina i izdavanje UTU uslova:

- ove zelene površine treba da budu organizovane tako da korisnicima omoguće pasivan odmor, šetnju kroz vrt i mogućnost nekog oblika lake rekreacije.
- obzirom na pretežno estetsku funkciju ove kategorije zelenih površina, koriste se biljke sa izuzetno dekorativnim svojstvima, sa interesantnom bojom i oblikom lišća, karakterom i izgledom cvjetova. Pored autohtonih vrsta u manjem procentu se mogu koristiti i strane vrste kojima odgovara karakter područja. Upotrebljavaju se i hortikulture forme koje opstaju uz intenzivnu njegu.
- posebno kada su u pitanju manje površine predlaže se korišćenje nižih dekorativnih biljaka, mediteranskog žbunja, puzavica, perena, sezonskog cvijeća i manjih travnih tepiha.
- Sadnice drveća treba da budu minimalne visine od 2.5-3m, a obim stabla na visini od 1m minimalno 10-15cm. Biljni materijal mora biti zdrav i rasadnički njegovan,
- obodom, granicom parcele naročito prema saobraćajnicama preporučuje se linerana sadnja i susjednim parcelama
- ulaze u objekte riješiti parternom sadnjom korišćenjem cvijetnica, perena, sukulenti, palmi i td.
- voditi računa o vizurama prema moru,
- **postojeće masline maksimalno sačuvati**, ali na mjestima gdje nije moguće njihovo uklapanje i zadržavanje planira se njihovo presađivanje, u okviru iste parcele.

- planirati **vertikalno zelenilo** radi povećanja nivoa ozelenjenosti i što potpunijeg estetskog doživljaja prostora. Vertikalno ozelenjavanje sprovodi se ozelenjavanjem fasada objekata, terasa, potpornih zidova, u vidu zelenih portala na ulazima u objekat i primjenom pergola.
- Na objektima sa ravnim krovom poželjno je planirati **krovno ozelenjavanje** uz neophodnu pripremu izolacione podloge specifične za ovaj vid ozelenjavanja.
- Kod ozelenjavanja na krovu podzemnih garaža neophodno je obezbijediti formiranje intezivnih zelenih krovova, što podrazumijeva stvaranje uslova za rast drveća i žbunja. Ove zelene krovove formirati u nivou kote terena, izbjegavati sadnju u žardinjerama. Za sadnju drveća neophodno je obezbijediti odgovarajuću dubinu plodnog supstrata (min. 1m-1,2m)
- predvidjeti hidrantsku mrežu radi zalivanja novoplaniranih zelenih površina

Uređenje ovih površina, kako u smislu ozelenjavanja, tako i u smislu planiranja ostalih sadržaja (staze, platoi, osvetljenje, mobilijar), uključuje obaveznost pejzažne taksacije i izrade projekta uređenja terena.

Zelenilo odmarališta i hostela (ZOD)

Ove zelene površine treba da budu organizovane tako da gostima omoguće pasivan odmor, šetnju i mogućnost lake rekreacije.

Smjernice za projektovanje zelenih površina i izdavanje UTU uslova:

- Obzirom na pretežno estetsku funkciju ove kategorije zelenih površina, koriste se biljke sa izuzetno dekorativnim svojstvima, sa interesantnom bojom i oblikom lišća, karakterom i izgledom cvjetova. Pored autohtonih vrsta u manjem procentu se mogu koristiti i strane vrste kojima odgovara karakter područja.
- Procentualni nivo ozelenjenosti za ovu kategoriju je 40%;
- Sadnice treba da budu minimalne visine od 2-2.5m, a obim stabla na visini od 1m minimalno 10-12cm. Biljni materijal mora biti zdrav i rasadnički njegovan;
- Površine oko ulaza u objekte mogu biti uređene i strožijim, geometrijskim stilom;
- Ulaze u objekte riješiti partenom sadnjom korišćenjem atraktivnih biljnih vrsta. Preporučuje se upotreba sezonkog cvijeća;
- Voditi računa o vizurama;
- Oko infrastrukturnih objekata (trafostanice, crpne stanice i td.), formirati biološki zid koji će prije svega imati dekorativnu ali i zaštitnu ulogu;
- Posebnu pažnju je potrebno posvetiti osmišljavanju staza, platoa, kaskada i terasa na strmim djelovima terena, urbanog mobilijara (klupe, oglasni panoi, kante za otpatke, osvijetljenje);
- Osvjetljenje je potrebno dati multifunkcionalan karakter i ostvariti igru svjetlosti sa krošnjama drveća kao i osvijetljenje terasa koje će se uklopiti u prirodan karakter ovog prostora;
- Ove zelene površine tretirati kao zelenilo najviše kategorije održavanja i njege tj. zelenilo sa najvećim stepenom održavanja,
- Neophodno je izvršiti valorizaciju postojećeg zelenila i predvidjeti odgovarajuće mjere njege kao što su proreda, sanitarna sječa i orezivanje;
- Predvidjeti dopunu bilnog fonda adekvatnim vrstama;
- Planirati stazu od prirodnog materijala sa pratećim mobilijarom koja bi upotpunila sadržaj ovog kompleksa;
- Planirati rekonstrukciju nekadašnjeg dječjeg igrališta.

Prostor za igru djece mora da pruža uslove za bezbjedan boravak u njemu, da zadovoljava zdravstveno higijenske uslove (da je osunčan i ocjedit) i da ima: raznovrsne zastore za prostore različitih namjena; opremu koja obezbjeđuje bogatstvo i kreativnost igre, sa minimalnom mogućnošću povrede; dovoljno zelenila, drveće sa velikim krošnjama radi potrebnog zasjenčenja, sa ostavljanjem sunčanih prostora za igru. Veliku važnost na ovakvim površinama ima dobro odabrani sadni materijal. Biraju se vrste koje mogu da podnesu penjanje, lomljenje i savijanje, a izbjegavaju se sve biljke sa izraštajima koji mogu da povrijede (trnovi, oštre grane, plodovi) i one vrste koje imaju otrovne djelove. Usled velikog opterećenja i izloženosti zelenila oštećivanju, ove zelene površine zahtijevaju intezivno održavanje. Uređenje ovih površina kako u smislu ozelenjavanja, tako i u smislu planiranja ostalih sadržaja (staze, platoi, osvijetljenje, mobilijar), uključuje obaveznost izrade projekta uređenja terena.

Zelenilo poslovnih objekata (ZPO)

Ova kategorija ima estetsko-dekorativno-higijenski karakter. Ozelenjavanje se sprovodi primjenom autohtonih i odgovarajućih alohtonih vrsta, sa posebnom pažnjom na uređenje prilaza kompleksu, isticanje reklamnih i informacionih tabli, uz ostale elemente kao što su klupe, korpe za otpatke i adekvatno osvetljenje.

Uređenje terena oko planiranih javnih garaža ne smije da ugrožava bezbjednost saobraćaja. Kako javne garaže u arhitektonskom smislu mogu značajno da naruše vizure u prostoru, povećanje kvaliteta u oblikovnom smislu može se postići postavljanjem različitih vertikalnih fasada gdje se kao jedna varijanta može razmotriti i postavljanje vertikalnih zelenih fasadnih površina koje bi svakako doprinijele ambijantalnoj prepoznatljivosti prostora, a istovremeno uticalo na zaštitu i poboljšanje uslova životne sredine u neposrednom okruženju.

Smjernice za projektovanje zelenih površina i izdavanje UTU uslova

- Prilikom projektovanja površina na glavnom ulazu voditi računa o preglednosti terena iz objekta.
- Naročito je važan izgled zelene površine oko ulaza u objekat i prilaznih površina. Na tim površinama predvidjeti visoko dekorativne reprezentativne vrste.
- **Po obodu parcela ka saobraćajnicama je poželjna sadnja linearnog zelenila a koje ce imati jaku vizuelnu i sanitarno-higijensku zaštitu novoplaniranih sadržaja.**
- Popločanje u okviru parcela ove namjene je veoma bitno i treba mu posvetiti posebnu pažnju. Staze i platoi moraju biti od prirodnih materijala
- minimalna površina pod zelenilom 30% u odnosu na urb. parcelu, a ostale slobodne površine planirati za platoe, staze i saobraćajne manipulativne površine.
- kod kompozicije zasada voditi računa o spratnosti, ritmu i koloritu,
- u kombinaciji sa zelenilom moguće je koristiti i građevinski materijal (kamen, rizla, drvo, staklo i td.),
- predvidjeti fontane ili skulpture,
- sadnice drveća koje se koriste za ozelenjavanje moraju biti min. visine od 3,00-4,00m i obima stabla, na visini od 1m, min. 15-20cm,
- Kod ozelenjavanja na krovu podzemnih garaža neophodno je obezbijediti formiranje intezivnih zelenih krovova, što podrazumijeva stvaranje uslova za rast drveća i žbunja. Ove zelene krovove formirati u nivou kote terena, izbjegavati sadnju u žardinjerama. Za sadnju drveća neophodno je obezbijediti odgovarajuću dubinu plodnog supstrata (min. 1m-1,2m)
- ovu zelenu površinu tretirati kao zelenilo najviše kategorije održavanja i njege tj. zelenilo sa najvećim stepenom održavanja,
- težiti očuvanju postojećeg dendrofonda na lokaciji
- kao dopuna ozelenjavanja mogu se koristiti žardinjere ili saksije,
- predvidjeti hidrantsku mrežu,
- predvidjeti osvetljenje zelene površine,
- predvidjeti održavanje zelene površine.

Uređenje ovih površina u smislu ozelenjavanja uključuje obaveznost izrade projekta uređenja terena kao i procjenu postojećeg dendrofonda –izradu pejzažne taksacije.

Sportsko rekreativne površine (SRP)

Zelenilo sportsko-rekreativne zone je kategorija ozelenjavanja sa svim svojim specifičnostima a one se ogledaju u tome da su to uglavnom vrlo posjećene površine koje su organizovane kao park sa puno različitih sadržaja. Svi ovi sadržaji treba da budu „upakovani“ u jedan prirodan ambijent. Osnovni zadatak je pravilno prožimanje svih sportskih i drugih elemenata zelenilom koje stvara ugodnu atmosferu i zdravije uslove.

Prema određenim standardima neophodno je da minimum 35%–50% teritorije Sportsko rekreativnih kompleksa bude pod zelenilom.

Neizmijenjeni, prirodni ambijent zelenila ima veliku estetsku i pejzažnu vrijednost. Normativna oprema površinama za rekreaciju m²/stanovniku je u okviru površina za rekreaciju i sport 3.0 m²/st od čega su korisne 1.3 m²/st, dok su prateće 1.7 m²/st. Zajedno sa neposrednom parkovskom površinom od 3m²/st, ukupna površina za rekreaciju treba da bude 6.0m²/st.

Opšte smjernice za projektovanje zelenih površina i izdavanje UTU uslova

- Formirati zelenu površinu čijim će se podizanjem smanjiti aerozagadjenje, buka, prašina i stvoriti dobar mikroklimat.
- Sadni materijal koji se koristi mora biti pažljivo odabran, izbjeći vrste sa otrovnim plodovima ili plodovima koji su na drugi način štetni (npr. trnovite biljke, biljke čiji je cvijet alergogenog karaktera).
- U pogledu vrtno-arhitektonske obrade prostora forsirati prirodni, pejzažni stil, umjesto pravilnog – geometrijskog. Sadnja je u sklopovima.
- Kada su u pitanju sportski tereni zbog velike opterećenosti ovih površina, predlaže se korišćenje travnjaka specijalizovanih za ove namjene, kao i poseban pristup drenaži terena na kome se formira travnjak.

Zelenilo vjerskih objekata (ZVO)

Strogi izbor autotonog biljnog materijala, dobar raspored biljaka, kako one ne bi zaklanjale nego isticala crkvu, pravilno odvajanje teritorije same crkve neki su od glavnih principa koje treba uvažavati kod stvaranja ovakvih kategorija zelenila

Reprezentativnost vjerskih objekata, uređenje terena i posebno briga o održavanju zelenila, doprinijet će da ono ima pored zaštitne i veliku estetsko dekorativnu funkciju, gdje se na malim površinama mogu naći i divna i velika drvoredna stabla, soliterna stabla lišćara i četinara, ukrasno grmlje, perene, žive ograde i travnjaci sa sezonskim cvijećem.

Slika: Uređenje crkvenog dvorišta sadnjom maslina, pinjola i čempresa

Zelenilo objekata prosvete (ZOP)

Da bi obezbijedio očekivane funkcije, otvoreni prostor školskih i predškolskih ustanova mora da pruža uslove za bezbjedan boravak u njemu, da zadovoljava zdravstveno higijenske uslove (da je osunčan i ocjedit) i da ima:

- Dovoljnu veličinu i naglašenu konfiguraciju terena
- Raznovrsne zastore za prostore različitih namjena
- Opremu koja obezbjeđuje bogatstvo i kreativnost igre, sa minimalnom mogućnošću povrede.
- Dovoljno zelenila, drveće sa velikim krošnjama radi potrebnog zasjenčenja, sa ostavljanjem sunčanih prostora za igru.

Smjernice za projektovanje zelenih površina i izdavanje UTU uslova

- Veliku važnost na ovakvim površinama ima dobro odabrani sadni materijal. Osim autohtonog sadnog materijala, biraju se vrste koje mogu da podnesu penjanje, lomljenje i savijanje, a izbjegavaju se sve biljke sa izraštajima koji mogu da povrijede (trnovi, oštre grane, plodovi) i one vrste koje imaju otrovne djelove.
- minimalna visina sadnog materijala kada je u pitanju drveće je 2.5-3m i obim stabla na visini 1m min. 10-15m.
- Usled velikooog opterećenja i izloženosti zelenila oštećivanju, ove zelene površine zahtijevaju intezivno održavanje.
- Uređenje ovih površina uključuje obaveznost izrade projekta uređenja terena kao i kao i procjenu postojećeg dendrofonda –izradu pejzažne taksacije.

Zelenilo objekata zdravstva (ZOZ)

Jedna od uloga zelenila u okolini zdravstvenih ustanova je odvajanje površina u higijenskom smislu. Pacijenti nekad moraju dugo da čekaju na ambulantni pregled. Pri dobroj organizaciji mogli bi čekanje da provedu u prirodnoj sredini- na zelenim površinama. Tako da je najbolje u blizini ulaza u ordinaciju

ili čekaonice isplanirati kutak za odmor koji služi kao čekaonica u prirodnoj sredini. Čekaonice u prirodi se uređuju kao atrijski vrt sa dovoljnim brojem klupa. Pogodan elemenat je fontana jer voda djeluje umirujuće.

- Ozelenjavanje se sprovodi primjenom autohtonih i odgovarajućih alohtonih vrsta, sa posebnom pažnjom na uređenje prilaza kompleksu, isticanje reklamnih i informacionih tabli, uz ostale elemente kao što su klupe, korpe za otpatke i adekvatno osvetljenje.
- Potrebno je napraviti adekvatan izbor vrsta i voditi računa o svim kompozicionim elementima. Predložene vrste moraju biti dekorativne kako zbog boje i oblika cvjetova i plodova tako i zbog oblika krošnje drveća. Kombinacijom lišćarskih, zimzelenih i četinarskih vrsta drveća dobija se pozitivan efekat zelenila u svim godišnjim dobima, koristiti visokokvalitetne trave, jednogodišnje cvijeće, perene, dekorativne zbnaste vrste.
- Voditi računa o kompoziciji, koloritu, volumenu, odnosu svjetla i sjenke koristeći dendrološki materijal različitih morfoloških i fenoloških osobina. Stvarajući šaroliku pejzažnu kompoziciju nastoji se da se kod pacijenata izazove vedro raspoloženje.
- **Po obodu parcela ka saobraćajnicama je obavezna sadnja linearnog zelenila koje ce imati jaku vizuelnu i sanitarno-higijensku zaštitu novoplaniranih sadržaja.**
- Kod ove kategorije zelenila optimalna visina i obim za projektovanje sadnog materijala je minimalna visina sadnica 2.5-3 m, a obim stabla na visini od 1m minimalno 10-15cm.
- Popločanje u okviru parcela ove namjene je veoma bitno i treba mu posvetiti posebnu pažnju.

III OBJEKTI PEJZAŽNE ARHITEKTURE SPECIJALNE NAMJENE

Zeleni zaštitni pojasevi (ZP)

Ovi pojasevi se formiraju kao višefunkcionalni sanitarni, rekreativni i dekorativni pojasevi u granicama građevinskih zona, i služe dodatno kao sredstvo za ograničavanje nelegalne gradnje i prekomjerno širenje naselja u horizontalnom smislu. **U ovim zaštitnim pojasevima je dozvoljeno formiranje park šuma, izletišta i rekreativnih površina.** Ovoj kategoriji pripadaju su zone prirodnog i poluprirodnog predjela i predstavljaju značajan pejzažni i ekološki elemenat koji se ne bi smio uništavati. Ove površine imaju važnu ulogu za zaštitu zemljišta od erozije i bujica, stabilizaciju slabih zemljišta, kao i za održanje mikroklimatskih uslova.

Prirodni biljni pokrivač djeluje prvenstveno kao faktor prirodne ravnoteže, zaštite zemljišta od erozije i bujica. Kao mjera zaštite postojeće vegetacije i obnavljanja degradiranih površina predlažu se rekultivacija i regeneracija ovih zelenih zaštitnih pojaseva. Rekultivacija postojećih i proširenje ovih površina smatra se veoma značajnim.

Iz ovog razloga na ovim površinama preporučuje se:

- Sprovođenje sanitarno-higijenskih uzgojnih mjera (sanitarna sječa, proreda, orezivanje, podkresivanje, krčenje i td),
- Konverzija tj. prevođenje u viši sastojinski oblik
- Dopuna zelenog fonda autohtonom florom i introdukcija drugih flornih elemenata
- Koristiti standardne sadnice sa busenom, rasadnički dobro odnjegovane i viske vitalnosti, minimalana starost sadnog materijala 5 godina.
- rekultivaciju devastiranih površina vršiti primjenom tehničkih, agrotehničkih i bioloških mjera.
- izbjevati nastajanje monokultura

Smjernice za uređenje i revitalizaciju zelenih zaštitnih pojaseva

Postojeći biljni fond zelenila potrebno je zadržati uz vrednovanje zelenog fonda sa pažljivim osvrtom na stabilizovanje ukupnog kvaliteta zelenila. Pojedina stabla koja su izgubila svoju vitalnost ili su oštećena uglavnom usled jakih vjetrova, potrebno je ukloniti sa ovih površina kako zbog estetskih razloga tako i zbog sprečavanja napada sekundarnih štetočina (entomoloških i fitopatoloških). Istovremeno jako je bitno uredno održavati ove površine zbog realne mogućnosti njegovog aktivnog korišćenja od strane stanovnika.

Neophodna je revitalizacija ovih površina. Zamjenom zakržljalih i slomljenih sadnica, i sadnjom novih dobila bi se visoko kvalitetna zelena površina koja ne samo da bi estetski upotpunila sliku naselja, već i šire zone grada. Važnost ovakvih površina je tim veći što utiče i na poboljšanje mikroklimatskih uslova. Predlog sadnog materijala za revitalizaciju ovih površina ogledao bi se u podizanju mješovitih

lišćarsko-četinarskih zasada. U okviru predloga sadnica za ovu zonu izdvojile bi se vrste *Pinus pinea*, *Pinus halepensis*, *Ostria carpinifolia*, *Quercus pubescens*, *Fraxinus ornus*, *Quercus ilex*...

Kroz ove površine osim predhodno navedenih smjernica poželjno je planirati:

- neke nove sadržaje koji bi bili komplementarni namijeni cjelokupnog prostora, kao npr. šetne staze i mjesta za pasivan odmor.
- podržati postojeće pješačke staze i formiranje nove,
- staze trasirati na način da najinteresantnije tačke u predjelu budu dostupne posetiocima ali i da budu najkraći put između planskih zona,
- na potezima sa najinteresantnijim vizurama planirati vidikovce, u zoni bujne vegetacije i interesantnih reljefnih ili geomorfoloških karakteristika planirati platoe za odmor.
- zastori za staze, platoe i vidikovce moraju biti od prirodnih materijala (prirodno lomljeni kamen, zemlja, šljunak, I td.),
- staze mora da prate konfiguraciju terena,
- na ovim površinama moguće je postaviti urbanu opremu (oglasne table, table upozorenja, flore i faune, table upoznavanja predmetnog predjela, klupe, korpe za otpatke) i vrtno-arhitektonsku opremu (nastrešnice i pergole),
- obezbjediti rasvjetu duž šetne staze, vidikovaca, trgovačko-ugostiteljskih objekta,
- obezbjediti održavanje i zaštitu od požara.

Posebne smjernice za uređenje zelenih zaštitnih pojaseva

Zaštitni pojasevi – uz željezničku prugu

Na mjestima gdje željeznica prolazi pored šume ili zemljišta zasadjenog poljoprivrednim kulturama, moraju se ispoštovati propisane mjere za zaštitu od požara na željezničkom području pruga, kao i mjere za zaštitu od požara na željezničkim vozilima.

Korisnici, odnosno vlasnici šuma i zemljišta, dužni su da u pojasu širine 10 metara uredno uklanjaju drveće, rastinje i lišće, a u pojasu širine 5 metara na drugom zemljištu blagovremeno uklanjaju sazrele poljoprivredne kulture i po potrebi preduzimaju druge mjere zaštite od požara.

Van pomenutog pojasa od 10m koji je zakonom propisan poželjna je sadnja drveća i žbunja koje bi predstavljalo ovu kategoriju zelenila. Smisao zelenih traka duž puteva nije samo u vizuelnom odvajanju, nego i u formiranju prirodnijeg ambijenta, koji obezbjeđuje mirnu i nesmetanu vožnju i vizuelni komfor. Čak i najuži pojas trave ili niskog žbunja predstavlja dragocjenost, a da ne pričamo o visokom zelenilu, što sve zajedno doprinosi sprečavanju monotonije putovanja, zaštiti puteva od jakih uticaja vjetera i pretjerane insolacije. Sve ovo upućuje i na to da ova kategorija zelenila pozitivno utiče i na povećanje bezbednosti vozača i putnika. Karakter zelenila duž puta pomaže u sticanju osnovne slike o predjelu i teritoriji kojom put prolazi.

Održavanje zelenila duž puteva zahtjeva stalnu i upornu kontrolu. Stoga se u održavanju puta mora voditi računa i o troškovima uređivanja zelenila.

Pažljivo projektovanje i sadnja zelenila smanjuju buduće troškove, a uvećavaju ukupnu funkcionalnost. Izbor biljnog materijala treba da bude podređen posebnim uslovima, zbog čega se prvenstveno biraju autohtone biljke, ali i one otporne na različite negativne uslove sredine. Ako one predstavljaju i reprezentativne autohtone primjerke iz okoline, značaj im je veći, jer putnicima ukazuju na dendrološko i prirodno bogatstvo kraja kroz koji prolaze.

Zaštitni pojasevi uz riječne tokove

Kako se u zahvatu DUP-a zeleni pojasevi nalaze uglavnom pored vodotokova, potrebno je zaštititi priobalnu vegetaciju a na mjestima gdje je moguće istu rekultivisati i unaprijediti. Sadnja po obalama vodenih tokova formira se radi umanjenja isparavanja vode, zaštite vodotoka od zagađenja, učvršćivanja obala, padina i dr. Među mnogim faktorima koji utiču na protok poseban značaj ima vodozaštitna vegetacija. Ona utiče na to da zemljište intezivnije upija padavine, da sporije otiče do vodotoka, čime se otklanjaju jake poplave, a stvaraju vodotoci bogati vodom. Odsustvo vodozaštitnih pojaseva kod malih tokova vodi ka tome da nivo vode u toku ljeta jako opada.

Zelenilo infrastrukture (ZIK)

Kompozicionim rješenjima potrebno je vizuelno i fizički odvojiti objekte infrastrukture od okolnih saobraćajnica i pješačkog saobraćaja.

Osnovna funkcija ove kategorije je zaštitna, potrebno je formirati guste zasade, sa akcentom na spratnost, kako bi se formirao što gušći zasad - visoko četinarsko i listopadno drveće i sprat žbunja

OPŠTI PREDLOG SADNOG MATERIJALA

Nabrojani lišćarski i četinarski rodovi i vrste služe samo kao predlog za pojedinačni izbor prilikom detaljnog planskog uređenja prostora – izrade glavnog projekta.

Pored autohtonih biljnih vrsta, prilikom izbora biljnog materijala mogu se koristiti i uvedene vrste, koje su pored svoje dekorativnosti na ovom području pokazale dobre rezultate.

a/Autohtona vegetacija

Quercus ilex, Fraxinus ornus, Laurus nobilis, Olea europaea, Ostrya carpinifolia, Quercus pubescens, Ceratonia siliqua, Carpinus orientalis, Acer campestre, Acer monspessulanum, Nerium oleander, Ulmus carpinifolia, Celtis australis, Tamarix sp., Arbutus unedo, Crataegus monogyna, Spartium junceum, Juniperus oxycedrus, Juniperus phoenicea, Petteria ramantacea, Colutea arborescens, Mirtus communis, Rosa sempervirens, Rosa canina, i td.

b/Alohtona vegetacija

Pinus pinea, Pinus maritima, Pinus halepensis, Cupressus sempervirens, Cedrus deodara, Magnolia sp., Cercis siliquastrum, Lagerstroemia indica, Feijoa sellowiana, Ligustrum japonica, Aucuba arborescens, Cinnamomum camphora, Eucalyptus sp., Pistacia lentiscus, Chamaerops exelsa, Chamaerops humilis, Washingtonia filifera, Bougainvillea spectabilis, Camelia sp., Hibiscus syriacus, Buxus sempervirens, Pittosporum tobira, Wisteria sinensis, Viburnum tinus, Tecoma radicans, Agava americana, Cycas revoluta, Cordylina sp., Yucca sp., Hydrangea hortensis itd.

6.5.3. Aproximativni predmjer i predračun za relizaciju plana ozelenjavanja

Kategorija*		Povrsina m ²	Cijena €/m ²	Ukupna cijena €
Javne zelene površine (PUJ)	Zelenilo uz saobraćajnice Park Skver	63755,86	10	637558,62
Zelene površine specijalne namjene (PUS)	Zaštitini pojasevi Zelenilo infrastrukture	422294,52	2	844589,04
Ukupno				1482147,66

*Zelene površine ograničene namjene ne obračunavaju se ovim predmjerom i predračunom jer njihova realizacija i cijena zavisi od afiniteta i mogućnosti budućih vlasnika.

7. EKONOMSKA ANALIZA SA TRŽIŠNOM PROJEKCIJOM

Svrha i razlozi izrade Ekonomske analize

Ekonomska analiza turističkog razvoja područja u zahvatu DUP-a Sutomore, izrađena je na osnovu raspoložive dokumentacije Naručioča (postojeći DUP Sutomore iz 2012. Godine, važeći Zakoni i i ostali planski dokumenti) i obrađivača, Cau - Centar za arhitekturu i urbanizam d.o.o., uzimajući u obzir i sve relevantne činjenice koje su vrijedjele u vrijeme izrade ove analize.

Smjernicama GUP-a Bara i važećeg DUP-a Sutomore iz 2012. planirana je izgradnja većeg obima. Izradi izmjena i dopuna DUP-a se pristupa radi preispitivanja cjelokupnog prostora i iznalaženja boljeg urbanističkog rješenja, posebno u dijelu infrastrukture, kao i otklanjanja određenih nepravilnosti koje su konstatovane tokom sprovođenja plana, a koje utiču na funkcionalnu primjenu plana.

S obzirom da je područje zahvata Plana u pojedinim zonama izgrađeno objektima individualnog i višeporodičnog stanovanja koji gabaritima nisu u skladu sa okruženjem ili nemaju pristup sa javnog puta, parking i prateću infrastrukturu, planskim rješenjem je predložena njihova sanacija i rekonstrukcija kao i izgradnja nove infrastrukture čime će se postići povećanje standarda postojećih kapaciteta i dobiti kapaciteti koji će u što manjoj mjeri narušavati sklad izgrađenog i prirodnog okruženja.

Analizom postojećeg stanja evidentirano je 1099 objekata ukupnog BGP-a 338.503m². Korisnici prostora su putem pismenih i usmenih inicijativa podnijeli zahtjeve za legalizaciju bespravno sagrađenih objekata, dogradnju i nadgradnju postojećih objekata, kolski pristup objektima, izgradnju na planiranim zelenim površinama, korekciju granica katastarskih parcela i sl.

Navedenim planskim dokumentima je predviđeno da se Sutomore u planskom periodu izgradi kao sekundarni i turistički centar Opštine Bar, kome gravitira niz naselja u zaleđu. Ovakav planski koncept iziskuje značajna investiciona ulaganja u izgradnju i opremanje lokacije, na kompleksu zemljišta 194.62ha. Vrijednost ulaganja je procijenjena na 856.603.997.80 € (nijesu uključeni troškovi kamata na kreditna sredstva za finansiranje izgradnje).

Koncept planiranja lokacije

Predmetna lokacija pripada opštini Bar.

Planom je predloženo da predmetnu lokaciju treba osmisliti kao zonu za turizam i stanovanje koja bi bila podijeljena po cjelinama i funkcijama koje se na njoj odvijaju.

Osnovne namjene površina na prostoru su:

- Površine za turizam
- Površine mješovite namjene
- Površine za stanovanje SMG, SSG, SVG
- Površine za centralne djelatnosti
- Površine za zdravstvo, školstvo i socijalnu zaštitu
- Površine saobraćajne infrastrukture
- Površine komunalne infrastrukture
- Sport i rekreacija
- Vjerski objekti

Procijenjena investiciona vrijednost

U tabeli koja slijedi iskazani su očekivani troškovi za planirane radove koje je potrebno izvesti radi realizacije ukupnog zahvata i izgradnje predmetne lokacije, po namjeni i sadržajnim cjelinama. Svi troškovi izgradnje su procijenjeni i mogu znatnije odstupati. Procjene su izvršene na bazi iskustava za slične lokacije na području Crnogorskog primorja.

Red.broj	Struktura ulaganja	Iznos ulaganja	% ulaganja
1	saobraćajna infrastruktura	15,442,504.00	50.38
2	hidrotehnička infrastruktura	2,974,422.00	9.70
3	Elektroenergetska infrastruktura	9,172,647.00	29.93
4	Telekomunikaciona infrastruktura	1,267,758.14	4.14
5	Pejzazno uređenje	1,793,398.67	5.85
	ukupno	30,650,729.81	100.00

Osnova ovih procjena je dobijanje referentnih početnih veličina na bazi kojih će se kasnije graditi model finansiranja buduće izgradnje, no uvijek na nivou prvih procjena koje je kroz adekvatnu tehničko-tehnološku dokumentaciju potrebno verifikovati i korigovati.

Predloženo rješenje lokacije, diktira cijene i troškove izradnje, opremanja i uređenja iste.

Za izradu projektna dokumentacije, angažovanje nadzornih organa, marketing, koristili smo cijene koje su važeće na našem tržištu.

Predmjerom nije obuhvaćena rekonstrukcija i dogradnja željezničke stanice i podzemnog prolaza koji će biti predmet dalje detaljne razrade.

NAMJENA		struktura			Cijena EUR/m ²	Iznos u EUR
		BGP postojeće m ²	BGP novo	BGP plan ukupno m ²		
1		338,503.00	873,022.00	1,211,525.00		731,330,000.00
	SMG	10,685.00	93,782.00	104,467.00	800.00	75,025,600.00
	SSG	114,263.00	219,040.00	333,303.00	800.00	175,232,000.00
	SVG	377.00	100,186.00	100,563.00	600.00	60,111,600.00
	MN	174,858.00	212,303.00	387,161.00	800.00	169,842,400.00
	CD	1,009.00	76,900.00	77,909.00	800.00	61,520,000.00
	T1,T2,T3	32,505.00	145,680.00	178,185.00	1200.00	174,816,000.00
	Z- zdravlje	686.00	474.00	1,160.00	800.00	379,200.00
	ŠS- školstvo i socijalna zaštita	2,341.00	393.00	2,734.00	800.00	314,400.00
	SP- sport i rekreacija		17,611.00	17,611.00	800.00	14,088,800.00
	S-	1400.00	6,653.00	8,053.00		
	VO- vjerski objekti	379.00	0.00	379.00		-
2	Infrastrukturno opremanje					30,650,729.81
	Saobraćaj					15,442,504.00
	Hidrotehničke instalacije					2,974,422.00
	Elektroenergetska infrastruktura					9,172,647.00
	Elektronska komunikaciona infrastruktura					1,267,758.14
	Pejzažno uređenje					1,793,398.67
3	Ostali troškovi					94,682,509.60
	Projektno tehnička dokument.			1,211,525.00	25.00	30,288,125.00
	ekoloski elaborati, saglasnosti i dr.					
	Rušenje objekata	cca			65	-
	Nadzor				2%	15,239,614.60
	Naknada za uređ. građev. zemljišta					49,154,770.00
	UKUPNO (1 do 3):					856,663,239.40

Procjena je izrađena pod pretpostavkama izgradnje cjelokupnog kompleksa (nije uključena kamata na kreditna sredstva za finansiranje izgradnje).

Faznost realizacije projekta

Sa aspekta realizacije i implementacije svih urbanističkih rješenja i planiranih investicionih zahvata od velike važnosti za donosioce odluka bilo bi strukturiranje cjelokupnog rješenja na pojedine faze te definisanje njihovog redosljeda i dužine trajanja.

U okviru faznosti realizacije planiranih kapaciteta, kao prvu fazu realizacije planirati:

- rekonstrukciju i dogradnju mreže kolskih i kolsko pješačkih saobraćajnica, prilaza i prolaza, sa glavnim vodovima tehničke infrastrukture.
- Ozelenjavanje javnih površina;
- Uredjenje toka 2 potoka;
- Izgradnju šetališta Lungo Mare i pristupnih pješačkih staza iz predmetnog područja;

Procijenjena vrijednost ulaganja prve faze iznosi 30 miliona eura.

Izgradnja smještajnih kapaciteta na pojedinim lokacijama može se raditi, u cjelost lili fazno, shodno zahtjevu Investitora, tek nakon obezbedjenja uslova priključenja na saobraćajnu i tehničku infrastrukturu mrežu.

Projektovani finansijski rezultati turističkih kapaciteta

Projekcija prihoda i rashoda na bazi eksploatacije Hotelskih kapaciteta sa pratećim sadržajima (restorani, caffe bar,) zasniva se na predviđanjima broja noćenja u pojedinim periodima kalendarske godine a na bazi planiranih kapaciteta hotela, aktuelnim cijenama izdavanja soba u hotelima po kategorijama, prihodima na bazi vanpansionske potrošnje kao i uobičajenim hotelskim standardima u pogledu troškova.

Projekcija polazi od pretpostavke da će turistički sadržaji biti u funkciji tokom čitave godine, da će ostvariti skoro 100%-nu popunjenost u glavnoj sezoni, 35-50% u predsezoni i podsezoni i u ostalom periodu uz dobar marketing zadovoljavajuću popunjenost. To nas dovodi do prosječne godišnje popunjenosti od 50%. Kada je riječ o privatnom smještaju, pretpostavka je da će biti u funkciji samo tokom ljetnje sezone.

Kada su u pitanju cijene apartmana,soba u komplementarnim sadržajima kao i svih pratećih sadržaja na kojima se zasniva finansijski plan, a imajući u vidu veću planiranu izgradnju ovih kapaciteta, pretpostavili smo da će cijene dostići nivo razvijenih destinacija do perioda otpočinjanja eksploatacije planiranih kapaciteta.

Prihodi od eksploatacije smještajnih jedinica

Polazeći od pretpostavke izgradnje planiranih komplementarnih sadržaja većeg obima i formiranja i izgradnje novog naselja i širenja postojećih u zahvatu Plana, procijenjen je broj ležaja za izdavanje na 8679.

Tip smjestaja	Broj kreveta	% isk.	Smjestajne jedinice	Prosječna cijena	Prihod I god.	II godina	III godina
T1,T2,T3	2794	50	502.920	80	40.233.600,00	41.440.608,00	42.683.826,24
MN	7702	50	1.386.360	20	27.727.200,00	28.559.016,00	29.415.786,48
CD	977	50	175.860	20	3.517.200,00	3.622.716,00	3.731.397,48
UKUPNO	11473		1.889.280		71.478.000,00	73.622.340,00	75.831.010,20

Prihodi po osnovu rada restorana,kafeterija,plažnih barova i restorana,noćnih klubova i sl. izračunat je na osnovu iskustvenih parametara hotela u okruženju i planskih orijentacija. Očekuje se njihov dalji rast 3% na godišnjem nivou.

Struktura	Dnevni prihod	Br.dana	I godina	II godina	III godina
T1,T2,T3		Br.dana			
Vansezona	55.880,00	155	8.661.400,00	8.921.242,00	9.188.879,26
Predsezona	111.760,00	60	6.705.600,00	6.906.768,00	7.113.971,04
Sezona	139.700,00	90	12.573.000,00	12.950.190,00	13.338.695,70
Podsezona	111.760,00	60	6.705.600,00	6.906.768,00	7.113.971,04
MN i CD					
Vansezona	43.395,00	30	1.301.850,00	1.340.905,50	1.381.132,67
Predsezona	86.790,00	30	2.603.700,00	2.681.811,00	2.762.265,33
Sezona	260.370,00	90	23.433.300,00	24.136.299,00	24.860.387,97
Podsezona	86.790,00	45	3.905.550,00	4.022.716,50	4.143.398,00
UKUPNO			65.890.000,00	67.866.700,00	69.902.701,00

Troškovi direktnog materijala (hrana, piće i roba) proizilaze iz normativa utrošaka i nabavnih cijena i obračunati su na osnovu sledećih pretpostavki:

- odnos hrane i pića u ukupnim prihodima restorana na godišnjem prosjeku je 35:65, tako da su i troškovi uzeti u toj srazmjeri
- na osnovu tržišnih ispitivanja u ugostiteljstvu dobijeni su sljedeći podaci o maržama:
  - Hrana - odnos 1: 2,50
  - Piće - odnos 1: 3,20

Struktura	Uk.prihod	% pića	marža	trosak pića	% hrane	marža	trosak hrane	Uk.tr.	Tr.robe	Ukupni tr.
vansezona	9.963.250,00	70	1:3,20	2.179.460,94	30	1:2,50	1.195.590,00	3.375.050,94		
predsezona	9.309.300,00	65	1:3,20	1.890.951,56	35	1:2,50	1.303.302,00	3.194.253,56		
Sezona	36.006.300,00	55	1:3,20	6.188.582,81	45	1:2,50	6.481.134,00	12.669.716,81		
Podsezona	10.611.150,00	65	1:3,20	2.155.389,84	35	1:2,50	1.485.561,00	3.640.950,84		
I godina	65.890.000,00			12.414.385,16			10.465.587,00	22.879.972,16	11.439.986,08	34.319.958,23
II godina	67.866.700,00			12.786.816,71			10.779.554,61	23.566.371,32	11.783.185,66	35.349.556,98
III godina	69.902.701,00			13.170.421,21			11.102.941,25	24.273.362,46	12.136.681,23	36.410.043,69
IV godina	71.999.782,03			13.565.533,85			11.436.029,49	25.001.563,33	12.500.781,67	37.502.345,00
V godina	74.159.775,49			13.972.499,86			11.779.110,37	25.751.610,23	12.875.805,12	38.627.415,35

Direktni (finansijski) prihodi

Direktni prihodi iz ovog projekta uključuju:

- Jednokratne prihodi
  1. prihodi od poreza na promet nepokretnosti
  2. prihodi od naknada za komunalno opremanje građevinskog zemljišta
- Prihodi koji se ostvaruju svake godine
  1. prihodi od poreza na dodatu vrijednost
  2. prihodi od poreza na neto dobit
  3. prihodi od poreza na lična primanja
  4. prihodi od poreza na nepokretnost

Prihodi od poreza na dodatu vrijednost od prodaje nepokretnosti

Predloženo rješenje izgradnje turističkih sadržaja predviđa i mogućnost prodaje istih. U zavisnosti od stepena opremljenosti, cijena bi se kretala u rasponu od 1.000 – 1.500,00 €/m². Očekivani prihod od poreza na dodatu vrijednost od prodaje novih objekata po stopi 21%, Opština bi trebala najvećim dijelom koristiti za kapitalne izdatke.

Prihodi od naknada za opremanje građevinskog zemljišta

Uredjivanje građevinskog zemljišta vrši se prema srednjoročnim i godišnjim programima uređivanja, koje donosi jedinica lokalne samouprave.

Prema odgovarajućem članu Odluke Opštine Bar, o naknadi za uređivanje građevinskog zemljišta,

Naknada se utvrđuje u zavisnosti od:

- stepena opremljenosti građevinskog zemljišta i
- prosječnih troškova komunalnog opremanja.

Imajući u vidu nizak stepen postojeće infrastrukturne opremljenosti i planirana ulaganja u ove sadržaje, prosječni troškovi komunalnog opremanja građevinskog zemljišta utvrđeni na nivou Generalnog urbanističkog plana Bara iznose 70 eura po m².

Red.br.	Struktura	Povrsina m ²	Komun.dopr.	Ukupno (EUR)
	SMG	93.782,00	70,00	6.564.740,00
	SSG	219.040,00	70,00	15.332.800,00
	SVG	100.186,00	70,00	7.013.020,00
	MN	212.303,00	70,00	14.861.210,00
	CD	76.900,00	70,00	5.383.000,00
	UKUPNO:	702.211,00		49.154.770,00

Prihodi od poreza na lična primanja

	Zaposleni	Broj zaposlenih	Prosje.bruto zar.	Bruto na god.nivou	Porez na zarade 9%
1	Stalno zaposleni	2705	900,00	29.214.000,00	2.629.260,00
2	Sezonski radnici	1000	800,00	9.600.000,00	864.000,00
	UKUPNO:	3.705,00		38.814.000,00	3.493.260,00

Zaključna ocjena

U sagledavanju prihvatljivosti ove analize treba uzeti u obzir društveni aspekt investicije i opšte društvene koristi opštine Bar kroz stvaranje novih radnih mjesta, podsticaja i mogućnosti aktiviranja lokalnog stanovništva na razvijanju cijelog niza pratećih uslužnih djelatnosti što je jedan od osnovnih motiva prihvatanja planiranog projekta. Realizacija ovog projekta zahtijeva upošljavanje oko 3700 radnika. Najveći dio građevinskog materijala, kao i robe i usluga za turističke sadržaje će se nabavljati iz lokalnih izvora.

Osim toga, **društveni doprinos** investicije moguće je iskazati kroz koristi za državu, prvenstveno kroz poreze i takse.

Projektom se u potpunosti podržava Strategija razvoja turizma do 2020 i njena vizija kreiranja visokokvalitetnih destinacija koje će biti aktivne tokom cijele godine.